

Nowa Amerika

Die Botschaft von Nowa Amerika

WIRKLICHKEITSKONSTRUKTION ALS ANGEWANDTE METHODE

Przesłanie Nowej Ameriki

KONSTRUKCJA RZECZYWISTOŚCI JAKO METODA STOSOWANA

The Message of Nowa Amerika

CONSTRUCTION OF REALITY AS AN APPLIED METHOD

Impressum | Redakcja | Imprint

Redaktion | Redakcja | Editing

Michael Kurzwelly, Tomasz Stefański

Übersetzungen Deutsch-Polnisch | Tłumaczenia polsko-niemieckie | German-Polish Translations

Hanka Lech, Matthias Lech

Übersetzungen Deutsch-Englisch | Tłumaczenia niemiecko-angielskie | German-English translations

Yvonne Piotrowski

Korrekturlesung | Korekta | Proofreading

Volkmar Köhler (DE), Tomasz Stefański (PL), Joanna Figiel (EN), Michael Kurzwelly

Grafische Gestaltung und Layout | Projekt graficzny i skład | Graphic design and layout

Piktogram Polska

Graphische Gestaltung der Fahne (Umschlag) | Projekt graficzny flagi (okładka) | Graphic design of the flag (cover):

Lars Fischer, Heike Schönherr, Nora Schönherr

Fotos | Zdjęcia | Photos

Michael Kurzwelly (falls nicht anders gekennzeichnet | jeśli nie zaznaczono inaczej | if not marked otherwise)

Auflage | Nakład | Circulation

1.000 Stück | sztuk | pieces

Herausgeber | Wydawcy | Publishers

Slubfurt e.V., Güldendorfer Straße 13, D-15230 Frankfurt (Oder)
Galeria Miejska Arsenał, Stary Rynek 6, PL-61-772 Poznań

arsenał
GALERIA MIEJSKA

Gefördert von | Przy wsparciu | Sponsored by

Gefördert aus den Mitteln des Europäischen Fonds für regionale Entwicklung im Rahmen des Programms INTERREG VA Brandenburg-Polen 2014-2020 (Kleinprojektfonds der Euroregion Pro Europa Viadrina). | Przy wsparciu Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach programu INTERREG VA Brandenburgia-Polska 2014-2020 (Fundusz Małych Projektów Euroregionu Pro Europa Viadrina).

Das Projekt „Die Botschaft von Nowa Amerika“ wurde mit Hilfe eines Mikrostipendiums des Ministeriums für Wissenschaft, Forschung und Kultur des Landes Brandenburg realisiert. | Projekt „Przesłanie Nowej Ameriki“ został zrealizowany przy pomocy mikrograntu Ministerstwa Nauki, Badań Naukowych i Kultury Kraju Związkowego Brandenburgia. | The project "The Message of Nowa Amerika" was realised with the help of a micro-grant from the Ministry of Science, Research and Culture of the State of Brandenburg.

www.nowa-amerika.eu

Europäische Union
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Redukować bariery – wspólnie wykorzystywać silne strony | Barrieren reduzieren – gemeinsame Stärken nutzen

ISBN: 978-83-64707-38-4

Porträt der Slubfurter | Portret Slubfurczyków | Portrait of the Slubfurters, Foto: Sandrine Nicoletta, 2015

Danksagungen | Podziękowania | Acknowledgements

Michael Kurzwelly

An erster Stelle möchte ich die Gelegenheit nutzen, um der Galeria Miejska Arsenał in Poznań und seinem Direktor Marek Wasilewski zu danken. Als Partner machten sie die Herausgabe des Buches erst möglich und haben mir zur Seite gestanden. Und ich bedanke mich bei allen, die mich mit Rat und Tat bei der Herstellung des Buches begleitet haben, darunter: Uta Kurzwelly, Jonatan Kurzwelly, Volkmar Köhler, Uwe Jung, Tomasz Stefański

Przede wszystkim chciałbym podziękować Galerii Miejskiej Arsenał w Poznaniu i jej dyrektorowi Markowi Wasilewskiemu. Jako partnerzy umożliwili wydanie książki i wspierali mnie. Dziękuję też wszystkim, którzy towarzyszyli mi radą i czynem podczas powstawania tej książki, w tym: Uta Kurzwelly, Jonatan Kurzwelly, Volkmar Köhler, Uwe Jung, Tomasz Stefański

First of all, I would like to take this opportunity to thank the Galeria Miejska Arsenał in Poznań and its director Marek Wasilewski. As partners, they made the publication of the book possible and stood by me. And I would like to thank all those who accompanied me in word and deed during the production of the book, including: Uta Kurzwelly, Jonatan Kurzwelly, Volkmar Köhler, Uwe Jung, Tomasz Stefański

Inhaltsverzeichnis | Spis Treści | Content

- 007 Michael Haerdter
 | Vom Lebensweg eines Kunstwerks. Ein Vorwort
 | O życiowej drodze dzieła sztuki. Przedmowa
 | About the life cycle of an artwork. Preface.
- 021 Michael Kurzweily
 | Manipuliere die Wirklichkeit, oder sie manipuliert Dich.
 | Zmanipuluj rzeczywistość albo ona zmanipuluje Ciebie
 | Manipulate reality, or reality will manipulate you
- 029 Michael Kurzweily
 | Wandern um's Nichts
 | Wędrowki wokół niczego
 | Hiking around nothing
- 049 Michael Kurzweily
 | Reise nach Innen
 | Podróż do wewnątrz
 | Inward journey
- 061 Michael Kurzweily
 | Eine Stadt in zwei Ländern, die es nicht gibt
 | Jedno miasto w dwóch krajach, którego nie ma
 | A city in two countries that doesn't exist
- 101 Michael Kurzweily
 | Nowa Amerika – das gelobte Land
 | Nowa Amerika – ziemia obiecana
 | Nowa Amerika – the promised land

Begleittexte | Teksty towarzyszące | Additional texts

- 133 Marek Wasilewski – Michael Kurzweily
 | Gespräch | Rozmowa | In discussion
- 159 Jonatan Kurzweily
 | Künstlerische Nichteinheiten und anti-identitäre Identitäten
 | Artystyczne niebyty i anty-tożsamościowe tożsamości
 | Artistic nonentities and anti-identitarian identities
- 167 Joanna Kiliszek
 | Fließende Grenzen und eine empfindsame Gastfreundschaft
 | Płynne granice i czuła gościnność
 | Fluid borders and a sensitive hospitality
- 177 Marek Krajewski
 | Praktizierte Heimat
 | Ojczyzna praktykowana
 | Praktizierte Heimat
- 191 Christine Hoffmann
 | Amerika revisited
 | Amerika revisited
 | Amerika revisited

Vom Lebensweg eines
Kunstwerks. Ein Vorwort

O życiowej drodze dzieła
sztuki. Przedmowa

About the life cycle of an
artwork. Preface

Michael Haerdter

Stubfurter Rathaus | Ratusz Stubfurtu | Stubfurt Town Hall, ehemaliger Grenzübergang | dawne przejście graniczne | former border crossing point, 2008

Nowa Amerika, die Neue Welt – was für ein wundervolles Versprechen! Es lockte Millionen aus aller Herren Ländern in ein vermeintliches Paradies unendlicher Möglichkeiten, erkaufte auch mit der Ausbeutung der Sklaven und den Verbrechen an den indigenen Völkern – Wirklichkeit und Kehrseite der den Neubürgern in der US-Verfassung in Aussicht gestellten ‚happiness‘. Ein fragwürdiges Glück! Unser Nowa Amerika stellt eine andere Welt, ein anderes Glück in Aussicht. Im dramatischen Zeitenwandel hängt freilich alles mit allem zusammen, nicht nur der magische Name Nowa Amerika mit jener Neuen Welt. Unser Neuland beginnt seine Laufbahn in einem regionalen Umfeld und ist in Absicht, Wunsch und Ziel der des weltmächtigen Bruders diametral entgegengesetzt.

Wie ist es dazu gekommen? Alles nimmt seinen Anfang mit der jüngsten Geburt eines grenzübergreifenden Gemeinwesens zwischen Deutschland und Polen, Frankfurt/Oder und Ślubice: mit der Stadt *Stubfurt* im Jahre 1999 – der ersten Etappe auf dem Weg zu einer ungewöhnlichen Republik. Ein Jahrzehnt später wird sie auf den Namen *Nowa Amerika* getauft – im Gedenken an eine preussische Landnahme im Warthebruch des achtzehnten Jahrhunderts.

Wie jedes Land, das auf sich hält, stützt sich auch unseres auf eine Verfassung, die seine Identität, seine Werte und die Rechte und Pflichten seiner Bürger bestimmt. Im ersten Paragraphen ihres ersten Entwurfs lesen wir: *Nowa Amerika ist ein Kunstwerk, eine Wirklichkeitskonstruktion, die das Gebiet der deutsch-polnischen Grenzregion als gemeinsamen Raum definiert.*

Hoppla, wir werden hier gleich mehrfach überrascht und herausgefordert – ein Land, das ein Kunstwerk und überdies konstruiert sein soll, um real zu werden? Und die Grenze, hat die denn gar keine Bedeutung mehr? All dies sind Stolpersteine für jeden gestandenen Ottonormalverbraucher, dessen Welt auf den Säulen

Nowa Amerika, Nowy Świat – cóż za wspaniała obietnica! Zwabiała miliony ludzi z całego świata do rzekomego rajy nieskończonych możliwości, okupionego również wyciskiem niewolników i zbrodniami na rdzennej ludności – rzeczywistością i drugą stroną „szczęścia” obiecanego nowym obywatelom w Konstytucji USA. Wątpliwego szczęścia! Nasza Nowa Amerika roztacza przed nami perspektywę innego świata, innego szczęścia. W dramatycznej zmianie czasów wszystko się ze wszystkim łączy, nie tylko magiczna nazwa Nowa Amerika z Nowym Światem. Nasza nowa ziemia ma swój początek w środowisku regionalnym, a w swoich intencjach, pragnieniach i celach diametralnie różni się od swojego światowego brata.

Jak do tego doszło? Wszystko zaczęło się od najnowszych narodzin wspólnoty transgranicznej pomiędzy Polską i Niemcami, Ślubicami i Frankfurtem nad Odrą: w 1999 roku powstało miasto *Stubfurt* – pierwszy etap na drodze do niezwykłej republiki, którą dekadę później ochrzczono mianem Nowej Ameriki – na pamiątkę pruskiego zagarnięcia ziem w Przełomie Warty w XVIII wieku.

Jak każdy szanujący się kraj, również nasz opiera się na konstytucji, która określa tożsamość, wartości oraz prawa i obowiązki swoich obywateli. W pierwszych paragrafach jej pierwszego projektu czytamy: *Nowa Amerika jest dziełem sztuki, konstrukcją rzeczywistości, która definiuje terytorium polsko-niemieckiego pogranicza jako wspólną przestrzeń.*

Oho, tu od razu jesteśmy kilkakrotnie zaskakiwani i wywoływani – kraj, który ma być dziełem sztuki, skonstruowanym w dodatku po to, by stać się realnym? A granica, czy ona już nie ma żadnego znaczenia? Wszystko to stanowi przeszkodę dla każdego doświadczonego Kowalskiego, którego świat opiera się na filarach trwałości, użyteczności i bezpieczeństwa, a w którego otoczeniu sztuka, przynajmniej z reguły, nie odgrywa żadnej roli.

Nowa Amerika, the New World – what a wonderful promise! It has enticed millions of people from all over the world into a so-called paradise of never-ending possibilities, achieved by exploiting the slaves and crimes against the indigenous people – reality and its mirror image of “happiness” enshrined in the US constitution. Questionable happiness indeed! Our *Nowa Amerika* puts forward another world, another type of happiness. Of course, in our times of transition everything depends on everything else, not only the magical name of *Nowa Amerika* on that of the New World. Our new world starts here, in the area, and is diametrically opposite to the desires and aims of the powerful brother.

How did this happen? Everything starts with the birth of a community straddling Germany and Poland, Frankfurt/Oder and Ślubice: with the city of *Stubfurt* in the year 1999 – the first step in the making of an unusual republic. Ten years later this land is baptized *Nowa Amerika* – in memory of a Prussian takeover of a piece of land in the Warthebruch in the 18th century. Like every country, this one too is based on a constitution that determines the identity, values, rights, and duties of its citizens. The first paragraph of the first draft of the constitution reads as follows: *Nowa Amerika is an artwork, a construction of reality that defines the space of the German-Polish border region as a common space.*

We are immediately caught by surprise and feel challenged – a country that is an artwork and, moreover, is constructed to become a reality? And what about its border? Has this no longer got any meaning? These ideas are obstacles in the mind of the ordinary consumer who is steeped in a world of consistency, usefulness and security, and where art usually doesn't feature.

Art is thus important. Art which has transitioned and changed over time. *Nowa Amerika*

Beständigkeit, Nützlichkeit und Sicherheit ruht, in dessen Umfeld Kunst, jedenfalls in aller Regel, keine Rolle spielt.

Von der Kunst muss also die Rede sein. Von der Kunst, die sich im Wandel der Zeiten stets selbst gewandelt hat. Ein weiterer, unaufhaltsamer Weg ihrer Geschichte, in die sich Nowa Amerika einreihet. Um es zu verstehen, müssen wir ein wenig im Geschichtsbuch blättern.

Götterdienst, der Glaube an höhere oder überirdische Mächte, an ihren Einfluss auf uns Menschen, vermittelt von Schamanen und heiligen Männern, war eine der frühen Lebensadern unserer Vorfahren in Ägypten, Griechenland und im Weltreich der Römer, ihr Impuls, ihnen in Bildern und Standbildern, in Pyramiden und Tempeln zu huldigen. Ein gewaltiges Erbe, nachhaltig bereichert von Romanik und Gotik, dem wir den Begriff und Status dessen verdanken, was wir Kunst nennen. Das uns, nicht zuletzt, die Kenntnis und den Genuss von Schönheit gelehrt hat.

Ein Gott löst bald die Götter ab und wird zum Vorbild der modernen selbstbewussten Menschen der Renaissance – man zögerte nicht, sich als Ebenbild Gottes neben den Schöpfer zu stellen, frei, das Maß aller Dinge selbst zu bestimmen. Mit dem *Homo Deus* war der Künstler geboren, der den Handwerker des Mittelalters, den Handwerker Gottes der Kathedralen, seinerseits ablöst und dessen Stelle einnimmt. Die Geschichte seiner Emanzipation nimmt ihren Lauf. Doch es gingen sehr viele Jahre ins Land bis Friedrich Nietzsche, Philosoph, Dichter und Sohn eines Gottesdieners, zu sagen wagte: Gott ist tot.

Ein treuer Freund und Begleiter der Entwicklung Nowa Amerikas von Anfang an, habe ich ihm einmal einen Vortrag gewidmet unter dem Schlagwort „Die Kunst rettet die Welt!“. Eine forsche These, die davon ausgeht, dass zwischen der Kunst und der Welt eine enge, ja eine existentielle Beziehung besteht. Es geht

Nowa Amerika Tours, Chojnberg, Rathaus | Ratusz | Town Hall, 2011, Foto: Andrzej Łazowski

Musi być więc mowa o sztuce. O sztuce, która z biegiem czasu zawsze się zmieniała. W kolejną, niepowstrzymaną ścieżkę jej historii wpisuje się Nowa Amerika. Aby to zrozumieć, musimy trochę poszperać w historii.

Służba bogom, wiara w wyższe lub nadprzyrodzone moce, w ich wpływ na nas, ludzi, za pośrednictwem szamanów i świętych mężów, była jedną z najwcześniejszych linii życia naszych przodków w Egipcie, Grecji i Imperium Rzymskiego, ich impulsem do oddawania im hołdu w obrazach i posągach, w piramidach i świątyniach. Ogromne dziedzictwo, trwale wzbogacane przez styl romański i gotycki, którym to zawdzięczamy pojęcie i status tego, co nazywamy sztuką. Dziedzictwo, które nauczyło nas poznawać i cieszyć się pięknem.

Jeden bóg wkrótce zastąpił bogów, stając się wzorem dla nowoczesnych i pewnych siebie ludzi renesansu – nie wahano się stawiać siebie jako obrazu Boga obok Stwórcy, swobodnie i samodzielnie określając miarę wszystkich rzeczy. Wraz z *homo deus* narodził się artysta, który zastąpił średniowiecznego rzemieślnika, bożego

is just another cog in the machine of history. In order to understand this, we must examine history books. Praying to the gods, the belief in higher or supernatural powers, their effect on humans, transmitted via shamans and holy men, all provided a lifeline for our Egyptian, Greek and Roman ancestors and who paid homage to them through images and statues, pyramids and temples. We have inherited a long history enriched in the Romantic and Gothic era. This has shaped our idea of what *art* is and taught us to appreciate beauty.

The gods are soon replaced by a single god and serves as an example to the modern, confident people of the Renaissance where man is depicted as an equal next to God the creator, free to determine life. *Homo Deus* gave rise to the artist, replacing the craftsmen of the Middle Ages, the craftsmen who erected the cathedrals. The history of man's emancipation starts. But years passed before Friedrich Nietzsche, the philosopher, poet and son of a pastor, arrived on the scene and dared to stand up and say: God is dead. He has been a faithful friend and ever-present companion in

um unseren Planeten. Dass es nicht gut um ihn steht, ist eine Binsenwahrheit. Hingegen war und ist der Wunsch ihn zu retten – das heißt, ihn vor seinen Übeltätern und Zerstörern aus Blindheit oder Eigennutz, seinen Irrtümern und Irrwegen zu bewahren – ein ewiger, nie verwirklichter Traum von Künstlern, Denkern und Dichtern an vorderster Front. Kann die Kunst hier rettend eingreifen? Hat sie es jemals getan? Antwort auf diese Fragen leistet die Kulturgeschichte, die – wie es sich gehört – Kunst und Gesellschaft als nahe Verwandte begreift.

Leisten wir uns einen kühnen Sprung: Wie steht es um Kunst und Gesellschaft in der zweiten Hälfte des neunzehnten Jahrhunderts, also zu Nietzsches Lebenszeit, die mit unserer Zeit in kultureller, politischer und sozialer Hinsicht in vielerlei Weise korrespondiert? Eine zwischen Demokraten und Autokraten gespaltene Gesellschaft – und ein bis heute nicht gelöster Konflikt; eine Epoche der europäischen Moderne im Zeichen der rasanten Entwicklung von Industrie und Wissenschaft; eine Welt des *homo europaeus*, dem der christliche Glaube allenfalls sonntägliche Routine ist. Eine höchst materialistische Welt, deren Ehrgeiz einer noch reicheren und satteren Zukunft gilt.

Ihr ästhetischer Geschmack war jedoch durchaus rückwärtsgewandt. Im Florenz des Cinquecento, des sechzehnten Jahrhunderts, hatte man einem Dreigestirn die Bühne bereitet – den Künstlern Michelangelo, Leonardo da Vinci und Raffael. Das staunende Europa blieb fortan im Bann dieser wohlberechneten *propaganda fide*, der Verwandlung der Meister in Halbgötter, deren Genius sich mit dem Schöpfer selbst sollte messen können. Ihre Kunst strahlte im Rang einer veritablen Religion – gab es das nicht schon einmal vor langer, langer Zeit?

Kunst wird Kult, und noch mehr als das: Kunst schafft Welt. Die Großmeister aus Italien und bald die der Niederlande bestimmen den Takt eines zum Dogma erklärten künstlerischen Na-

Internationaler Frauentag | Międzynarodowy Dzień Kobiet | International Women's Day, 2019

rzemieślnika katedr i zajął jego miejsce. Historia jego emancypacji potoczyła się swoim torem. Minęło jednak wiele lat, zanim Friedrich Nietzsche, filozof, poeta i syn sługi bożego, odważył się powiedzieć: Bóg nie żyje.

Wierny przyjaciel i towarzysz rozwoju Nowej Ameriki od samego początku, zadedykowałem mu kiedyś wykład pod hasłem „Sztuka ratuje świat!“. Śmiała teza, która zakłada, że między sztuką a światem istnieje ścisły, wręcz egzystencjalny związek. Chodzi o naszą planetę. To, że nie jest w dobrym stanie, to truizm. Z drugiej strony pragnienie jej ocalenia – ocalenia od krzywdzieli i niszczycieli, działających z zaślepienia lub dla własnego interesu – było i jest odwiecznym, nigdy nie zrealizowanym marzeniem w pierwszej kolejności artystów, myślicieli i poetów. Czy sztuka może tu interweniować, by ocalić? Czy kiedykolwiek tak się stało? Odpowiedzi na te pytania udziela historia kultury, która – jak to być powinno – traktuje sztukę i społeczeństwo jako bliskich krewnych.

Pozwólmy sobie na śmiały skok: co ze sztuką i społeczeństwem w drugiej połowie XIX wieku, czyli za czasów Nietzschesgo, które pod wieloma

the development of *Nowa Amerika* right from the beginning, and I dedicated to him a presentation entitled: “Art saves the world!” This was a radical theory which proposes that there is a close and existential relationship between art and the world. It is all about our planet. It is common knowledge that our planet is in trouble. Artists, philosophers and poets have dreamed of saving the planet from evil doers and destruction; but this dream has never been fulfilled. Can art save the planet? Has this ever happened before? An answer can be found in our cultural history, which sees art and society as close relatives.

Let's consider art and society in the second half of the 19th century – the time of Nietzsche, a time that corresponds in many respects with ours in terms of culture, politics, and social points of view. It is a society split between democrats and autocrats – a conflict that has not been resolved to this day; a European modern era marked by fast-paced developments in industry and science; it is a world of the *homeo europaeus*, where Christian beliefs are at best marked by a Sunday routine. It is a highly materialistic world aimed at gaining

Hase | Zając | Hare, Richard Engbers, 2021

Steve Mbouma, 2019

turalismus. Wie die bewunderte Kunst so soll die Welt beschaffen sein, Abbild und Gleichnis der vom Menschen geschaffenen und beherrschten Diesseitigkeit, von Vitalität und Glanz, nicht zuletzt im Hier und Jetzt einer blühenden Industrie. Dieser schon von Kant postulierten Ästhetik des Schönen und Erhabenen entspricht die quasi priesterliche Sonderrolle des Künstlers als eines *Genies*. Und nicht minder die ausufernde Flut von Standbildern und Büsten dieser Lieblinge der Musen auf Plätzen, in Parks und gutbürgerlichen Salons des *Juste Milieu* und der *Belle Époque*.

Wir stehen vor dem Phänomen einer harten kulturellen Wasserscheide: Eine konfliktreiche Epoche endet im Kitsch der Salonmalerei und des Historismus; im *L'art pour l'art*, einer Kunst um der Kunst willen, die sich in ihrer Flucht aus der Realität gefällt; und in den ‚Eindrücken‘ der Impressionisten verflüchtigt sich die solide Schöpfung in ein flimmerndes Spiel aus Farbe und Licht. Der überfällige Neubeginn – etwa um 1900 – lässt nicht auf sich warten.

Künstler hatten einmal mehr die Nase vorn. Vor der Jahrhundertwende schon wurden in München, Berlin und Wien Sezessionen zur

względami odpowiadają naszym czasom w sensie kulturowym, politycznym i społecznym? Społeczeństwo podzielone między demokratów i autoratów – i nie rozwiązany po dziś dzień konflikt; epoka europejskiej nowoczesności naznaczona szybkim rozwojem przemysłu i nauki; świat homo europaeus, dla którego wiara chrześcijańska jest co najwyżej niedzielną rutyną. Świat wysoce materialistyczny, którego ambicją była jeszcze bogatsza i zamożniejsza przyszłość.

Jego gust estetyczny był jednak na wskroś zafany. We Florencji XVI wieku, na scenie pojawił się triumwirat artystów: Michał Anioł, Leonardo da Vinci i Rafael. Odtąd oniemiała Europa pozostawała pod urokiem tej dobrze skalkulowanej propagandy fide, przemiany mistrzów w półbogów, których geniusz miał mierzyć się z samym Stwórcą. Ich sztuka łączyła rangę istniejącej religii – czyż zjawisko to nie istniało już dawno, dawno temu?

Sztuka staje się kultem, a nawet więcej: sztuka tworzy świat. Wielcy mistrzowie włoscy, a wkrótce także niderlandzcy, nadają tempo artystycznemu naturalizmowi uznanemu za dogmat. Świat ma być niczym podziwiana sztuka, obraz i podobieństwo stworzonego i opanowanego przez człowieka świata doczesnego, witalnego

more wealth and a richer future. A world where the aesthetics were nevertheless directed to the past. In Florence of the 16th century the artists Michelangelo, Leonardo da Vinci and Raffael formed a trinity setting the stage for what was to come. Europe was mesmerized by this *propaganda fide*, the transformation of the masters into demi gods, whose genius was equal to that of the creator. Their art became religion – was this not something that had already happened before?

Art becomes a cult, and more – art creates the world. The great masters in Italy and in the Netherlands determined the pace of artistic Naturalism. The world should become like the art that was so greatly admired, and reflect the vitality and grandeur created by man. It became a booming industry refulgent in its own light. Kant had already mentioned the aesthetics of the beautiful and the sublime which reflect the almost priest-like role of the artist as a type of *genius*. A flood of statues and busts of these favourite muses appear in squares, parks and in salons of the *juste milieu* and the *Belle Époque*. This period represents a cultural watershed – an era of conflict terminates in the kitsch of the salon art and of historicity, in the art for

Förderung der sogenannten Neuen Kunst gegründet. In den Werken der Expressionisten und Kubisten, der Futuristen, Konstruktivisten und Surrealisten kommen die Erfahrungen und Hoffnungen und Ängste der Zeitgenossen zum Ausdruck. Das Schlagwort der Wende lautet *NEU*. Eine neue Künstlergeneration – konfrontiert mit der fatalen Erbschaft von Nationalismus und Krieg der Kaiserzeit – sucht den *Neuen Menschen* als Retter in der offensichtlichen Not. Für den Historiker Eric Hobsbawm ist das Zwanzigste Jahrhundert ein Zeitalter der Katastrophen, ein Etwas, das nicht einmal als eine Welt beschrieben werden konnte, sondern lediglich als ein Übergang zwischen einer toten Vergangenheit und einer noch nicht ... geborenen Zukunft. ... Wir fuhren auf der <Titanic> und jeder wusste, dass sie den Eisberg rammen würde.

Die Neue Kunst ist auf die bündige Formel *Wahrheit versus Schönheit* zugespitzt worden. Dahinter steckt ein komplexer Paradigmenwechsel: *Schönheit* wollte bestaunt, bewundert, geliebt werden – *Wahrheit* aber ruft die Denker auf den Plan. Wir erleben den Auftritt der Wahrheitssucher. Prominent die Existenzphilosophen Jaspers, Heidegger, Husserl, Sartre. Nicht weniger bemerkenswert: Viele nachdenkliche Künstler erläutern und vermitteln die neuen Werte und Weisen ihrer Arbeit in Almanachen, Manifesten und Bekenntnissen. Die *Suche*, ein Synonym des *Neuen*, wird Wahrzeichen der Wendezeit. Ein Vorbild – Albert Camus, der Prophet des Absurden, Vater der Leitfigur Sisyphus, der trotz aller Sinnlosigkeit ein würdevolles Leben führen will. Camus' Wortspiel „solitaire et solidaire“ ruft dazu auf, die zeitbedingte Entfremdung der Menschen in einer gottlosen Lebenswelt zu überwinden und sich der eigenen und gemeinsamen Verantwortung für den Planeten Erde zu stellen.

Die Vermittlung der Neuen Kunst war ebenso notwendig wie *grosso modo* vergeblich. Eine breite konservative Mehrheit der Bürger wollte den Verlust der Schönen Künste nicht hinneh-

in pełnego blasku, nie tylko tu i teraz kwitnącego przemysłu. Ta postulowana już przez Kanta estetyka tego, co piękne i wzniosłe, odpowiada quasi-kapłańskiej, szczególnej roli artysty jako geniusza. Nie mniejszy jest też gwałtowny zalew posagów i popiersi ulubieńców muz na placach, w parkach i mieszczańskich salonach *juste milieu* i *la belle époque*.

Mamy do czynienia ze zjawiskiem twardego kulturowego przełomu: pełna konfliktów epoka kończy się kiczem malarstwa salonowego i historyzmu; w *l'art pour l'art* – sztuce dla sztuki, która zachwyca ucieczką od rzeczywistości; a we „wrażeniach” impresjonistów solidna kreacja rozplywa się w migotliwej grze barw i światła. Spóźniony nowy początek – około 1900 roku – nie daje na siebie czekać.

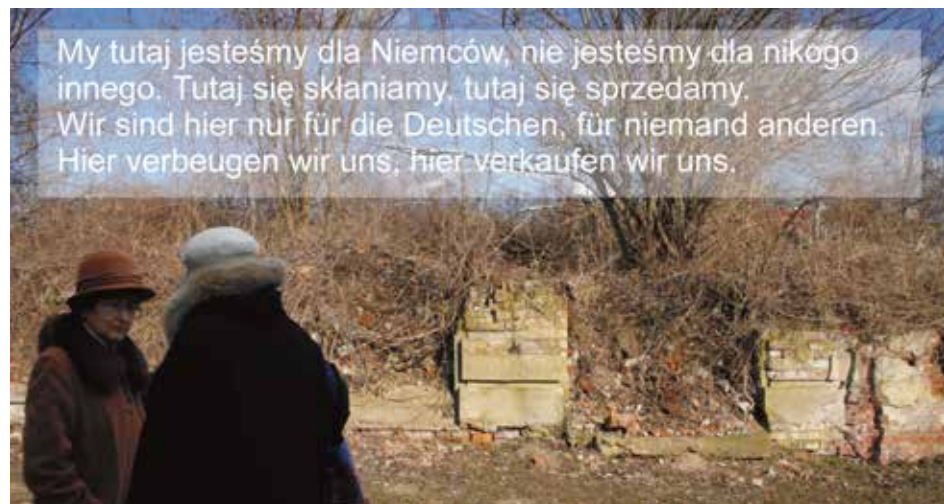
Artyści po raz kolejny mieli przewagę. Jeszcze przed przełomem wieków w Monachium, Berlinie i Wiedniu powstawały secesje wspierające tzw. nową sztukę. W dziełach ekspresjonistów i kubitów, futurystów, konstruktywistów i surrealistów pojawiają się przeżycia, nadzieje i lęki współczesnych. Hasłem przewodnim tego przełomu jest *NOWE*. Nowe pokolenie artystów – skonfrontowane z fatalnym dziedzictwem nacjonalizmu i wojny czasów cesarstwa – szuka Nowego Człowieka jako wybaczy w obliczu oczywistej nędzy. Dla historyka Erica Hobsbawma wiek XX to wiek katastrof, coś, czego nie można nawet nazwać światem, lecz jedynie przejściem między martwą przeszłością a jeszcze... nienarodzoną przyszłością... Płynęliśmy <Titanicem> i każdy z nas wiedział, że zderzy się on z górą lodową.

Nowa Sztuka została zaostrzona do zwięzłej formuły: prawda kontra piękno. Kryje się za tym złożona zmiana paradygmatu: piękno chciało być podziwiane i kochane – prawda natomiast wzywa myślicieli. Jesteśmy świadkami pojawienia się poszukiwaczy prawdy. Wśród nich wyróżniają się filozofowie egzystencjalni: Jaspers, Heidegger, Husserl i Sartre. Nie mniej niezwykle jest to, że wielu myślących artystów wyjaśnia i komunikuje

art's sake that escapes reality and ends up in the “impressions” of the Impressionists where the solid creations are replaced by a scintillating play of colour and light. A new beginning, around 1900.

Artists were once again at the forefront. Before the turn of the century, secessions for the promotion of the so called New Art were founded in Munich, Berlin and Vienna. Artworks by the Expressionists, Cubists, Futurists, Constructivists and Surrealists reflect the experiences, hopes and fears of the time. The new slogan is *NEW*. A new generation of artists which is confronted with the fatal legacy of Nationalism and the war during the reign of the Kaiser, is searching for the New Man as saviour in these difficult times. According to the historian Eric Hobsbawm, the 20th century is the age of extremes, of catastrophes, something that cannot even be described as a world, but merely as a transition between a dead past and a future that had not yet been born... We were on the Titanic and everyone knew we were hitting an iceberg.

The New Art can be summarized as *truth versus beauty* and points to a complex paradigm change: *Beauty* wants to be admired, loved; *truth* however calls for philosophers. Seekers of truth are required – for example existential philosophers such as Jaspers, Heidegger, Husserl, and Sartre. More importantly, many thoughtful artists are reflecting the new values and ways in their works such as almanacs, manifestos and confessions. The *search*, a synonym for the *new*, reflects these times of transition. One example is Albert Camus, the prophet of the absurd, the father of the lead figure of Sisyphus who despite the futility desires to lead a worthy life. Camus' play on words with “solitaire et solidaire” reminds us that the time-bound estrangement of humans in a godless world must be overcome and that we must face up to our personal and joint responsibility for the planet.

Parallele Welten | Światy równoległe | Parallel worlds, Kostrzyn, 2004

men. Ausstellungen der *nicht mehr schönen Kunst*, wie Jean-François Lyotard, einer ihrer prominenten Fürsprecher sie nannte, blieben jahrzehntelang skandalträchtig. Dass die Nazis sie als *entartet* verleumdete und selbst einen glatten Abklatsch angeblich altgriechischer Vorbilder förderten, gab den Gegnern des Neuen weiteren Auftrieb.

Mit dem Ende der Fascho-Diktaturen kam die Kunst der neuen Zeit auch in Deutschland wieder zu ihrem Recht, ihrer Präsenz. Sie kam auch zu mir – genauer ich zu ihr. Mit einigen Klassenkameraden unseres Frankfurter Gymnasiums machte ich mich 1955 auf nach Kassel zur ersten *documenta* nach dem Krieg. Dem staunenden Volk wurde die zwölf lange Jahre geächtete, aus der Öffentlichkeit verbannte Kunst vor Augen geführt – gewiss eine Offenbarung für viele. Auch eine Zukunftsträchtige für mich, den treuen Besucher auch der folgenden *documentas*: Die Künste werden meine Leidenschaft und Lebensaufgabe. Unterm Schirm der Berliner Akademie der Künste wurde mir Jahre später die Einrichtung und Ausrichtung des Künstlerhauses Bethanien anvertraut. Es soll und wird von 1974 an die weithin geschätzte und erfolgreiche Werkstatt und Bühne der liberalen Künste sein, und be-

nowe wartości i sposoby swojej pracy w almanachach, manifestach i wyznaniach. Poszukiwanie, synonim nowego, staje się znakiem rozpoznawczym czasów przełomu. Wzorem do naśladowania staje się Albert Camus, prorok absurdu, ojciec pierwszoplanowej postaci Syzyfa, który pomimo całego bezsensu chce żyć godnie. Camusowska gra słów „solitaire et solidaire” wzywa do przewyciężenia uwarunkowanego czasem wyobcowania ludzi w bezbożnym świecie i zмирzenia się z własną i wspólną odpowiedzialnością za planetę Ziemię.

Pośrednictwo Nowej Sztuki było równie konieczne, co *grosso modo* daremne. Znaczna konserwatywna większość mieszkańców nie chciała pogodzić się z utratą Sztuk Pięknych. Wystawy już nie-pięknej sztuki, jak nazwał ją jeden z jej wybitnych orędowników, Jean-François Lyotard, przez dziesięciolecia pozostawały skandalem. Fakt, że naziści potępili ją jako wynaturzoną, propagując jednocześnie kopiowanie rzekomo starożytnych greckich wzorców, dał przeciwnikom Nowego dodatkowy impuls.

Wraz z końcem faszystowskiej dyktatury sztuka nowych czasów odzyskała w Niemczech swoje prawa i swoją obecność. Przyszła też do mnie – a dokładnie to ja przyszedłem do niej. Z kilkoma

The New Art was necessary but basically in vain. The broad conservative majority did not accept the loss of the beaux arts. Exhibitions of the *no longer beaux arts*, as Jean-François Lyotard, one of the important voices in the movement, called them – remained scandalous for many years. The Nazis described the art as degenerated art and promoted copies of ancient Greek examples and thereby supported the opponents of the New Art. After the fascist dictatorships came to an end, modern art gained acceptance once again. It came to me, or rather I came to modern art. With some of my classmates from the Frankfurt high school, I went to Kassel in 1955 to the first *documenta* (exhibition of contemporary art) after the war. The artworks that had been banned for twelve years were made public – an epiphany for many – and paved the way for my personal journey. Thereafter, I became a loyal visitor of the *documentas*. I became passionate about the arts and this turned into a lifetime passion for me. The Berlin Academy of the Arts tasked me years later with the creation of the Künstlerhaus Bethanien (artist house). It has served since 1974 as a valuable and successful workshop for the liberal arts and a popular place for artists in residence from all over the world.

They could have also tasked the artist Michael Kurzwelly, the creator of *Nowa Amerika*, with this challenging job. When he asked me to write a few lines for his book, he mentioned that we were soul mates. We share the same values and Weltanschauung, regard the artist as a service provider who acts in a personal capacity and on the same level as his audience. Artists like us look at the world critically and find creative meaning in life. We research and question life, question the general meaning of art – art that serves to find the truth, and is a flexible medium to transmit ideas, findings and feelings. Variety and dynamic interactions are part of our art, we make free associations between and across different categories and build bridges between art and life, art and society, art and science. This is

Parallele Welten | Światy równoległe | Parallel worlds, Kostrzyn, 2004

gehrte Arbeitsstätte von artist-in-residence-Gästen auf Zeit und aus aller Welt.

Um die Lösung dieser schönen Aufgabe hätte man auch den Künstler Michael Kurzwelly bitten können, den Erfinder und Macher von *Nowa Amerika*. Als mein Freund mich um einen Betrag zu seinem Buch bat, sprach er von unserer „Seelenverwandtschaft“. Ich stimme ihm von ganzem Herzen bei. Wir teilen wesentliche Werte unserer Weltanschauung, betrachten den Künstler, die Künstlerin als Dienstleister im eigenen Auftrag und auf Augenhöhe mit seinem, ihrem Publikum. Es geht ihnen um die kritische Wahrnehmung und kreative Deutung der Lebenswelt, wozu sie sich der Forschung und des Zweifels, der Hinterfragung und des Querdenkens bedienen. Sie stellen den herkömmlichen Werkbegriff in Frage – Kunst, die der Wahrheitssuche dient, ist ein flexibles Medium zur Vermittlung von Ideen, Erkenntnissen und Emotionen. Vielfalt und Dynamik sind Kennzeichen ihres Berufs, die Interaktion zwischen den Sparten kein Fremdwort und seiner weltbürgerlichen Offenheit der Brückenschlag zwischen Kunst und Leben, Kunst und Gesellschaft, Kunst und Wissenschaft selbstverständliche Praxis. Dies alles liegt nach wie vor im Bereich dessen, was einst als *Neue Kunst*

kolegami z naszego frankfurckiego gimnazjum wyruszyłem w 1955 roku do Kassel na pierwsze po wojnie *documenta*. Zdumionym ludziom została tam pokazana sztuka, która przez dwanaście lat była objęta ostracyzmem i zakazem publicznego oglądania, co dla wielu z pewnością było objawieniem. Objawieniem, niosącym przyszłość, była również dla mnie, wiernego odwiedzającego także kolejne *documenta*: sztuka stała się moją pasją i życiowym zadaniem. Po latach, pod patronatem berlińskiej Akademii Sztuk Pięknych, powierzono mi utworzenie i urządzenie Domu Twórczego Bethanien. Od 1974 roku ma być i będzie powszechnie cenioną i odnoszącą sukcesy pracownią i sceną sztuk wyzwolonych, a także pożądanym miejscem pracy dla artystów-rezydentów z całego świata.

O rozwiązanie tego pięknego zadania można było poprosić również artystę Michaela Kurzwelly'ego, pomysłodawcę i twórcę *Nowej Ameriki*. Kiedy mój przyjaciel poprosił mnie o wkład w jego książkę, mówił o naszym „pokrewieństwie dusz”. Z całego serca się z nim zgadzam. Podzielamy istotne wartości naszego światopoglądu, traktujemy artystę jako usługodawcę na własne zlecenie i na równi z jego publicznością, który zajmuje się krytycznym postrzeganiem i twórczą interpretacją świata, do czego wykorzystuje badania i wątpliwości, stawianie pytań i nonkonformistyczne

all part of what was known as *New Art* and is not always understood by the general public.

We thus call this complex art form alternative art of the modern form. *Nowa Amerika* is part of this art form. It is a work of applied art – to apply art in our alternative understanding means to organise its creative potential and make it usable in the living world.

Kurzwelly coined the concept of constructing reality to refer to this active process, which the artist and Bauhaus lecturer Paul Klee summarized: art does not reproduce what we see; rather it makes us see.

The reality of the world which is seen as the only real one, places art in another unique reality that provides the viewer with an opportunity to become the seer. And thus we come to *Bauhaus*. I have always admired the courage it took to turn the fruitful idea of *Nowa Amerika* into a detailed practical public event. This can be compared with the idea and practice of Bauhaus. The Weimar School was committed to transformation in the search for a better world. It was an act of rebellion and in 1919 the architect and founder Walter Gropius called for artists, to *break down the walls between the*

galt und einer breiten Öffentlichkeit weiterhin keineswegs selbstverständlich ist. Folglich lautet unser Name der komplexen Gattung: *die alternative Kunst der Moderne*.

Nowa Amerika gehört zur Familie. Es ist ein Werk Angewandter Kunst – Kunst in unserem alternativen Verstande *anzuwenden*, heißt, ihr schöpferisches Potential zu organisieren und in der Lebenswelt nutzbar zu machen. Kurzweil prägte den Begriff der *Wirklichkeitskonstruktion* für diesen in der Tat aktiven Prozess, den der Maler und Bauhauslehrer Paul Klee in die treffliche Formel fasste: *Kunst gibt nicht das Sichtbare wieder, sondern macht sichtbar*. Der Allerweltswirklichkeit, die als die einzig richtige gilt, stellt die Kunst eine andere, eine Wirklichkeit sui generis gegenüber, die den Betrachter zu einem wahrhaft Sehenden werden lässt.

Das Stichwort *Bauhaus* stellt sich apropos ein. Ich habe stets den Mut bewundert, die fruchtbare Idee von *Nowa Amerika* in einer detailsatten *res publica* exemplarisch sichtbar zu machen. Ein Vergleich mit der Idee und Praxis des Bauhauses liegt m.E. auf der Hand. Die Weimarer Schule war dem Wandel verpflichtet auf der Suche einer besseren Welt. Es war ein rebellischer Impuls, der den Architekten und Gründer Walter Gropius 1919 zu seinem Flugblatt veranlasste: *Künstler, stürzen wir endlich die Mauern um, die eine verbildende Schulweisheit zwischen den Künsten errichtete ...* Diesem Aufruf folgte eine pädagogische Reform der künstlerischen Ausbildung in allen Sparten. Die Schönen Künste waren passé, das Bauhaus vertraute auf eine *Zunft der Handwerker* für den neuen *Bau der Zukunft*. Halten wir fest: Es ist das kollektive Werk angewandter Kunst und seiner sozialen Ausrichtung, das den Vergleich mit *Nowa Amerika* nahelegt. Wunsch, Wille und Tatkraft von Künstlern haben mit dem Bauhaus und *Nowa Amerika* lebensweltliche Realien geschaffen, die in die Zukunft weisen. Womit auch auf das nachhaltige Vorbild dieser berühmten Gemeinschaft verwiesen sei. Zeit-

denken. Kwestionuje konwencjonalną koncepcję dzieła – sztuka, która służy poszukiwaniu prawdy, jest bowiem elastycznym medium przekazu idei, spostrzeżeń i emocji. Różnorodność i dynamika to cechy charakterystyczne zawodu artystów, nie obce są im interakcje między dziedzinami, a kosmopolityczna otwartość sprawia, że budowanie mostów między sztuką a życiem, sztuką a społeczeństwem, sztuką a nauką jest dla nich oczywistą praktyką. Wszystko to mieści się jeszcze w sferze tego, co kiedyś uważano za Nową Sztukę i co w dalszym ciągu nadal nie jest w żaden sposób oczywiste dla szerokiej publiczności. W związku z tym nazwa naszego złożonego gatunku brzmi: alternatywna sztuka nowoczesności.

Nowa Amerika należy do rodziny. Jest to dzieło sztuki użytkowej – sztuka użytkowa w naszym alternatywnym rozumieniu oznacza zorganizowanie jej potencjału twórczego i uczynienie go użytecznym w życiu codziennym. Kurzweil ukuł termin konstrukcji rzeczywistości dla tego aktywnego procesu, który malarz i nauczyciel Bauhausu Paul Klee podsumował trafnym sformułowaniem: *Sztuka nie odwarza tego, co widzialne, lecz czyni widzialnym*. Rzeczywistość wszechstronna, uznawana za jedyną słuszną, przeciwstawia sztuce inną rzeczywistość sui generis, pozwalającą widzowi stać się osobą prawdziwie widzącą.

Słowo kluczowe Bauhaus nasuwa się samo. Zawsze podziwiałem odwagę, by owocną ideę Nowej Ameriki uwidocznic jako przykład w szczerzej res publica. Moim zdaniem, porównanie z ideą i praktyką Bauhausu jest oczywiste. Szkoła weimarska, zgodnie z przełomem, angażowała się w poszukiwanie lepszego świata. Był to buntowniczy impuls, który skłonił architekta i założyciela Waltera Gropiusa do stworzenia w 1919 roku ulotki: „Artyści, obalmy wreszcie mury, które wychowawcze mądrości szkolne wzniosły między sztukami...” Za tym apelem podążała reforma pedagogiczna kształcenia artystycznego we wszystkich dziedzinach. Sztuki piękne stały się passé, Bauhaus postawił na cech rzemieślników, którzy

Slubfurt Tourist Information, Essen, 2006

arts and that created orthodox knowledge...As a result a pedagogic reform took place in how the arts were taught. The Beaux Arts were passé, Bauhaus relied on craftsmen to build the future.

In summary, it is the collective works of applied art and its socially-oriented approach that is close to the heart of the *Nowa Amerika*. The desire, beliefs and actions of artists together with Bauhaus and *Nowa Amerika* have created reali-

ty, schließlich, verbindet beide. Einerseits war das tief verstörende Erlebnis des Irrsinns der Völker im Ersten Weltkrieg ein entscheidender Impuls zur Entstehung des Bauhauses – *Nowa Amerikas* Botschaft wiederum gründet auf der Erfahrung einer Welt am Abgrund.

Nach seiner erzwungenen Auflösung 1933 fand das Bauhaus Zuflucht in den USA. Auch der dorthin vertriebene Herbert Marcuse, einer der Denker aus den Reihen der Frankfurter Schule, dachte mit seinen amerikanischen Studenten über eine *Gesellschaft als Kunstwerk* nach, über die *Wiedergewinnung einer ‚Polis‘* und die *Kunst als Architektur einer freien Gesellschaft*.

Nehmen wir Marcuses Vision als bare Münze und lassen sie für *Nowa Amerika* und seine Hauptstadt *Slubfurt* gelten. Unsere *Polis* ist mit einer Vielzahl solider Eigenschaften fest in ihrer virtuellen Realität verankert. Wie schon eingangs berichtet, verfügt sie über eine Verfassung, einige Parteien und ein gewähltes Parlament. Sie setzt sich oderübergreifend aus den vier Bezirken *Szczettinstan*, *Terra Incognita*, *Lebuser Ziemia* und *Schlonsk* zusammen. Personalweise bekräftigen die Zugehörigkeit der Bürger zu ihrem Land, das sich wiederum mittels einer Fahne und Hymne zu erkennen gibt und von Botschaftern nach außen vertreten wird. Eine Universität, eine Kunstsammlung und eine eigene Sprache, das *Slubfurtische*, stehen für die kulturelle Identität der *Polis* ein. Und wie in jedem Kollektiv fehlte es auch *Nowa Amerika* nicht an Streit und gewissen Konflikten.

Das junge politische Gemeinwesen sendet eine starke Botschaft aus: *Wir sitzen alle in einem Boot, das wir klug und sicher über die gefährlichen Klippen unserer Zeit steuern müssen. Lassen wir alle Nationalismen in ihrer schwindenden Bedeutung hinter uns – rettend und zielführend sind Regionen wie Nowa Amerika*. Für Nachhaltigkeit und Wirksamkeit dieser und aller künstlerischen Botschaften ist der Nachweis ihrer Funktionalität unerlässlich.

ty mieli stworzyć nowe budownictwo przyszłości. Pamiętajmy: to właśnie zbiorowe dzieło sztuki użytkowej i jego społeczna orientacja nasuwa porównanie z *Nową Ameriką*. Zarówno w *Bauhausie*, jak i w *Nowej Ameryce* pragnienie, wola i zapal artystów stworzyły życiowe realia, patrzące w przyszłość. Co wskazuje również na wzorcową długotrwałość tej słynnej wspólnoty. Krytyka czasów łączy przecież ze sobą jedno i drugie. Z jednej strony, głęboko niepokojące doświadczenie szaleństwa narodów w czasie I wojny światowej było decydującym impulsem dla powstania Bauhausu – przesłanie *Nowej Ameriki* z kolei opiera się na doświadczeniu świata na krawędzi.

Po przymusowym rozwiązaniu w 1933 roku Bauhaus znalazł schronienie w USA. Wypędzony tam jeden z myślicieli z kręgu Szkoły Frankfurckiej – Herbert Marcuse, również rozmyślał wraz ze swoimi amerykańskimi studentami o społeczeństwie jako dziele sztuki, o odzyskaniu „polis” i sztuce jako architekturze wolnego społeczeństwa.

Przyjmijmy wizję Marcusego za prawdziwą i zastosujmy ją w odniesieniu do *Nowej Ameriki* i jej stolicy – *Slubfurtu*. Nasze polis ze swoimi wieloma solidnymi właściwościami jest mocno zakotwiczone w swojej wirtualnej rzeczywistości. Jak podano we wstępie, posiada konstytucję, kilka partii i wybrany w wyborach parlament. W jego skład wchodzi cztery dzielnice: *Szczettinstan*, *Terra Incognita*, *Lebuser Ziemia* i *Schlonsk*. Dowody osobiste potwierdzają przynależność obywateli do kraju, który z kolei identyfikuje się za pomocą flagi i hymnu oraz jest reprezentowany na zewnątrz przez swoich ambasadorów. Uniwersytet, zbiory sztuki i własny język *slubfurcki* stanowią o tożsamości kulturowej *polis*. I jak w każdym kolektywie, tak i w *Nowej Ameryce* nie brakuje kłótni i pewnych konfliktów.

Młoda polityka wysła silny sygnał: *Wszyscy jesteśmy w tej samej łodzi, którą musimy mądrze i bezpiecznie przeprowadzić przez niebezpieczne klify naszych czasów. Zostawmy za sobą wszelkie nacjonalizmy z ich malejącym znaczeniem – do*

ties that point towards the future. The example of this famous community serves as a case in point. Both are connected by the realities of their times. In a way, the traumatic experiences of the First World War generation led to the establishment of the Bauhaus tradition, and *Nowa Amerika's* message is based on the experience of a world at the edge of the abyss.

Once Bauhaus was forcibly dissolved in 1933, it found refuge in the USA. Herbert Marcuse, a member of the Frankfurt School, moved to the States and together with his American students explored the idea of society as a form of art, how to regain a *polis* and *art as architecture of a free society*.

We can take Marcuse's vision at face value and apply it to *Nowa Amerika* and its capital *Slubfurt*. The *polis* here has many solid characteristics that are anchored in its virtual reality. As mentioned above, it has a constitution, a few political parties and an elected parliament. It is made up of four areas: *Szczettinstan*, *Terra Incognita*, *Lebuser Ziemia*, and *Schlonsk*.

Identity documents prove that its citizens belong to their country that can be identified via a flag and a national anthem, and has representatives to represent it outside its borders. There is a university, an art collection and a unique language – the *Slubfurt* language – which all represent the cultural identity of the *polis*. In addition, as in every collective, there are also disagreements and conflicts in *Nowa Amerika*.

The young political community sends a strong message: *we are all in the same boat that we must navigate through the dangerous rapids of our time. Let us leave behind all notions of nationalism and look towards places like Nowa Amerika to save us*. In order to ensure that this artistic message is carried forth it needs to be functional.

Die Kunst rettet die Welt I | Sztuka ratuje świat I | Art saves the world, Dr. Michael Haerdter, 2014, Foto: Adam Czerneńko

Damit wünsche ich dem Buch eine große interessierte Leserschaft, die willens und in der Lage ist, seine dringende Kunde mit Nachdruck zu verbreiten.

celu doprowadzą nas i uratują takie regiony, jak Nowa Amerika. Dla trwałości i skuteczności tego i wszystkich przekazów artystycznych, niezbędne jest udowodnienie ich funkcjonalności.

W związku z tym życzę tej książce szerokiego grona zainteresowanych czytelników, którzy zechcą i będą w stanie dzięki dodrukowi rozposzechnić jej pilne przesłanie.

I thus hope this book will be read by all those interested in this project and willing to pass on its message.

In der Antarktis | na Antarktydzie | Antarctica, Foto: Marek Kraszula

Foto: Andrzej Łazowski, 2012

Manipuliere die Wirklichkeit,
oder sie manipuliert Dich

Zmanipuluj rzeczywistość
albo ona zmanipuluje Ciebie

Manipulate reality, or reality
will manipulate you

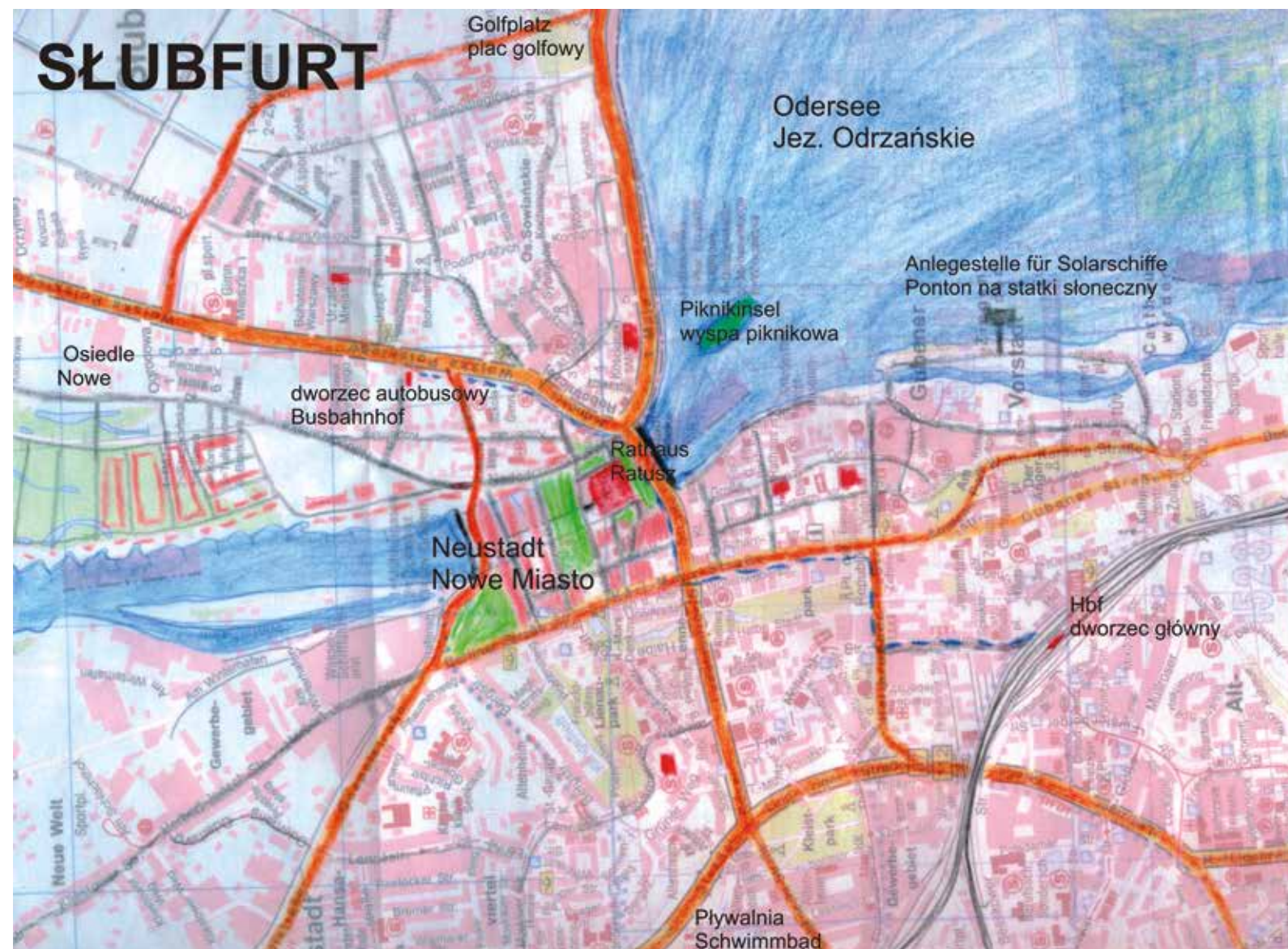
Michael Kurzweily

"The best way to predict the future is to invent it"

(Der beste Weg, die Zukunft vorherzusagen besteht darin, sie zu erfinden)

(Najlepszym sposobem na przewidzenie przyszłości jest jej wymyślenie)

Richard Buckminster-Fuller

Revitalisierungsplan | Plan rewitalizacji | Revitalisation plan, Michael Kurzweil, 2007

Die ‚Story Dealer‘ (eine Gruppe von Soziologen, Psychologen, Pädagogen und Künstlern) haben auf einem interdisziplinären Symposium zum Konstruktivismus, das 1992 in Heidelberg stattfand, die Teilnehmer in der Eingangshalle mit Fragebögen begrüßt. Darin wurde den Gästen mitgeteilt, dass einer der Vorträge ein Fake sei und sie sollten ankreuzen, welcher. Dadurch veränderte sich die Sichtweise der Rezipienten. Sie lachten inmitten sehr ernster Vorträge anerkannter Professoren lautlos los, klatschten und amüsierten sich.

Was ist Wirklichkeitskonstruktion?

In philosophischen Abhandlungen, in der Neurologie, der Psychologie, der Soziologie und natürlich in der Kunst spielt die Frage nach der Konstruktion von Wirklichkeit immer wieder eine wichtige Rolle. Der ‚Radikale Konstruktivismus‘ besagt, dass Wirklichkeit erst durch die Verarbeitung der Sinnesreize im Nervensystem entsteht und durch gemachte Erfahrungen Verknüpfungen wachsen, die realitätsbildend wirken. Wie real ist also die Wirklichkeit, bzw. wodurch konstituiert sich Wirklichkeit?

Ich denke, dass es so viele Wirklichkeiten gibt, wie Menschen und andere Lebewesen diesen Planeten bevölkern. Im Laufe unseres Lebens sind wir ständig damit beschäftigt, unsere individuelle Wirklichkeit zu entwickeln, zu reparieren und zu verändern. Als Kinder werden wir an Wirklichkeiten herangeführt, in denen wir uns später zurechtfinden sollen. Manchmal gelingt es, manchmal nicht. Wer in dieser Wirklichkeit Anerkennung erfährt, der wird sich in ihr häuslich einrichten. Unsere Wirklichkeit soll möglichst so beschaffen sein, dass wir sie ertragen können und wir uns in ihr gut fühlen. Wenn das nicht – oder nicht mehr – der Fall ist, reden wir von Krise. Dann können wir uns für Resignation oder Veränderung entscheiden. Wir kämpfen gegen Missstände und wenn es gar

Grupa socjologów, psychologów, pedagogów i artystów „Story Dealer” powitali podczas interdyscyplinarnego sympozjum na temat konstruktivismu, które odbyło się w 1992 r. w Heidelbergu uczestników w holu wejściowym ankietaми. W nich poinformowano gości, że jeden z wykładów jest zmyślony, a oni mają zakreślić, który. Przez takie działanie zmienił się ich sposób postrzegania. W samym środku poważnych wykładów uznanych profesorów odbiorcy głośno się śmiali, klaskali i świetnie się bawili.

Czym jest konstrukcja rzeczywistości?

W filozoficznych rozprawach, neurologii, psychologii, socjologii i naturalnie w sztuce pytanie o konstrukcję rzeczywistości odgrywa bezustannie ważną rolę. „Radyczny konstruktivism” oznacza, że rzeczywistość początkowo powstaje poprzez przetworzenie pobudzenia zmysłów w systemie nerwowym, by następnie poprzez zebrane doświadczenia powstały połączenia, tworzące rzeczywistość. Jak prawdziwa jest rze-

At an interdisciplinary symposium on Constructivism, which took place in 1992 in Heidelberg, the “Story Dealers” – a group of sociologists, psychologists, pedagogues and artists – welcomed the participants in the lobby with questionnaires. These questionnaires informed the guests that one of the presentations was fake and they were required to place a cross next to it on the questionnaire. This changed the way the delegates viewed the presentations. They laughed loudly during very serious presentations of respected professors, clapped and had a good time.

What is reality construction?

In philosophical treatises, in neurology, psychology, sociology, and of course in art, the question of constructing reality always plays an important role. According to “radical constructivism”, reality emerges through the processing of the senses in the nervous system, and once links are made through experiences these then create reality. Thus, how real is reality, i.e. what constitutes reality?

Lebuser Ziemia, Nowa Amerika Tours, Foto: Andrzej Łazowski, 2011

nicht mehr geht, dann zetteln wir Revolutionen an. Es entstehen neue Ordnungen, die so lange existieren, bis sie nicht mehr zufriedenstellend funktionieren. Ordnungen und Hierarchien brechen in sich zusammen, wenn sie nicht als solche anerkannt und respektiert werden.

Wie aber sieht der Umgang mit Wirklichkeiten aus, wenn wir uns ständig bewusst sind, dass sie nur temporär gültig sind? Auch wir sind kurzzeitige Ereignisse in Zeit und Raum. Wir werden geboren und wir leben eine gewisse Zeit, um dann wieder zu verschwinden. Es gibt nur diese meine oder deine Zeit und die Wirklichkeiten, die wir uns erschaffen. Wenn jemand stirbt, erlischt eine Welt. Wird jemand geboren, geht eine neue Welt auf.

Der Wandel ist also ständiger Begleiter unseres Lebens. Als Gesellschaftswesen entstehen wir erst aus den Wechselbeziehungen zu anderen Menschen. So konstruieren wir unsere eigene Geschichte, stellen unsere Zugehörigkeiten her, bestätigen vorhandene Einordnungen oder lehnen sie ab.

czywistość, względnie przez co zostaje ustanowiona rzeczywistość?

Sądzę, że jest tak wiele rzeczywistości, jak wielu jest ludzi i innych istot żyjących zasiedlających tę planetę. W ciągu naszego życia stale zajmujemy się tym, by rozwijać, naprawiać i zmieniać naszą indywidualną rzeczywistość. Jako dzieci wprowadzani zostajemy do rzeczywistości, w których mamy się później orientować. Czasem się to udaje, czasem nie. Kto odnajdzie w tej rzeczywistości akceptację, zadamowi się w niej. Nasza rzeczywistość powinna być możliwie taka, byśmy mogli ją znieść i dobrze się w niej czuć. Jeśli tak nie jest – lub już tak nie jest – mówimy o kryzysie. Możemy się wtedy zdecydować na rezygnację lub zmianę. Walczymy przeciw niedociągnięciom, a jeśli nic się już nie da zrobić, wszczynamy rewolucje. Powstają nowe porządki, istniejące tak długo, aż przestają funkcjonować zadowalająco. Porządki i hierarchie załamują się, kiedy jako takie przestają być akceptowane i szanowane.

Jak jednak wygląda obchodzenie się z rzeczywistościami, jeśli stale mamy świadomość, że obo-

I believe that there are as many realities as there are people and other sentient beings on this planet. During the course of our lives we are constantly busy with developing our own individual reality, fixing and changing it. As children we are led to realities which are supposed to help us find our way in life. Sometimes it works, and sometimes it doesn't. The person who finds recognition in this world will find comfort in it. Our reality should be such that we can live in it and feel good in it. If this is not – or no longer – the case, then we are in crisis and can decide to either accept the situation or change. We struggle against the shortcomings and if we can't resolve them, we then start a revolution. New standards develop that exist for as long as they make us happy. Standards and hierarchies implode when they are no longer recognized and respected.

How do we cope with the realities, when we know that they are only temporary? We too are only temporary events in time and space. We are born and have a certain lifespan, just to vanish again. There is only my or your time and such realities as we create. When a person dies, a world is extinguished. When a person is born, a new world is created.

Change is thus a constant companion to our lives. As social beings we only come into being in our relationships to others. We construct our own story, create a sense of belonging, confirm existing structures or reject them.

One of these social constructs is the nation state. It exists purely because there are enough people who believe in its existence. To achieve this, the nation state uses strategies whereby identification takes place. For example, in our history classes we learn about the history of our country and the world from one perspective, important personalities are monopolized by the nation state, for example: German Goethe, Polish Mickiewicz, and French Voltaire. Sports play an important role in this construct: athletes race with the national flag plastered on their

Eines dieser gesellschaftlichen Konstrukte ist der Nationalstaat. Er existiert nur, weil es genügend Menschen gibt, die an seine Existenz glauben. Um das zu erreichen, benutzt er Strategien der Identifikationsbildung. Im Geschichtsunterricht lernen wir die Geschichte unseres Landes und der Welt als Nabelschau, große Persönlichkeiten werden vom Nationalstaat vereinnahmt – der deutsche Goethe, der polnische Mickiewicz, der französische Voltaire... Eine wichtige Rolle spielt dabei der Sport: ein Athlet rennt mit der Fahne eines Staates auf der Brust durch die Gegend und gewinnt – eine ganze Nation freut sich, das Selbstbewusstsein wächst, ohne dass sich die Zuschauer wirklich bewegt haben.

Die „großen Wirklichkeiten“, die uns vorgegeben werden, sind nur eine Vereinbarung über eine Realität, die bereits Menschen vor uns als Rahmen entwickelt haben. Aus diesem Grunde können wir jederzeit neue Wirklichkeitskonstruktionen erschaffen. Wenn wir nach dieser neuen Realität leben, manifestiert sie sich quasi als „self fulfilling prophecy“ (sich selbst erfüllende Prophezeiung). Zunächst wird sie belächelt, dann wird sie als bedrohlich empfunden und angegriffen und irgendwann wird sie möglicherweise zur allgemeingültigen Wirklichkeit.

Wirklichkeitskonstruktion als angewandte Methode

Ausgangspunkte für die Entwicklung neuer Wirklichkeiten sind Heterotopien, Visionen einer besseren oder anderen Welt. Es handelt sich dabei nicht um Utopien im klassischen Sinne, denn Utopien sind eher unerreichbare Traumorte. Wichtig ist der klare Bezug zu den aktuell vorherrschenden Wirklichkeiten und ihren konstituierenden Strategien. Darum gefällt mir der von Michel Foucault entwickelte Begriff der Heterotopie, als Bestimmung von Orten, die eine neue Wirklichkeit vorwegnehmen und sich dann an der noch bestehenden Ordnung reiben.

wiązują jedynie tymczasowo? Również my sami jesteśmy krótkotrwałymi zdarzeniami w czasie i przestrzeni. Rodzimy się i żyjemy jakiś czas, by następnie znów zniknąć. Jest tylko ten mój czy Twój czas oraz rzeczywistości, które sobie stworzymy. Kiedy ktoś umiera, wygasa jeden świat. Kiedy ktoś się rodzi, jeden nowy świat powstaje.

Zmiany są więc stałym towarzyszem naszego życia. Jako istoty społeczne powstajemy najpierw z wzajemnych powiązań do innych ludzi. W ten sposób konstruujemy naszą własną historię, tworzymy nasze przynależności, potwierdzamy istniejące klasyfikacje lub je odrzucamy.

Jednym z tych społecznych konstruktów jest państwo narodowe. Istnieje tylko dlatego, że jest wystarczająco wielu ludzi, który w jego istnieniu wierzą. By to osiągnąć, wykorzystuje strategie tworzenia identyfikacji. Na lekcjach historii uczymy się historii naszego kraju, a historii świata jedynie egotycznie, wielkie osobistości przypisywane są państwu narodowym – niemiecki Goethe, polski Mickiewicz, francuski Voltaire... Ważną rolę odgrywa przy tym również sport: zawodnik biegnie z flagą danego państwa na piersi i wygrywa – cały naród się cieszy, samoświadomość rośnie, bez właściwie żadnego poruszenia się.

„Wielkie rzeczywistości“, które zostają nam wyznaczone, są jedynie ustaleniem rzeczywistości, opracowanej jako ramy przez ludzi, którzy byli tu przed nami. Z tego względu, w każdej chwili możemy stworzyć nowe konstrukcje rzeczywistości. Jeśli zaczniemy żyć zgodnie z tą nową rzeczywistością, zmanifestuje się ona jako „self fulfilling prophecy“ („samopełniająca się przepowiednia“). Najpierw będą się z niej podśmiewywać, następnie zostanie uznana za zagrożenie i będzie atakowana, ale kiedyś być może stanie się ogólnie przyjętą rzeczywistością.

Konstrukcja rzeczywistości jako metoda stosowana

Punktem wyjścia dla rozwoju nowych rzeczywistości są heterotopie, wizje lepszego lub innego

Alte Postkarte | Stara pocztówka | Old postcard, Nowa Amerika

chests and win, thus the entire nation is happy, confidence increases and all of this without the spectators having to move an inch.

The “great realities” that are presented to us are only an agreement about our reality that people developed long before us to serve as a reference framework. It is thus possible to construct a new reality at any time. If we live according to this new reality, it manifests itself as a self-fulfilling prophecy. At first this is ridiculed, then viewed as threatening and attacked, and at some stage it might eventually become the generally accepted reality.

The construction of reality as an applied method

The point of departure for the development of new realities are heterotopias, visions of a better or different world. Here we do not mean

Nowa Amerika Tours, Foto: Andrzej Łazowski, 2011

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Square, 2021

Es geht darum, die Existenz dieser neuen Wirklichkeit zu behaupten, indem sie in einem ersten Schritt visualisiert wird. Besonders gut eignen sich hierfür als Mimikry verschiedene Methoden der Produktvermarktung, Branding, oder touristische Produkte, denn Tourismus erfindet Räume neu, um sie für Touristen (immer auf der Suche nach dem ultimativen Erlebnis) interessant zu machen. Anschließend ist es wichtig, der neuen Realität eine Form zu geben, die zum Mitmachen einlädt.

Als kurzzeitige Maßnahme können durch diese Vorgehensweise mit den Mitspielern gemeinsam neue Sichtweisen und Module entwickelt werden. Damit aber eine neue Wirklichkeit auch wirksam werden kann, ist es wichtig, sie als Langzeitprojekt zu konzipieren und durchzuführen. Erst durch die ständige Behauptung und das konsequente Vorleben der neuen Realität tritt sie in das gesellschaftliche Leben ein.

Bei der Anwendung dieser Methode ist Humor ein wichtiger Hebel, damit schwere Probleme „leicht“ werden, immer in dem Bewusstsein, dass sich alles um uns herum ständig ändert. Das Scheitern ist ein wichtiges Ereignis bei der Entwicklung von Wirklichkeitskonstruktionen, basierend auf dem Wissen, dass wir uns ständig im Wandel befinden.

świata. Nie chodzi tu o utopie w klasycznym tego słowa znaczeniu, ponieważ utopie są raczej nieosiągalnymi miejscami marzeń. Ważny jest dla mnie jasny stosunek do panujących obecnie rzeczywistości oraz ich ustanowionych strategii. Z tego względu bardziej podoba mi się stworzone przez Michela Foucaulta pojęcie „heterotopii”, jako określenie miejsca, które uprzedza nową rzeczywistość i dopiero dzięki temu może zetrzeć się z obecnie istniejącym porządkiem. Utwierdzam istnienie tej nowej rzeczywistości, wizualizując ją. Szczególnie dobrze nadają się do tego jako mimikra różne metody wprowadzania produktów na rynek, budowanie świadomości marki lub produkty turystyczne, ponieważ to właśnie turystyka wymyśla przestrzenie na nowo, by zainteresować nimi turystów (będących stale w poszukiwaniu niezwykłych przeżyć). W końcu ważne jest, by nadać nowej rzeczywistości jako grze z podziałem na role oraz laboratorium doświadczalnym formę, która zachęci do wzięcia w niej udziału.

W ramach działań krótkotrwałych, poprzez tę metodę, wraz z osobami biorącymi udział, rozwiązane mogą zostać nowe sposoby postrzegania, które być może okazać się pomocne przy późniejszym rozwiązywaniu problemów. Żeby jednak nowa rzeczywistość również mogła okazać się

utopias in the classical sense, because utopias are made up of dream destinations that cannot be reached. The important thing is that there is a clear relationship with current realities and strategies that make them up. It is for this reason that I like heterotopy, a concept developed by Michel Foucault – a destination of spaces that preclude a new reality and then come into conflict with the still extant order. Thus the existence of this new reality comes into being by visualizing it in a first step. Marketing, branding and tourism are particularly suited to mimic the new reality, since tourism reinvents spaces to make them interesting for the tourist (who is constantly on the look-out for the ultimate experience). In the next step it is important to give form to the new reality, which then entices people to participate in it.

As a temporary measure this method can be used with the participants to develop new views and modules. However, to make a new reality effective, it is important to conceptualize it and put it into practice in the long term. It is only through constantly confirming and living the new reality that it can enter social life.

Humor acts as an important tool in this method – difficult problems become “easy” and

Vielleicht sollte ich präziser von einer „Wirklichkeitsplastik“ sprechen, indem ich mich auf den von Joseph Beuys kreierten Begriff der „Sozialen Plastik“ stütze. Im Gegensatz zur Skulptur oder Konstruktion ist die Plastik etwas Unvollendetes, das sich in einem ständigen Wandlungsprozess befindet.

Geschichtlich betrachtet sieht man deutlich, dass menschliche Gesellschaftsformen ständigen Wandlungsprozessen unterliegen. Schiller sprach von ‚Spieltrieb‘ und ‚Formtrieb‘ als Kräfte gesellschaftlicher Entwicklung, Nietzsche schrieb, dass wir uns Gesellschaft als ein Schiff vorstellen sollten, das auf hoher See ständig umgebaut werden muss, um nicht zu sinken. Einen sicheren Hafen gibt es nicht.

Aber wir wünschen uns Sicherheit, denn wir haben Angst vor dem Scheitern.

Bisher waren Politiker ständig darum bemüht, den Menschen das Gefühl von Sicherheit zu geben. Viele Entscheidungen werden als Sicherheitsvorkehrungen gefällt und dann ergreifen Menschen Berufe nicht, weil sie sich dazu berufen fühlen, sondern weil sie sich Sicherheit und Wohlstand versprechen. Dabei vergessen sie, dass sie nur ein einziges Leben gestalten können und jeder Tag unwiderruflich vergeht. Weil das leichter gesagt als getan ist, ist es sehr wichtig, über uns selbst zu lachen und uns unsere Lächerlichkeit bei der Konstruktion von Wirklichkeit immer wieder vor Augen zu führen.

skuteczna, ważne jest, by zaplanować ją i przeprowadzić jako projekt długotrwały. Dopiero poprzez ciągłe stwierdzanie oraz konsekwentną przeszłość nowa rzeczywistość może wkroczyć w życie społeczne.

Przy zastosowaniu tej metody humor jest ważną dźwignią, by wszelkie problemy pozostały „łatwe”, również ze świadomością, że wszystko wokół nas stale się zmienia, a porażki są ważnym elementem rozwoju konstrukcji rzeczywistości.

Być może powinienem precyzyjniej mówić o „plastyce rzeczywistości”, opierając się tym samym na stworzonym przez Josepha Beuysa pojęciu „społecznej plastyki”, ponieważ plastyka w przeciwieństwie do rzeźby lub konstrukcji jest czymś niezakończonym, znajdującym się w ciągłym procesie zmian.

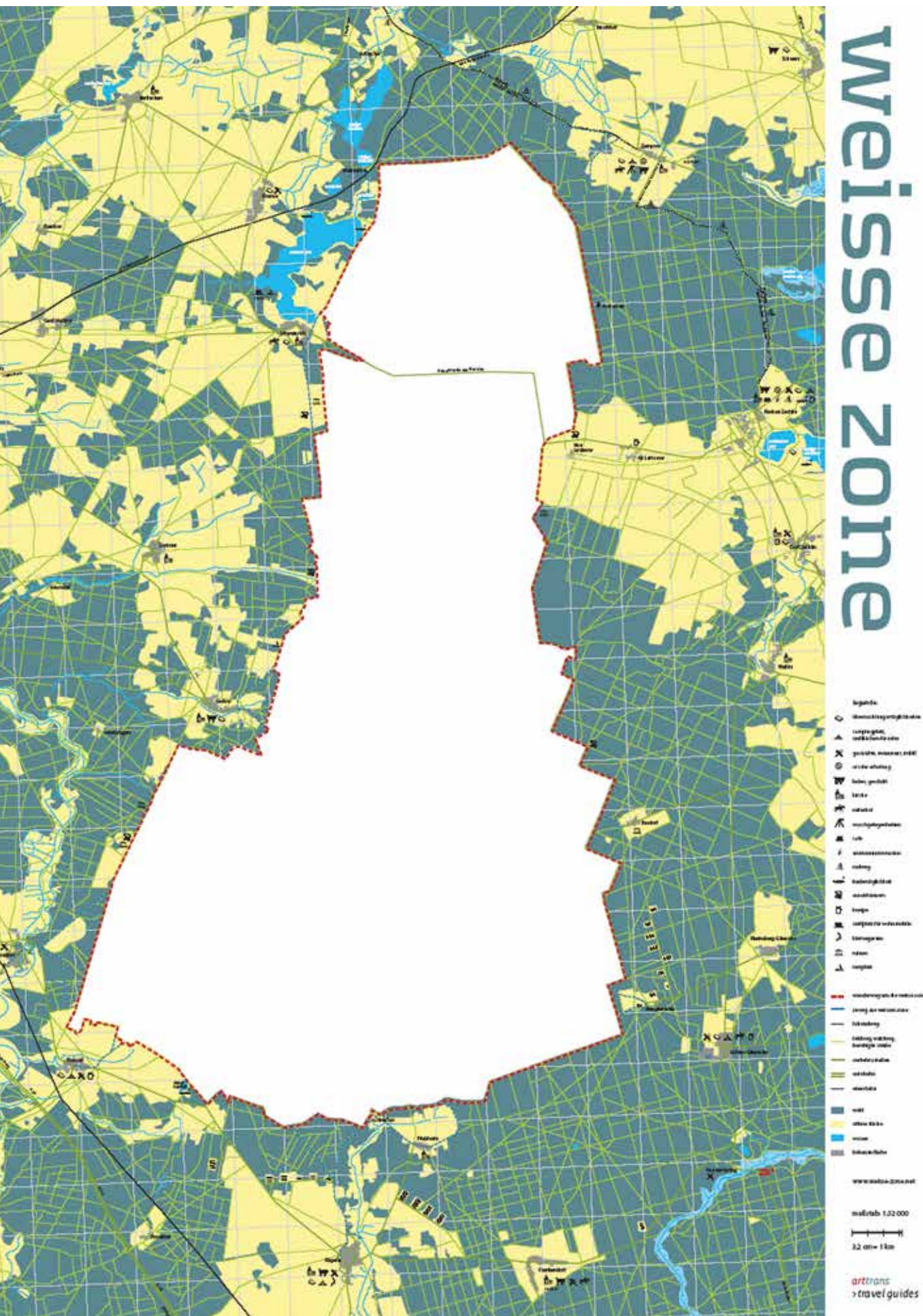
Z historycznego punktu widzenia widać wyraźnie, że ludzkie struktury społeczne podlegają ciągłym procesom zmian. Schiller mówił o „impulsie do zabawy” i „impulsie do formy” jako o siłach społecznego rozwoju, Nietzsche natomiast mówił o tym, że powinniśmy wyobrazić sobie społeczeństwo jako okręt znajdujący się na głębokim morzu, który na tym morzu stale musi być przebudowywany, by nie zatonać. Bezpiecznego portu nie ma.

Jednak my pragniemy bezpieczeństwa, ponieważ boimy się porażek. Dlatego też politycy ciągle starają się dać ludziom poczucie bezpieczeństwa. Generalnie podejmujemy wiele decyzji w ramach bezpiecznych środków zaradczych, wybieramy zawody, które nie są nam pisane, ponieważ obliczają bezpieczeństwo i dobrobyt, zapominając przy tym, że możemy urządzić tylko jedno życie, a każdy dzień nieodwracalnie przemija. Właśnie dlatego, że jest to łatwiej powiedzieć niż uczynić, bardzo ważne jest, byśmy potrafili śmiać się z siebie i stale uzmysławiać sobie swoją śmieszność przy konstruowaniu rzeczywistości.

entrenches the idea that everything around us is always in constant flux. Failure is an important event in the development of constructing reality and is based on the knowledge that change happens all the time. Perhaps I should rather refer to “reality sculpture” based on the term “social sculpture” created by Joseph Beuys. Contrary to sculpture or construction, art is always unfinished and is constantly in a constant state of flux.

If we look at human social interactions from a historical viewpoint, we can see that they too are in a constant flux. Schiller mentions “Spieltrieb” (play drive) and “Formtrieb” (the urge to impose order on the world) that drive the development of society. According to Nietzsche, we should imagine society as a boat that is constantly being repaired while at sea in order not to sink. There is no safe harbor.

However, we yearn for security because we fear failure. Politicians have always tried to give people a sense of security. Many decisions are made to ensure a sense of security. Therefore, people will decide on an occupation that may not be a calling, but rather one that holds a promise of security and wealth. At the same time people forget that they can only create one life and that every day passes never to be repeated again. This is easier said than done, and it is thus important that we laugh at ourselves and remind ourselves of how absurd our construction of reality actually is.

| Wandern um's Nichts

| Wędrowki wokół niczego

| Hiking around nothingness

Michael Kurzweilly

„...Ich wage zu vermuten, dass im Zeitalter der Qualität die Industriegesellschaft von einer Künstlergesellschaft abgelöst werden wird, in der selbst pragmatisches Denken über eine Methode künstlerischer Gedankenassoziationen verfügen muss, um erfolgreich zu funktionieren.“

„...Śmiem przypuszczać, że w dobie jakości społeczeństwo przemysłowe zostanie zastąpione przez społeczeństwo artystów, w którym nawet pragmatyczne myślenie musi mieć w sobie metodę artystycznych skojarzeń myśli, aby móc z powodzeniem funkcjonować.“

“I think that in the period of quality, the industrial society will be overtaken by an artists' society where even pragmatic thought processes will have to include a method of artistic thought associations...” [free translation]

Györgi Konrád, 1997-2003 Präsident der Akademie der Künste

(Zitat im Buch „amphibische zonen“, Michael Haerdter, Klartext Verlag, S. 65)

„Das Merkwürdigste an einem Loch ist der Rand. Er gehört noch zum Etwas, sieht aber beständig in das Nichts, eine Grenzwa- che der Materie.“
Kurt Tucholsky, aus seinem Essay „Zur soziologischen Psychologie der Löcher“

„Najdziwniejszą rzeczą w dziurze jest jej krawędź. Wciąż należy do czegoś, ale nieustannie patrzy w nic, jest strażnikiem granicznym materii.“
Kurt Tucholsky, z eseju „O socjologicznej psychologii dziur“.

“The most remarkable thing about a hole is the edge. It still belongs to something, but looks always into nothingness, a border guard of matter.”
Kurt Tucholsky, from his essay “On the Sociological Psychology of Holes”

weisse zone

Versuch einer Definition der weissen zone

Eigentlich können wir die *weisse zone* nicht definieren, denn sie wird sich einer abschließenden Bestimmung immer entziehen. Das Nichts lässt sich mit dem menschlichen Verstand wohl nicht begreifen.

Mit Zonen bezeichnen wir Bereiche, denen jeweils eine bestimmte Qualität zugeordnet wird. Da ihre Grenzen meist nicht genau abzustecken sind, werden solche Gebiete – vor allem, wenn es sich um Gefahrenzonen handelt – meist weiträumig abgesperrt, bzw. begrenzt.

Die *weisse zone* ist also ein Gebiet, dem die Farbe weiss zugeordnet wird. Es wurde weiträumig mit weißen Schildern gekennzeichnet, um sicherzustellen, dass möglichst niemand unfreiwillig in das Weiss der Zone gerät. Die Farbe Weiss ist hier sicher im übertragenen Sinne zu verstehen. Weiss ist die Unschuld, die Jungfräulichkeit, das Unbekannte, das Geistige, weiß sind die Gebiete unserer Landkarten, die wir nicht kennen. Mit weiß können wir auch die letzten Fragen bezeichnen, nach dem Sinn des Lebens, nach Geburt und Tod. Alles deutet in diese Richtung, zumal in dem Begriff *weisse zone* das weiss mit doppeltem „s“ statt mit „ß“ geschrieben wird. Das ist zwar orthographisch falsch, könnte aber hier bewusst auf „wissen“ verweisen. Schon Sokrates hat den Charakter der weissen zone verstanden: „Ich weiss, dass ich nichts weiss“.

Handelt es sich also um ein Gebiet, das unsere letzten Fragen beantwortet? Das schaffen auch die großen Weltreligionen nicht, die ja teilweise sogar als Vorwand für militärische Auseinandersetzungen dienen. Unter diesem Aspekt ist es nicht verwunderlich, dass sich die Bundeswehr gerade

biała strefa

Próba zdefiniowania białej strefy

Właściwie nie jesteśmy w stanie zdefiniować białej strefy, bo ona zawsze będzie wymykać się ostatecznej definicji. Nicości nie da się pojąć ludzkim umysłem.

Strefy służą do wyznaczania obszarów, do których przypisana jest określona jakość. Ponieważ ich granic nie da się zwykle dokładnie określić, tereny takie – zwłaszcza, jeśli są to strefy zagrożenia – są zwykle na dużym obszarze odgradzane lub ograniczane.

Biała strefa jest więc obszarem, któremu przypisany jest kolor biały. Została ona szeroko oznakowana białymi znakami, aby w miarę możliwości nikt niechcący do niej nie wszedł. Kolor biały należy tu oczywiście rozumieć w sensie przemożnym. Biel to niewinność, dziewictwo, to, co nieznanne, duchowe, biel to obszary naszych map, których nie znamy. Bieli możemy również użyć w odniesieniu do pytań ostatecznych, o sens życia, narodziny i śmierci. Wszystko na to wskazuje, zwłaszcza, że w określeniu strefy słowo „weiss“ (biały) pisze się przez podwójne „s“ zamiast „ß“. Choć jest to ortograficznie niepoprawne, może celowo odnosić się tutaj do słowa „wissen“ (wiedzieć). Już Sokrates rozumiał charakter białej strefy: „Wiem, że nic nie wiem“.

Czy jest to więc strefa, która odpowiada na nasze ostateczne pytania? Nie są w stanie tego zrobić wielkie religie świata, które częściowo służą nawet jako pretekst do konfliktów zbrojnych. Z tego punktu widzenia nie dziwi fakt, że niemiecka Bundeswehra wybrała białą strefę jako poligon bombowy – być może w błędnym przekonaniu, że w ten sposób może na zawsze wymazać wszelkie egzystencjalne pytania.

the white zone

Attempt to define the white zone

In reality we cannot define this *white zone* because it defies an ultimate definition. In the final analysis, it seems that nothingness cannot be comprehended by the human mind.

Zones are separate areas that each have their own quality. As their boundaries cannot be easily fixed, such areas – especially when they are danger zones – are usually closed off; in other words – they are restricted.

The *white zone* is thus an area that has been allocated the color white. White signs have been erected all over to ensure that nobody accidentally enters the *white zone*. The color white represents innocence, virginity, the unknown, the spiritual; the areas marked in white on our maps are the areas we don't know. White can also be used to reflect the final questions about the meaning of life, birth and death. Everything points into this direction as the white (“weisse”) zone is spelt in German with a double “s” rather than with the usual “ß”. This spelling in German is incorrect, but could deliberately point to “wissen” (to know). Socrates understood the meaning of the *white zone* when he said: “I know that I know nothing”.

Are we thus referring to an area that answers our final questions? Even the great world religions can't do this, and they are often used as a pretext for military interventions. In this regard it is not strange that the German army chose the *white zone* as a place to release their bombs – perhaps in the erroneous belief that this would eliminate all existential questions.

We have thus arrived at the core, at the target. The *white zone* is probably not an area that pro-

Parallele Realitäten | Rzeczywistości równoległe | Parallel realities, 2005

die weisse zone als Bombenabwurfplatz gewählt hatte – vielleicht in dem Irrglauben, für immer alle existentiellen Fragen auslöschen zu können.

Womit wir am Kernpunkt angelangt sind. Vermutlich geht es bei der weissen zone nicht um ein Gebiet, das Antworten gibt, sondern Fragen stellt. Selbst die Wissenschaft muss sich diesem Phänomen täglich stellen: Je mehr wir zu wissen glauben, desto größer wird die weisse zone. Eine wissenschaftliche Errungenschaft wirft sofort neue Fragen auf, nach deren Antworten so lange gesucht wird, bis die alte Errungenschaft von einer neuen abgelöst wird, die wiederum neue Fragen provoziert. Neutral betrachtet ist das die Grundcharakteristik der weissen zone, mit der wir lernen können, umzugehen.

Co prowadzi nas do kluczowego punktu, czyli piramidy celów. Przypuszczalnie biała strefa nie jest obszarem, który dostarcza odpowiedzi, ale pytań. Nawet nauka musi się z tym zjawiskiem mierzyć na co dzień: Im więcej wydaje nam się, że wiemy, tym większa staje się biała strefa. Każde naukowe osiągnięcie rodzi natychmiast nowe pytania, na które tak długo poszukuje się odpowiedzi, dopóki stare osiągnięcie nie zostanie zastąpione nowym, prowokującym z kolei nowe pytania. Patrząc neutralnie, jest to podstawowa charakterystyka białej strefy, z którą możemy nauczyć się obchodzić.

Nasuwa się przy tym pytanie, czy nasze, kształtowane przez wieki, podstawowe założenia dotyczące ludzkiego charakteru, są jeszcze w ogóle poprawne.

vides answers but rather one that asks questions. Even science deals with this phenomenon on a daily basis: The more we seem to know, the bigger the *white zone*. A scientific achievement immediately gives rise to more questions. The quest for answers to these questions is put into motion until these questions have been answered by a new achievement, which in turn gives rise to more questions. If we look at this objectively, this is a basic characteristic of the white zone which we can learn to deal with.

The question of course then arises whether our basic assumptions we have made over centuries regarding the human character still hold. Two poles can stimulate or repel each other: on the one hand our human inquisitiveness, the quest

Maciej Murawski, Marek Rychter, Michael Kurzweil, Foto: Anett Bauer, 2005

Dabei stellt sich die Frage, ob unsere über Jahrhunderte gebildeten Grundannahmen über den menschlichen Charakter überhaupt noch stimmen. Zwei Pole stimulieren oder hemmen sich gegenseitig: einerseits die menschliche Neugier und der Wissensdurst, andererseits der Wunsch, sich sicher zu fühlen. Wenn man zu sehr dem Wunsch nach Sicherheit folgt, kann das zur Einengung von Freiheit führen, zu Überregulierung. Oder zu Religionen und Ideologien, zu Glaubenssätzen, an denen wir uns festhalten. Zum Glück gibt es auch die Neugierde, die Bestrebungen, alles in Frage zu stellen, auseinander zu nehmen und anders wieder zusammen zu fügen. Zwischen beiden Polen bewegen wir uns. Das erklärt möglicherweise die Unruhe, die uns befällt, wenn wir etwas nicht verstehen oder näher bestimmen können.

Die weisse zone bietet die einmalige Möglichkeit, unsere Annahmen umzukehren. Der Mensch braucht die Krise, sie ist sein Lebenselixier. Ohne Probleme wäre das Leben langweilig. Natürlich bildet sich dann der Wunsch, sie zu bewältigen, aber nur mit dem Ziel, sofort eine neue Krise zu produzieren. Krise entsteht nur, wenn wir entweder die richtigen Fragen stellen oder aber unsere Lebensbedingungen derart verändern, dass die alten Denkmuster nicht mehr funktionieren.

Dwa bieguny wzajemnie się stymulują lub hamują: ludzka ciekawość, pragnienie wiedzy i pragnienie poczucia bezpieczeństwa. Zbyt ścisłe podążanie za pragnieniem bezpieczeństwa może prowadzić do ograniczenia wolności, do nadmiernej regulacji. Albo do religii i ideologii, do przekonań, których będziemy się trzymać. Na szczęście jest też ciekawość, chęć zakwestionowania wszystkiego, rozebrania na części i złożenia na nowo. Poruszamy się pomiędzy tymi dwoma biegunami. To może tłumaczyć niepokój, który odczuwamy, gdy nie możemy czegoś zrozumieć lub określić.

Biała strefa stwarza wyjątkową okazję do odwrócenia naszych założeń. Człowiek potrzebuje kryzysów, są one dla niego eliksirem życia. Bez problemów życie byłoby nudne. Oczywiście, powstaje wtedy chęć ich przewyciężenia, ale tylko po to, by natychmiast wywołać nowe kryzysy. Pojawiają się one tylko wtedy, gdy zadajemy właściwe pytania lub zmieniamy nasze warunki życia w taki sposób, że stare schematy myślowe przestają funkcjonować.

for knowledge, and on the other the desire to feel safe and secure. If we follow our desire to feel safe, our freedom is inhibited and may lead to overregulation. It can also lead to religious beliefs and ideologies, to beliefs that serve to anchor ourselves and provide us with stability. Luckily, we also have a sense of curiosity, the urge to question everything, to dissect and reassemble. We thus constantly move between these two poles. This may explain why we feel restless when we don't understand or can't control things.

The *white zone* offers a unique opportunity to turn our assumptions on their head. Humans need crisis, this is the elixir of life. Without problems our lives might be boring. Naturally there is the desire to overcome the crisis, however only with the aim of producing a new crisis. Crises only develop when we either ask the right questions or change our conditions of life to such an extent where the old thought patterns no longer serve a purpose.

Gedichte | Wierszy | Poems: Michael Kurzweil, (frei nach | swobodnie zaadaptowane z | freely adapted from: Frederico Garcia Lorca)

sternstunde

das weiße,
vom zirpen der grillen
gefährlich verstärkt,
setzt frei jenes heiße verlangen
nach dem im geiste empfundenen
raum aus musik.

czas gwiazd

białość,
przed cykaniem świerszczy
ukryta niebezpiecznie,
wyzwala ów gorące pożądanie
we wzorowanej na duszy
przestrzeni z muzyki.

magical moment

the white,
dangerously amplified
by the chirping of the cicadas
releases the hot desire
for the space of music
rising in the spirit.

weisse zone

die
ahnung
ist sonde der seele
in das mysterium.
nase des herzens,
die das weisse
der zone
durchforscht.
gestern – ist das verwelkte,
das gefühl
und die grabstatt
des wissens.
nichts – stört
den rhythmus des atmens
und gestern wird morgen
wird heute – ist gehen
entlang weißer schilder
um's nichts.

biała strefa

przecucie
jest sondą duszy
w misterium.
nosem serca,
badającego
białość
strefy.
wczoraj – jest tym, co zwiędło,
jest uczuciem oraz miejscem pochówku
wiedzy.
nic – zakłóca
rytm oddechu,
a wczoraj staje się jutrem
staje się dzisiaj – gdy po nic
podążamy
szlakiem białych tablic.

white zone

premonition
is the torch of the soul
into the mystery.
nose of the heart,
that forges into
the whiteness
of the zone.
yesterday – is the wilted,
the feeling
and the tomb
of knowledge.
nothing – interrupts
the rhythm of the breath
and yesterday turns to tomorrow
becomes today – is walking
along white signs
around nothingness.

am rand der zone

er setzte sich
an den rand der zone.
es war ein ozean des schweigens,
eines weissen
schweigens.
im gleißenden weiß ohne grenze
entglitt seine phantasie
und schritt auf stummem
teppich aus taubengefeder.
er sah, ganz ohne zweifel,
wie die uhr,
in ihr gehäuse eingesperrt,
ihn ansah.
welch reine und große wunde
hinterließ im weiß ohne grenze
seine entglittene phantasie!
im glänzenden weiß ohne grenze.

na skraju strefy

zajął miejsce
na skraju strefy.
był to ocean milczenia,
białego
milczenia.
w błyszczącej bieli bez granic
wyobraźnia jego odpłynęła
niemym krokiem
po dywanie z gołębic piór.
widział, bez żadnych wątpliwości,
jak zegar,
zamknięty w swym pudle,
spojrzał na niego.
jak czystą i dużą ranę
pozostawiła na bieli bez granicy
jego umykająca wyobraźnia!
na lśniącej bieli bez granic.

at the edge of the zone

he sat down
at the edge of the zone.
it was an ocean of silence,
of a white
silence.
in the dazzling white without boundaries
his imagination escaped
and walked on a soundless
carpet of dove feathers.
he saw, without any doubt,
how the clock,
locked in its case,
looked at him.
such pure and large wound
did his escaped phantasy leave behind
in the white without boundaries!
in the gleaming white without boundaries.

Auszug aus dem Wanderführer um das Nichts: „in sieben Tagen ums Nichts“

Generell besteht das Ziel einer geführten Wanderung darin, vor allem Gästen aus der Fremde das Besondere und Charakteristische einer Region zu vermitteln, bzw. sie sicher durch Gefahren hindurch zu leiten. Die weisse zone liegt etwa 100 Kilometer nördlich von Berlin zwischen den Städten Neuruppin und Wittstock, in der Nähe der Autobahnstrecke Berlin-Hamburg. Eine Gesamtfläche von etwa 140 Quadratkilometern wurde aus der Landkarte entfernt und darf von Menschen nicht mehr betreten werden. Warum das so ist und warum es besonders spannend ist, die weisse zone zu umwandern, erfahren Sie am besten auf einer geführten Wanderung. Die weisse zone ist weltweit einzigartig. Sie ist ein aus der Landkarte ausgeschnittenes Gebiet, das somit jenseits unseres Horizontes liegt. Wir dürfen nicht hinein gehen, zumal dort Nichts ist, aber wir können darum herum wandern, um das Nichts. Sich am Rande des Nichts aufzuhalten, ist nicht ungefährlich. Daher empfiehlt es sich, die Erfahrungen unserer Zoneführer:innen in Anspruch zu nehmen. Mit der Führung werden Sie außerdem in die Geheimnisse der weissen zone eingeführt. Die Begegnung mit der weissen zone kann ein hervorragender Ausgangspunkt sein, um innere und äußere Landkarten zu überprüfen, zu hinterfragen und zur Deckung zu bringen. Für die Buchung einer geführten Wanderung gibt es mehrere Möglichkeiten: Sie können sich in 7 Tagen um die zone führen lassen. Wir organisieren alles für Sie, von der Unterbringung über die Verpflegung bis zum Ablauf. Sie sagen uns ihre Wünsche und wir stellen uns darauf ein. Übernachtung im Zelt oder in Pensionen, Slowfood oder Fastfood, Bio- oder Überlebenspackungen für Zonewanderer, Sie entscheiden. Die einzelnen buchbaren Module können individuell für jede Teilnehmergruppe im Vorfeld abgestimmt werden.

Fragment z przewodnika wędrówkowego wokół niczego: „w siedem dni wokół niczego”

Ogólnie rzecz biorąc, celem wędrówki z przewodnikiem jest przekazanie, zwłaszcza gościom z zewnątrz, wyjątkowych i charakterystycznych cech danego regionu lub bezpieczne przeprowadzenie ich przez niebezpieczeństwa. Biała strefa znajduje się około 100 kilometrów na północ od Berlina, pomiędzy miastami Neuruppin i Wittstock, w pobliżu autostrady Berlin-Hamburg. Z mapy usunięto obszar o łącznej powierzchni około 140 kilometrów kwadratowych, na który ludzie nie mają wstępu. Najlepszym sposobem, aby dowiedzieć się, dlaczego tak jest i dlaczego wędrówka wokół białej strefy jest szczególnie ekscytująca, jest wycieczka z przewodnikiem. Biała strefa jest unikatem na skalę światową. Jest to obszar wycięty z mapy, a więc poza naszym horyzontem. Nie wolno nam wchodzić do środka, tym bardziej, że niczego tam nie ma, ale możemy go obejść dookoła, wędrować wokół niczego. Pozostawianie na krawędzi niczego nie jest jednak pozbawione niebezpieczeństwa. Dlatego warto skorzystać z doświadczenia naszych przewodników po strefie. W ramach zwiedzania chcielibyśmy ponadto przybliżyć Państwu tajemnice białej strefy. Spotkanie z białą strefą może być dla Was doskonałym punktem wyjścia do zbadania jej wewnętrznych i zewnętrznych map, do zakwestionowania ich i doprowadzenia do ich pokrycia się ze sobą. Istnieje kilka możliwości rezerwacji wędrówki z przewodnikiem: Możecie dać się oprowadzić w 7 dni wokół strefy. Zorganizujemy dla Was wszystko, od zakwaterowania i wyżywienia aż po plan wycieczki. Poinformujcie nas o swoich życzeniach, a my się do nich dostosujemy. Noclegi w namiotach lub pensjonatach, slow food lub fast food, pakiety ekologiczne lub survivalowe dla wokółstrefowych wędrówców – Wy decydujecie. Poszczególne moduły rezerwacji można wcześniej uzgodnić indywidualnie dla każdej grupy uczestników.

Nikt nie wie, co się wydarzy

Nie można wejść do „białej strefy”. Nikt nie wie, co by się stało, gdyby do niej wkroczyć. Możecie

Extract of the hiking guide around nothingness: “in seven days around nothingness”

Generally a guided walk aims to explain, to visitors in particular, the particularities and characteristics of a region, i.e. to lead them safely through the dangers. The *white zone* is located about 100 kilometers north of Berlin between the towns of Neuruppin and Wittstock, not far from the autobahn between Berlin and Hamburg. A total area of about 140 square kilometers was removed from the map and may no longer be accessed by people. Why this is the case and why it is so exciting to walk around the *white zone* is best experienced on a guided walk. The *white zone* is unique in the world. It is an area that has been removed from the map and which therefore lies beyond our horizon. We cannot enter it since there is nothingness, but we can walk around it, around the nothingness. To spend some time at the edge of nothingness is dangerous. We therefore recommend that you make use of our experienced zone guides. The guided tours aim at introducing you to the secrets of the *white zone*. Meeting with the *white zone* can provide you with a wonderful opportunity to examine your inner and outer maps, to question them and to bring them into alignment. To book a guided walk you have several options: You can be guided around the *white zone* in seven days. We organize everything for you, from accommodation to meals to the sequence of events. You tell us what you want and we will accommodate you. You can choose to stay overnight in a tent or in a pension, to eat slowfood or fastfood, live on organic or survival meals. Each module that you book can be tailored individually for each group.

Nobody knows what will happen

You cannot enter the *white zone*. Nobody knows what will happen if you enter nothingness. However, you can walk around the *white zone* in seven stages by following the road signs. However, you can take up tourist offerings at the edge of the

Keiner weiß, was passiert

Sie können dort nicht hinein in die „weisse zone“. Keiner weiß, was passiert, wenn sie sich in das Nichts hinein begeben. Sie können aber in sieben Etappen um die weisse zone herum wandern, indem Sie den weissen Wegweisern folgen. Dabei können Sie die touristischen Angebote des Zonenrandgebietes in Anspruch nehmen. Das Wandern um das Nichts ist gefährlich. Manchmal wissen Sie nicht mehr, ob Sie draußen sind oder drinnen. Besonders gefährlich ist das plötzliche Entstehen paralleler Realitäten. Wenn Sie als Gruppe wandern, sollten Sie sich beim Auftreten dieses Phänomens zusammen setzen und sich darüber einigen, welche Realität sie gemeinsam wählen, denn ansonsten droht die Gruppe in verschiedenen Wirklichkeiten zu verschwinden und Sie sehen sich möglicherweise nie wieder! Sie können auch einen Forschungsaufenthalt im Institut für weisse zone Forschung buchen und sich dort intensiv auf Nichts vorbereiten. Das Institut befindet sich am Zonenrand und beherbergt unter anderem eine Bibliothek, die sich mit Nichts beschäftigt. Dort finden Sie unter anderem die Abhandlung von Kurt Tucholsky „Zur soziologischen Psychologie der Löcher“.

Anlass für diese Wirklichkeitskonstruktion war der politische Streit um eines der größten militärischen Sperrgebiete in Deutschland. Nachdem nach der politischen Wende 1990 die sowjetische Armee 1993 dieses Gebiet verlassen hatte, wollte die Bundesrepublik das Gelände erneut zu einem Testgebiet für Bombenabwürfe im Rahmen der NATO machen, aber die lokale Bevölkerung wehrte sich mit ihrer Initiative „Freie Heide“ gegen das sogenannte „Bombodrom“. Ich fragte mich, ob es wohl möglich sei, ein so großes Gebiet einfach jeglicher menschlicher Infrastruktur zu entziehen.

Führung zum Zonenrand | Wycieczka z przewodnikiem do granicy strefowej | Guided tour to the zonal border, 2006

Państwo jednak obejść „białą strefę” w siedmiu etapach, podążając za białymi drogowskazami i korzystając przy tym z oferty turystycznej strefy przygranicznej. Wędrowanie wokół niczego jest jednak niebezpieczne. Czasami nie będziecie wiedzieć, czy jesteście na zewnątrz, czy już wewnątrz. Szczególnie niebezpieczne jest nagłe powstanie równoległych rzeczywistości. Jeśli wędrujecie jako grupa, powinniście zebrać się, kiedy to zjawisko wystąpi i uzgodnić, którą rzeczywistość wspólnie wybieracie – w przeciwnym razie istnieje ryzyko, że grupa zniknie w różnych rzeczywistościach i być może nigdy więcej się już nie zobaczycie! Możecie Państwo również zarezerwować pobyt badawczy w instytucie badania białej strefy i tam móc intensywnie przygotować się na nic. Instytut znajduje się na skraju strefy i mieści m.in. bibliotekę zajmującą się niczym. Znajdziecie tam między innymi rozprawę Kurta Tucholsky’ego „O socjologicznej psychologii dziur”.

Okazją do tej konstrukcji rzeczywistości był spór polityczny o jedną z największych w Niemczech wojskowych stref zamkniętych. Po opuszczeniu tego terenu przez wojska radzieckie w 1993 roku po przełomie politycznym w 1990 roku, Republika Federalna Niemiec chciała ponownie uczynić z tego obszaru poligon bombowy do testów w ramach NATO, jednak miejscowa ludność w ramach inicjatywy obywatelskiej „Wolne Wrzosowisko” przeciwstawiła się temu tak zwanemu „bombodromowi”. Zastanawiałem się, czy można tak po prostu odebrać jakiegokolwiek ludzkiej infrastrukturze tak duży obszar.

zone. Walking around nothingness is dangerous. Sometimes you won’t know whether you are outside or inside. What is particularly dangerous are the parallel realities that pop up unexpectedly. If you are walking in a group, you should get together if this happens and agree on a particular reality otherwise the group will disappear into different realities and you risk losing each other forever! You could also book a research stay at the *institute for white zone research* and prepare yourself there for nothingness. The institute is located at the edge of the zone and houses, amongst other things, a library that focuses on nothingness. There you will also find a copy of “Zur soziologischen Psychologie der Löcher” [the sociological psychology of holes] by Kurt Tucholsky.

The reason for this construction of reality was the political disagreement about the largest restricted military area in Germany. After reunification in 1990, and when the Russians withdrew from the area in 1993, the Federal Republic wanted to use this area as a bombing range within the framework of NATO, but the local population objected to the so-called “bombodrome” by initiating the “Freie Heide” movement. I asked myself whether it would be possible to simply remove such a large area from the human infrastructure.

Eröffnung des iwf | Otwarcie iwf | Opening of the iwf, 2007, Foto: Wilhelm Schäkel

iwf – institut für weisse zone Forschung

Das erste Institut, dessen ausschließliche Aufgabe darin besteht, Nichts zu erforschen, Nichts zu schaffen und das Nichts zu befragen. Sein Ziel ist das Anwachsen der weissen zone. Es gibt ein Museum, ein Archiv, eine Bibliothek und Unterkünfte für Leute, die einen stillen Ort suchen, um Nichts zu entdecken.

Die Aufgabe des Institutes für weisse zone Forschung besteht vor allem in einer besonderen Art des Krisenmanagements.

Krisen bergen enorme Kreativitätspotenziale, die Motor für die Entwicklung überraschend neuer Blickwinkel sein können.

Während andere versuchen, Krisen zu vermeiden, sehen wir unsere Aufgabe darin, Krisen aufzuspüren und zu thematisieren.

Das weisse zone Forschungszentrum

Der am Zonenrand in Zempow gelegene Bauernhof des Vereins Umland e.V. kann zu einem dauerhaften festen Standort für die weisse zone Forschung ausgebaut werden. Neben einer Bibliothek mit weisse zone Literatur, dem weisse zone Museum mit exemplarischen Fundstücken vom Zonenrand, einer Anlaufstelle für Rat suchende Zonewanderer, Übernachtungsmöglichkeiten, Labors für Zoneforscher und Seminarräumen für Student:innen der weisse zone Forschung wird auch ein etwa 2 Hektar großes Versuchsgelände für Zonenrandbotanik genutzt.

Das weisse zone Forschungszentrum kann so zu einem Ort des Austauschs, der Vernetzung

iwf – instytut badania białej strefy

To pierwszy instytut, który ma za zadanie badać Nic, wykreować Nic oraz zakwestionować Nic. Celem instytutu jest spowodowanie rośnięcia Białej Strefy. W tym celu prowadzimy muzeum, archiwum, bibliotekę oraz pracownię dla ludzi, którzy szukają spokojnego miejsca, aby odkryć Nic.

Zadaniem Instytutu Badania białej strefy jest przede wszystkim szczególnie rodzaj zarządzania kryzysowego.

Kryzysy kryją w sobie ogromny potencjał kreatywności, który może być motorem do tworzenia nowych, zaskakujących perspektyw.

Podczas gdy inni starają się unikać kryzysów, my widzimy swoje zadanie w ich wykrywaniu i zajmowaniu się nimi.

instytut badania białej strefy

Gospodarstwo Stowarzyszenia Umland e.V., położone na skraju strefy w Zempow, może zostać przekształcone w stałe miejsce badań nad białą strefą. Oprócz biblioteki z literaturą dotyczącą białej strefy, muzeum białej strefy z przykładowymi znaleziskami ze skraju strefy, punktu kontaktowego dla szukających porady wędrowców po strefie, możliwości noclegowych, laboratoriów dla badaczy nad strefą i pomieszczeń seminaryjnych dla studentów badań nad białą strefą, wykorzystany zostanie również około dwuhektarowy obszar doświadczalny dla botaniki skraju strefy.

Instytut badania białej strefy może stać się w ten sposób miejscem wymiany, nawiązywania

iwf – institute for white zone research

This is the first institute that explores nothingness, creates nothingness and interrogates nothingness. Its goal is to make the white zone grow. It provides a museum, an archive, a library and residencies for all who are searching for a quiet place to discover nothingness.

The task of the Institute for white zone research is a particular method of crisis management.

Crisis harbor an enormous potential for creativity, that could drive the development of new vistas in surprising ways.

iwf

institut
für
weisse
zone
forschung

Büro des iwf | Biuro iwf | iwf office, 2008

und der Grenzüberschreitung traditioneller Kategorien, wie Kunst, Wissenschaft, Religion, Philosophie und Wirtschaft werden.

Ziel ist es auch, gesellschaftsfähige Krisenmodelle zu entwickeln, die die Bedeutung der *weisen zone* in den Mittelpunkt stellen. So sollen alle gesellschaftlichen Bereiche überprüft werden, ob sie weissezonefähig sind. Das betrifft insbesondere die Wirtschaft, das Bildungswesen, das gesamte Sozialwesen, das Rechtswesen und die Religion. Dies kann jedoch nur dadurch erreicht werden, dass vor allem Zonenrandbewohner mit ihren Erfahrungen und praktischen Ideen aktiv in die Entwicklung neuer Modelle einbezogen werden. Nur so kann eine Vernetzung entstehen, die eine echte Verbindung zwischen Forschung und Praxis ermöglicht.

Michael Kurzweily, Oktober 2006-10-20

iwf Konzept (unvollendet):

weisse zone Forschung ist per se eine Krise. die Fragen der *weisen zone* ziehen uns den Teppich unter den Füßen weg – und das ist vielleicht das primäre Ziel der *weisen zone* Forschung.

kontakts i przekraczania tradycyjnych dziedzin, takich jak sztuka, nauka, religia, filozofia czy gospodarka.

Celem jest również opracowanie akceptowalnych społecznie modeli kryzysów, skupiających się na znaczeniu *białej strefy*. W ten sposób wszystkie dziedziny życia społecznego powinny zostać zbadane pod kątem tego, czy nadają się do *białej strefy*. Dotyczy to w szczególności gospodarki, edukacji, całego systemu społecznego, systemu prawnego i religii. Można to jednak osiągnąć jedynie poprzez aktywne zaangażowanie mieszkańców skraju strefy, ich doświadczenia i praktyczne pomysły, wniesione w rozwój nowych modeli. Tylko w ten sposób może powstać sieć, która umożliwi rzeczywiste powiązanie badań naukowych z praktyką.

Michael Kurzweily, 20 października 2006

konceptja iwf (nieukończona):

Badania nad białą strefą są per se kryzysem. Pytania *białej strefy* usuwają nam grunt pod stopami – i to jest być może główny cel badań nad białą strefą.

While others try to avoid crises, we believe that our task is to trace crises and to thematize them.

The white zone research centre

The farm that is located on the edge of the zone in Zempow and which belongs to the Umland Verein (Environment Association) can be developed into a permanent home for the *white zone* research. In addition to a library with *white zone* literature, the *white zone* museum with examples of objects found at the edge of the zone, an information desk for advice for zone hikers, accommodation, laboratories for zone researchers and seminar rooms for students, the *white zone* research also provides an experimental area of about two hectares that can be used for studying botany at the zone edge.

The *white zone* research centre can thus be used as a place where ideas can be exchanged, where networking can take place and borders between the traditional categories such as art, science, religion, philosophy and economy can be explored.

The objective is also to develop crisis models that are socially sustainable and that focus on the meaning of the *white zone*. In this way all social areas can be tested to see whether they are applicable to the *white zone*. This is particularly applicable to the economy, education, social sciences, law and religion. This can only be achieved if the residents living at the edge of the *white zone* and their experiences are integrated into the development of new models. Only in this way networks can develop that enable a true connection between research and experience.

Michael Kurzweily, October 2006-10-20

iwf concept (incomplete)

white zone research is per se a crisis. The questions of the *white zone* destabilize us – and that is perhaps the primary goal of *white zone* research.

iwf – Ort für Information, Vernetzung, Partizipation und Entwicklungsprozesse

Das Konzept des *iwf* bietet einen weiten Handlungsrahmen, der es vielen unterschiedlichen Akteuren erlaubt, sich aktiv einzubringen. Dafür wird eine der Sozialen Plastik entsprechende amöbenartige Struktur angestrebt, um sowohl mit plötzlich auftauchenden neuen Ideen und Krisen umgehen zu können.

Zonebüro

Das *weisse zone* Informationszentrum ist Anlaufstelle für Zonetouristen und Forscher. Es informiert über alle bisher bekannten Aspekte der *weisen zone* und hilft beim Entdecken neuer Fragen an die *weisse zone*.

iwf – miejsce dla informacji, tworzenia sieci, uczestnictwa i procesów rozwojowych

Konceptja *iwf* oferuje szerokie ramy działania, które pozwalają na aktywne zaangażowanie wielu różnych podmiotów. W tym celu dąży się do stworzenia odpowiadającej rzeźbie społecznej struktury przypominającej amebę, by móc radzić sobie zarówno z nagle pojawiającymi się nowymi ideami, jak i kryzysami.

Biuro strefy

Centrum Informacji o *białej strefie* jest punktem kontaktowym dla turystów i badaczy strefy. Dostarcza informacji o wszystkich znanych dotychczas aspektach *białej strefy* i pomaga odkryć nowe pytania jej dotyczące.

iwf – place for information, networking, participation and development processes

The concept of the *iwf* offers an extensive framework which allows many different actors to actively participate. An amoebic type of structure is envisaged that embraces *social sculpture* in order to tackle sudden new ideas and crises.

Zone office

The *white zone* information centre is the contact point for zone tourists and researchers. It informs the visitors about all the aspects of the *white zone* that are known and helps to discover new questions for the *white zone*.

Museum des iwf | Muzeum iwf | iwf museum, 2007

Das Zonenbüro verwaltet das *iwf* und koordiniert geplante Veranstaltungen, Seminare, Schulungen und Events.

Zonearchiv und Zonemuseum

Das *weisse zone* Archiv sammelt und katalogisiert Fundstücke vom Zonenrand, *weisse zone* Literatur und Film, *weisse zone* Kunst und Ergebnisse der *weissen zone* Forschung.

Das *weisse zone museum* organisiert ständig wechselnde Ausstellungen und Veranstaltungen zur *weissen zone*.

Biwak-Laboratorien am Zonenrand

Seit September 2006 gibt es den Wanderführer um die *weisse zone*. In neun Etappen kann um das

Biuro strefy zarządza *iwf* oraz koordynuje planowane wydarzenia, seminaria, szkolenia oraz imprezy.

Archiwum strefy i muzeum strefy

Archiwum *białej strefy* gromadzi i kataloguje znaleziska ze skraju strefy, literaturę i film *białej strefy*, sztukę *białej strefy* oraz wyniki badań nad *białą strefą*.

Muzeum *białej strefy* organizuje stale zmieniające się wystawy i wydarzenia dotyczące *białej strefy*.

Laboratoria biwakowe na skraju strefy

Od września 2006 roku dostępny jest przewodnik wędrowski po *białej strefie*, dzięki któremu w dziewięciu etapach można wędrować wokół

The zone office administers the *iwf* and coordinates planned events, seminars, and educational programs.

Zone archives and zone museum

The *white zone* archive collects and catalogues artefacts found at the edge of the zone, *white zone* literature and film, *white zone* art and the results of *white zone* research.

The *white zone* museum constantly organizes exhibitions and events regarding the *white zone*.

Bivouac laboratories at the zone edge

Since September 2006, there are hiking guides around the *white zone*. One can hike around nothingness in nine stages. The personal

Nichts gewandert werden. Die persönlichen Erfahrungen am Zonenrand ergänzt der Wanderführer durch philosophische Beiträge, Gedichte und Interviews mit Zonenrandbewohnern. Auf der Suche nach einer angemessenen Form für Prozesse der Zonenforschung hat das *iwf* nun einen Plan für neun mobile *weisse zone* Labore entwickelt. Sie können in ausrangierten Bauwagen und Wohnwagen eingerichtet werden.

Jedes Labor beinhaltet eine Schlafgelegenheit für zwei Personen, eine einfache Kochecke mit den wichtigsten Grundnahrungsmitteln, eine kleine Zonenbibliothek, verschiedene Werkzeuge für Zonenforscher und einen kleinen Kaminofen.

Die Labore können von Zonewanderern für eine Nacht genutzt werden, oder von Zonenforschern, die ihre Untersuchungen ungestört direkt am Zonenrand durchführen wollen, sowie von Asylsuchenden, die hier mit einer ersten Bleibe und der Unterstützung des *iwf* rechnen können.

Residency Program

Neben den neun Zonellaboratorien am Zonenrand befinden sich zwei Zentrallabore mit Wohneinheiten im Institut für *weisse zone* Forschung.

Zonenforscher:innen können hier drei- bis sechsmonatige Stipendien nutzen, um neue Fragen zu entwickeln. Bewusst wird hier weder von Kunst, noch von Wissenschaft geredet, denn hier soll jeder, der zur *weissen zone* forscht, eine Chance bekommen.

Hochschule für angewandte Zonenforschung

Die Hochschule bildet Student:innen in der *weissen zone* Forschung aus.

Zunächst finden die Schulungen in Form von zeitlich auf maximal zwei Wochen begrenzten Seminaren statt. Langfristig wird der Aufbau einer einzigartigen Hochschule mit 3-5 jährigen

Przewodnik turystyczny uzupełnia osobiste doświadczenia ze skraju strefy o wypowiedzi filozoficzne, wiersze i wywiady z mieszkańcami skraju strefy. W poszukiwaniu odpowiedniej formy dla procesów badań nad *strefą*, *iwf* opracował plan dziewięciu mobilnych laboratoriów *białej strefy*. Mogą one zostać urządzone w porzuconych przyczepach budowlanych i kempingowych.

W każdym laboratorium znajduje się miejsce do spania dla dwóch osób, prosta nisza kuchenna z podstawowymi produktami spożywczymi, mała strefowa biblioteka, różne narzędzia dla badaczy nad *strefą* i mały komin.

Z laboratoriów mogą korzystać na jedną noc strefowi wędrowcy lub badacze, którzy bez zakłóceń chcą prowadzić swoje badania tuż na skraju strefy, a także osoby ubiegające się o azyl, które mogą liczyć tu na tymczasowy pobyt i wsparcie *iwf*.

Residency Program

Oprócz dziewięciu laboratoriów strefowych na skraju strefy, w instytucie badania *białej strefy* znajdują się dwa laboratoria centralne z jednostkami mieszkalnymi.

Residency Program, 2008, Foto: Renate Strohm

experiences at the edge of the zone can be supplemented by the guide via philosophical talks, poems and interviews with residents living at the edge of the zone. While searching for a suitable form for the processes of the zone research the *iwf* developed nine mobile *white zone* laboratories. These can be accommodated in discarded construction trailers and caravans. Each laboratory contains a space where two people can sleep, a simple cooking area with the most basic foodstuffs, a small zone library, various tools for zone researchers, and a small fireplace.

The laboratories can be used overnight by the zone hikers, or by zone researchers who wish to carry out their research without any interruption directly at the zone edge, as well as by asylum seekers who can count on receiving accommodation and the support of the *iwf*.

Residency program

In addition to the nine zone laboratories at the zone edge there are two central laboratories with residential units in the institute for *white zone* research.

Biwak-Laboratorium am Zonenrand | Laboratorium biwakowe na skraju strefy | Bivouac laboratory at the zone edge, 2005

Studiengängen und einem anerkannten Diplom in *weisse zone* Forschung angestrebt.

Besondere Schwerpunkte der Hochschule sind die Lehrgänge Wirklichkeitskonstruktion, angewandte Kunst, Konsenstraining sowie die Ausbildung von Zoneführer:innen um die *weisse zone*. Im Grundlehrgang sind Klettertraining und das Bilden von Seilschaften absolute Grundvoraussetzungen.

weisse zone Bürgerforum

Das Bürgerforum begleitet und ergänzt den Vernetzungsprozess und die zwischenmenschliche Kommunikation. Die vom ZONEbüro regelmäßig durchgeführten – und für jeden offenen –

Badache strefy mogą skorzystać tu z trwających od trzech do sześciu miesięcy stypendiów, by w tym czasie opracowywać nowe zagadnienia. Celowo nie rozmawiamy tu o sztuce czy nauce, bo każdy, kto prowadzi badania nad białą strefą, powinien dostać szansę na własne pomysły.

Uniwersytet Stosowanych Badań Strefowych

Uniwersytet kształci studentów w zakresie badań nad białą strefą.

Początkowo szkolenia odbywać się będą w formie ograniczonych do maksymalnie dwóch tygodni seminariów. W dłuższej perspektywie celem jest stworzenie unikalnego uniwersytetu

Zone researchers can make use of the three to six month-long stipends to develop new questions. We deliberately do not mention art or science because everyone who is conducting research in terms of the *white zone* should be given an opportunity to do so.

College for applied zone research

The university trains students in *white zone* research.

The training takes place in seminars that are limited to two weeks. In the long term we are aiming at the creation of a unique university with courses lasting three to five years and a recognized qualification in *white zone* research.

Treffen dienen dem Informationsaustausch und der Entwicklung gemeinsamer Projekte der Regionalentwicklung des Zonenrandgebietes.

weisse zone Volksfeste und Volkswanderwochenenden um das Nichts

Zusammen zu feiern ist ein ganz wichtiges Element der *weissen zone* Regionalentwicklung und dient der Gestaltung von Identifikation der Zonenrandbewohnerinnen mit der *weissen zone*. Gleichzeitig sollen die Volkswanderwochenenden die touristische Regionalentwicklung fördern.

z 3-5-letnimi kierunkami i uznanym dyplomem w zakresie badań nad białą strefą.

Szczególnie istotne na uniwersytecie są kursy z zakresu konstrukcji rzeczywistości, sztuki użytkowej, treningu osiągania konsensusu oraz kształcenia przewodników po białej strefie. W kursie podstawowym warunkiem koniecznym jest trening wspinaczkowy oraz tworzenie zespołów wspinaczkowych.

Forum obywateli białej strefy

Forum obywatelskie towarzyszy i uzupełnia proces tworzenia sieci i komunikacji interpersonalnej. Regularnie organizowane przez biuro strefy spotkania – otwarte dla wszystkich – służą wymianie informacji i opracowywaniu wspólnych projektów rozwoju regionalnego obszaru skraju strefy.

Święta białej strefy i weekendy wędrówkowe wokół niczego

Wspólne świętowanie jest bardzo ważnym elementem rozwoju regionalnego *białej strefy* i służy tworzeniu identyfikacji mieszkańców skraju strefy z białą strefą. Weekendy wędrówkowe mają natomiast na celu wspieranie rozwoju turystyki regionalnej.

Focus points of the university are courses in reality construction, applied art, consensus training as well as the training of zone guides around the *white zone*. The basic course includes training in climbing and how to form rope teams.

white zone citizen forum

The citizen forum accompanies and complements the networking process and interpersonal relations. Meetings are organized on a regular basis by the zone office and are open to everyone. They serve as an opportunity to exchange information and to develop joint projects for the development around the zone edge.

white zone community fetes and communal weekend hikes around nothingness

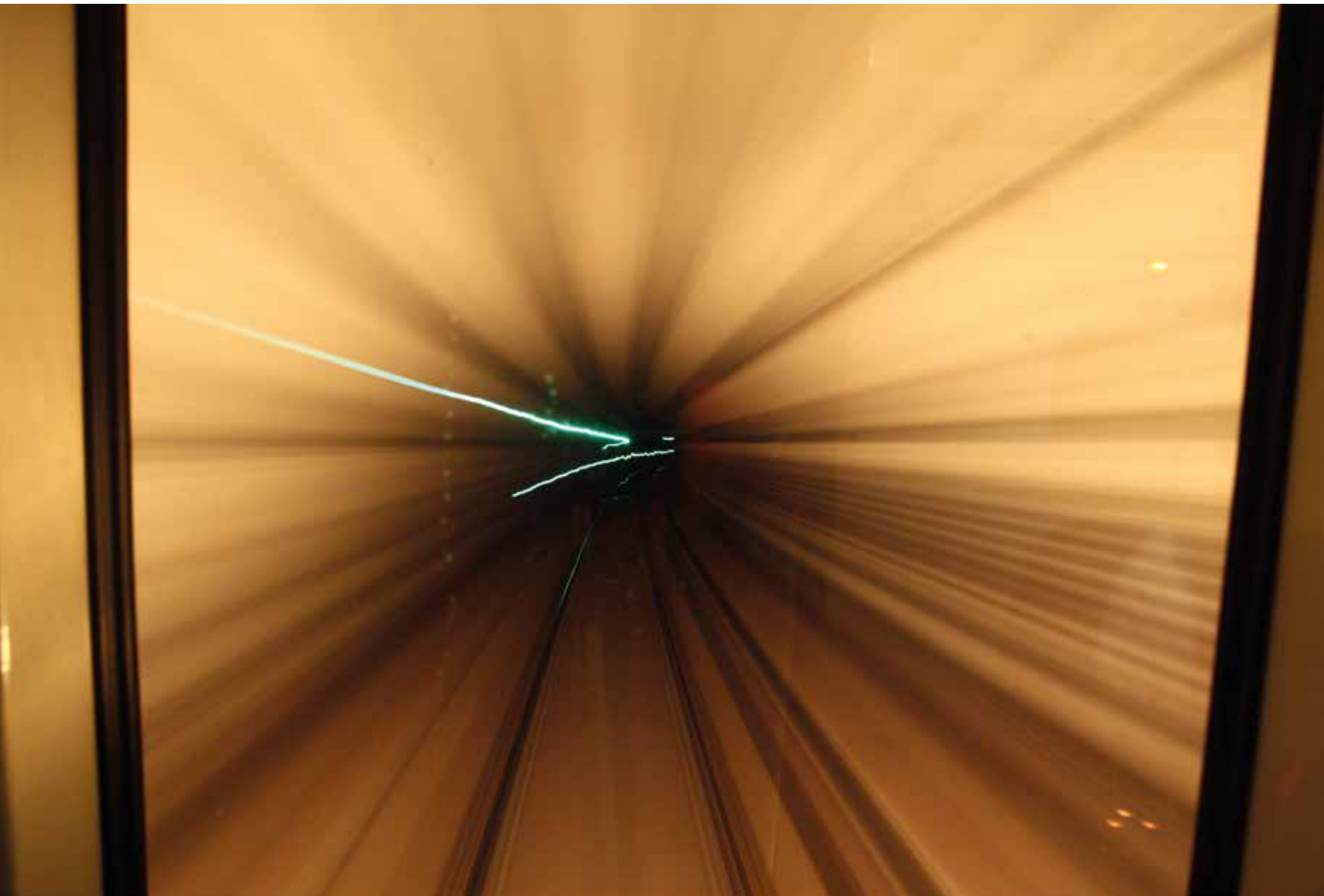
It is very important to celebrate and party together in order to develop a sense of community and to identify with the *white zone*. Also, the hiking weekends serve to promote regional tourism.

Gespräche mit Zonenrandbewohnerinnen / Rozmowy z kobietami żyjącymi na obrzeżach strefy / Conversations with women living on the edge of the zone, 2005

Bibliothek über Nichts / Biblioteka o niczym / Library about Nothing, 2007

- | Reise nach Innen
- | Podróż do wewnątrz
- | Inward journey

Michael Kurzweily

Zeitkapsel | Kapsuła czasu | Time Capsule, 2011

Transnational Association for Tourism Development, Foto: Giacompo Gallico, 2011

Loch Netz – schwarze zone

Die schwarze zone, auch Loch Netz genannt, kann man nur über die Lichtpunkthaltestellen erreichen. Dort können Sie in die Raum-Zeit-Kapseln einsteigen, um auf einer Fahrt durch die schwarze zone zu Ein- und Ausblicken der besonderen Art zu gelangen. Das weitverzweigte System von Loch Netz befindet sich unter Berlin.

Die schwarze Zone lehrt uns, dass Raumerfahrung relativ ist zum Erlebnisraum des Individuums. Das touristische Erlebnis wird hier weniger durch die visuelle Kommunikation äußerer Bilder erzeugt, als durch Kreation eines anderen Blickwinkels. So entsteht eine uns bisher unbekanntere Wirklichkeit, die uns zu einem Abenteuerurlaub einlädt. Der so unvoreingenommene Blick von außen auf die durch die Gänge eilenden oder auf engstem Raum zusammengedrängten menschlichen Gestalten lässt uns plötzlich wie durch ein Brennglas Systeme, Ordnungen und Regeln glasklar in unser Bewusstsein holen und macht uns gleichzeitig die Absurdität deutlich, mit der wir uns selbst in Gefangenschaft nehmen.

Die schwarze Zone kann ganz plötzlich sehr weit nach innen und gleichzeitig nach außen führen. Wir können in uns hinein tauchen und so den Außenraum zum Verschwinden bringen oder wir können gleichermaßen aus kosmischer Sicht über unser eigenes belangloses Sein lachen.

Loch Sieć – czarna strefa

Do czarnej strefy, zwanej również Loch Siecią można dotrzeć jedynie poprzez stacje świateł. Tam możecie Państwo wsiąść do kapsuł czasoprzestrzennych, by udać się w podróż po czarnej strefie z wyjątkowym widokiem zarówno do wewnątrz, jak i na zewnątrz. Szeroko rozgałęziony system Loch Sieci znajduje się pod Berlinem.

Czarna strefa uczy nas, że pojmowanie przestrzeni jest względne w stosunku do przestrzeni przeżywanego danego indywidualium. Wydarzenie turystyczne tworzone jest tu w mniejszym stopniu poprzez wizualną komunikację zewnętrznych obrazów, w większym natomiast poprzez kreację innej perspektywy. W ten sposób powstaje nieznaną nam dotąd rzeczywistość, która zaprasza nas na wczasy pełne przygód. Takie zupełnie pozbawione uprzedzeń spojrzenie z zewnątrz na spieszące się lub stoczone w ciasnej przestrzeni postaci ludzkie pozwala nam nagle dobitnie przywołać do naszej świadomości, niczym przez soczewkę, systemy, porządki i reguły, uzmysławiając nam jednocześnie absurdalność tego, że sami zapędzamy się w niewolę.

Czarna strefa może zupełnie nagle prowadzić bardzo daleko do wewnątrz, a jednocześnie na zewnątrz. Możemy się w niej zanurzyć, by w ten sposób pozwolić zniknąć przestrzeni zewnętrznej lub możemy też w równej mierze, patrząc z perspektywy kosmicznej, śmiać się z naszego własnego, nic nie znaczącego istnienia.

Loch Netz – the black zone

The black zone, also called Loch Netz [the network of holes], can only be reached via the Lichtpunkthaltestellen [light stops]. Here you can board the space-time capsules to drive through the black zone and reach insights and observations of a particular type. The widely branched system of Loch Netz is located underneath the city of Berlin.

The black zone teaches us that space experience is relative and subjective. The tourist experience is generated less by the visual communication of external images but rather by the creation of different internal points of view. This creates a hitherto unknown reality that invites us to an adventure holiday.

The unprejudiced view of human figures hurrying through corridors or crammed together in confined spaces suddenly allows us to bring systems, structures and rules into focus in our consciousness, as if through a lens. We also immediately become aware of the absurdity through which we hold ourselves prisoner.

The black zone can suddenly lead inwards and outwards at the same time. In response we can either dive into ourselves and thus make the outer space disappear, or we can start laughing at the irrelevance of our own being from a cosmic perspective.

LochNetz

ein wanderführer in die schwarze zone

Loch Netz Wanderführer

Vorwort

Sie halten mit diesem Wanderführer auch eine Gebrauchsanweisung in den Händen.

Im Laufe Ihrer Wanderung werden Sie feststellen, dass es nicht einfach ist, Versuchungen und Neugierde zu widerstehen, denn die unbeleuchteten Tunnel der schwarzen Zone dürfen sie auf keinen Fall betreten. Die Kunst besteht darin, aufmerksam sich selbst im Verhältnis zu Ihrer Umgebung zu beobachten.

Gerade durch die Tatsache, dass Ihnen das Betreten der Zone untersagt ist, kann in Ihrem Kopf ein völlig neuer Raum entstehen, den Sie mit Ihren eigenen Vorstellungen füllen können. Während Sie in den Lichträumen und den Raum-Zeit-Kapseln in ständiger Tuchfühlung mit der Zone bleiben, entwickeln Sie selbst Ihre ganz persönliche Idee der schwarzen zone, Ihre Realität.

Doch was ist die Realität? Ist es die Summe unserer Wahrnehmungen mit Hilfe der Sinne in Raum und Zeit? What you see is what you get? Was Sie sehen ist das, was Sie bekommen? Oder anders: Was Sie sehen wollen ist das, was Sie bekommen?

Was wir mit unseren Sinnen wahrnehmen, vergleichen wir in unserem Gehirn mit einem unglaublich komplexen mentalen Konstrukt – unserer Realität. Dieses Konstrukt ist ein Resultat aller unserer bisheriger Erfahrungen und Erkenntnisse aus erster und zweiter Hand. Solange das Wahrgenommene lückenlos in

Przewodnik wędrówkowy po Loch Sieci

Wstęp

Mając ten przewodnik wędrówkowy, trzymacie Państwo w rękach instrukcję obsługi.

W trakcie wędrówki przekonacie się, że nie jest łatwo oprzeć się pokusie i ciekawości, gdyż pod żadnym pozorem nie wolno wchodzić do nieoświetlonych tuneli czarnej strefy. Sztuką jest uważna obserwacja siebie samych w stosunku do otoczenia.

Sam fakt, że wejście do strefy jest zabronione, może stworzyć w Waszych umysłach zupełnie nową przestrzeń, którą możecie wypełnić własnymi wyobrażeniami. Pozostając w stałym kontakcie z tą strefą w przestrzeniach świetlnych i kapsułach czasoprzestrzennych, sami rozwijacie swoje osobiste wyobrażenie o czarnej strefie, Waszą rzeczywistość.

Ale czym jest rzeczywistość? Czy jest to suma naszego postrzegania za pomocą zmysłów w czasie i przestrzeni? What you see is what you get? To, co widzicie, jest tym, co dostajecie? Lub innymi słowy: Dostajecie to, co chcecie zobaczyć?

To, co postrzegamy zmysłami, porównujemy w naszym mózgu z niewiarygodnie złożonym konstruktem myślowym – naszą rzeczywistością. Konstrukt ten jest wynikiem wszystkich naszych dotychczasowych doświadczeń i wiedzy z pierwszej i drugiej ręki. Tak długo, jak to, co postrzegamy, pasuje dokładnie do skonstruowanej przez nas rzeczywistości, reagujemy na to z lunatyczną pewnością.

Loch Netz hiking guide

Preface

This hiking guide also serves as your manual.

During your hike you will find that it is not easy to resist temptations and overcome your sense of curiosity purely because you are not allowed to enter the dark tunnels of the black zone. The challenge is to carefully observe yourself in relation to your environment.

Because you are strictly prohibited from entering the zone, there is an opportunity for a completely new space to develop in your head which you can fill with your own ideas. While you are in constant contact with the zone within the light spaces and the space-time capsules, you will develop your own personal idea of the black zone, your own reality.

But what is reality? Is it the sum of our observations by means of our senses in space and time? What you see is what you get? Or, rather what you want to see is what you get?

What we experience with our senses we compare in our brain with a highly complex mental construct – our reality. This construct is the outcome of all our previous experiences and first- and secondhand knowledge. As long as the experience fits in perfectly with our constructed reality we react with a dreamlike certainty to the observed phenomenon.

However, there are phenomena that lead to questions about our world view. Sometimes this needs to be completely reconstructed and can

die von uns konstruierte Realität hineinpasst, reagieren wir mit traumwandlerischer Sicherheit auf das Wahrgenommene.

Jedoch kann es Wahrnehmungen geben, die unser Weltbild in Frage stellen. Manchmal muss es völlig neu wieder aufgebaut werden und kann unser Selbstverständnis auf eine Probe stellen. Zu solchen weltverändernden Entdeckungen gehörte z.B. die damals unglaubliche Behauptung des Galileo Galilei, dass die Erde sich um die Sonne drehe und unsere Welt nicht das Zentrum des Universums sei.

Loch Netz ist ein groß angelegtes Experiment, das unsere bisherige Wahrnehmung von Raum,

Mogą jednak pojawić się percepcje, które podważają nasz obraz świata. Czasami trzeba go całkowicie odbudować, co może wystawić na próbę naszą samoświadomość. Do takich zmieniających świat odkryć należy na przykład niewiarygodne wówczas twierdzenie Galileusza, że to Ziemia obraca się wokół Słońca i że w związku z tym nasz świat nie jest centrum wszechświata.

Loch Sieć to zakrojony na szeroką skalę eksperyment, który kwestionuje nasze dotychczasowe postrzeganie czasu, przestrzeni, nas samych i naszej roli między narodzinami a śmiercią.

Polecam Państwu spakować notatnik i długopis. Poświęćcie czas na zanotowanie nagłych prze-

put our ideas to the test and that we usually take for granted. Examples that have changed the world view dramatically are for instance when Galileo Galilei pronounced that the Earth revolved around the Sun and that our world was not the centre of the universe.

Loch Netz is a grandiose experiment that puts into question our current experiences of space, time, and ourselves and our role between birth and death.

I recommend that you pack a notepad and a pen. Take your time to note down ideas, images, sounds, smells or views that suddenly arise in your consciousness. Dive into the fine threads

Zeit, uns selbst und unserer Rolle zwischen Geburt und Tod befragt.

Ich empfehle Ihnen, sich einen Notizblock und einen Stift einzupacken. Nehmen sie sich die Zeit, plötzlich auftauchende Gedankenblitze, Bilder, Geräusche, Gerüche oder Blicke zu notieren. Tauchen Sie ein in die feinen Kommunikationsfäden, die manchmal zwischen zwei Lichtpunkten in der Raum-Zeit-Kapsel Mikrogesellschaften entstehen lassen. Während Sie *Loch Netz* erkunden, bewegen Sie sich gleichzeitig in sich selbst hinein. Außen und Innen werden miteinander verschmelzen. Das ist das ultimative touristische Erlebnis, das wir Ihnen auf diese Weise bieten. Sie müssen nur den Knopf in Ihrem Kopf betätigen.

Was ist LOCH NETZ?

Die *schwarze zone* ist nicht wirklich schwarz, sie wird durch künstliches Licht erhellt.

Die meisten Menschen fürchten das Schwarz der Zone, sie erleiden Todesangst bei Orientierungsverlust im Dunkeln.

Deshalb ist das Ordnungssystem in der *schwarzen zone* besonders rigide.

Ungewohnte Verhaltensweisen fallen im Untergrund sofort auf.

Der andere Blick

Die *schwarze zone* lehrt uns, dass Raumerfahrung relativ ist zum Erlebnisraum des Individuums. Das touristische Erlebnis wird hier weniger durch die visuelle Kommunikation äußerer Bilder erzeugt, als durch Kreation eines anderen Blickwinkels. So entsteht eine uns bisher unbekannte Wirklichkeit, die uns zu einem Abenteuerurlaub einlädt. Der so unvoreingenommene Blick von außen auf die durch die Gänge eilenden oder auf engstem Raum zusammengepferchten menschlichen Gestalten lässt uns plötzlich wie durch ein Brennglas Systeme, Ordnungen und Regeln

blysków myśli, obrazów, dźwięków, zapachów lub spojrzeń. Obserwujcie, a będziecie obserwowani. Zanurzcie się w delikatnych niciach komunikacji, tworzonych czasem przez mikrospołeczności pomiędzy dwoma punktami świetlnymi w kapsule czasoprzestrzennej. Odkrywając *Loch Sieć*, przenosicie się jednocześnie w głąb siebie. To, co zewnętrzne i to, co wewnętrzne łączy się ze sobą. To najwyższe doświadczenie turystyczne, które w ten sposób Państwu oferujemy. Musicie jedynie nacisnąć przycisk w Waszych głowach.

Czym jest LOCH SIEĆ?

Czarna strefa nie jest tak naprawdę czarna, jest oświetlana światłem sztucznym.

Większość ludzi obawia się czerni strefy, śmiertelnie się boją, kiedy tracą orientację w ciemności.

Dlatego też system porządku w *czarnej strefie* jest szczególnie rygorystyczny.

Nietypowe zachowania są w podziemiu od razu widoczne, prawda?

of communication that might spark off micro societies between two light points in the space-time capsule. While exploring the *Loch Netz*, you are also gliding into yourself. The outside and the inside merge into one another. This is the ultimate experience that we can offer you when you tour through *Loch Netz*. All you need to do is activate the button in your head.

What is LOCH NETZ?

The *black zone* is not actually black, it is lit up through artificial light.

Most people fear the blackness of the zone, they experience extreme fear when they lose their orientation in the dark.

Therefore the structural system is particularly rigid in the *black zone*.

Unfamiliar patterns of behavior are easily recognized in the background.

glasklar in unser Bewusstsein holen und macht uns gleichzeitig die Absurdität deutlich, mit der wir uns selbst in Gefangenschaft nehmen.

Die schwarze zone kann ganz plötzlich sehr weit nach innen und gleichzeitig nach außen führen. Wir können in uns hinein tauchen und so den Außenraum zum Verschwinden bringen oder wir können gleichermaßen aus kosmischer Sicht über unser eigenes belangloses Sein lachen.

Das Warten scheint der eigentliche Charakter der schwarzen zone zu sein und beschreibt ein Paradoxon: Geschwindigkeit und Stillstand zugleich – der Raum selbst wird zur Nebensache.

Die Gänge

Sie sind Durchgangsorte. Wer aus der Provinz kommt, kann kaum mithalten mit dem vorgegebenen Tempo derjenigen, für die die schwarze Zone Alltag ist.

Was muss passieren, um hier die Aufmerksamkeit auf sich zu lenken? Nur Hunger, Durst, kleine und große Bedürfnisse oder Zeitschriften können ein Ausscheren aus der rennenden Herde bewirken. Ansonsten bleibt nur stehen, wem etwas aus der Hosentasche gefallen ist oder wer hier fremd ist.

Inne spojrzenie

Czarna strefa uczy nas, że doświadczenie przestrzeni jest względne w stosunku do przestrzeni doświadczeń jednostki. Doznania turystyczne są tu generowane nie tyle przez wizualną komunikację obrazów zewnętrznych, co przez stworzenie innego punktu widzenia. W ten sposób powstaje nieznaną nam dotąd rzeczywistość, która zaprasza nas na urlop pełen przygód. Takie bezstronne spojrzenie z zewnątrz na ludzkie postacie spieszące korytarzami lub stłoczony w najmniejszej przestrzeni pozwala nam nagle, niczym przez soczewkę, przywołać do naszej świadomości systemy, porządki i reguły, uświadamiając nam jednocześnie absurdalność, z jaką sami siebie bierzemy do niewoli.

Czarna strefa może nagle zaprowadzić nas bardzo daleko do wnętrza i na zewnątrz jednocześnie. Możemy zanurzyć się w sobie i w ten sposób sprawić, że przestrzeń zewnętrzna zniknie, albo równie dobrze możemy śmiać się z własnego nic nie znaczącego bytu z perspektywy kosmicznej.

Czekanie wydaje się być prawdziwym charakterem czarnej strefy i opisuje paradoks: prędkość i bezruch jednocześnie – sama przestrzeń staje się kwestią mało istotną.

Tea time with Jacopo Gallico, 2011

The other view

The black zone also teaches us that the experience in space is relative with regard to the experiences of the individual. The touristic experience is not so much created through the visual communication of outside images, but rather through the creation of a different angle. In this way a hitherto unknown reality invites us to an adventure holiday. An unbiased and focused view of human forms racing through the passages or being crammed into small spaces allows us to suddenly recognise systems, structures and rules quite clearly in our consciousness. And at the same time we also recognise the absurdity that imprisons us.

The black zone can suddenly and simultaneously lead far into the innermost space as well as the outer space. We can dive into ourselves and thus make the outer space disappear or we can laugh at our own irrelevant being from a cosmic point of view.

Waiting seems to be the actual character of the black zone and describes a paradox: Speed and standing still – the space itself is incidental.

In pulsierenden Wogen strömen die Menschen hier durch, manchmal wird es still, bis die nächste Herde heraneilt.

Der Lichtraum

Er füllt sich und leert sich im Rhythmus der ein- und ausfahrenden Züge. Zunächst tauchen vielleicht nur einige Personen, es werden immer mehr, je nach Tageszeit und Bahnsteig, was bis zum Getümmel ansteigen kann. Wenn der schwarze zone express eingefahren ist, findet ein Massenaustausch statt. Menschen strömen aus den Waggons und reiben sich kurz an den Einsteigenden, um dann in den Gängen zu verschwinden. Möglicherweise wird es erst einmal still. Die Bahnsteige sind mal mehr, mal weniger gestaltet. Manche sind architektonische und gestalterische Meisterwerke. Immerhin laden ein paar Bänke zum kurzzeitigen Verweilen ein, manchmal gibt es sogar einen Kiosk.

Korytarze

Są miejscami przechodnimi. Ci, którzy pochodzą z prowincji, z trudem nadążają za tempem tych, dla których czarna strefa jest codziennością.

Co musi się wydarzyć, żeby zwrócić tu na siebie uwagę? Tylko głód, pragnienie, małe i duże potrzeby lub czasopisma mogą spowodować odłączenie się od biegnącego stada. W przeciwnym zatrzymają się tylko ci, którym coś wypadło z kieszeni lub ci, którzy są tu obcy.

Ludzie przepływają tędy pulsującymi falami, czasem robi się cicho, aż do momentu, gdy przepędzi kolejne stado.

Przestrzeń świetlna

Wypełnia się i opróżnia w rytmie przyjeżdżających i odjeżdżających pociągów. Na początku

The passages

These are thoroughfares. Those who arrive from the country can hardly keep up with the speed that is set by those who are used to the black zone.

What must happen to direct attention to oneself? Only hunger, thirst, small and big needs, or magazines can help to escape the racing crowd. Only those who have dropped something or are strangers will stop.

Humans move in pulsating waves, sometimes it goes all quiet until the next herd races in.

The light space

This is filled and emptied in a rhythm determined by the trains that arrive and depart. At first, just a few people may appear, the

Die Raum-Zeit-Kapsel

Eine Art Raum-Zeit-Kapsel verbindet die die Lichtpunkte der schwarzen Zone miteinander. In den Waggons entstehen manchmal flüchtige Kurzzeitgesellschaften, für den Augenblick, der 2 Bahnsteige voneinander trennt. Scheue und provozierende Blicke, zarte und harte Zeichen lösen einander ab. Die Kapsel zwingt ihre Nutzer in eine Enge, die für viele nur die Flucht nach innen zulässt, um dann doch scheu und neugierig um die Ecke zu blicken.

Loch Netz

Die schwarze zone wird durch ein System strukturiert, das sich im Besonderen in der Hausordnung manifestiert. Es ist jedoch zu vermuten, dass nur wenige Nutzer die Hausordnung der schwarzen zone kennen. Es ist uns Menschen eigen, dass wir uns intuitiv sofort versuchen, uns an vorgegebene Systeme anzupassen, um gut zu funktionieren. Aufgrund der Schwärze ist die Angst vor Kontrollverlust bei dem schwarze zone wachschutz besonders hoch. Wir alle kennen ja den kindlichen Albtraum, dass wir auf dem Weg von der Schule unsere Straße und unser Haus nicht mehr finden. Wir wachen dann schweißgebadet auf, und vergewissern uns, dass unser Koordinatensystem keinen Schaden genommen

pojawia się może tylko kilka osób, z czasem jest ich coraz więcej, w zależności od pory dnia i peronu, co może urosnąć do rangi zamieszania. Po przybyciu Ekspresu czarnej strefy następuje masowa wymiana. Ludzie wychodzą z wagonów, ocierając się przez chwilę o wsiadających, po czym znikają w korytarzach. Możliwe, że przez chwilę robi się cicho. Perony są czasem bardziej, czasem mniej urządzone. Niektóre z nich to arcydzieła architektury i designu. Do zatrzymania się na chwilę zaprasza co najmniej kilka ławek, czasem jest nawet kiosk.

Kapsuła czasoprzestrzenna

Coś w rodzaju kapsuły czasoprzestrzennej łączy ze sobą punkty świetlne czarnej strefy. W wagonach powstają czasami przelotne, krótkotrwałe społeczności, na chwilę, która dzieli dwa perony. Na zmianę pojawiają się nieśmiałe i prowokujące spojrzenia, delikatne i mocne znaki. Kapsuła upycha swoich użytkowników w ciasnocie, która wielu pozwala jedynie na ucieczkę do wewnątrz, by następnie nieśmiało i z zaciekawieniem móc stamtąd wyglądać.

Loch Sieć

Czarna strefa jest zorganizowana przez system, który w szczególności przejawia się w regułach

number may increase depending on the time of day and the platform, and may turn into a crescendo of crowds.

When the black zone express arrives, there is a huge exchange. People stream out of the carriages and briefly brush past those entering the carriage only to disappear down the passages. It might first go quiet. The platforms are sometimes created more, sometimes less. Some are architectural and imaginative works of art. There are a few benches that invite us to stay a little while, and you might even find a kiosk.

The space-time capsule

A type of space-time capsule connects the light points of the black zone. Fleeting, brief contacts are sometimes made in the railway carriages, just for the moment that separates two platforms. Shy and provocative glances, gentle and hard signs alternate. The capsule forces the users into a narrow passage that only allows an escape into the inside and then they might glance shyly but with curiosity around the corner.

Loch Netz

The black zone is structured by means of a system that manifests in the house rules. We can

hat. In der schwarzen zone ist die Angst vor Albträumen nur verständlich.

Weisse Zone – Schwarze Zone

Die schwarze zone ist – der weissen zone ähnlich – ein Riss im Raum. Es empfiehlt sich daher, schnell Kontakt mit Menschen in unserer Umgebung aufzunehmen, so Kommunikation zu erzeugen, denn dadurch entsteht sofort Raum und wir sind gerettet, falls uns nicht ein Überfall auf die Wirklichkeit einen Strich durch die Rechnung macht. Der individuelle Weg ist die Flucht in den Raum eines Buches oder einer Zeitschrift – schlafen hilft auch.

Langeweile

Psychologen haben wissenschaftlich nachgewiesen, dass Langeweile die Mutter der Kreativität ist. Früher wurde hierfür der positive Begriff Muße gebraucht. Lustwandeln wir also sinnlos durch die schwarze zone, die Eingebung kommt von selbst, wenn wir sie nicht erzwingen wollen.

Krise

Wenn die schwarze zone überhaupt eine Aufgabe hat, dann besteht sie vor allem darin, Krisen zu erzeugen, bei Ihnen, den Zonetouristen. Denn erst Krisen können unser allzu fest gestricktes Lebensmuster durcheinander bringen und uns dazu zwingen, es neu zusammen zu setzen.

togo miejsca. Można jednak przypuszczać, że tylko nieliczni użytkownicy znają zasady panujące w czarnej strefie. Charakterystyczne dla nas ludzi jest to, że intuicyjnie natychmiast staramy się dostosować do danych nam systemów, by móc dobrze funkcjonować. Ze względu na czerń, strach przed utratą kontroli jest szczególnie wysoki u ochroniarzy czarnej strefy. Wszyscy znamy koszmar z dzieciństwa, że w drodze ze szkoły nie możemy znaleźć naszej ulicy i naszego domu. Następnie budzimy się złani potem i upewniamy się, że nasz układ współrzędnych nie został uszkodzony. W czarnej strefie strach przed koszmarami jest zrozumiały.

Biała Strefa – Czarna Strefa

Czarna strefa jest – podobnie jak biała strefa – rysą w przestrzeni. Dlatego wskazane jest szybko nawiązywanie kontaktu z ludźmi z naszego otoczenia, tworzenie komunikacji, bo dzięki temu od razu tworzy się przestrzeń, co nas ratuje, chyba że przeszkodzi nam zamach na rzeczywistość. Indywidualnym sposobem jest ucieczka w przestrzeń książki lub czasopisma – sen również pomaga.

Nuda

Psychologowie udowodnili naukowo, że nuda jest matką kreatywności. Kiedyś określano ją pozytywnym pojęciem wolnej chwili. Przechadzamy się więc bezsensownie po czarnej strefie, a natchnienie pojawi się samo, jeśli nie będziemy próbować go wymuszać.

Kryzys

Jeśli czarna strefa ma w ogóle jakieś zadanie, to jest nim przede wszystkim wywoływanie kryzysów – w Was, strefowych turystach. Bo tylko kryzysy mogą zachwiać naszym zbyt ciasno uplecionym schematem życia i zmusić nas do ułożenia go na nowo.

assume that only a few of the users know the house rules of the black zone. It is only human that we intuitively try to adapt to the prevailing systems in order to function optimally. Because of the blackness, the fear of losing control by the protection services in the black zone is particularly high. We are all familiar with the childhood nightmare where we get lost on our way from school and can't find our house. We wake up in a sweat and check that our coordinate system is still in order. It is thus easy to understand that many fear nightmares in the black zone.

White zone – black zone

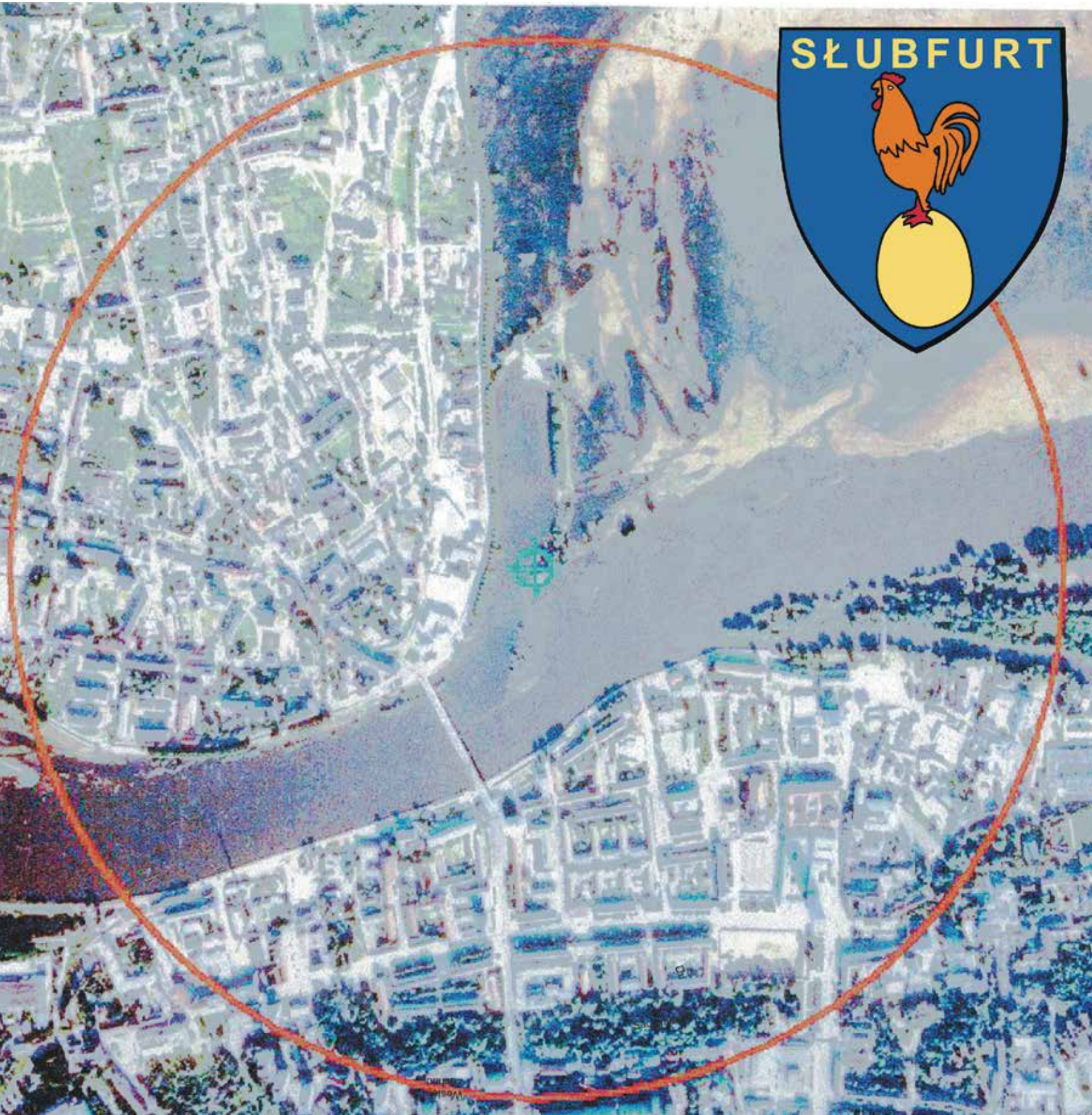
The black zone, like the white zone, is a tear in space. We thus recommend that you connect with people in our area as quickly as possible and start communicating as this immediately creates space and we are saved unless an attack on reality prevents this experience. The individual path is the escape into the space of a book or a magazine – sleeping also helps.

Boredom

It has been scientifically proven by psychologists that boredom is the mother of creativity. In the past we would use the positive term „idleness“. Let us thus wander senselessly through the black zone, inspiration happens by itself as long as we don't force it.

Crisis

If the black zone has any goal at all, it is to provoke crises in you, the zone tourist. Only crises can confuse our fixed life patterns and force us to put our life back together in a new way.

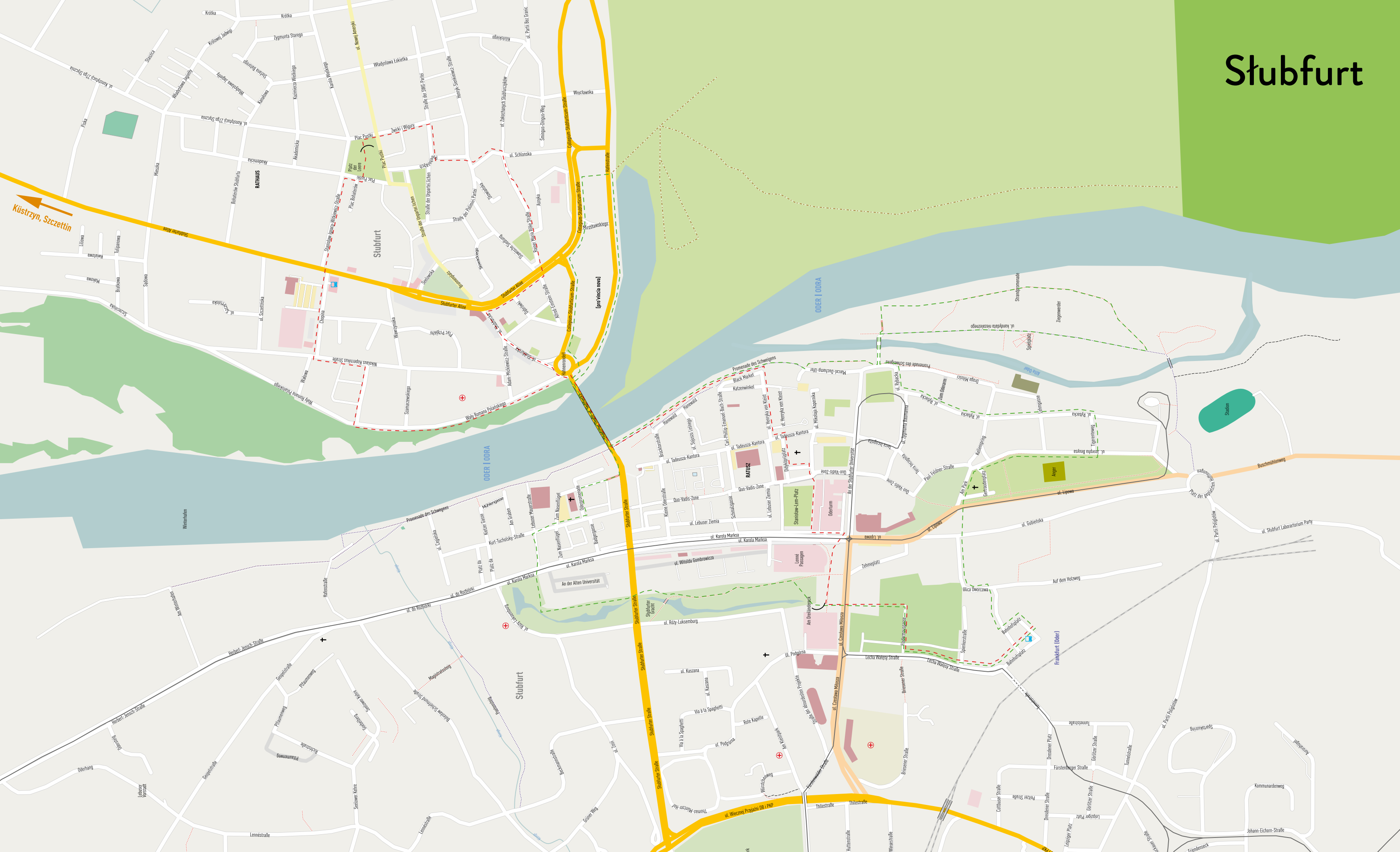
Eine Stadt in zwei Ländern,
die es nicht gibt

Jedno miasto w dwóch krajach,
którego nie ma

A city in two countries
that doesn't exist

Michael Kurzweily

Słubfurt

| Słubfurt

Słubfurt ist die erste Stadt, die je zur Hälfte in Polen und in Deutschland liegt. Sie wurde 1999 gegründet und 2000 in das RES (Register der Europäischen Städtenamen) eingetragen. Seitdem entwickelt sich diese Stadt prächtig. 2010 wurde sie zur Hauptstadt von Nowa Amerika.

Ausgangspunkt für diese Wirklichkeitskonstruktion war die Identitätskrise der Menschen in den Nachbarstädten Frankfurt (Oder) und Słubice.

Grenzverschiebungen

Bis zum Ende der letzten Eiszeit zwischen Ost und West im Jahre 1990 war die Stadt geprägt von den Folgen des zweiten Weltkrieges.

Die in Teheran, auf Jalta und in Potsdam beschlossene Ost-West-Verschiebung der polnischen Grenzen und der damit verbundene „Bevölkerungstransfer“ trennte auch die Frankfurter Dammvorstadt von Frankfurt (Oder) ab. Sie nannte sich von da an Słubice. Ehemals deutsche Gebiete wurden polnisch und ehemals polnische Gebiete gehörten nun zur Ukraine und Belarus.

Die Ostpolen aus den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und wurden größtenteils in den Gebieten angesiedelt, die bis dahin zu Deutschland gehörten.

Auch Frankfurt (Oder) wurde im Rahmen der DDR-Planwirtschaft neu besiedelt, nachdem die Stadt in den letzten Kriegstagen von Hitler zur Festung erklärt wurde und die Zivilbevölkerung evakuiert worden war. In beiden Städten hatten wir es also mit einer Identitätskrise zu tun und die Menschen konnten sich mit ihren Wohnorten nicht identifizieren.

| Słubfurt

Słubfurt jest pierwszym miastem, które w połowie znajduje się w Polsce, a w połowie w Niemczech. Założone zostało w 1999 roku, a w 2000 roku wpisane do RES (Register der Europäischen Städtenamen – Rejestru Europejskich Nazw Miast). Od tego czasu miasto świetnie się rozwija. W 2010 roku zostało stolicą Nowej Ameriki.

Punktem wyjścia dla tej konstrukcji rzeczywistości był kryzys tożsamości mieszkańców sąsiadujących ze sobą miast Słubice i Frankfurt nad Odrą.

Przesunięcie granic

Aż do końca epoki lodowcowej między Wschodem i Zachodem w roku 1990 miasto było kształtowane przez skutki drugiej wojny światowej. Uchwalone w Teheranie, Jalcie i Poczdamie przesunięcie granic Polski na zachód oraz związany z tym transfer ludności oddzielił także przedmieścia Frankfurta od właściwego miasta. Od tego czasu stały się one samodzielnym miastem o nazwie Słubice. Dawne niemieckie tereny stały się polskie, a dawne polskie tereny należały odąd do Ukrainy i Białorusi.

Polacy wschodni z tak zwanych „Kresów” musieli opuścić swoją ojczyznę i zostali w dużej mierze przesiedleni na obszary, które dotąd należały do Niemiec.

Również Frankfurt nad Odrą, w ramach gospodarki planowej NRD, został na nowo zasiedlony po tym, jak miasto w ostatnich dniach wojny zostało ogłoszone przez Hitlera twierdzą, przez co ludność cywilna musiała zostać stamtąd ewakuowana. W obu miastach mieliśmy więc do czynienia z kryzysem tożsamości, a ludzie nie identyfikowali się ze swoim miejscem zamieszkania.

| Słubfurt

Słubfurt is the first city that is located half in Poland and half in Germany. It was founded in 1999 and registered in 2000 in the RES (Register der Europäischen Städtenamen – Register of European City Names). Since then, this city has gone from strength to strength, and in 2010 it became the capital of Nowa Amerika.

The rationale for this construction of reality can be found in the identity crisis of the residents in the neighboring towns of Frankfurt (on the river Oder) and Słubice.

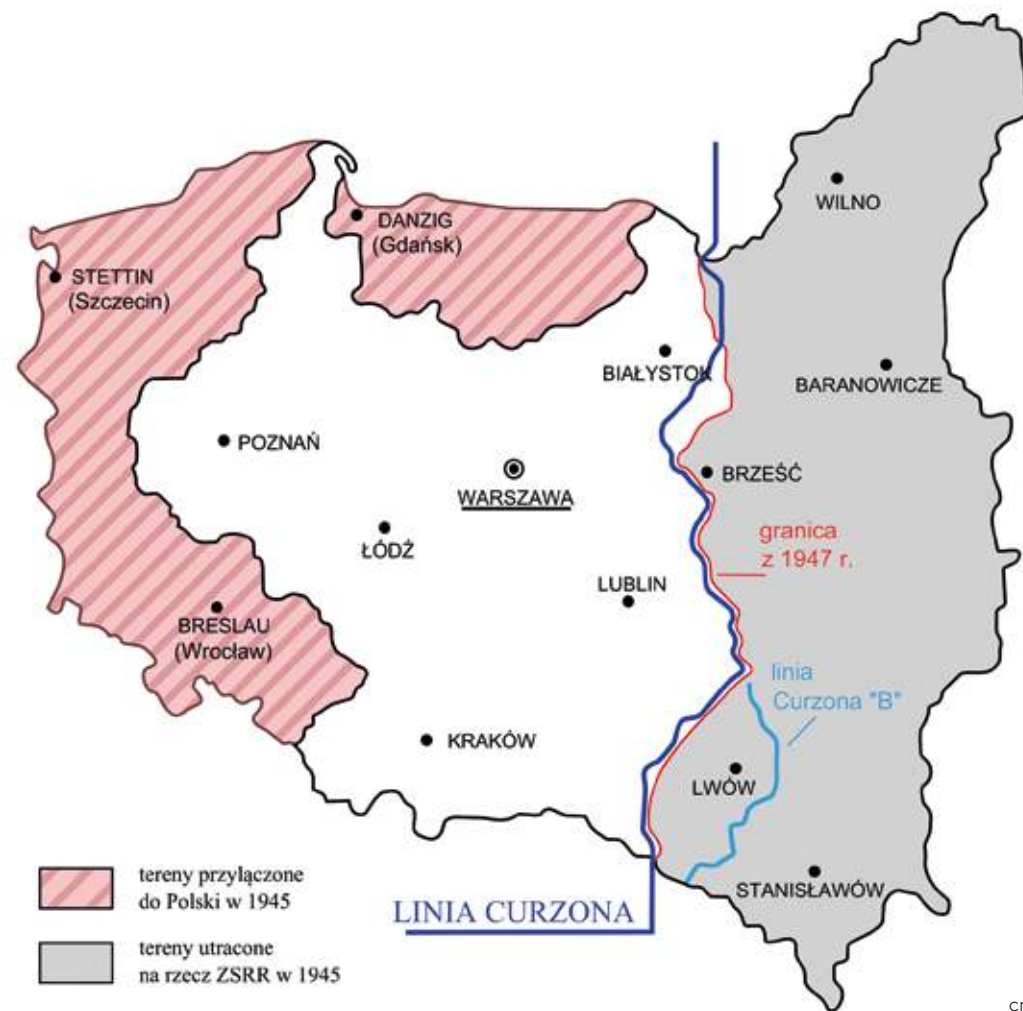
Shifting borders

Until the end of the last ice age between East and West in the year 1990, the city was defined by the effects of the Second World War.

The Polish borders that changed according to the agreement made in Teheran, Yalta and Potsdam and the accompanying “population transfer” also separated the Frankfurt Dammvorstadt from Frankfurt and was called Słubice. Areas that had formerly been German became Polish and previously Polish areas now belonged to the Ukraine and Belarus.

The Eastern Poles from the so-called „Kresy” region had to leave their homeland and were mostly resettled in the areas that previously belonged to Germany.

In the last days of the war, Frankfurt (Oder) was declared by Adolf Hitler as a fortress, leading to an evacuation of the entire civilian population. The city was later repopulated as part of the economic planning of the GDR. These historical events led to an identity crisis in both cities. People were not able to fully identify with their new homes.

creative commons, Willtron

| Geschlossene Grenzen

Nach einer anfänglichen Phase des vorsichtigen gegenseitigen Kennen Lernens wurden die Grenzen nach Polen aufgrund des Freiheitskampfes der Solidarność-Bewegung 1980 geschlossen und erst nach der politischen Wende 1990 wieder geöffnet.

Für zehn Jahre war das andere Oderufer in unerreichbare Ferne gerückt, Frankfurt (Oder) und Słubice waren zwei Städte am Ende der Welt.

Erst nach der Wende konnten sich die Menschen beiderseits der Oder von neuem beschnuppeln, jedoch Jahrzehnte am Rande der Welt hatten ihre Spuren hinterlassen.

| Zamknięte granice

Po początkowej fazie wzajemnego poznawania się, granice Polski zostały zamknięte w ramach represji wywołanych działalnością wywoleńcą „Solidarność” w 1980 roku. Ponownie otworzone je dopiero po przełomie, w roku 1990.

Przez dziesięć lat jednakże drugi brzeg Odry pozostawał niedosięgly, a Frankfurt nad Odrą i Słubice egzystowały jak miasta na dwóch różnych końcach świata.

Dopiero po przełomie mieszkańcy obu brzegów Odry mogli się wzajemnie poznać, chociaż dziesięciolecie spędzone na końcu świata, pozostawiły po sobie ślady. Choć Polska należała do obozu zwycięzców drugiej wojny światowej,

| Closed borders

After an initial phase of getting to know each other, the borders to Poland were closed due to the freedom fight of the Solidarność movement in 1980 and were only reopened in 1990 after the fall of the Berlin wall.

For ten years the other side of the river Oder had become unreachable. Frankfurt (Oder) and Słubice were two cities at the end of the world.

Only after the fall of the Berlin wall could the residents on both sides of the river Oder start getting to know each other. However, having lived so many years on the edge of the world had left its traces.

Obwohl Polen zu den Gewinnern des zweiten Weltkriegs gehörte, schrumpfte sein Territorium insgesamt durch die Ost-West-Verschiebung der Grenzen. Die kommunistische polnische Regierung der Nachkriegsjahre musste davon ablenken. So entstand die Doktrin der „Ziemia Odzyskana“, der wiedergewonnenen Erde, in der die Bevölkerung davon überzeugt werden sollte, dass die Gebiete im Westen, die ehemals zu Deutschland gehörten, eigentlich urpolnisch waren und nun nach langer Zeit endlich wieder zu Polen gehörten. Man berief sich auf die Piasten und so wurde z.B. aus dem Ort Bärwalde

jej terytorium skurczyło się o około jedną trzecią w wyniku przesunięć granicy na linii wschód-zachód. Powojenny, komunistyczny rząd Polski musiał omijać ten temat. W ten sposób powstała doktryna o tzw. ziemiach odzyskanych, mająca na celu przekonanie ludności o tym, że tereny zachodnie, należące niegdyś do Niemiec, były właściwie rdzennie polskie i po długim czasie znów do niej należały. Powoływano się przy tym na ród Piastów, stąd z miejscowości Bärwalde powstały Mieszkowice, w hołdzie piastowskiemu księciowi Mieszkowi I.

Although Poland was one of the winners of the second world war, its territory was reduced because of the East-West shift in the borders. The communist Polish government of the post-War years had to detract from this. Thus the doctrine of the “Ziemia Odzyskana” (the recovered territories) was developed. This was supposed to persuade the population that the areas in the West that used to belong to Germany were actually originally Polish and thus belonged to Poland. The first Polish royal dynasty (the Pias) served as a framework and thus the place Bärwalde was easily changed to Mieszkowice in memory of

kurzerhand Mieszkowice, um dem großen Piastenfürsten Mieszko I zu huldigen. Gleichzeitig wurde in diese Gebiete nicht investiert, denn man fürchtete, dass Deutschland sie sich wieder einverleiben könnte.

Erst der von Helmut Kohl und Tadeusz Mazowiecki in Krzyżowa/Kreisau unterzeichnete Friedensvertrag besiegelte die deutsch-polnische Grenze als unverrückbar.

Bis zu diesem Zeitpunkt haben viele Menschen auf der polnischen Seite sozusagen auf „gepackten Koffern“ gesessen und immer damit gerechnet, diesen Ort wieder verlassen zu müssen.

Frankfurt (Oder) und Słubice waren Flüchtlingsstädte und Kasernenstädte mit deutschem, sowjetischem und polnischem Militär, Frankfurt war mit 465 konspirativen Wohnungen eine von der Stasi am stärksten unterwanderten Städte.

Politische Wende

Nach der politischen Wende 1990 verschwanden nach und nach das Militär, die Stasi und die arbeitgebenden Betriebe aus der Stadt Frankfurt (Oder). Während Słubice zunächst mit einem aus dem Boden gestampften Basar von dem Kursgefälle zwischen D-Mark und Złoty profitierte, schrumpfte Frankfurt von fast 90.000 Einwohnern auf nunmehr knapp 58.000 Einwohner.

Während die DDR 1990 von Westdeutschland geschluckt wurde und somit von einem Tag auf den anderen Teil der Europäischen Union wurde, musste sich Polen aus eigener Kraft von der Zeit

Jednocześnie nie inwestowano w te tereny, ponieważ obawiano się, że Niemcy z powrotem wcielały je w obszar swojego państwa.

Dopiero traktat pokojowy podpisany przez Helmuta Kohla i Tadeusza Mazowieckiego w Krzyżowej przypieczętował nienaruszalność polsko-niemieckiej granicy. Do tego czasu wielu ludzi po polskiej stronie żyło „na walizkach” i liczyło się z ewentualną koniecznością opuszczenia miasta.

Frankfurt oraz Słubice były przytułkiem dla uciekinierów oraz bazą wojskową, w której stacjonowały wojska niemieckie, radzieckie i polskie. Frankfurt, w którym znajdowało się 465 zakonspirowanych mieszkań, należał do najbardziej infiltrowanych przez Stasi miast.

Przełom polityczny

Po przełomie politycznym w 1990 roku z Frankfurtu nad Odrą powoli zniknęło wojsko, Stasi, ale też dające pracę państwowe przedsiębiorstwa. W czasie kiedy słubicki bazar, który wyrósł w krajobrazie miejskim jak gdyby spod ziemi, wyciągał spore profity na wahaniami kursów walutowych złotego i marek, liczba mieszkańców Frankfurtu skurczyła się z prawie 90.000 do około 58.000 mieszkańców.

Podczas gdy NRD została jak gdyby połknięta przez Niemcy Zachodnie i samoistnie stała się z dnia na dzień częścią Unii Europejskiej, Polska musiała uwalniać się własnymi siłami spod

the great Piast duke Mieszko I. These areas were not further developed because it was feared that they might be reassimilated by Germany.

It was the peace treaty signed in Krzyżowa/Kreisau by Helmut Kohl and Tadeusz Mazowiecki that ensured that the German-Polish border remained fixed and unchangeable.

Up to this point many people on the Polish side practically lived with packed suitcases in the belief that they might have to leave this place too.

Frankfurt (Oder) and Słubice were refugee cities and contained army bases with German, Soviet and Polish troops. Frankfurt housed 465 safe houses and was one of the cities that was the most infiltrated by the Stasi.

Political reform

After the Berlin wall fell in 1990, the military was gradually disengaged from Frankfurt (Oder) as well as the Stasi and the organizations that had provided employment. While Słubice initially profited from the difference in exchange rates between D-Mark and Złoty, Frankfurt's population shrunk from almost 90 000 to hardly 58 000.

The GDR was taken over by West Germany in 1990 and thus became part of the European Union from one day to the next. Poland had to find its own feet after years of socialist soviet domination. The EU border was now located

der sozialistisch-sowjetischen Vorherrschaft erholen. Die EU-Außengrenze lag nun zwischen Frankfurt (Oder) und Słubice, mit penetranten Kontrollen und manchmal stundenlangen Wartezeiten auch für Fußgänger. Aber Polen entwickelte sich in rasantem Tempo, wurde 2004 Mitglied der Europäischen Union und trat 2007 dem Schengener Abkommen bei. Schrittweise verschwanden so zunächst die Zollkontrollen und später auch die Grenzkontrollen – auf Kosten der sich nun verhärtenden Grenze in Ostpolen.

zaszłości pozostałych z czasów socjalistycznej władzy sowieckiej. I tak zewnętrzna granica Unii Europejskiej leżała teraz między Frankfurtem, a Słubicami, co skutkowało intensywnymi kontrolami na granicy i czasem wielogodzinnym czekaniem, także dla pieszych. Jednakże Polska rozwijała się w dynamicznym tempie i już w 2004 roku dołączyła do Unii Europejskiej, a w 2007 roku przystąpiła także do Traktatu z Schengen. Krok po kroku zniknęły najpierw kontrole celne, a potem graniczne za cenę wzmocnienia wschodniej granicy Polski.

between Frankfurt (Oder) and Słubice with strict controls and oftentimes long queues also for pedestrian traffic. But Poland nevertheless developed fast and became a member of the European Union in 2004 and joined the Schengen Agreement in 2007. Step by step the customs controls and later the border controls were dismantled – at the cost of stricter border controls in eastern Poland.

Golfabschlag über die Oder | Golfowy tee off nad Odrą | Golf tee off across the Oder, 2007

Ausradierte Grenze

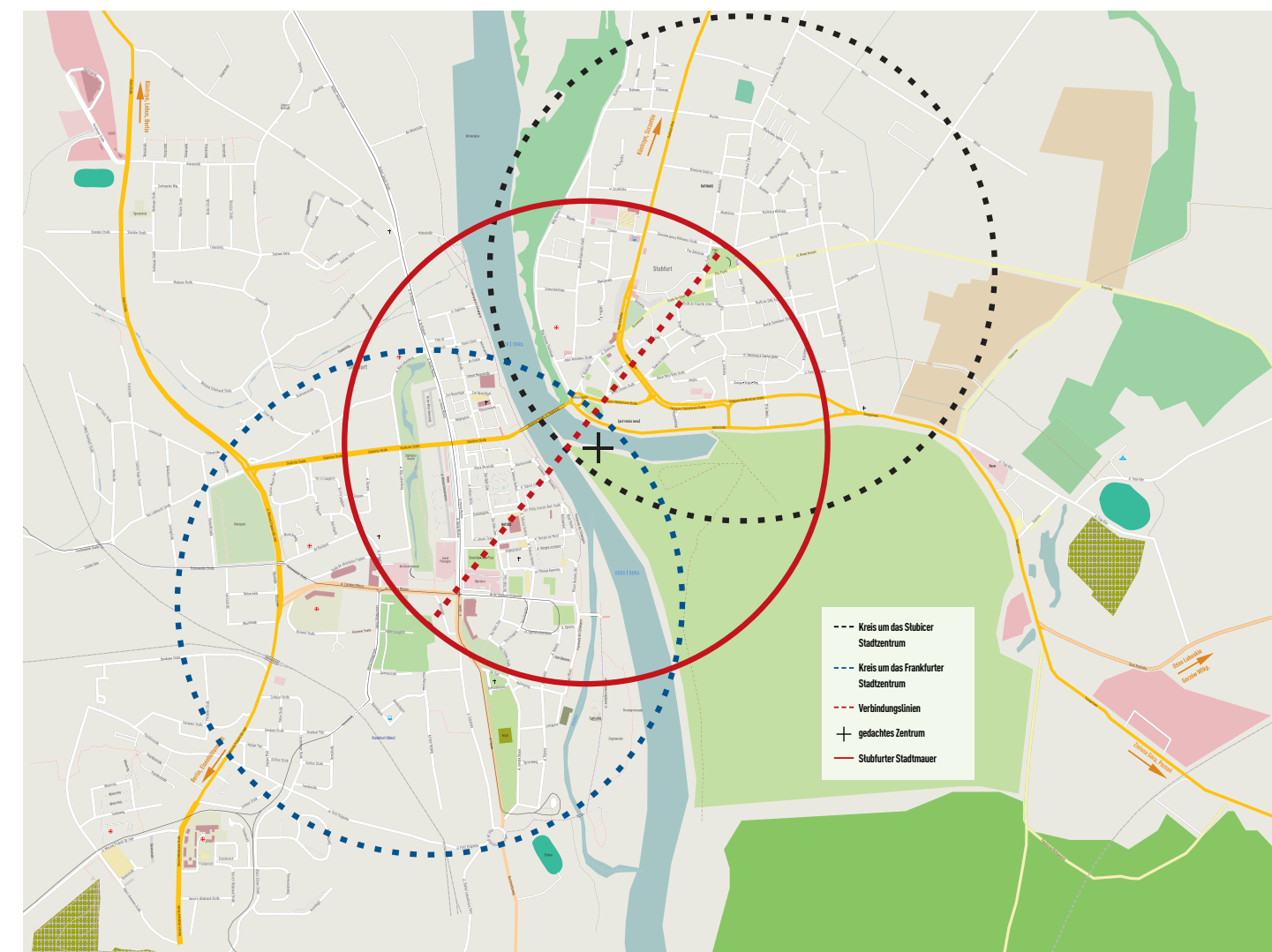
Einige weitsichtige Bürger beider Städte erkannten bereits 1999 die große Chance, Frankfurt und Słubice eine neue Zukunft zu geben, die sowohl die Identitätskrise der Menschen beiderseits der Oder bewältigen würde, als auch den beiden Städten einen Aktionsradius von 360° zurückgeben würde.

Wymazana granica

Niektórzy dalekowzroczni obywatele obu miast odkryli w 1999 wielką szansę, dającą Frankfurtowi i Słubicom nową przyszłość, która pomogłaby zarówno przezwyciężyć kryzys tożsamości mieszkańców po obu stronach Odry, jak i przywrócić obydwu miastom pełen zakres działań. Opracowali oni odważny plan połączeniu obu miast w jedno wspólne.

Erased border

In 1999 some farsighted residents of the two cities recognised the opportunity to provide Frankfurt and Słubice with a new future which would address the identity crisis of the people on both sides of the river Oder as well as expand their range of activities.

Sie entwickelten den mutigen Plan, beide Städte zu einer neuen, gemeinsamen Stadt umzustrukturieren. Den Stadtvätern war klar, dass bei der Gestaltung der Stadt besonders die gemeinsame Zukunftsperspektive eine identitätsstiftende Kraft haben kann. Deshalb ist *Stufurt* die erste Stadt weltweit, die sozusagen aus der Zukunft heraus in die Gegenwart hineinwächst und somit natürlich auch den Blick auf die Vergangenheit verändert.

Auf einer gemeinsamen Stadtverordneten-sitzung der beiden Parlamente von Frankfurt (Oder) und Słubice schlossen sich am 8. November 1999 die beiden Städte zur Stadt *Stufurt* zusammen und schrieben somit Geschichte: Deutlich sichtbar setzt sich der Name der Stadt aus der ersten Silbe von Słubice und der zweiten Silbe von Frankfurt zusammen und weist gleichzeitig darauf hin, dass es sich nicht um die Übernahme einer Seite durch die andere handelt, sondern um eine gleichberechtigte Fusion.

Die beiden Stadtparlamente wurden zu Stadtteilparlamenten der beiden Stadtteile Slub und Furt, während ein neues, übergeordnetes Parlament, das sich aus Bürgern beider Stadtteile zusammensetzt, über die Belange von *Stufurt* entscheidet.

Der Erfolg dieses Schrittes war von durchschlagender Kraft. *Stufurt* wurde auf einer außerordentlichen Sitzung des Europäischen Parlamentes in den Rang einer europäischen Modellstadt und dann am 28. November 2000 in das RES (Register der Europäischen Städtenamen) eingetragen.

Dla założycieli miasta było jasne, że szczególnie perspektywa wspólnej przyszłości może zakiełkować powstaniem nowej tożsamości wśród obywateli. Dlatego *Stufurt* jest pierwszym na świecie miastem, które wyrasta niejako z przyszłości w terażniejszość i z tej perspektywy ma moc zmieniania także przeszłości.

Podczas wspólnego posiedzenia parlamentów obu miast, Frankfurt nad Odrą oraz Słubice połączyły się dnia 8 listopada 1999 roku w jedno miasto *Stufurt* i w ten sposób zapoczątkowały nowy rozdział historii: Nazwa miasta składa się z pierwszej sylaby wyjętej z nazwy Słubice i z drugiej sylaby w nazwie Frankfurt. Wskazuje ona na to, że nie chodzi o przejęcie jednego miasta przez drugie, lecz o równoprawną współpracę.

Oba parlamenty miejskie stały się parlamentami dzielnic Slub i Furt, podczas gdy nadrzędny parlament, złożony z obywateli obu dzielnic, decyduje o sprawach dotyczących *Stufurtu*.

Sukces tego rozwiązania był powalający. *Stufurt* został na nadzwyczajnym posiedzeniu Parlamentu Europejskiego podniesiony do rangi miasta modelowego i dnia 28 listopada 2000 wpisany do RES (Rejestru Miast Europejskich).

They developed a bold plan that would re-structure both cities and create one new city. The city fathers knew that a shared idea of the future could lead to common identity amongst the city residents. Thus *Stufurt* is the first city in the world that is growing out of the future into the present and therefore also changes the view into the past.

On 8th November 1999 a city council meeting between both parliaments of Frankfurt (Oder) and Słubice agreed to combine the two cities into one and to call it *Stufurt* and thus made history: The name is made up of the first syllable of Słubice and the second syllable of Frankfurt and at the same time refers to the fact that it wasn't a take-over by one city of the other, but rather a fusion with equal rights.

Both city parliaments were changed into city suburb parliaments of Slub and Furt, and a new superordinate parliament consisting of citizens of both city areas takes care of the interests of *Stufurt*.

This action was so successful that *Stufurt* was declared a European model city at an extraordinary meeting of the European Parliament and entered into the Register of European City Names on 28 November 2000.

Eine moderne Stadtmauer

1999 gründete sich die Stadt *Stufurt* aus den ehemaligen Städten Frankfurt und Słubice. Somit ist *Stufurt* die erste Stadt, die jeweils zur Hälfte in Polen und Deutschland liegt. Die Identität des *Stufurters* liegt irgendwo dazwischen, er ist Deutscher und *Stufurter*, Pole und *Stufurter*, oder Deutscher, Pole und *Stufurter* – oder auch Chinese und *Stufurter*. Wer diesen Raum erfahren will, der muss zumindest annähernd bestimmen, wo *Stufurt* beginnt und wo die Stadt aufhört. Der Verlauf der *Stufurter* Stadtmauer ist mit einem Zirkel auf der Landkarte gezogen worden, basierend auf dem Prinzip der Mengenlehre: ein Kreis um Deutschland, ein

Nowoczesny mur miejski

W 1999 roku z połączenia Frankfurtu i Słubice powstał *Stufurt*. Stąd *Stufurt* jest pierwszym miastem leżącym po części w Polsce i w Niemczech. Tożsamość *stufurtczyka* usytuowana jest gdzieś pomiędzy, można być Niemcem i *stufurtczykiem*, Polakiem i *stufurtczykiem* – albo np. Chińczykiem i *stufurtczykiem*. Kto chce doświadczyć tej przestrzeni, musi przynajmniej w przybliżeniu ustalić, gdzie *Stufurt* się zaczyna, a gdzie kończy. Przebieg Muru *Stufurckiego* został wyznaczony cyrklem na mapie, bazując na teorii mnogości: koło wokół Niemiec i koło wokół Polski. Miejsce, w którym się stykają wyznacza środek trzeciego, które jako całość określa

A modern city wall

In 1999 the city of *Stufurt* was founded based on the former cities of Frankfurt and Słubice. Thus *Stufurt* is the first city where one half is located in Poland and the other in Germany. The identity of the *Stufurt* residents is found somewhere in the middle, the residents are both German and *Stufurt*, Polish and *Stufurt* – or even Chinese and *Stufurt*. If you wish to experience this space you will have to at least determine where *Stufurt* starts and where it ends. The city wall of *Stufurt* was determined with a compass on the map and based on the principle of „Mengenlehre“ (set theory): a circle was drawn around Germany, another around

Kreis um Polen, und dort, wo beide Kreise sich berühren der Mittelpunkt für einen dritten Kreis, der als Ganzes eine Schnittmenge der beiden ersten Mengen darstellt. Das erste Teilstück der *Stubfurter* Stadtmauer wurde bereits am 02.07.2004 im Stadtteil Stüb eingeweiht und am 21.12.2007 wurde auch das zweite Teilstück im Stadtteil Furt fertig gestellt und von den beiden bis 2010 amtierenden Stadtteilbürgermeistern, Herrn Ryszard Bodziacki und Herrn Martin Patzelt, feierlich enthüllt. Nachdem nun zwei Mauerabschnitte eine Klammer um den *Stubfurter* Stadtraum bilden und ihn somit überhaupt erst als Raum in unseren Köpfen definieren, kann sich jetzt jeder *Stubfurter* ein Stück Stadtmauer für sein Wohnzimmer oder seinen Garten bestellen. *Stubfurter* ist jeder, der sich als *Stubfurter* fühlt, egal wo er oder sie auf dieser Welt wohnen. Deshalb sind auch Sie auf jeden Fall mauerberechtigt.

wspólną część dwóch pozostałych. Pierwsza część Muru Miejskiego *Stubfurtu* w dzielnicy Stüb została uroczystie odsłonięta 2 lipca 2004 roku, a druga część, mieszcząca się w dzielnicy Furt, ukończona została 21 grudnia 2007 roku i odsłonięta przez sprawujących władzę do roku 2010 burmistrzów dzielnic, pana Ryszarda Bodziackiego i pana Martina Patzelta. Oba kawałki muru tworzą klamrę w miejskiej przestrzeni *Stubfurtu* i przez to ją niejako w naszych głowach definiują. Każdy *stubfurtczyk* może zamówić kawałek muru miejskiego do swojego salonu lub ogrodu. *Stubfurtczykiem* jest ten, kto się nim czuje, niezależnie gdzie on czy ona na tym świecie mieszka. Dlatego macie Państwo prawo do kawałka *stubfurtckiego* muru. W razie takowego życzenia prosimy dzwonić!

Poland, and where the two circles intersected became the midpoint for a third circle which represents an overlap of the whole of the first two sets. The first part of the city wall of *Stubfurt* was inaugurated on 2.7.2004 in Stüb and the second part was completed on 21.12.2007 for Furt. The mayors who officiated in both parts until 2010, Mr Ryszard Bodziacki and Mr Martin Patzelt, inaugurated the city wall at an official ceremony. Since two parts of the wall act as a bracket around the *Stubfurt* city space and in this way define it as a space in our heads, every resident of *Stubfurt* can order a piece of the city wall for the lounge or their garden. A *Stubfurt* resident is anyone who feels like one regardless of where they live in the world. You too are thus entitled to the wall.

Das Stadtwappen | Herb miasta | The coat-of-arms

Das Stadtwappen und Wahrzeichen der Stadt zeigt einen Hahn, der auf einem Ei steht. Bis heute streiten sich renommierte Wissenschaftler darüber, wie der Hahn seinen Platz im *Stubfurter* Stadtwappen gefunden hat. Er war bereits in den Stadtwappen der ehemaligen Städte Frankfurt und Stübice vorhanden und konnte somit als verbindendes Symbol bei der Zusammenführung beider Städte übernommen werden. Die Legende besagt, dass die Franken auf ihrem Weg Richtung Frankreich bei der Durchquerung einer Furt durch die Oder einen ihrer zukünftigen galischen Hähne versehentlich zurückließen. Die *Stubfurter* Stadtmütter und Stadtväter stellten den Hahn auf ein Ei und provozieren damit zum Nachdenken über die philosophische Grundfrage des Lebens. Was war zuerst da...?

Das *Stubfurter* Wappentier erschallte von 2005-2007 stündlich auf der Brücke. An dem ersten *Stubfurter* Tierstimmencasting im Februar 2005 nahmen 63 EinwohnerInnen teil. Eine Jury, bestehend aus oberösterreichischen Landwirten, wählte anschließend den besten Hahnenschrei aus. Der Gewinner Damian Mielczarek erhielt einen Preis in Höhe von 500 Euro. Den Hahnenschrei, sowie für die jüngere Generation einen Hip-Hop-Hahn können Sie von der Internetseite der Stadt *Stubfurt* herunter laden.

Herb i zarazem symbol miasta ukazuje koguta stojącego na jajku. Do dzisiaj renomowani naukowcy kłócą się między sobą, w jaki sposób ten kogut tam się znalazł. Był obecny już w herbie dawnego Frankfurtu i Stübice i przez to także mógł zostać wykorzystany jako symbol zjednoczenia miast. Legenda mówi, że Frankowie wędrujący do Francji, przekraczając Odrę pozostawili niechcący w Furcie jednego ze swych przyszych galjskich kogutów. Natomiast *stubfurckie* matki i ojcowie postawili tego koguta na jajku i spowodowali w ten sposób refleksje nad jednym z podstawowych pytań filozoficznych. Co było pierwsze...?

W latach 2005-2007 pianie koguta z herbu *Stubfurtu* rozbrzmiewało co godzinę na moście. W lutym 2005 roku 63 mieszkańców *Stubfurtu* wzięło udział w castingu na najlepszą imitację piania *stubfurckiego* koguta. Jury złożone z rolników z górnej Austrii wybrało najlepszy koguci głos. Zwycięzca – Damian Mielczarek, otrzymał nagrodę w wysokości 500 Euro. Pianie koguta, a także (dla młodszej generacji) głos hip-hopowego koguta znaleźć można na stronie internetowej miasta *Stubfurt*.

The coat-of-arms and emblem of the city portrays a rooster perched on an egg. To date renowned researchers argue about how the rooster got onto the coat-of-arms. The rooster was already depicted in the coat-of-arms of the former cities of Frankfurt and Stübice and could therefore be adopted as a common symbol between the two cities. Legend has it that on their way into France the Franks accidentally left behind a gallic rooster on crossing the river Oder. The city fathers and mothers of *Stubfurt* placed the rooster on an egg and thereby provoked people to think about the basic philosophical question of life. What came first...?

Between 2005 and 2007 the national symbol of *Stubfurt* crowed on the bridge on the hour every hour. The first casting of animal calls took place in February 2005 and 63 residents attended. A jury, consisting of Austrian farmers, chose the best rooster call. The winner, Damian Mielczarek, received a prize of 500 Euros. You can download the rooster crowing from the *Stubfurt* web page as well as a hip-hop rooster for the younger generation.

Sport

Bei der Entwicklung der Grenzland-Olympiade spielt die Stadt *Stubfurt* eine führende Rolle. Weltweit haben die Nationalstaaten den Sport – und hier insbesondere die Olympiade als identifikationsstiftende Veranstaltung entdeckt. Eine ganze Gesellschaft kann dazu gebracht werden, sich mit einer in den jeweiligen Nationalfarben

Sport

Jeśli chodzi o rozwój nadgranicznego obszaru olimpijskiego, to *Stubfurt* gra tutaj rolę lidera. Na całym świecie państwa narodowe odkryły znaczenie sportu, a szczególnie olimpiady, jako wydarzenia budującego tożsamość. Całe społeczeństwo ma możliwość identyfikowania się z ubranym w narodowe barwy sportowcem,

Sport

Stubfurt played a pivotal role in the organisation of the olympics of the frontier zone. Nation states all over the world have discovered that sport and especially the olympics can play an important role in promoting identification with the nation. An entire society can be induced to identify themselves with a person dressed in

Foto: Xiaopu Liu, 2008

gekleideten Person zu identifizieren, vor allem dann, wenn sie Weltrekorde bricht. Dieses psychologische Phänomen haben wir uns zu eigen gemacht und es funktioniert nach innen, wie nach außen: Kaum hatte die aus *Stubern* und *Furtern* bestehende Fußballmannschaft ihren gemeinsamen Gegner, die *Gubiener* ins Auge gefasst, war das *Stubfurter* Team perfekt integriert. Traditionelle *Stubfurter* Disziplinen sind der Golfballschlag über die *Oder* und der Zigarettenstangenweitwurf. Nach der erfolgreichen Olympiade *Stubfurt* contra *Gubien* im Jahre 2008 war das Interesse so groß, dass an der nächsten Olympiade außer *Stubfurt* und *Gubien* auch *Zgörszelic* und *Musknica* teilnehmen wollten. Sogar die *Odermetropole* *New Szczettin* hatte Interesse angemeldet.

szczególnie, gdy bije on rekordy świata. Ten psychologiczny fenomen przywłaszczyliśmy sobie i funkcjonuje on zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz: kiedy tylko zawodnicy z dzielnic *Stub* i *Furt* poznali wspólnego przeciwnika na boisku piłki nożnej, drużynę z *Gubien*, zintegrowali się ze sobą perfekcyjnie. Tradycyjnymi dyscyplinami *stubfurckimi* są uderzenie piłką golfową przez *Odrę* oraz rzut sztangami papierosów. Po zakończonej sukcesem olimpiadzie *Stubfurt* contra *Gubien* w 2008 roku zainteresowanie wzrosło tak bardzo, że na kolejną olimpiadę zgłosiły się poza *Stubfurt* i *Gubien*, także *Zgörszelic* i *Musknica*. Nawet nadodrzańska metropolia *New Szczettin* wyraziła swoje zainteresowanie.

the national colours, especially if such a person breaks all world records. We have made use of this psychological phenomenon and it acts on the inside as well as on the outside: As soon as the soccer team consisting of players from *Stub* and *Furt* sets eyes on the opposition from *Gubia*, the *Stubfurt* team is united as one. Traditional *Stubfurt* disciplines are teeing off across the river *Oder* or competing with each other as to who can throw a cigarette butt as far as possible. The Olympics of *Stubfurt* against *Gubia* in 2008 were a huge success and as a result *Zgörszelic* and *Musknica* also wanted to participate in the next Olympics. Even the metropolitan city of *New Szczettin* showed much interest.

Fotos: Jonatan Kurzweily, 2008

ul. Słubfurcka – Słubfurter Straße

Nach vielen kontroversen Diskussionen war es soweit. Am Sonntag, den 23.02.2003 gegen 22 Uhr wurden zwei Straßen in *Słubfurt* umbenannt.

Die ehemalige Rosa-Luxemburg-Straße heißt von nun an Słubfurter Straße, die ul. Jedności Robotniczej trägt den Namen Ulica Słubfurcka. Auf diese Weise werden die beiden Ortsteile Furt und Słub von nun an durch eine gemeinsame Straße miteinander verbunden. Wer von der Karl-Liebnecht-Straße kommend den Berg Richtung Stadtbrücke hinabspaziert, befindet sich bereits auf der Słubfurter Straße. Sie führt über die Brücke und setzt sich dann halblinks in der Fußgängerzone unter der polnischen Bezeichnung ul. Słubfurcka fort.

ul. Słubfurcka – Słubfurter Straße

Po wielu kontrowersyjnych dyskusjach nadszedł odpowiedni czas: w niedzielę, 23.02.2003 r. około godziny 22:00 zmienione zostały nazwy dwóch ulic w Słubfurcie.

Dawną ulicę Rosa-Luxemburg-Straße przemianowano na Słubfurter Straße, a ulicę Jedności Robotniczej na ulicę Słubfurcką. W ten sposób obie dzielnice – Słub i Furt – połączyła od tego momentu wspólna ulica. Każdy, kto zjeżdża z ulicy Karl-Liebnecht-Straße w kierunku mostu miejskiego, znajduje się już na Słubfurter Straße. Ulica ta prowadzi przez most i ma swoją kontynuację, skręcając za mostem odrobinę w lewo, na deptaku pod polską nazwą ul. Słubfurckiej.

ul. Słubfurcka – Słubfurter Street

After many controversial discussions a decision was finally taken and on Sunday, 23.2.2003 at about 22:00 two streets in *Słubfurt* were renamed.

The former Rosa Luxemburg Street is now called Słubfurter Street and the ul. Jedności Robotniczej has been renamed ulica Słubfurcka. In this way both parts of Furt and Słub are joined by this street. If you happened to amble along the Karl Liebnecht Street down the hill towards the city bridge, you are already on the Słubfurter Street. The street passes over the bridge and then continues to the left towards the pedestrian zone and changes its name to the polish ul. Słubfurcka.

Ein Stück Stadtgeschichte wurde geschrieben, das am Dienstag, den 4.03.2003 um 19 Uhr mit einem Umtrunk auf der Stadtbrücke begangen wurde.

Damit wurde eine große Straßenumbenennungskampagne eingeläutet. Heute befindet sich z.B. die ul. Mikołaja Kopernika im Stadtteil Furt und die Nikolaus-Copernikus-Straße in Słub, wo auch die ul. Goethego zu finden ist, während Sie den Adam-Mickiewicz-Platz eher in Furt suchen sollten.

Napisany został kawałek historii miasta, który uczczono we wtorek, 4.03.2003 r. o godz. 19:00 toastem na moście miejskim.

Wydarzenie to dało początek większej kampanii zmiany nazw ulic. Dziś np. ulica Mikołaja Kopernika znajduje się w dzielnicy Furt, a Nikolaus-Copernikus-Straße w dzielnicy Słub, gdzie znaleźć można również ul. Goethego, a Adam-Mickiewicz-Platz należy szukać raczej w Furcie.

History was made again on Tuesday, 4.3.2003 at 19:00 when we raised our glasses and proposed a toast to the city bridge.

Thus an important street renaming campaign started. For instance, today the ul. Mikołaja Kopernika is located in Furt and the Nikolaus Copernikus Street in Słub which also is home to the ul. Goethego, whereas the Adam Mickiewicz Square is located in Furt.

Frank Käubler, 2013

Die Słubfurter Mediathek

Die *Słubfurter Mediathek* ist Teil der Nowa Amerika Universität. Sie befindet sich in der Bibliothek des Collegium Polonicum und ist zu deren Öffnungszeiten öffentlich zugänglich.

Die *Mediathek* sammelt Gedanken, Medien, Objekte und persönliche Erinnerungen zu den Themen „Grenze“ und „Identität“ und macht diese einer interessierten Öffentlichkeit zugänglich. Die *Mediathek* freut sich auch über Ihre Sachspende zum Thema.

Mediateka Słubfurtu

Mediateka jest częścią Uniwersytetu Nowej Ameriki. Znajduje się na terenie Biblioteki Collegium Polonicum, jest więc otwarta i dostępna w tych samych godzinach, co ona.

W *Mediatece* zgromadzono i udostępniono zainteresowanej publiczności zapisy przemyśleń, media, przedmioty i osobiste wspomnienia na temat „granicy” i „tożsamości”. *Mediateka* chętnie przyjmie również kolejne obiekty związane z tymi zagadnieniami.

Słubfurt Media Center

The *Słubfurt Media Center* belongs to the University of Nowa Amerika. It is part of the library of the Collegium Polonicum and can be visited during opening hours.

The *media center* collects ideas, media, objects and personal recollections concerning the topics of border and identity, making them available to the general public. The *Słubfurt Media Center* will be grateful also for your donations towards its collection.

Foto: Adam Czerneńko, 2012

Hier finden Sie darüber hinaus viele Publikationen, die von grenzüberschreitend arbeitenden Initiativen herausgegeben wurden.

Im Rahmen eines kulturwissenschaftlichen Seminars an der Europa Universität Viadrina entwickeln StudentInnen Projekte zu den Themen Grenze und Identität, deren Ergebnisse sich teilweise auch in der Mediathek wiederfinden.

Wir freuen uns auf die Zusammenarbeit mit Interessierten, mit Schulen und anderen Bildungseinrichtungen, die jederzeit die *Mediathek* vor Ort nutzen können. Darüber hinaus stehen wir gerne für Gespräche, Vorträge, Diskussionen und Workshops zur Verfügung.

Znajdziecie tu Państwo ponadto liczne publikacje inicjatyw działających transgranicznie.

W zbiorach znajdują się również częściowo wyniki projektów poświęconych zjawiskom granicy i tożsamości, tworzonych i realizowanych przez studentów w ramach seminarium na Wydziale Kulturoznawstwa na Uniwersytecie Europejskim Viadrina.

Cieszymy się na współpracę z zainteresowanymi osobami, szkołami i innymi ośrodkami kształcenia, które w każdej chwili mogą skorzystać z *Mediateki*. Chętnie organizujemy rozmowy, prelekcje, dyskusje i warsztaty.

Here, you will also find many publications from civil initiatives working on both sides of the border.

Most student projects developed during a liberal arts seminar at the European University Viadrina on the topic of border and identity are also documented and on display in the media center.

We look forward to collaborating with like-minded people, with schools and other educational institutions who are all welcome to use the *media center* at any time. Furthermore, we will be happy to engage in talks, discussions, lectures and workshops

Michael Kurzweily (Słubfurt), Klaus Pocher, (Gubien), Foto: Florian Firlej

Tourismus in Słubfurt

Tourismus ist eine hervorragende Projektionsfläche für parallele Wirklichkeiten: paradisische Strände, geheimnisvolle Täler, urwüchsige Einsamkeit und traumhafte Städte. Sie alle haben nur ein Ziel: unsere Sehnsucht zu wecken. Statt in die Ferne zu reisen, bieten wir als touristisches „non plus Ultra“ klimafreundliche und virenfreie Wahrnehmungsverschiebungen an.

Turystyka w Słubfurcie

Turystyka jest doskonałą powierzchnią projekcyjną dla równoległych rzeczywistości: rajskich plaż, tajemniczych dolin, dziewiczej samotności i bajecznych miast. Wszystkie mają tylko jeden cel: obudzić w nas tęsknotę. Zamiast podróży do odległych miejsc, oferujemy w ramach turystycznego „non plus ultra” przyjazne dla klimatu i wolne od wirusów zmiany postrzegania.

Tourism in Słubfurt

Tourism provides an excellent platform for parallel realities: heavenly beaches, mysterious valleys, deep solitude and beautiful cities. The aim is to awaken your sense of longing. Rather than travelling to far-off places, we offer the best in climate-friendly and virus-free shifts in perceptions of reality.

Słubfurter Touristeninfor- mation

Nachdem der Infopoint unserer Stadt 2004 zunächst in der „Quo Vadis Zone“ eröffnet wurde, reiste sie mobil von Stadt zu Stadt, um über das Słubfurter Mikroklima zu informieren und bot auf Winzermärkten den erlesenen Cabernet-Sauvignon an, der nur an den Oderhängen von Słubfurt gedeiht.

Nachdem das Einsatzfahrzeug gestohlen wurde, befindet sich die Słubfurter Touristeninformation auf dem „Brückenplatz | Plac Mostowy“.

Słubfurcka Informacja Turystyczna

Po otwarciu mobilnego punktu informacyjnego naszego miasta w „Strefie Quo Vadis” w 2004 r. przemieszczał się on z miasta do miasta, informując o mikroklimacie Słubfurtu i oferując na targach winiarskich wyśmienity Cabernet Sauvignon, który dojrzewa wyłącznie na zboczach nadodrzańskich w Słubfurcie.

Po kradzieży wykorzystywanego do tego pojazdu, Słubfurcka Informacja Turystyczna znajduje się na „Brückenplatz | Placu Mostowym”.

Słubfurt tourist information

The Infopoint was inaugurated in 2004 in the “quo vadis zone” and travelled from city to city in order to inform people about the microclimate of Słubfurt and offered the best Cabernet-Sauvignon at wine tastings and which is cultivated in the vineyards bordering the river Oder at Słubfurt.

After the travelling Infopoint bus was stolen, the Słubfurt tourist information centre relocated to the “Bridge Plaza”.

Słubfurter Stadtführer

Der Reiseführer begleitet die Besucher in eine ungewöhnliche Stadt: *Słubfurt*.

Touristen aus der ganzen Welt können mithilfe des Stadtführers *Słubfurt* erkunden und bewegen sich dann in einem Spannungsfeld zwischen der im Wanderführer vermittelten Realität und der alten, immer noch wahrnehmbaren Welt der beiden Städte Frankfurt und Słubice. Inhaltlich findet der Leser einen Mix historischer Sehenswürdigkeiten (z.B. Marienkirche, Stadion in Słub) und visueller Elemente, die auf *Słubfurt* verweisen (Stadtmauer), Erklärungen zur Geschichte und den unterschiedlichen gesellschaftlichen Lebensbedingungen und Verhaltensmustern (Codes), sowie Erläuterungen, wie diese unterschiedlichen Probleme in *Słubfurt* „gelöst“ werden. Der Reiseführer enthält eine Umschlagtasche mit einem professionell erstellten Stadtplan von *Słubfurt*, sowie eine Liste wichtiger Informationen für Touristen (Hotels, Restaurants, Kultureinrichtungen...)

Słubfurcki przewodnik miejski

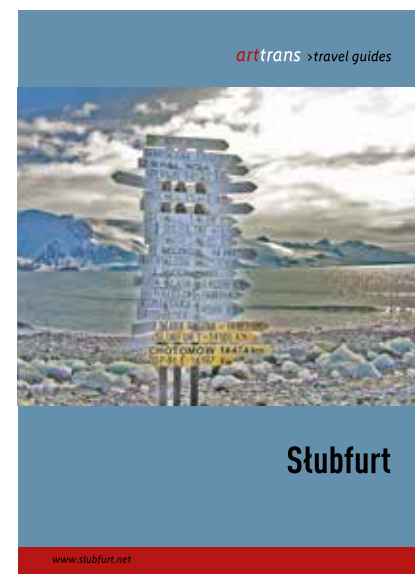
Przewodnik towarzyszy odwiedzającym niezwykle miasto: *Słubfurt*.

Turyści z całego świata mogą przy pomocy przewodnika miejskiego zwiedzać *Słubfurt*, poruszając się w przestrzeni pomiędzy rzeczywistością pokazaną w przewodniku a starym i nadal postrzeganym światem obu miast – Słubic i Frankfurtu. Pod względem merytorycznym czytelnik znajdzie tu mieszankę zabytków (jak np. Kościół Mariacki, stadion w Słubie) i elementów wizualnych nawiązujących do *Słubfurtu* (mur miejski), objaśnienia historii oraz różnych społecznych warunków życiowych i wzorców zachowań (kodów), a także wyjaśnienia, w jaki sposób te różne problemy są w Słubfurcie „rozwiązywane”. Przewodnik zawiera specjalną kieszonkę z profesjonalnie przygotowaną mapą *Słubfurtu*, a także listę przydatnych turystom informacji (hotele, restauracje, instytucje kulturalne...).

Słubfurt travel guide

The travel guide guides the visitor in an unusual city: *Słubfurt*.

Tourists from all over the world can explore the city with the travel guide. They will find themselves in an area of conflict which will cycle them between a reality transmitted by the guide and the old observable world of the cities of Frankfurt and Słubice. In the guide the reader will find a mix of historical attractions (e.g. the Marienkirche, the stadium in Słub) and visual elements that point to *Słubfurt* (city wall), explanations of the history and the various ways of living and behaving (codes) in society as well as explanations of how the various problems are „solved“ in *Słubfurt*. The city guide contains a sleeve into which we have inserted a professionally drawn-up city plan of *Słubfurt* as well as a list of the most important information that tourists need to know (hotels, restaurants, cultural institutions, etc.).

Stadtführung

Sie können auch eine Stadtführung mit einem zu diesem Zwecke extra ausgebildeten *Słubfurter* buchen, der Sie gerne tiefer in die Geheimnisse der Stadt einführt.

Oprowadzanie po mieście

Możecie Państwo także zamówić usługę oprowadzania po mieście przez specjalnie przygotowanego *słubfurtczyka*. Przewodnik chętnie wprowadzi gości w tajemnice miasta.

City tour

You can book a city tour with a qualified *Słubfurt* tour guide who will introduce you to the secrets of the city.

Entwicklung der Słubfurter
Bürgergesellschaft

Rozwój Społeczeństwa
Obywatelskiego Słubfurtu

Development of Słubfurt's
Civil Society

Michael Kurzwelly

Zeitung PROFIL

Die Tageszeitung der Stadt *Stubfurt* nennt sich „PROFIL“. Sie zeichnet sich insbesondere dadurch aus, dass sie nicht täglich erscheint.

Gazeta PROFIL

Dziennik miasta *Stubfurt* nazywa się „PROFIL“. Nie pojawia się codziennie, co mocno podkreśla jego wyjątkowość.

The PROFIL newspaper

The daily newspaper of the town of *Stubfurt* is called „PROFIL“. It doesn't appear every day, which underlines its special character.

ZeitBankCzasu

„ZEIT IST GELD“

das will die ZeitBankCzasu Realität werden lassen.

Stellen Sie sich vor, es entsteht eine Gemeinschaft, in der individuelle Fähigkeiten auf der Grundlage von Zeiteinheiten getauscht werden können. Jede(r) kann Dienstleistungen anbieten, die ihrer oder seinen Fähigkeiten und Interessen entsprechen und erhält dabei die gleiche Vergütung wie jede(r) andere auch. Unterschiede im Einkommen sind nicht von der Herkunft oder dem Bildungsgrad abhängig. Nicht die Art Ihrer Leistung ist entscheidend, sondern einzig und allein der begründete zeitliche Aufwand.

Die ZeitBankCzasu honoriert ehrenamtliches Engagement im öffentlichen Interesse *Stubfurts* in Studzina und Minutyn. Das so erworbene Zeitgeld kann gegen Angebote eingetauscht werden.

ZeitBankCzasu

„CZAS TO PIENIĄDZ“

to właśnie chce urzeczywistnić ZeitBankCzasu.

Wyobraźcie sobie, że powstaje wspólnota, w której indywidualne umiejętności mogą być wymieniane na podstawie jednostek czasu. Każdy może oferować usługi, które odpowiadają jego umiejętnościom i zainteresowaniom i otrzymać za nie takie samo wynagrodzenie jak wszyscy inni. Różnice w wynagrodzeniu nie są zależne od pochodzenia czy poziomu wykształcenia. Decydujące znaczenie ma nie charakter usługi, lecz jedynie uzasadniony czas jej wykonywania.

ZeitBankCzasu nagradza dobrowolne zaangażowanie na rzecz dobra publicznego *Stubfurtu* w Studzynie i Minutynie. Zarobione w ten sposób czaso-pieniądze można wymieniać na oferty innych.

ZeitBankCzasu [Time Bank]

“TIME IS MONEY”

ZeitBankCzasu underlines the meaning of this slogan.

Imagine a community where individual skills can be exchanged on the basis of time units. Everybody can offer services according to their skills and fields of interest and is paid on an equal basis, just as everybody else. Income differences don't depend on class, heritage or education and degrees, but solely on the time reasonably spent to do the job.

ZeitBankCzasu rewards volunteer work in the public interest of *Stubfurt* in the currency of Studzina and Minutyn. Time-based money acquired in this way can then be exchanged for other services.

Adam Poholski, Richard Engbers

| Radio Słubfurt

Das Hauptstadtradio von Nowa Amerika ist das „Freie BürgerRadio Słubfurt“, ein von Bürgerinnen und Bürgern aus *Słubfurt* selbst gestaltetes Internetradio. Die Räume des Radios in der Lindenulica 6 wurden am 11. Mai 2012 eingeweiht. Das junge Team sendet in unregelmäßigen Abständen und freut sich über weitere Mitarbeiter und Korrespondenten aus ganz *Nowa Amerika*.

| Radio Słubfurt

Główną stacją radiową Nowej Ameriki jest „Freie BürgerRadio Słubfurt”, radio internetowe tworzone przez samych mieszkańców *Słubfurtu*. Siedziba radia przy Lindenulicy 6 została oddana do użytku 11 maja 2012 roku. Młody zespół nadaje w nieregularnych odstępach czasu i z radością powita kolejnych współpracowników i korespondentów z całej *Nowej Ameriki*.

| Radio Słubfurt

The capital city's radio station of Nowa Amerika is called the „Freie BürgerRadio Słubfurt“ and is an internet radio station created by the residents of *Słubfurt*. The offices of the radio are located in No 6 Lindenulica and were inaugurated on 11 May 2012. The young team provides broadcasts on an ad hoc basis and is happy if more employees and correspondents from all over *Nowa Amerika* join the station.

Das Freie BürgerRadio *Słubfurt* realisiert seit dem 1. Juli 2018 ein 24stündiges Vollprogramm an sieben Wochentagen als nichtkommerzielles Lokalradio.

Es steht für Engagement, Vielfalt und Musik außerhalb des Mainstreams. Seit 2021 sendet *Radio Słubfurt* auch auf UKW.

Freie BürgerRadio *Słubfurt* nadaje od 1 lipca 2018 r. w pełnym, 24-godzinnym programie przez siedem dni w tygodniu jako niekomercyjne radio lokalne.

Jest symbolem zaangażowania, różnorodności i muzyki spoza głównego nurtu. Od 2021 roku *Radio Słubfurt* nadaje również na falach UKF.

Since 1 July 2018 the radio station has been offering a 24-hour programme seven days a week as a non-commercial local radio station.

The radio station represents community involvement, diversity and music that is not part of the mainstream. *Radio Słubfurt* has also been broadcasting on FM since 2021.

Frank Bretag, 2019

Matthias Dörr, Foto: Andrzej Łazowski, 2012

| Das Parlament

Seit 2012 trifft sich das „Słubfurter Parlament“ immer dann, wenn es wichtige Themen zu besprechen gibt zur Entwicklung des gemeinsamen deutsch-polnischen Stadtraumes von *Słubfurt*. Wer kommt, ist automatisch Stadtverordneter und hat eine Stimme. Das Parlament tagt derzeit in der Agora der Stadt *Słubfurt* auf dem „Brückenplatz | Plac Mostowy“.

| Parlament

Od 2012 roku „Parlament Słubfurcki” spotyka się zawsze wtedy, gdy pojawiają się kwestie do omówienia ważne dla rozwoju wspólnego, polsko-niemieckiego obszaru miejskiego *Słubfurtu*. Każdy, kto przychodzi, automatycznie staje się radnym i otrzymuje jeden głos. Obecnie parlament obraduje na agorze miasta *Słubfurt* na „Brückenplatz | Placu Mostowym”.

| Parliament

The *Słubfurt parliament* has been meeting since 2012 whenever there are important issues that need to be discussed regarding the development of the joint German-Polish city space of *Słubfurt*. Whoever attends is automatically a city representative and is entitled to a vote. The parliament currently meets in the Agora of the city of *Słubfurt* on the „Bridge Plaza”.

Bis 2011 setzte sich das „Słubfurter Parlament“ aus 15 Abgeordneten zusammen: 7 Parteien entsandten je 2 Abgeordnete, dazu ein parteiloser Abgeordneter. Das Słubfurter Grundgesetz besagt, dass sich mindestens zwei Personen aus Słub und zwei Personen aus Furt zusammenfinden müssen, um eine Partei zu gründen. Für die ersten freien Słubfurter Kommunalwahlen am 11.07.2009 mussten sich daher auf eigens organisierten „Speed Datings“ Mitglieder für die Gründung von Parteien zusammenfinden.

Anschließend konnten 7 Parteien zugelassen werden: SPP (Słubfurter Polyglotten Partei), SWG (Słubfurt Wspólnie Gemeinsam), LSP (Laboratory Słubfurt Party), Polimimis/Polimaluchy, POBG (Partei Bez Ohne Granic), Die UnPartei.lichen / Partia Nie Partia, Die FForstpartei / Sojusz Leśny.

Do 2011 roku „Parlament Słubfurcki“ składał się z 15 radnych: 7 partii oddelegowywało do niego po 2 radnych, do tego dochodził jeden radny bezpartyjny. Słubfurcka Ustawa Zasadnicza określiła, że do utworzenia partii potrzebne są co najmniej dwie osoby ze Słubu i dwie osoby z Furtu. Do pierwszych wolnych wyborów w Słubfurcie, które odbyły się 11.07.2009 r. członkowie musieli się więc poznać na specjalnie zorganizowanych „szybkich spotkaniach” (speed dating), aby wspólnie utworzyć partie.

Podczas spotkań wyłoniono się 7 partii, które zostały dopuszczone do wyborów: SPP (Słubfurcka Partia Poliglotów), SWG (Słubfurt Wspólnie Gemeinsam), LSP (Laboratory Słubfurt Party), Polimimis/Polimaluchy, POBG (Partei Bez Ohne Granic), Die UnPartei.lichen / Partia Nie Partia, Die FForstpartei / Sojusz Leśny.

Up until 2011 the “Słubfurt parliament” was made up of 15 delegates: seven parties could each send two delegates and one delegate who did not belong to a party. The constitution of *Słubfurt* provides that each party must consist of at least two people from Słub and two from Furt. “Speed dates” were organized so that parties could be founded in order to participate in the first free communal elections on 11.07.2009.

After this speed dating event seven parties were admitted: the SPP (Słubfurt polyglot party), SWG (Słubfurt Wspólnie Gemeinsam), LSP (Laboratory Słubfurt Party), Polimimis/Polimaluchy, POBG (Party Bez ohne Granic), the UnPartei.lichen/Partia Nie Partia, and The FForstpartei/Sojusz Leśny.

Asyl in Słubfurt

Stell Dir vor, Du brauchst Asyl. Du suchst eine neue Heimat oder hast Angst, Deine alte Heimat zu verlieren?

Es begann im Herbst 2014 als wir einen Chor von Asylbewerber_innen und anderen Bürger_innen aus Frankfurt und Słubice gründeten. Große Sänger sind wir nicht geworden, aber wir haben uns kennengelernt, zusammen gesungen, zusammen gefeiert, zusammen gepicknickt

Azyl w Słubfurcie

Wyobraź sobie, że potrzebujesz azylu. Szukasz nowej ojczyzny lub boisz się utracić swoją starą ojczyznę?

Wszystko zaczęło się jesienią 2014 r., kiedy uchodźcy i inni mieszkańcy Frankfurtu i Słubice wspólnie stworzyli chór. Nie staliśmy się wielkimi śpiewakami, ale się poznaliśmy, śpiewaliśmy razem, imprezowaliśmy i wspólnie piknikowaliśmy, zaczęliśmy sobie nawzajem pomagać na różne

Asylum in Słubfurt

Imagine you are seeking asylum. You are searching for a new home or you might fear losing your home.

The story begins in autumn 2014 when we founded a choir with asylum seekers and other citizens from Frankfurt and Słubice. We did not turn into great choristers, but we got to know each other, we sang together, we had fun together, we gathered for picnics and we started

und wir haben begonnen, uns auf verschiedene Weise gegenseitig zu unterstützen: Kleidersammlungen, Möbelsammlungen, Transporte, rechtliche Hilfe, Interviews, Dolmetschen, Kochen, Reparaturen... und vieles mehr.

Seit 2016 ist der „Brückenplatz | Plac Mostowy“ vielen „Słubfurter Neubürger:innen“ zu einer neuen Heimat geworden.

sposoby. Zorganizowaliśmy zbiórkę ubrań i mebli, transport, pomoc prawną, wywiady, tłumaczenia, gotowanie, naprawy... i wiele innych.

Od 2016 roku „Brückenplatz | Plac Mostowy“ stał się dla wielu „Nowych Obywateli Słubfurtu” nową ojczyzną.

to help each other in one or another way: we collected clothes and furniture, organized transport, provided legal aid, organized interviews and interpreting services, cooked, repaired things and lots more.

Since 2016 the “Bridge Plaza” has become a new home for many new *Słubfurt* residents.

Der Brückenplatz, die Agora von Słubfurt

Plac Mostowy, agora Słubfurtu

The Bridge Plaza, the agora of Słubfurt

Słubfurt gibt es nur, weil es die Bürgerinnen und Bürger gibt, die an diese einmalige Stadt glauben. Deshalb ist eine aktive gemeinsamen Gestaltung der Stadt durch seine Menschen sehr wichtig.

Den „Brückenplatz | Plac Mostowy“ verstehen wir als ein Labor für Künstlergesellschaft. Dort sind prozesshaft neue gesellschaftspolitische Strukturen entstanden, die sich in unserer Mikrogesellschaft bewährt haben: Das „*Słubfurter* Parlament“, bei dem alle, die zu der öffentlichen kommen, automatisch Stadtverordnete von *Słubfurt* sind und eine Stimme haben. Oder das Gremium der „Schlüsselbesitzer“, das diejenigen

Słubfurt istnieje tylko dlatego, że są mieszkańcy, którzy wierzą w to wyjątkowe miasto. Dlatego tak ważne jest, aby mieszkańcy *Słubfurtu* aktywnie je współtworzyli.

Rozumiemy „Brückenplatz | Plac Mostowy“ jako laboratorium dla społeczności artystycznej. Powstały na nim nowe struktury społeczno-polityczne, które sprawdziły się w naszym mikrospołeczeństwie: „Parlament *Słubfurcki*“, w którym każdy, kto przychodzi na publiczne obrady, automatycznie staje się radnym *Słubfurtu* i ma prawo głosu. Albo gremium „posiadaczy kluczy“, zrzeszające tych, którzy regularnie udzielają się na „Brückenplatz | Placu Mostowym“ i otrzy-

Słubfurt exists only because the residents believe in this unique city. It is thus very important that all the people actively participate in the creation of this city.

The “Bridge Plaza” can be viewed as a laboratory for artists. It is here that new socio-political structures emerged that have stood the test of time in our micro-society. For example, the Parliament of *Słubfurt* where everyone who attends a parliamentary session automatically becomes a city representative with the right to vote. Or the convention of “key holders”, that brings together all active regulars of the „Bridge Plaza” who have been given a key to the former gymnasium and have administrative access to our events calendar. They proved themselves worthy of our trust and have been given responsibility. In addition, everyone can come and participate in the activities at the “Bridge Plaza” and implement their own ideas. It is a place where an artists’ society is made possible:

The *Słubfurt* Market Place at the “Bridge Plaza” represents a common space for all residents of Frankfurt and Słubice in search of an open society. Age is of no importance.

The *Słubfurt* Market is the place of the Café BlaBla, where you are welcome to enjoy a chat over a cup of tea or coffee.

The *Słubfurt* Market is the place of the Free-Shop, where you can take what others don’t need and where you can offer what you don’t need any more.

vereint, die regelmäßig auf dem „Brückenplatz | Plac Mostowy“ aktiv sind und einen Schlüssel zur alten ehemaligen Turnhalle und einen Administratorenzugang zu unserem Veranstaltungskalender bekommen haben. Sie haben Vertrauen und Verantwortung geschenkt bekommen. Darüber hinaus kann jeder zum „Brückenplatz | Plac Mostowy“ kommen, mitmachen und seine eigenen Ideen einbringen und umsetzen. Ein Ort der Ermöglichung von Künstlergesellschaft:

Der *Stubfurter Markt* auf dem Brückenplatz sieht sich als zentralen Ort für alle Menschen, die in

mali klucz do dawnej sali gimnastycznej oraz dostęp administratorski do naszego kalendarza wydarzeń. Obdarzono ich zaufaniem i odpowiedzialnością. Poza tym na „Brückenplatz | Plac Mostowy“, może przyjść każdy, przyłączyć się, wnieść i zrealizować swoje pomysły. Jest to miejsce umożliwiające działanie społeczności artystycznej:

Rynek Słubfurtu na Placu Mostowym stanowi centralne miejsce dla wszystkich ludzi, którzy mieszkają w Słubicach i we Frankfurcie i szukają otwartej wspólnoty. Wiek nie gra roli.

The *Stubfurt Market* is the place of the Repaircafé, where you can fix things yourself or help others to fix their broken things. The *Stubfurt Market* is a workshop that is open to all and sundry and where you can share your skills with others or learn new skills.

The *Stubfurt Market* is an open-plan office space ready for you to use.

The *Stubfurt Market* is the place of an intercultural garden, where you can garden.

Frankfurt und Słubice leben und eine offene Gemeinschaft suchen. Das Alter spielt keine Rolle.

Der *Stubfurter Markt* ist das Begegnungscafé BlaBla, wo ihr miteinander bei einer Tasse Tee oder Kaffee ins Gespräch kommen könnt.

Der *Stubfurter Markt* ist der FreeShop, wo der Besucher mitnehmen kann, was andere nicht mehr brauchen; wo man abgeben kann, was man nicht mehr braucht.

Der *Stubfurter Markt* ist das Repaircafé, wo man kaputte Dinge selber reparieren kann und anderen Leuten helfen kann, Dinge zu reparieren.

Der *Stubfurter Markt* ist eine offene Werkstatt, wo man seine Fähigkeiten mit anderen teilen kann oder von anderen etwas lernen kann.

Der *Stubfurter Markt* ist ein Gemeinschaftsbüro, das die Besucher nutzen können.

Der *Stubfurter Markt* ist ein interkultureller Garten, in dem jeder ein Stück Land bearbeiten kann.

Rynek Słubfurtu to kawiarnia spotkań BlaBla, gdzie przy filiżance herbaty lub kawy możecie ze sobą porozmawiać.

Rynek Słubfurtu to FreeShop, z którego możecie wziąć to, czego inni już nie potrzebują lub oddać to, czego sami już nie potrzebujecie.

Rynek Słubfurtu to Repaircafé, gdzie możecie sami naprawić zepsute rzeczy i pomóc innym ludziom w naprawie ich rzeczy.

Rynek Słubfurtu to otwarty warsztat, w którym możecie podzielić się swoimi umiejętnościami lub nauczyć się czegoś od innych.

Rynek Słubfurtu to wspólne biuro, z którego możecie korzystać.

Rynek Słubfurtu to nasz międzykulturowy ogród, w którym również Wy możecie uprawiać swój kawałek ziemi.

Rynek Słubfurtu to miejsce na ognisko i grilla, miejsce wypoczynku i rodzinnych uroczystości.

Der *Stubfurter Markt* ist ein Lagerfeuer- und Grillplatz, ein Ort zum Entspannen und für Familienfeiern.

Der *Stubfurter Markt* ist der Ort für Eure Ideen.

Im Frühjahr 2013 hat sich das *Stubfurter* Parlament im Rahmen der Stadtentwicklungsplanung mit einer seit vielen Jahren brach liegenden Freifläche beschäftigt. Sie wurde in „Brückenplatz | Plac Mostowy“ umbenannt und in Arbeitsgruppen wurden Ideen für eine bürgergesellschaftliche Nutzung gesammelt, die schrittweise umgesetzt wurden.

Ende August 2015 mussten wir unseren direkt an der Stadtbrücke gelegenen Ort verlassen, erhielten aber im Mai 2016 eine alte Sporthalle mit einer großen Grünfläche darum herum, wieder zur Zwischennutzung. Wieder traf sich das *Stubfurter* Parlament und es wurden Ideen für den neuen Ort gesponnen. Seit 2019 droht ein erneuter Umzug, denn die Stadt Frankfurt (Oder) will das Gelände mit der Turnhalle einem Investor verkaufen, der dort ein Hotel bauen will.

Der „Brückenplatz | Plac Mostowy“ befindet sich in einem ständigen Wandlungsprozess.

Rynek Słubfurtu to miejsce na Wasze pomysły.

Wiosną 2013 roku Parlament *Słubfurcki* w ramach planowania rozwoju miasta zajął się niezabudowanym i od wielu lat niezagospodarowanym terenem otwartym. Nadano mu nazwę „Brückenplatz | Plac Mostowy”, a w grupach roboczych zebrano pomysły na jego obywatelskie wykorzystanie, które następnie stopniowo realizowano.

Z końcem sierpnia 2015 roku musieliśmy opuścić nasze miejsce zlokalizowane bezpośrednio przy moście miejskim, ale w maju 2016 roku otrzymaliśmy starą halę sportową z dużym terenem zielonym wokół, by ponownie móc ją tymczasowo użytkować. Po raz kolejny zebrał się Parlament *Słubfurcki* i zaczęto snuć pomysły na nowe miejsce. Od 2019 r. grozi nam kolejna przeprowadzka, ponieważ miasto Frankfurt nad Odrą chce sprzedać teren z salą gimnastyczną inwestorowi, który chce w tym miejscu wybudować hotel.

„Brückenplatz | Plac Mostowy” znajduje się więc w ciągłym procesie zmian.

The *Stubfurt Market* is a place for camp fires and barbecues, a place to relax and for family get-togethers.

The *Stubfurt Market* is the place for your ideas.

As a result of some city planning, the *Stubfurt* Parliament decided that the property that had been empty for many years would be renamed „Bridge Plaza” and various task forces looked for ideas on how to use this communal space.

At the end of August 2015 we had to leave our place that was located directly at the „Bridge Plaza”, but received a disused gymnasium instead in May 2016 and which had a large unused green area around it which we could use in the interim. Once again the *Stubfurt* parliament met and new ideas were put forward for using this new place. We might have to relocate again because the city of Frankfurt (Oder) has been considering selling the property with the gymnasium since 2019 to an investor who wants to build a hotel on the site.

The „Bridge Plaza” is thus in a constant state of flux.

„Bad Słubfurt Zdrój“

Kulturheilung auf Rezept

In *Bad Słubfurt Zdrój* bezahlt die Krankenkasse Kulturheilungen

2018 wurden in *Stubfurt* Kulturheilquellen entdeckt, weshalb *Stubfurt* von nun an *Bad Słubfurt Zdrój* genannt werden darf. Wer sich von einem der *Stubfurter* Ärzte eine Kulturheilung auf Rezept verschreiben lässt, dem bezahlt die KURORT SŁUBFURT KASSA die Teilnahme an verschiedenen Kreativworkshops, wie Malen, Fotografieren, Schnitzen, Töpfern, Theater, Schreiben, Trommeln, Tanzen, Gärtnern und vieles mehr.

Kulturheilung ist somit Teil der Gesundheitspolitik und Daseinsvorsorge in *Stubfurt* geworden.

Einige Kulturheilungen werden regelmäßig auf dem „Brückenplatz | Plac Mostowy“ angeboten, andere vermittelt die KURORT SŁUBFURT KASSA auf Nachfrage.

„Bad Słubfurt Zdrój“

Leczenie kulturą na receptę

W *Bad Słubfurt Zdrój* kasa chorych refunduje uzdrawianie kulturą

W 2018 r. w *Stubfurcie* odkryto kulturowe źródła lecznicze, dlatego *Słubfurt* może odtąd być nazywany kurortem *Bad Słubfurt Zdrój*. Dla tych, którzy chcą otrzymać receptę od lekarza z *Słubfurtu*, KURORT SŁUBFURT KASSA zapłaci za uczestnictwo w różnych warsztatach twórczych, takich jak: malarstwo, fotografia, rzeźba, garncarstwo, teatr, warsztaty literackie, bębniarstwo, taniec, ogrodnictwo i wiele innych.

W ten sposób uzdrawianie kulturą stało się częścią polityki zdrowotnej i usług publicznych w *Słubfurcie*.

Niektóre warsztaty uzdrawiania kulturą są regularnie oferowane na „Brückenplatz | Plac Mostowy”, inne KURORT SŁUBFURT KASSA organizuje na żądanie.

„Bad Słubfurt Zdrój“

Cultural healing

In *Bad Słubfurt Zdroj* the medical aid pays for cultural healings

In 2018 cultural mineral healing waters were discovered and since then *Stubfurt* has been called *Bad Słubfurt Zdroj*. If you are given a script by a *Stubfurt* doctor for cultural healing, the medical aid KURORT SŁUBFURT KASSA will pay for you to participate in the various creative workshops such as art, photography, carving, pottery, drama, writing, drumming, dance, gardening and many other workshops.

Cultural healing is thus part of the health policy and the public service.

Some of the cultural healing events are offered on a regular basis on the Bridge Plaza/ Plac Mostowy and other events are arranged by the KURORT SŁUBFURT KASSA on request.

Foto: Philipp Murawski, 2018

Kulturheilverordnung Kultur- / Kunsttherapie

Bestichtpflicht	Krankenkasse bzw. Kostenträger Kurort Słubfurt Kassa		
Bestichtfrei	Name, Vorname des Versicherten		gef. Art
Stempel / Unterschrift	Kostenträgerkennung	Versicherten-Nr.	Datum
	Betriebsstätten-Nr.	Arzt-Nr.	Status

Verordnung nach Maßgabe des Kataloges (Regelfall)

☐ Erstverordnung	☐ Folgeverordnung	☐ Gruppentherapie
☐ Verordnung außerhalb des Regelfalles	Behandlungsbeginn spätestens am _____	
Hausbesuch		Therapiebericht
☐ Ja	☐ Nein	☐ Ja
		☐ Nein

Nummer	Heilmittel nach Maßgabe des Kataloges	Anzahl

Diagnose mit Leitsymptomatik:
Gegebenenfalls Spezifizierung der Therapieziele:

Stempel / Unterschrift des Arztes

Skierowanie Warsztaty terapii kulturą i sztuką

plisnie	Instytucja odpowiedzialna Kurort Słubfurt Kassa		
bez płatności	Imię, nazwisko pacjenta		Data skierowania
Wypisak	Nad kaasy	Ni uobczp	Data
	Dziel	Ni lekarza	Status

Skierowanie na kurację wg katalogu

☐ Po raz pierwszy	☐ Kontynuacja	☐ Terapia grupowa
☐ Skierowanie poza kolejnością	Wyznaczyć najbliżej do _____	
Wizyta domowa		Podsumowanie terapii
☐ Tak	☐ Nie	☐ Tak
		☐ Nie

Numer	Zalecana terapia	Liczba

Objawy:
Cel terapii (jeśli dotyczy):

Pieczęć / podpis lekarza

Foto: Andrzej Łazowski, 2012

| Nowa Amerika
– das gelobte Land

| Nowa Amerika
– ziemia obiecana

| Nowa Amerika
– the promised land

Make Nowa Amerika great again, Foto: Egbert Otto, 2021

Hymn

Intro: Szczettin, Slubfurt, Zgörzelic, Dżikwalde, Las Forst

To ist nasz Land, zrób es bekannt.
Napiszt es na całym Wand.
An der Odera-Nyße entlang,
ciągniemy an einem Strang
śpiewamy razem den Gesang.

Refrain:

Nowa Nowa Nowa Amerika
Dla nas dieses Land to wspólnota.
Nasza Gemeinschaft jest wunderbar,
zusammen jesteśmy Nowa Amerika

Międzyhalb płynnymi Grenzen leben,
razem wollen wir do szczęścia streben.
Tu chodzi o to zu verstehen,
że jest nowy Raum für Ideen.
A więc lass uns hier alle steh'n,
Nowa Amerika pomaga żeby wir seh'n.

Refrain:

Nowa Nowa Nowa Amerika
Dla nas dieses Land to wspólnota.
Nasza Gemeinschaft jest wunderbar,
zusammen jesteśmy Nowa Amerika

Autoren/Autorzy:

Rosa Hue-Tam Lieu, Ly Nguyen Huong, Valeria Rozin,
Chrystian Chruszcz, Jesko Thiede, Michael Ritter, Nico Laeuffer

The Anthym

This is our land, let it be known.
Write it all over the wall.
Along the rivers Oder and Nysa
We all act in concert
And sing along:

(Chorus)

Nowa Nowa Nowa Amerika
For us this land means community
Our community is wonderful
Together we are Nowa Amerika.

We live in between fluid borders,
Together we strive for happiness.
It is all about understanding
That there is space for new ideas.
Therefore, let us stand together.
Nowa Amerika help us see:

(Chorus)

Nowa Nowa Nowa Amerika
For us this land means community
Our community is wonderful
Together we are Nowa Amerika.

| Nowa Amerika

Nowa Amerika ist eine Wirklichkeitskonstruktion, durch die es gelungen ist, einen neuen Raum beiderseits von Oder und Neiße zu gewinnen. Friedrich der Große hat dazu beigetragen, dass Polen in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts von der Landkarte verschwand, was klar zu verurteilen ist. Aber er hat auch neue Landstriche ohne kriegerische Handlungen gewonnen, wie z.B. das Oderbruch. Wenige wissen aber, dass er auch im Mündungsgebiet der Warthe

| Nowa Amerika

Nowa Amerika to konstrukcja rzeczywistości, dzięki której udało się stworzyć nową przestrzeń po obu stronach Odry i Nysy. Fryderyk Wielki przyczynił się z jednej strony do tego, że w drugiej połowie XVIII wieku Polska zniknęła z mapy Europy, co jest oczywiście godne potępienia. Z drugiej strony jednak pozyskał nowe tereny bez prowadzenia wojen, jak np. przełom Odry. Niewielu wie, że Fryderyk Wielki zlecił również osuszenie bagien w dolnym biegu Warty

| Nowa Amerika

Nowa Amerika is the name of a reality construction that has succeeded in gaining new space on both banks of the river Oder. In the second half of the 18th century, Frederick the Great contributed with the Second Polish Partition to the demise of the Polish state, a political act that is to be condemned. On the other hand, he also managed to gain territory without military force, for example the Oderbruch region. Yet few know that he also had swamps drained in the estuary

Foto: Andrzej Łazowski, 2012

Sümpfe trocken legen ließ, Deiche errichtete und so das Warthebruch entstand. Er siedelte hier Landwirte an, schenkte ihnen Haus, Hof und Land. Über mehrere Generationen waren die Landwirte von der Steuer befreit und damit sie sich auch wie richtige Pioniere fühlten, erhielt der Landstrich den Namen *Neu-Amerika*. Es entstanden neue Dörfer mit verheißungsvollen Namen, wie Pensylvanien, New Hampshire, Neu Yorck, Florida, Maryland, aber auch Jamaika und Sumatra. Auf der heutigen Landkarte sind einige Dörfer wieder verschwunden, aus Jamaika wurde Jamno. Nur Malta ist geblieben. Diese ungewöhnliche Geschichte hat uns dazu inspiriert, unseren neuen Raum, der den durch die ehemalige deutsch-polnische Staatsgrenze getrennten Grenzraum verbindet, *Nowa Amerika* zu nennen, das Land der Pioniere und Freiheitshungrigen, die einen neuen Raum bürgergesellschaftlich gemeinsam gestalten wollen und erkannt haben, dass dies unser Gelobtes Land ist.

Die Grenzen von Nowa Amerika

Nowa Amerika's Grenzen sind fließend. Mal dehnt sich unser Land in der Peripherie bis Poznań und Berlin aus, mal zieht es sich wieder zusammen. Jedoch hat *Nowa Amerika* ein Rückgrat, das durch die ehemalige deutsch-polnische Grenze, also die beiden Flüsse Oder und Neiße gebildet wird. Die Karten in *Nowa Amerika* rich-

i utworzenie wałów, dzięki czemu powstał teren nazywany przełomem Warty. Osiedlił na tym terenie rolników, podarował im domy, gospodarstwa i ziemię uprawną. Osadnicy zostali na wiele pokoleń zwolnieni z płacenia podatków, a żeby dać im poczucie bycia pionierami, nazwał te tereny *Nową Ameryką*. Powstały na nich nowe wsie z wymownymi nazwami: Pensylwania, New Hampshire, Nowy Jork, Floryda, Maryland, a także Jamajka czy Sumatra. Na współczesnej mapie tego terenu nie znajdziemy już wielu z tych wsi. Jamajkę przemianowano na Jamno. Została tylko Malta. Ta niezwykła historia zainspirowała nas do tego, by naszą nową przestrzeń, którą stanowi podzielone niegdyś granicą państw pogranicze polsko-niemieckie, nazwać *Nowa Amerika* – kraj pionierów, kochających wolność, pragnących wspólnie kreować nową przestrzeń na zasadach społeczeństwa obywatelskiego i uznających, że przestrzeń ta to nasza ziemia obiecana.

Granice Nowej Ameriki

Granice *Nowej Ameriki* są płynne. Czasem nasz kraj rozciąga swoje peryferie aż do Poznańa i Berlina, czasem kurczy się. Jednakże kręgosłup *Nowej Ameriki* tworzy była granica polsko-niemiecka, a więc rzeki Odra i Nysa. Mapy *Nowej Ameriki* orientują się według biegunów wschodniego i zachodniego, mimo że oś Północ-Po-

of the river Warthe by building dykes – thus creating the Warthebruch. He attracted new settlers that were given farms, houses and land. For several generations they were exempted from paying taxes so they felt like real pioneers and the region was officially named *New Amerika*. New villages with promising names emerged, such as Pennsylvania, New Hampshire, New York, Florida, Maryland, Jamaica and Sumatra. On today's map, some villages have disappeared again and Jamaica became Jamno. Only Malta has remained. This most unusual aspect in the history of the region inspired us to call our newly gained space *Nowa Amerika* – a borderland united by the separation of the border between Germany and Poland, a land for pioneers hungry for freedom, who want to shape this new area according to civil society values and see it as their promised land. In a clandestine meeting on the 20th of March 2010 *Nowa Amerika* was founded. It consists of a federation of four states: Szczettinstan, Terra Incognita, Lebuser Ziemia and Schlonsk. *Nowa Amerika* provides an opportunity for all pioneers with a hunger for freedom to discover the secrets of our four member states and to get to know the local peculiarities and traditions. Come join us on a discovery tour through our new „land“.

The Borders of Nowa Amerika

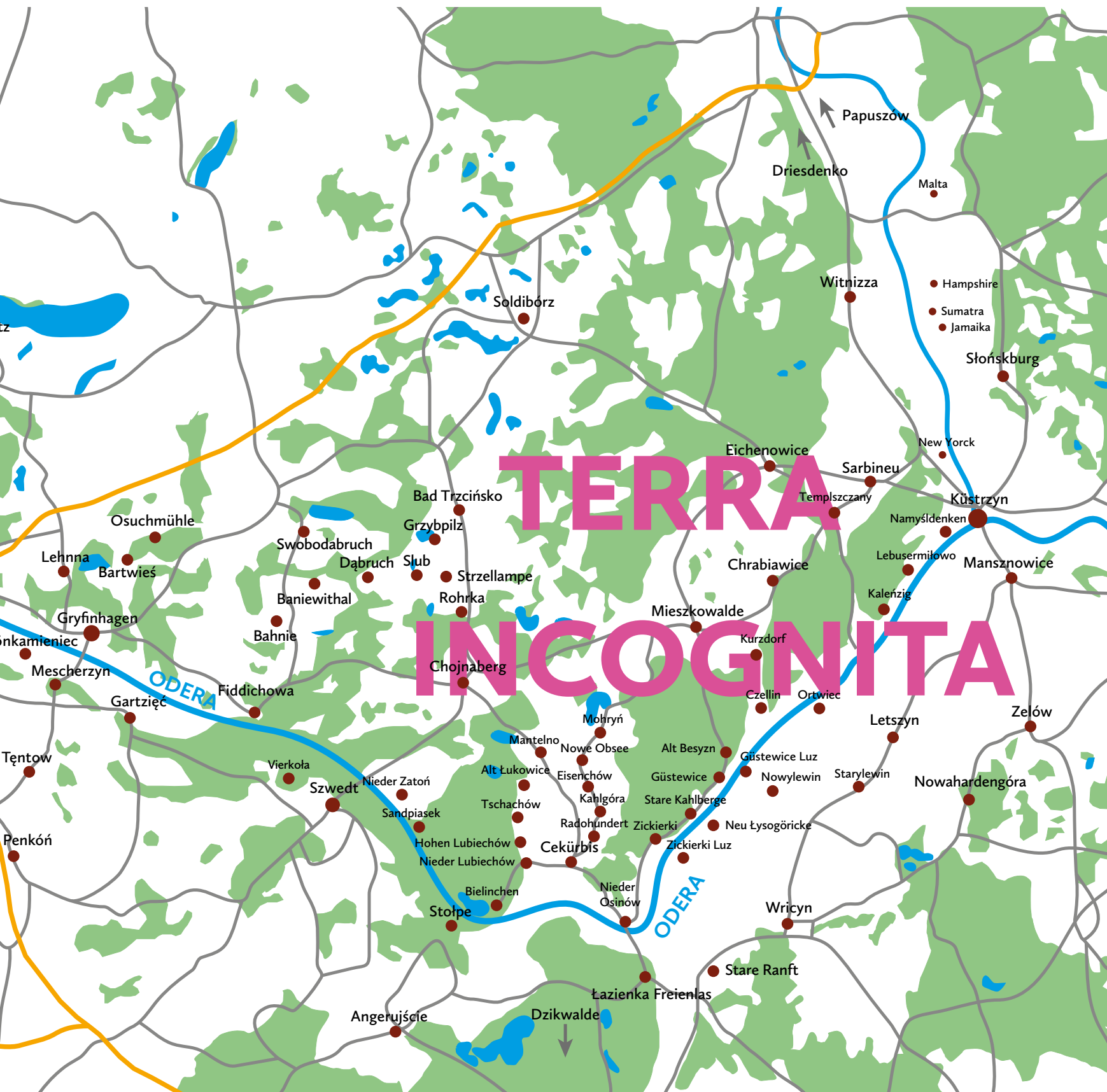
Nowa Amerika's borders are fluid. At times our country extends up to Poznań and Berlin, then it contracts again. However, *Nowa Amerika's* backbone is formed by the two rivers Oder and Neisse along which runs the German-Polish border. The maps in *Nowa Amerika* are calibrated in terms of the east-west axis, although

ten sich nach Ost- und Westpol, obwohl auch die Nord-Südachse für die Raumerfahrung von *Nowa Amerika* nicht unbedeutend ist. *Stubfurt* ist die Hauptstadt von *Nowa Amerika*, New Szczettin die Metropole, Las Forst die Spielhölle, Zgörzelic unser Freilichtmuseum, Musknica unser Park... und Odera und Nyße unsere Leidenschaft. Außer Deutsch und Polnisch spielt Stubfurtisch im Alltag der Menschen eine große Rolle. *Nowa Amerika* ist jung und braucht auch Ihre Hilfe, um zu wachsen und zu gedeihen. Die Größe von *Nowa Amerika* hängt von der Vielzahl der Köpfe ab, die an *Nowa Amerika* glauben.

łudnie nie jest bez znaczenia dla doświadczenia przestrzeni *Nowej Ameriki*. *Stubfurt* jest stolicą *Nowej Ameriki*, New Szczettin metropolią, Las Forst jaskinią gry, Zgörzelic jest naszym skansenem, Mueknica naszym parkiem..., a Odera i Nyße naszą namiętnością. Poza językami niemieckim i polskim, także język stubfurcki ma znaczenie w życiu codziennym mieszkańców. *Nowa Amerika* jest młoda i potrzebuje Waszej pomocy, aby rosnąć i rozwijać się. Wielkość *Nowej Ameriki* zależy od ilości osób, które wierzą w *Nową Amerykę*.

the north-south axis is also of interest when experiencing *Nowa Amerika's* spatial expansion. *Stubfurt* is the capital of *Nowa Amerika*, New Szczettin its metropolis, Las Forst the gambling den, Zgörzelic our open-air museum, Musknica our park ... and the rivers Odera and Nyße our passion. In addition to German and Polish, Stubfurtian plays a major role in people's everyday lives. As *Nowa Amerika* is still a young country it needs your help too to grow and prosper. Its size depends on the number of people who believe in *Nowa Amerika*.

| KNGNA

Kommission für Namensänderungen in den Gebieten von Nowa Amerika

Nach dem Zweiten Weltkrieg wurde von den Siegermächten die politische Karte Europas neu geordnet. Obwohl Polen damals zu den größten Opfern gehörte, wurde auf Druck Stalins beschlossen, die Grenzen Polens von Osten nach Westen zu verschieben. Gebiete im Osten wurden der Sowjetunion (Litauen, Weißrußland, Ukraine) zugeschrieben. Dafür erhielt Polen im Westen ehemals zu Deutschland gehörende

| KSNZNA

Komisja do Spraw Nazewnictwa na Ziemiach Nowej Ameriki

Po II wojnie światowej zwycięscy aliancy dokonali nowego uporządkowania na politycznej mapie Europy. Mimo, że Polska poniosła ogromne ofiary, pod naciskiem Stalina postanowiono, że granice kraju zostaną przesunięte na zachód. Dawne wschodnie tereny Polski przyznano Związkowi Sowieckiemu (Litwie, Białorusi i Ukrainie). W zamian Polska otrzymała tereny należące wcześniej do Niemiec. Konsekwencją

| CNCNAT

Commission for Name Changes on Nowa Amerika Territory

Following World War II the Allies restructured the political map of Europe. Although Poland already was one of the most severely affected in the war, Stalin enforced a massive shift of its borders from east to west. Polish territories in the east became part of the Soviet Union (Lithuania, Belarus, Ukraine). In exchange Poland received formerly German territories located in the west. The result was one of the

Foto: Andrzej Łazowski, 2013

Gebiete. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

Die polnische Regierung hatte nun aber ein Problem. Wie umgehen mit den ganzen deutschen Städtenamen, der Architektur, dem deutschen Kulturerbe? Die Lösung war, auf eine Zeit zurückzugreifen, in der diese Gebiete von den Piasten besiedelt waren, der Fürstendynastie, die das polnische Königreich begründete, damals, im 10.-11. Jahrhundert. So wurden diese Gebiete zur „Ziemia Odzyskana“, zum „Wiedergewon-

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

nen Land“. Die Folge davon war eine der größten Völkerwanderungen des 20. Jahrhunderts. Polen aus den bisherigen polnischen Ostgebieten, den sogenannten „Kresy“ mussten ihre Heimat verlassen und viele von ihnen wurden in die ehemals deutschen Ostgebiete umgesiedelt. Die deutschen Bewohner dieser Gebiete mussten ebenfalls ihre Heimat verlassen und Richtung Westen ziehen.

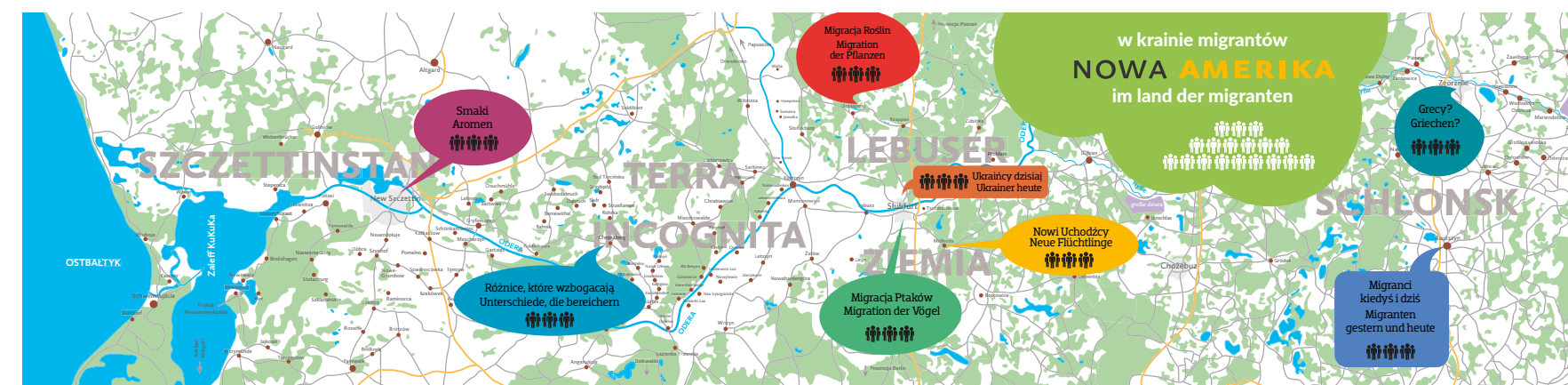

Foto: Bartosz Wójcik, 2012

| Sedina

Bartosz Wójcik

Sedina (lat. *sedinum* – das Nachahmenswerte, Musterhafte, auf seinem Gebiet Ideale) war nicht nur eine Allegorie der Stadt Szczecin seit dem 10. Jahrhundert, obwohl sie damit am häufigsten assoziiert wird. Angeblich war sie die Ehefrau von Johannes Scolvus, dem eigentlichen Entdecker des Alten Amerikas. Sedina war eine Gottheit im Pantheon des Triglav (der Dreiköpfige), in der christlichen Ikonographie ist sie seit dem Mittelalter gegenwärtig. Beschützerin der Schwachen und Starken, Patronin der Künstler und Antikünstler, Amazonen und Machos, erster VIP von *Nowa Amerika* – Sedina hat viele Gesichter. Mit ihr identifizieren sich die Mehrheit der Frauen und fast alle Männer *Nowa Amerikas* (Sedina kommt auch als Sedin vor). Sie ist ein Star, wie jeder Nowa-Amerikaner ihn sich erträumt. Auch kann jeder und jede selbst Sedina oder Sedin sein. Sie ist ein Traum, die jeden Augenblick Wirklichkeit werden kann.

Forschungen zu ihrer Person führt das Sedina-Institut durch. Es ist u.a. für die Rekonstruktion des Westpommerschen Kontemplations-Gemaches verantwortlich, hat die Sedina-Kapelle in der schönen Stettiner Villa Lentz restauriert, den mobilen Sedina-Altar rekonstruiert, und auch die allgemeinesedinstischen Séancen des Seelenkontaktes ermöglicht. Sedina ist Schutzherrin von *Nowa Amerika*, ihr Konterfei schmückt u.a. den Stempel des Landes.

| Sedina

Sedina (z łac. *sedinum* – godny naśladowania, idealny w swojej dziedzinie) stanowiła nie tylko alegorię miasta Szczecin od X w., choć z tym faktem kojarzona jest najczęściej. Ponoć była żoną Jana z Kolna – właściwego odkrywcy Starej Ameriki. Sedina była bóstwem w panteonie Tryglawa, a w ikonografii chrześcijańskiej obecna jest od średniowiecza. Opiekunka słabych i silnych, patronka artystów i antyartystów, amazońki i macho, pierwszy VIP *Nowej Ameriki* – Sedina ma wiele twarzy. Utożsamia się z nią większość nowoamerykańskich kobiet i niemal wszyscy mężczyźni (Sedina bywa również Sedinem). Jest ona celebrytką, jaką wymarzy sobie każdy Nowoamerykanin. Każdy może też nią/nim być. Sedina to marzenie, w dowolnym momencie stające się rzeczywistością.

Badania nad jej postacią prowadzi Instytut Sediny. Dokonał on m.in. rekonstrukcji Zachodniopomorskiej Komnaty Kontemplacyjnej, odtworzył kaplicę Sediny w najpiękniejszej szczecińskiej Willi Lentza, zrekonstruował mobilny średniowieczny ołtarzyk Sediny, a także umożliwia ogólnosedinistyczne seanse duchowego kontaktu. Sedina jest patronką *Nowej Ameriki*, jej podobizna występuje m.in. na pieczęci krajiny.

| Sedina

Since the 10th century Sedina (from lat. *sedinum* – the exemplary one, model, ideal one) served not only as an allegory of the city of Szczecin, although this is what it is most often associated with. Sedina was the wife of Johannes Scolvus, the man who might have been the first to discover America. Sedina is also one of the deities in Triglav's (the three-headed god) pantheon and throughout the Middle Ages she was present in Christian iconography. She protects the weak and the strong, is the patron of artists and anti-artists, Amazons and machos, and she is the first VIP of *Nowa Amerika*. Sedina has many faces. Most women and almost all men of *Nowa Amerika* identify with her (the male form being Sedin). She is the star all Nowa-Amerikans dream of. Everyone can become Sedina or Sedin! She is a dream that may come true at any moment.

There is even the Sedina Institute which conducts research on her. The institute is responsible for the reconstruction of the West Pomeranian Contemplation Chamber; it has restored the Sedina chapel in Szczecin's most beautiful villa, the Lentz villa, reconstructed the mobile Sedina altar, and organizes the common Sedina seances, where contacts with the spirit can be made. Sedina is the patron of *Nowa Amerika*, with her portrait adorning the country's stamp.

Personalausweis | Dowód Osobisty | Nowa Amerika ID

Nowo-Amerikaner kann jeder werden. Es reicht das Bekenntnis zu Nowa Amerika und seinem Grundgesetz, ganz egal, woher Sie kommen. Die Beantragung eines Ausweises gilt bereits als Bekenntnis. Daher reicht es auch, wenn Sie auf unserer Website digital Ihr Formular ausfüllen und ein Foto Ihrer Wahl einfügen. Das ausgefüllte Formular schicken Sie dann an eine unserer Staatsdruckereien, wo Sie dann den Ausweis gegen eine Gebühr von 2€ (8 zł) abholen können. Erst mit Ihrer Unterschrift vor Ort wird der Ausweis rechtsgültig und Sie können sich stolz als Bürger von Nowa Amerika bezeichnen.

Każdy może stać się Nowoamerykaninem. Wystarczy uznanie Nowej Ameryki i jej konstytucji bez względu na miejsce zamieszkania. Każdy może wypełnić elektroniczny formularz na stronie internetowej Nowej Ameryki i dołączyć fotografię. Wypełniony formularz należy przesać do jednej z naszych drukarni państwowych, skąd można odebrać wydrukowany dowód osobisty Nowej Ameryki po uiszczeniu opłaty w wysokości 2€ (8 zł). Złożenie podpisu na dowodzie osobistym Nowej Ameryki powoduje, że dokument uzyskuje ważność, a jego posiadacz ma prawo uważać się z dumą za obywatela Nowej Ameryki.

Everybody can become a Nowo-Amerikan. It is sufficient to pledge your allegiance to Nowa Amerika and its constitution regardless of where you are from. Applying for an ID card counts as adequate evidence of your allegiance. It is therefore sufficient to complete the digital application form on our website and attach a photo of your choice. Then the form is sent to one of our state-run printers and from whom you can pick up your ID card for a fee of 2€ (8zł). You need to validate your new ID with your signature when you pick it up and you will then become a proud citizen of Nowa Amerika.

Foto: Andrzej Łazowski, 2014

Tourismusführer Nowa Amerika

Wie für jedes Land, so gibt es auch für *Nowa Amerika* einen Reiseführer:

Gebrauchsanleitung (Vorwort)

Jedem Staubsauger, jedem Haushaltsgerät ist eine Gebrauchsanweisung beigelegt. Selten wird sie gelesen und wenn sie gelesen wird, ist sie oft

Przewodnik turystyczny po Nowej Ameryce

Tak, jak dla każdego kraju, tak i dla *Nowej Ameryki* stworzony został przewodnik turystyczny:

Instrukcja użytkowania (Wstęp)

Do każdego odkurzacza, do każdego rodzaju sprzętu gospodarstwa domowego dołącza się instrukcje obsługi. Czytane bywają rzadko, a jeżeli

Nowa Amerika Tourist Guide

As for every country, there is a tourist guide for *Nowa Amerika*:

Instructions (Preface)

Every vacuum cleaner and every domestic appliance comes with instructions for use. Often these are not consulted and if they are, they

Foto: Andrzej Łazowski, 2012

derart umständlich geschrieben, dass man sie gleich wieder beiseitelegt.

In diesem Fall mag der Sachverhalt umgekehrt sein: lesen Sie die Gebrauchsanleitung nicht, dann legen Sie möglicherweise dieses Buch beiseite, weil es Ihnen unsinnig erscheinen mag. Zu sehr sind wir es gewohnt, uns auf eine von anderen vorgegebene Realität festzulegen. Zwar sehen wir uns vielleicht nach einer besseren Welt und träumen bei Fantasy-Romanen von anderen Welten, aber kaum einem ist so richtig bewusst, dass wir uns unsere Welt erst erschaffen.

Nehmen wir einmal an, dass die Wirklichkeit eine Konstruktion ist, die wir mithilfe unserer Sinne und der Kommunikation untereinander erst erschaffen. Täglich konstruieren wir unsere eigene kleine oder große Geschichte, bewusst oder unbewusst. Dadurch erst entsteht Identität.

Manche Erzählungen werden von Generation zu Generation weiter gegeben und manchmal unreflektiert übernommen. Manchmal dienen Erzählungen dazu, Machtansprüche zu verdeutlichen oder zu verführen.

Erzählungen können aber auch dazu dienen, neue Denk- und Handlungsräume zu eröffnen,

już zmusimy się do lektury, to po stwierdzeniu, że instrukcja napisana jest mało zrozumiałym językiem, odkładamy ją na bok.

W tym przypadku mamy do czynienia z odwrotną sytuacją: jeśli nie przeczytacie Państwo niniejszej instrukcji, to zapewne odłożycie na bok książkę, ponieważ uznacie ją za bezsensowną. Zbyt jesteśmy przyzwyczajeni do pojmowania rzeczywistości tak, jak podali nam to inni. Być może marzymy o lepszym świecie i wyobrażamy sobie inne światy podczas lektury powieści w konwencji fantasy, ale mało kto uświadamia sobie, że sami sobie stwarzamy nasz świat.

Żałujemy, że rzeczywistość jest konstrukcją, którą tworzymy dla siebie dzięki naszym zmysłom i komunikacji z innymi. Że codziennie konstruujemy dla siebie samych naszą małą albo i dużą historię, świadomie lub nieświadomie. Dopiero dzięki takiej konstrukcji powstaje tożsamość.

Niektóre opowieści przekazywane są przez jedną generację następnej, niekiedy są one przyjmowane bezrefleksyjnie. Czasami opowieści służą podkreślaniu roszczeń do sprawowania władzy, czasami zaś służą uwodzeniu odbiorcy.

Opowieści służyć mogą jednak także otwarciu nowych przestrzeni dla myśli i dla działań,

are usually difficult to understand and are thus immediately put away. In our case things are different – if you don't read the instructions you might put this book aside because it may not seem to make much sense to you. We are so used to buying into the reality that we are given by others. We might long for a better world and dream of other worlds when reading fantasy fiction but most of us are quite unaware that we actually create our own world.

Let's assume that reality is a construction that we construct by means of our senses and communications with each other. We construct our own small or larger stories on a daily basis, consciously or unconsciously. In this way identity is formed.

Some stories are passed on from one generation to the next and accepted without further reflection. Sometimes stories serve to reflect power relations or to seduce us.

Stories can also serve to open up new spaces for thoughts and actions, remove the boundaries in our heads and start new relationships. *Nowa Amerika* is such a space. Here are the Germans, over there are the Poles – this dichotomy no longer exists in *Nowa Amerika*. We are *Nowa Amerykani* with post-Polish, post-German and

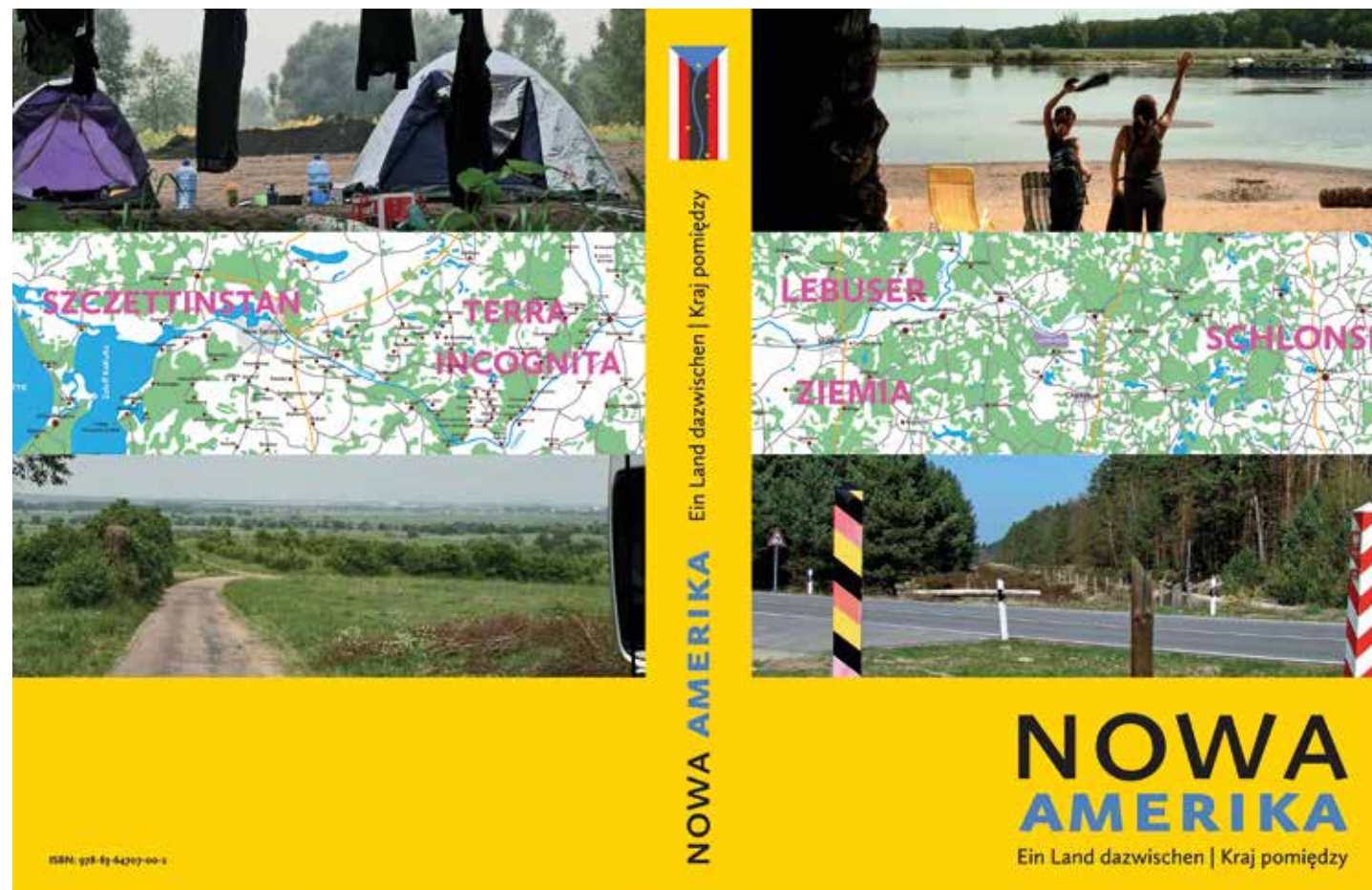

Foto: Andrzej Łazowski, 2011

Grenzen in den Köpfen wegzudenken und dann seine Beziehungen neu zu knüpfen.

Nowa Amerika ist so ein Raum. Hier die Deutschen, dort die Polen, das gibt es nicht mehr bei uns. Wir sind *Nowo-Amerikanerinnen* und *Nowo-Amerikaner* mit post-polnischem, post-deutschen und vielen weiteren Migrationshintergründen. Wir haben einen neuen Raum im Zwischenraum gegründet, der die Dialektik zwischen zwei nationalstaatlichen Gesellschaften aufhebt. Als *Nowo-Amerikaner* fühlen wir uns dieser neuen Gemeinsamkeit verpflichtet, weshalb es bei uns auch keine deutsch-polnischen Händeschüttelperformances mehr gibt.

Wir laden Sie ein, sich als Tourist in unser schönes Land zu begeben und es mit unseren Augen zu sehen. Spielen Sie mit, nehmen sie alles sehr ernst und vielleicht fällt Ihnen noch ein weiterer Baustein für die Konstruktion von *Nowa Amerika* ein?

usuwaniu z umysłów granic i tworzeniu nowych związków.

Nowa Amerika jest taką właśnie przestrzenią. U nas nie ma podziału na Niemców i Polaków. Jesteśmy *Nowoamerykanami* z post-polskim, post-niemieckim, albo jeszcze innym tłem migracyjnym. Stworzyliśmy przestrzeń w między-przestrzeni. Stworzyliśmy przestrzeń, która podważa dialektykę między dwoma społeczeństwami pojmowanymi w kategoriach narodu i państwa. Ta wspólnota jest łączącym nas elementem. To powód, dla którego wykluczaliśmy wśród nas polsko-niemiecki kicz ciągłego ściskania dłoni.

Zapraszamy Państwa na wyprawę do naszego pięknego kraju i oglądania go z naszej perspektywy. Przyjmijcie ją, traktujcie wszystko bardzo poważnie, a może odkryjecie kolejny element składowy konstrukcji *Nowej Ameryki*?

many other migration backgrounds. We have founded a new space in the space between the two and this new space removes the dialectics between two national societies. As *Nowo Amerykans* we are bound to this common sense of belonging and thus we no longer participate in the German-Polish act of shaking hands.

We invite you to visit our beautiful country and to experience it with your own eyes. Come play with us, be serious about the game and perhaps you can add another building block to the construction of *Nowa Amerika*.

Entwicklung der Nowa Amerika
Bürgergesellschaft

Rozwój Społeczeństwa
Obywatelskiego Nowej Ameriki

Development of the Nowa
Amerika Civil Society

Nowa Amerika Kongres

Nowa Amerika ist ein Siećwerk (Sieć=Netz). Das höchste Gremium von Nowa Amerika ist der Nowa Amerika Kongres. Er findet einmal jährlich statt. Jeder, der sich als Nowo-Amerikaner fühlt, kann an dem Nowa Amerika Kongres teilnehmen. Jeder Nowo-Amerikaner, der am Nowa Amerika Kongres teilnimmt, hat bei den Abstimmungen eine Stimme. Nowa Amerika ist eine demokratisch regierte europäische Region. Der Nowa Amerika Kongres fällt Entscheidungen, die Rechtsform, Organisationsstruktur und Leitung des Netzwerkes betreffen. Die auf dem Nowa Amerika Kongres gewählten Gremien dienen der Entwicklung von Nowa Amerika und der Koordination des Netzwerkes. Der Kongres ist vor allem aber eine Plattform des Austauschs von Informationen und Ideen. Es werden Projekte generiert und es können jederzeit – auch außerhalb des Kongresses Arbeitsgruppen zu Projektvorhaben, Themen und Ideen entstehen.

Kongres Nowej Ameriki

Nowa Amerika jest siećworkiem. Najwyższą władzą w Nowej Americe jest Kongres Nowej Ameriki, który odbywa się raz w roku. Każdy, kto czuje się Nowoamerykaninem, może wziąć udział w Kongresie Nowej Ameriki. Każdy Nowoamerykanin obecny na Kongresie dysponuje podczas głosowań jednym głosem. Nowa Amerika jest demokratycznie zarządzanym regionem europejskim. Kongres Nowej Ameriki podejmuje decyzje dotyczące formy prawnej, struktury organizacyjnej i sposobu zarządzania siecią współpracy. Wybrane podczas Kongresu Nowej Ameriki gremia służą rozwojowi Nowej Ameriki i koordynacji sieci współpracy. Kongres jest przede wszystkim platformą wymiany informacji i pomysłów. Czasami powstają projekty i w każdej chwili – także poza kongresem – mogą powstać grupy robocze dotyczące różnych projektów, tematów i pomysłów.

Congress of Nowa Amerika

Nowa Amerika is a network. Its highest body is the Congress of Nowa Amerika which meets once a year. It is open to all who consider themselves Nowa Americans. All Nowa Americans taking part in the sessions of Congress have the right to vote. Nowa Amerika is a democratically governed European region. The Congress of Nowa Amerika decides on the legal and organizational structure of the network and elects its leadership. All institutional bodies decided upon by Congress serve the development of Nowa Amerika and the coordination of the network. Above all though, Congress is a platform for exchanging information and ideas. It is a place for generating projects, where specific topics and ideas can be further developed at any time, also outside the Congress.

Foto: Bartosz Fedyszyn, 2016

Nowa Amerika Uniwersytät

Die Uniwersytät ist ein praxisorientiertes Labor und dient der Entwicklung Nowa Amerika's in Bildung, Forschung, Wissenschaft und Kunst auf der Grundlage einer bürgergesellschaftlichen Struktur. Die Veranstaltungen der Uniwersytät finden natürlich je nach Bedarf überall in Nowa Amerika statt. Einer der Veranstaltungsorte ist das Collegium Polonicum. Hier befinden sich auch die Stubfurter Mediathek.

Nowa Amerika Uniwersytät

Uniwersytät to zorientowane na praktykę laboratorium służące rozwojowi Nowej Ameriki w dziedzinach: edukacji, badań naukowych, wiedzy czy sztuki. Podstawę badań stanowi obywatelska struktura uczelni. Imprezy w ramach Uniwersytätu organizowane są oczywiście na terenie całej Nowej Ameriki. Jednym z takich miejsc jest Collegium Polonicum. Tutaj funkcjonuje Stubfurcka Mediateka.

University of Nowa Amerika

The Nowa Amerika Uniwersytät (University of Nowa Amerika) is a research laboratory which serves to develop practical solutions in educational, scientific and artistic fields based on the values of civil society. The events of the university take place all over Nowa Amerika as required. One of the buildings of the university is the Polonicum which also houses the media centre of Stubfurt, the Stubfurter Mediathek.

Foto: Bartosz Fedyszyn, 2016

Im Land der Migranten

In der deutsch-polnischen Grenzregion gibt es nicht nur Deutsche und Polen. *Nowa Amerika* ist das Land der Migranten.

Mit der Verschiebung der Grenzen Polens von Osten nach Westen ging auch eine der größten Migrationswellen des zwanzigsten Jahrhunderts einher.

Neben der Zwangsvertreibung von Menschen aus den ehemals polnischen und deutschen Ostgebieten gibt es viele andere ethnische Gruppen, die eine neue Heimat in der deutsch-polnischen Grenzregion fanden und finden.

Mit diesen Themen beschäftigten sich 2015 und 2016 Jugendliche verschiedener Schulen und anderer Bildungseinrichtungen aus Police, Szczecin, Mescherin, Chojna, Frankfurt (Oder), Ośno Lubuskie, Rzepin, Müllrose, Ślubice, Zielona Góra, Eisenhüttenstadt, Bautzen und Zgorzelec.

W krainie migrantów

Na pograniczu polsko-niemieckim żyją nie tylko Polacy i Niemcy. *Nowa Amerika* to kraina migrantów.

Powojenne przesunięcie granic Polski ze wschodu na zachód wiązało się z jedną z największych fal migracji w XX wieku.

Obok wypędzonych mieszkańców byłych wschodnich terenów Polski oraz Niemiec swoją nową ojczyznę na nowym pograniczu polsko-niemieckim znalazło i wciąż znajduje wiele innych grup etnicznych.

Zagadnieniem tym zajmowała się w 2015 i 2016 roku młodzież ze szkół i ośrodków kształcenia w Policach, Szczecinie, Mescherin, Chojnie, Frankfurcie nad Odrą, Ośnie Lubuskim, Rzepinie, Müllrose, Ślubicach, Zielonej Górze, Eisenhüttenstadt, Bautzen i Zgorzelcu.

In the land of migrants

In the German-Polish border region you will not only meet Germans and Poles but also migrants.

When the borders of Poland were shifted from east to west, one of the largest migration waves of the 20th century took place.

Apart from forced removals of people from the previously Polish and German eastern regions, there were many other ethnic groups that had to find a new home in the German-Polish border region.

These topics were discussed in 2015 and 2016 at various schools and other educational institutions in Police, Szczecin, Mescherin, Chojna, Frankfurt (Oder), Ośno Lubuskie, Rzepin, Müllrose, Ślubice, Zielona Góra, Eisenhüttenstadt, Bautzen and Zgorzelec.

Książnica Pomorska Szczecin, 2016, Foto: Andrzej Łazowski

Foto: Bartosz Fedyszyn, 2016

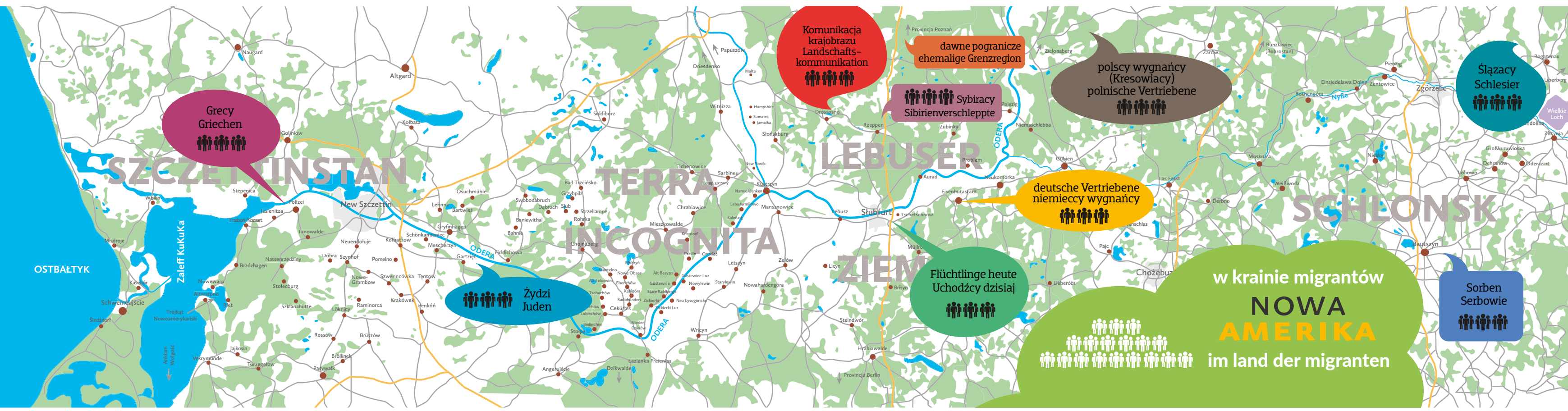
Die Ergebnisse der 18 künstlerischen Workshops wurden jeweils 2015 und 2016 in einer Ausstellung im Collegium Polonicum in Ślubice, in der Marienkirche in Frankfurt (Oder), in der Wojewodschaftsbibliothek in Szczecin, in der Universitätsbibliothek in Potsdam, in der Wojewodschaftsbibliothek in Zielona Góra, in dem Tabakspeicher Vierraden/Schwedt und in der Staatlichen Studienakademie Bautzen gezeigt. Auf zwei Konferenzen 2015 und 2016 wurden die Workshopergebnisse von den Jugendlichen selbst vorgestellt.

Rezultaty 18 artystycznych warsztatów zaprezentowane były na wystawach w Collegium Polonicum w Ślubicach, Marienkirche we Frankfurcie nad Odrą, Książnicy Pomorskiej w Szczecinie, Bibliotece Uniwersyteckiej w Poczdamie, Bibliotece Wojewódzkiej w Zielonej Górze, w Spichlerzu Tytoniowym w Schwedt oraz w Sta- atliche Studienakademie Bautzen.

Na konferencjach w 2015 i 2016 roku młodzież osobiście przedstawiała swoje prace.

The outcomes of these 18 artistic workshops were exhibited in the Collegium Polonicum in Ślubice, as well as in the Marienkirche in Frankfurt (Oder), the Wojewodschaft library in Szczecin, the university library in Potsdam, the Wojewodschaft library in Zielona Góra, the Tabakspeicher Vierraden/Schwedt and in the Staatliche Studienakademie of Bautzen.

In 2015 and 2016 the youth presented their workshop findings at two conferences.

Grecy
Grecien

Żydzi
Juden

Komunikacja
krajobrazu
Landschafts-
kommunikation

dawne pogranicze
ehemalige Grenzregion

Sybracy
Sibirienverschleppte

polscy wygnańcy
(Kresowiaczy)
polnische Vertriebene

deutsche Vertriebene
niemieccy wygnańcy

Flüchtlinge heute
Uchodźcy dzisiaj

w krainie migrantów
**NOWA
AMERIKA**
im land der migranten

Służacy
Schlesier

Sorben
Serbowie

Nomadischer Garten – die fliegende Nowa Amerika Uniwersytät

Das Projekt *Nomadischer Garten* macht es sich zum Ziel, einerseits die kulturellen Bedürfnisse und Wünsche der Einwohner von *Nowa Amerika* zu erforschen, und andererseits neue *Nowo-Amerikaner* zu rekrutieren, die sich den gesellschaftlichen und kulturellen Aktivitäten unseres Netzwerkes gerne anschließen möchten. Der *Nomadische Garten* ist als Metapher zu verstehen: unsere deutsch-polnische Grenzregion ist unser Garten, den wir gemeinsam pflegen wollen.

Der *Nomadische Garten* ist ein wandernder Garten. Für gewöhnlich sind Gärten auf Dauer mit einem konkreten Ort verbunden – dort entstehen sie, dort blühen sie auf und dort sterben sie irgendwann. Der *Nomadische Garten* hingegen taucht nur für einen Tag an unerwarteten Orten auf, an Orten, an denen

Ogród Nomadyczny – „latający” Uniwersytät Nowej Ameriki

Projekt *Ogród Nomadyczny* ma na celu z jednej strony poznanie i zrozumienie potrzeb i aspiracji kulturalnych mieszkańców *Nowej Ameriki*, a z drugiej strony rekrutowanie *Nowoamerykanów* chętnych do przyłączenia się do działań społecznych i kulturalnych naszej sieci. *Ogród Nomadyczny* jest metaforą pogranicza polsko-niemieckiego rozumianego jako ogród, o który wspólnie się troszczymy.

Ogród Nomadyczny to ogród, który stale wędruje. Zwykłe ogrody są na stałe związane tylko z jednym miejscem – tam się rodzą, rozkwitają i w końcu zamierają. W przeciwieństwie do nich, *Ogród Nomadyczny* pojawia się tylko na jeden dzień w najmniej oczekiwanych miejscach, takich gdzie ludzie są na co dzień pozbawieni dostępu do ogrodu, nie odwiedzają ogrodów i nie uczestniczą w kulturze ogrodów.

Nomadic Garden – the flying Nowa Amerika Uniwersytät

The *Nomadic Garden* aims to research the cultural needs of the residents of *Nowa Amerika* and also to recruit new *Nowa Americans* who would like to join the social and cultural activities of our network. The *Nomadic Garden* is a metaphor for our German-Polish border region as a garden that we cultivate together.

die Menschen im Alltag keinen Zugang zum Garten haben, keine Gärten besuchen und nicht an der Kultur der Gärten teilhaben.

Der *nomadische Garten* ist als Metapher zu verstehen: unsere deutsch-polnische Grenzregion ist unser Garten, den wir gemeinsam pflegen wollen.

Wir sind von Anfang Mai bis Ende September 2017 mit einem nomadischen Zelt durch *Nowa Amerika* gereist und waren jeweils für einen Tag in chronologischer Reihenfolge an 15 Orten:

Cigacice, Słońsk, Steinhöfel, *Stubfurt* (Frankfurt-Stubice), Bautzen, Drawsko Pomorskie, Ośno Lubuskie, Muszkowo, Zielona Góra, Torgelow, Bad Freienwalde, Lunow-Stolzenhagen, Szczecin, Głogów, Cedynia

Dort haben wir mit einheimischen BürgerInnen über ihren eigenen Ort gesprochen, haben über die positiven und negativen Seiten

der Orte gesprochen und Änderungsvorschläge, Ideen und Visionen auf einem großen Ortsplan gesammelt. Die Gesprächsrunden wurden auf Video aufgezeichnet und so entstanden bis November 15 Filme mit energetischen Porträts der 15 Orte, an denen wir waren.

Ogród Nomadyczny jest metaforą pogranicza polsko-niemieckiego rozumianego jako ogród, o który wspólnie się troszczymy.

Od początku maja do końca września 2017 podróżowaliśmy z namiotem nomadycznym przez *Nową Amerikę*. Byliśmy po kolei na jeden dzień w 15 miejscach:

Cigacicach, Słońsku, Steinhöfel, *Stubfurt* (Frankfurt-Stubice), Bautzen, Drawsko Pomorskim, Ośnie Lubuskim, Muszkowie, Zielonej Górze, Torgelow, Bad Freienwalde, Lunow-Stolzenhagen, Szczecinie, Głogowie i Cedyni.

Pochylając się nad ogromną mapą, rozmawialiśmy z mieszkańcami tych miejscowości o pozytywach i negatywach ich najbliższej okolicy. Zbieraliśmy propozycje zmian, pomysły i wizje obywateli na przyszłość. Nasze dyskusje były rejestrowane. Powstało z nich 15 filmów, energetycznych portretów mieszkańców i miejscowości, w których byliśmy.

The *Nomadic Garden* is a mobile garden. Usually we associate a garden with a permanent location – gardens are created, blossom and then die in the same place. The *Nomadic Garden* however appears suddenly only for a day at unexpected places where people normally don't have access to a garden, who don't visit gardens and don't participate in a garden culture.

Thus in 2017 we travelled from May to September with a nomadic tent through *Nowa Amerika* and spent one day each in the following 15 places which are listed in chronological order:

Cigacice, Słońsk, Steinhöfel, *Stubfurt* (Frankfurt-Stubice), Bautzen, Drawsko Pomorskie, Ośno Lubuskie, Muszkowo, Zielona Góra, Torgelow, Bad Freienwalde, Lunow-Stolzenhagen, Szczecin, Głogów, and Cedynia.

We spoke to the locals about their place, we talked about the negative and the positive sides of each place and collected suggestions about changes, ideas and visions which we incorporated into a regional plan. The discussions were video-recorded and thus 15 films were created with spirited portraits of the 15 places we visited.

Nomadic Garden, Cigacice, 2018

Nomadic Garden, Drawsko Pomorskie, 2018

the outline of a new reality is based on the experience of failure, acryl on canvas, 110 x 110 cm, (2013), Michael Kurzwey

Gespräch | Rozmowa | Interview

Marek Wasilewski – Michael Kurzwey

Marek Wasilewski: Seit 30 Jahren arbeitest Du intensiv als Künstler und Kurator. Die visuellen Künste sind allgemein anerkannt als Methode, die Welt zu beschreiben, sie abzubilden oder zu dekonstruieren. Du definierst die von Dir unternommenen Aktivitäten als „Erschaffung von Wirklichkeiten“. Kannst Du erklären, worin die Strategie Deiner Tätigkeit besteht?

Michael Kurzwey: Ich könnte mit der Gegenfrage antworten, ob Deine Definition von Kunst heute noch allgemeingültig ist. Bereits in den 70er Jahren hat Joseph Beuys begonnen, mit einem „erweiterten Kunstbegriff“ zu arbeiten und seine Idee der „Sozialen Plastik“ entwickelt, welche das gesamte gesellschaftliche Gebilde als eine unvollendete Skulptur betrachtet, die sich in einem ständigen Entwicklungsprozess befindet. Mal wird sie aufgebaut, mal wird etwas weggenommen, mal wird sie komplett dekonstruiert, um dann wieder neu aufgebaut zu werden. Ich befinde mich selber in einem solchen Prozess, bei dem es nicht zu einer abschließenden Form kommt, ein ewig unvollendetes Kunstwerk.

Es gibt meine ganz persönliche Ebene. Ich bin in Westdeutschland aufgewachsen, dort wurde ich sozialisiert. Nach dem Abitur lebte ich 3 Jahre in Frankreich. Dort musste ich meine kulturellen Denk- und Handlungsmuster überdenken, denn dort tickte das Leben anders, als ich es gewohnt war. Die größte Veränderung ging 1990 mit meinem Umzug nach Poznań einher.

Marek Wasilewski: Od trzydziestu lat działasz intensywnie jako artysta i kurator. Sztuki wizualne uznawane są dosyć powszechnie za metodę opisywania świata, jego odwzorowania lub dekonstruowania. Ty określasz podejmowane przez siebie działania jako „kreację rzeczywistości”. Czy mógłbyś objaśnić na czym polega strategia twojego działania?

Michael Kurzwey: Mógłbym odpowiadać pytaniem czy twoja definicja sztuki aktualnie jeszcze jest powszechna. Już w latach 70-tych Joseph Beuys zaczął pracować nad „rozszerzonym pojęciem sztuki” i tworzył swoją koncepcję „rzeźby społecznej”, która traktuje cały twór społeczny jako niedokończoną rzeźbę. Znajduje się ona w ciągłym procesie rozwoju. Pracujemy nad tym dziełem, potem coś odejmujemy, może ją dekonstrujemy, aby ją potem zbudować na nowo. Sam się znajduję w takim procesie, w którym nie dojdzie do formy ostatecznej, jest on wiecznie niedokończonym dziełem.

Jest moja płaszczyzna prywatna. Wychowałem się na terenie zachodnich Niemiec, tam zostałem socjalizowany. Po maturze mieszkałem 3 lata we Francji. Tam musiałem przemyśleć moje wzorce myślowe i zachowania, tam życie toczyło się inaczej, niż byłem przyzwyczajony. Do największych zmian doprowadziła mnie jednak przeprowadzka do Poznania w 1990 roku. Poznałem kolejną inną kulturę i znalazłem się w państwie dekonstruowanego dopiero paktu warszawskiego. Aby móc się komunikować z ludźmi musiałem

Marek Wasilewski: For the last 30 years, you have been working intensively as an artist and curator. The visual arts are quite commonly seen as a method of describing the world, mapping or deconstructing it. You define your actions as “reality constructions”. Could you explain the strategy of your activities?

Michael Kurzwey: I could counter the question by asking whether your definition of art still holds true in modern society. In the 1970s Joseph Beuys already started to work with an “extended definition of art” and developed the idea of “social sculpture” which looks at the entire social structure as an unfinished sculpture in a state of constant development. During this process the social sculpture builds up, might be reduced at times, sometimes it is completely deconstructed and then again rebuilt. Personally, I am also part of this process in which there is no final form and I see myself as an eternally unfinished piece of art.

On a very personal level, I grew up in West Germany, where I was socialized. After graduating from high school, I went to France for three years. This forced me to reconsider my cultural patterns of thinking and acting because in France life runs on a different track to what I was used to. The biggest change came in 1990, when I moved to Poznań. I got involved in yet another culture, and had to adapt to a country that had only recently deconstructed the “Warsaw Pact”.

reality is a construction, acryl on canvas, 110 x 110 cm, (2013)
Michael Kurzweily

Ich lernte eine weitere andere Kultur kennen und ein Land des gerade erst dekonstruierten „Warschauer Paktes“. Um kommunizieren zu können, musste ich Polnisch lernen. Ich stellte fest, dass jede Sprache anders schwingt und ihr andere Muster zugrunde liegen. Mit jeder Kultur, die ich mir aneignete, veränderte sich auch meine Identität. Als ich nach weiteren 8 Jahren an die deutsch-polnische Grenze zog, eröffnete sich die einmalige Möglichkeit, mir auch geographisch meinen eigenen Identitätsraum zu schaffen, irgendwie im Dazwischen.

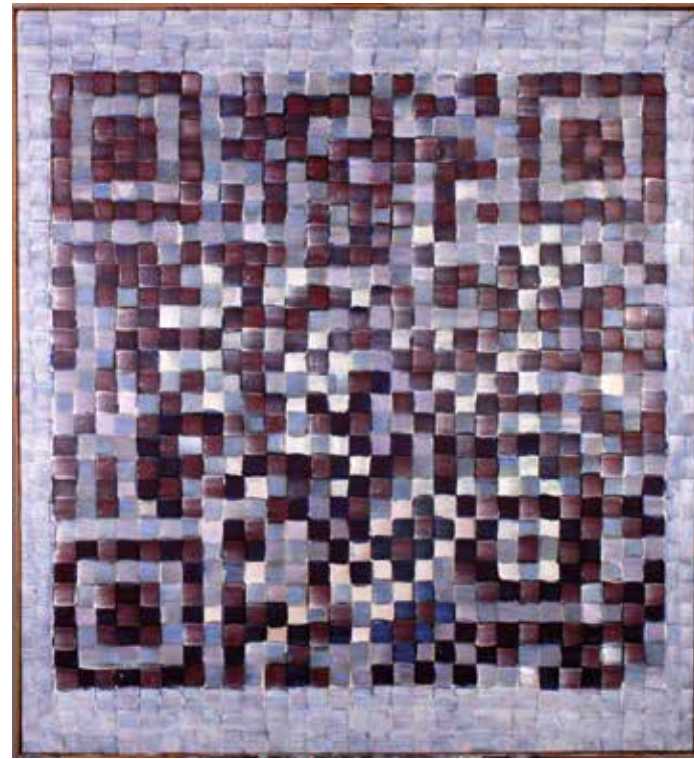
Es scheint vielleicht auf den ersten Blick so, dass uns die uns umgebende Realität determiniert und uns nichts anderes übrig bleibt, als diese Rahmensetzungen zu beschreiben, zu kopieren oder zu dekonstruieren. Für manche Menschen sind Nationalstaat und Traditionen das Korsett,

się nauczyć języka polskiego. Doświadczylem, że każdy język ma swoją muzykę i bazuje na innych regułach. Z każdą kulturą, w którą się wtopiłem, zmieniała się moja tożsamość. Kiedy po ośmiu latach przeprowadziłem się na tereny pogranicza polsko-niemieckiego, otworzyła mi się wyjątkowa okazja tworzenia mojego osobistego i jednocześnie geograficznego obszaru pomiędzy.

Na pierwsze rzut oka wydaje się, że otaczająca nas rzeczywistość jest nam dana na zawsze i nic nam nie pozostaje niż jej opisywanie, skopiowanie i dekonstruowanie. Dla niektórych państwo narodowościowe i tradycje to gorset, który odbiera im strach przed niepewnościami. Rozwój się toczy gdzieś pomiędzy, trzymamy się czegoś, puszczamy i tworzymy coś nowego. Doświadczylem wielką ulgę, kiedy doświadczylem, że tworzone przez człowieka rzeczywistości i nar-

In order to communicate I had to learn Polish and I realized that every language has a different cadence and its very own patterns that form it. With every culture I acquired, my identity changed too. When I moved to the German-Polish border region eight years later, I realized that this was a unique opportunity to create my own geographical identity space, a place somewhere between others.

At first glance, it may seem that the surrounding reality determines us and that we have no choice but to describe, copy or deconstruct a given framework. For some people, nationality and traditions act as the scaffolding that supports them in times of uncertainty. Progress is a process of holding on, letting go and creating something new.

constructing reality is an ongoing proces, acryl on canvas, 110 x 110 cm, (2013)
Michael Kurzweily

das ihnen die Angst vor dem Ungewissen nimmt. Entwicklung bewegt sich zwischen Festhalten, Loslassen und Neues zu gestalten. Ich habe es als befreiend erlebt, als mir bewusst wurde, dass es diese Wirklichkeiten bzw. Narrationen nur deshalb so gibt, weil ich an sie glaube. Dieses Bewusstsein erst gibt mir die Freiheit, die Wirklichkeit neu zu erschaffen, laborhaft neue Realitäten zu konstruieren. Diese Realitäten werden wirksam, wenn es mir gelingt, andere Menschen davon zu überzeugen und wir dann gemeinsam an Rahmensetzungen arbeiten und mit unserem Handeln zu füllen.

Marek: Ich möchte auf dem von mir umrissenen Feld der Kunst beharren, denn es ist für unser Gespräch funktional. Wir können es um die sehr lapidare Definition von Arthur C. Danto – die Kunst ist die Verkörperung von Bedeutungen – erweitern und ich möchte danach fragen, was für eine Bedeutung Deine Arbeit für Dich hat. Was möchtest Du zeigen, was willst Du erreichen? Du kreierst neue gesellschaftliche Fakten, aktivierst Menschen zum Handeln, indem Du neue hybride supranationale Verwaltungseinheiten begründest (wie z.B. eine Stadt oder eine ganze Region).

Als Kind fühlte ich mich in der Schulklasse nicht zur Gemeinschaft gehörig. Ich wollte aber um jeden Preis dazu gehören, suchte Anerkennung. Unbedingt wollte ich beim Fußball mitspielen und schoss Eigentore. Bis ich mein Anderssein akzeptierte. Ich traf die Entscheidung, Künstler zu sein. Das schien mir schon als Jugendlicher der einzig mögliche Weg. Nur als Künstler konnte ich mich und die Welt neu erfinden.

Meine Gruppenuntauglichkeit führte zu der Frage, mit der ich mich bis heute künstlerisch beschäftige: Wer ist ICH, wer ist WIR und wer die ANDEREN? „Je est un autre“ (Ich ist ein Anderer), so formulierte es einmal Arthur Rimbaud.

racje istnieją tylko dlatego, że w nie wierzy. Dopiero ta świadomość dała mi wolności kreowania rzeczywistości na nowo, tworząc laboratorium nowych rzeczywistości. Realizują się one, kiedy udaje mi się do nich przekonać innych i kiedy potem wspólnie wypełniamy te nowe wzorce naszymi działaniami.

Marek: Będę upierał się przy nakreślonym przeze mnie polu sztuki ponieważ jest funkcjonalne na użytek naszej rozmowy. Można poszerzyć je o bardzo lapidarną definicję Artura C. Danto – sztuka jest ucieleśnieniem znaczenia i zapytać o to jakie według Ciebie ma znaczenie Twoja praca. Co chcesz pokazać, osiągnąć? Kreujesz nowe fakty społeczne, aktywizujesz ludzi do działań, powołując do istnienia nowe hybrydowe ponadpaństwowe jednostki administracyjne (jak np. miasto albo cały region).

Jako dziecko w klasie szkolnej czułem się wykluczony ze społeczności. Ale chciałem być zaakceptowany za wszelką cenę. Koniecznie chciałem grać w drużynę piłki nożnej i strzeliłem bramkę samobójczą. Aż w końcu zaakceptowałem moją inność. Zdecydowałem się być artystą. Już w wieku młodzieńczym wydawało mi się, że to dla mnie jedyna możliwa droga. Tylko jako artysta byłem w stanie odkryć siebie i cały świat na nowo.

Moja nieumiejętność przynależenia do społeczności doprowadziła mnie do zagadnienia, którym artystycznie zajmuję się do dziś: Czym jest JA, czym jest MY a czym INNI? „Je est un autre“ (Ja jest innym), tak to sformułował Arthur Rimbaud.

Jednocześnie jestem człowiekiem politycznym. W demokracji odpowiedzialność za rozwój społeczeństwa ciąży na każdym obywatelu, tak jak to powiedziała Hannah Arendt w swoich postulatach: „Keiner hat das Recht zu gehorchen“ (Nikt nie ma prawo być posłusznym).

I experienced it as liberating when I realized that realities or narratives only exist because I believe in them. And it is this insight that gives me the freedom to create a new reality, or multiple ones – like in a laboratory.

These new realities become effective when I manage to persuade others to believe in these new realities and we can come together to work on the new mindset and populate it with our actions.

Marek: I would like to go back to the definition of art as I described it because it is key in this conversation. We could expand it by Arthur C. Danto's very concise definition that a work of art is “a meaning given to embodiment”. I would like to ask you what meaning art has for you. What do you want to show, what do you want to achieve? You create new social facts and you push people into action by establishing new hybrid supra-national administrative units (such as a city for example or an entire region).

As a child I had the feeling that I didn't belong. But I wanted to be part of the school community at all costs, and was looking for recognition. I wanted to join the soccer team, but unfortunately I only scored own goals – until I finally accepted my different being and decided to become an artist. Even as a teenager, this seemed to be the only possibly way for me. Only as an artist could I re-invent myself and the world.

My inability to socially fit in led me to ask questions that I still try to answer in my art: Who is I, who are WE and who is the OTHER? „Je est un autre“ (I is another) as Arthur Rimbaud once put it.

At the same time I am a political person. In a democracy the responsibility for social progress rests on each citizen, and Hanna Arendt's wonderful statement: “Nobody has the right to obey” is important in this regard.

Künstlerbund Heilbronn, 2018, Foto: Volkmar Köhler

Gleichzeitig bin ich ein politischer Mensch. In einer Demokratie ruht die Verantwortung für gesellschaftliche Entwicklungen auf jedem Bürger, frei nach der wunderbaren Forderung von Hannah Arendt: „Keiner hat das Recht zu gehorchen“.

Der Nationalstaat ist heute als politisches Konstrukt nicht mehr in der Lage, Probleme globalen Ausmaßes zu lösen. Entfesselte global agierende Märkte und der fortschreitende Klimawandel bedrohen gemeinsam das Fortbestehen der gesamten Menschheit auf unserem Planeten. Da kann ich mich nicht auf ein „l'art pour l'art“ zurückziehen. Meine Freiheit als

Państwo narodowościowe jako konstrukt polityczny dzisiaj już nie jest w stanie rozwiązać naszych problemów o wymiarze globalnym. Dzika, uwolniona i działająca globalnie gospodarka oraz postępujące zmiany klimatyczne zagrażają istnieniu całej ludności na naszej planecie. Dlatego nie mogę się wycofać na polu „l'art pour l'art“ (sztuka dla sztuki). Moja wolność jako artysty wiąże się z odpowiedzialnością wobec odbiorcy mojej sztuki.

Miasto *Stubfurt* jest próbą zajęcia się tymi kompleksowymi zagadnieniami i to w idealnym miejscu – tu na granicy dwóch ciał narodowościowych. Twierdzenie, że *Stubfurt* istnieje jako

Today, the nation state is a political construction that is no longer capable of solving problems with a global dimension. Unleashed global markets and advancing climate change threaten the existence of mankind on our planet. This makes it impossible for me to retreat to „l'art pour l'art“. My freedom as an artist is linked to feeling responsible for the recipients of my art.

The City of *Stubfurt* is an attempt to deal with these issues. Ideally, I can pursue these questions right here on the border of two national entities. The claim that *Stubfurt* is a supranational city confronts the old identity construction of nation states. In *Stubfurt* there are no Poles or

Künstler geht Hand in Hand mit der Verantwortung gegenüber den Rezipienten meiner Kunst.

Die Stadt *Stubfurt* ist ein Versuch, mich mit diesen zusammenhängenden Fragen zu beschäftigen. Dieser Fragestellung kann ich idealerweise genau hier an der Grenze zweier nationaler Körper nachgehen. Die Behauptung, dass es mit *Stubfurt* eine supranationale Stadt gibt, reibt sich an den alten Identitätskonstrukten der Nationalstaaten. In *Stubfurt* gibt es nicht mehr Polen und Deutsche, nur Menschen mit unterschiedlichsten kulturellen Wurzeln, die eine solidarische Lebensgemeinschaft ausprobieren. *Nowa Amerika* ist als Ausdehnung der Idee von *Stubfurt* auf die gesamte deutsch-polnische Grenzregion zu verstehen.

Dabei arbeite ich mit der Strategie der Behauptung, dass es *Stubfurt* gibt. Als Mimikri tauchten zunächst visuelle Spuren der Existenz von *Stubfurt* in Frankfurt und Słubice auf: Stadtwappen, Hahnenschrei, Stadtmauer, Touristeninformation, Stadtplan, Reiseführer, Postkarten.

miasto ponadnarodowe ściera się ze starymi konstrukcjami tożsamościowymi państw narodowościowych. W *Stubfurcie* nie ma już Polaków i Niemców. Mamy tylko do czynienia z ludźmi o różnych korzeniach kulturowych, którzy wypróbują życie w nowej społeczności o charakterze solidarnym. *Nowa Amerika* jest rozszerzeniem idei *Stubfurtu* na terenie całego pogranicza polsko-niemieckiego.

Strategia bazuje na twierdzeniu, że *Stubfurt* po prostu istnieje. W formie mimikry pojawiają się ślady egzystencji *Stubfurtu* we Frankfurcie i w Słubicach: godło, pianie koguta, mury obronne, informacja turystyczna, plan miasta, przewodnik turystyczny, pocztówki.

Moja działalność byłaby jedynie hipotetyczna, gdyby nie istnieli także obywatele tego miasta. Dopiero przez ich udział *Stubfurt* stał się rzeźbą socjalną (społeczną). Z udziałem zmieniających się uczestników wypróbowaliśmy wspólnie krok po kroku struktury, które umożliwiają nam aktywne współtworzenie miasta: Dziennik *Stub-*

Germans, only people with different cultural roots, who are trying to live in solidarity within the community. *Nowa Amerika* is to be understood as an extension of the idea of *Stubfurt* across the entire German-Polish border region.

I work with the assumption that *Stubfurt* is a reality. This means that bit by bit visual traces of *Stubfurt* appear in Frankfurt and Słubice such as the coat-of-arms, the rooster crowing, the city wall, a tourist information centre, a new map of the city, a travel guide and postcards.

Yet all my striving would only be hypothetical if it were not for the citizens of *Stubfurt*. It is only through them that *Stubfurt* has become a continually changing social sculpture.

Over the years many participants have experimented with various structures in order to enable everyone to participate actively in communal processes like the production of the daily newspaper *PROFIL* or *Radio Stubfurt*. We even founded the *Stubfurt* parliament, in which everyone who takes part has a vote and automatically becomes a city councillor.

This is especially apparent at *Bridge Plaza*, the agora and current heart of our city. It is interesting to note that we seem to attract people who have lost their social affiliation in one way or the other, for instance people who have been unemployed for a long time, migrants, refugees and people who, for various reasons, are looking for alternative forms of society. They are at home in *Stubfurt*, they enrich and shape our “in-between” space in different ways with their creative and cultural potentials.

In this way, *Stubfurt* has become a laboratory for creating a future society. I would like to show that an intercultural community is possible – beyond the idea of the nation state. At least, this is what I want to try out; failure of course is part of this.

Künstlerbund Heilbronn, 2018, Foto: Volkmar Köhler

Mein Handeln wäre aber nur hypothetisch, wenn da nicht die Bürger dieser Stadt wären. Erst durch sie wurde *Stufurt* zu einer sich wandelnden Sozialen Plastik. Mit über die Jahre wechselnden Teilnehmern haben wir gemeinsam nach und nach Strukturen ausprobiert, die ein aktives Mitgestalten aller ermöglicht: *Stufurter* Tageszeitung PROFIL, Radio *Stufurt* und das *Stufurter* Parlament, bei dem jeder, der an einer Sitzung teilnimmt, automatisch Stadtverordneter ist und eine Stimme hat. Besonders deutlich wird das beim *Brückenplatz / Plac Mostowy*, unserer Agora, dem derzeitigen Herz unserer Stadt. Erstaunlicherweise ziehen wir insbesondere solche Leute an, die auf unterschiedliche Weise ihre gesellschaftliche Zugehörigkeit verloren haben: Langzeitarbeitslose, Migranten, Flüchtlinge und Menschen, die aus unterschiedlichen Gründen andere Gesellschaftsformen suchen. In *Stufurt* sind sie zuhause, sie bereichern und gestalten mit ihren ganz unterschiedlichen kreativen und kulturellen Potentialen unseren „Dazwischenraum“.

Stufurt ist so ein Labor für die Gestaltung einer zukünftigen Gesellschaft geworden.

Ich möchte zeigen, dass eine interkulturelle Gemeinschaft jenseits der Idee des Nationalstaates möglich ist, zumindest möchte ich es ausprobieren. Scheitern inklusive.

Marek: Hast Du über den politischen Aspekt Deiner Aktivitäten nachgedacht? Führen die von Dir initiierten Aktivitäten Deiner Meinung nach zu spürbaren Veränderungen?

Die Aufgabe der Politik besteht darin, gesellschaftliche Rahmenbedingungen zu gestalten. Indem ich mit meinen Wirklichkeitskonstruktionen gesellschaftliche Rahmen und Narrative infrage stelle, betrete ich natürlich den politischen Raum. Konsequenterweise begann ich dann auch die Lokalpolitik mitzugestalten, wurde für „Bündnis 90 | Die Grünen“ als „Sachkundiger

furtu PROFIL, Radio *Stufurt* oraz Parlament *Stufurtu*, gdzie każda osoba uczestnicząca w jego obradach automatycznie staje się radnym i ma głos. Szczególnie widać to na naszym *Brückenplatz / Placu Mostowym*. W tej chwili to nasza agora, serce naszego miasta.

Ciekawe, że przyciągamy szczególnie takie osoby, które w różny sposób utraciły przynależność społeczną: wieloletnich bezrobotnych, migrantów, uchodźców i ludzi, którzy z różnych powodów szukają nowych struktur społecznych. W *Stufurcie* są u siebie, współtworzą i wzbogacają naszą „przestrzeń pomiędzy” swoją kreatywnością i różnorodnością kulturową.

W ten sposób *Stufurt* stał się laboratorium kreowania i badania form społeczeństwa przyszłości.

Chcę pokazać, że wspólnota interkulturowa (międzykulturowa) poza ideą państwa narodowościowego jest możliwa, a przynajmniej chcę to wypróbować. Niepowodzenie stwarza szansę na podjęcie kolejnych prób.

Marek: Czy myślałeś o politycznym aspekcie swoich działań? Czy działania, które inicjujesz wprowadzają według Ciebie zmiany, które są odczuwalne?

Zadaniem polityki jest kształtowanie społecznych warunków ramowych. Kwestionując społeczne ramy i narracje moimi konstrukcjami rzeczywistości, w naturalny sposób wkraczam na arenę polityczną. W rezultacie zacząłem współtworzyć lokalną politykę i przez partię „Bündnis 90 | Die Grünen” zostałem wybrany do rady kultury jako „kompetentny mieszkaniec” i zostałem członkiem partii. Stopniowo zdałem sobie sprawę, że moja energia nie wystarczy dla obu tych aktywności. Dlatego wycofałem się z polityki lokalnej, aby skoncentrować się na swojej twórczości. Niemniej jednak jestem członkiem LAG Kultur (Grupa robocza d/s kultury partii zielonych w Brandenburgii) i BAG Kultur (Federacyjna grupa robocza

Marek: Have you thought about the political aspect of your activities? Do you think your activities are leading to noticeable changes?

The main task of politics is to frame social conditions. The moment my reality constructions questioned the existing social frameworks and narratives, I had no choice but to enter the political arena and I became involved in local politics. I joined the Alliance 90/Green Party and was elected “expert resident” to the cultural committee. But after a while I realized that I didn’t have enough energy for both. That’s why I withdrew from local politics in order to concentrate on my artistic work. Nevertheless, I am still a member of two cultural committees: one that operates on the federal level (BAG -BundesArbeitsGemeinschaft) and the other on the Brandenburg state level (LAG -LandsArbeitsGemeinschaft). During the committee meetings, I realized that change was only taking place within the existing system. However, I believe in a complete change of the system. In an artist society, the basic attitude of all citizens is that of the artist: to design a world without constraints, to question structures, etc., and to create new links between different areas of society in a playful way. It is about understanding all individuals as artistic and creative beings who playfully and seriously, humorously and profoundly rediscover the world. Every day we as creative and artistic individuals need to find and establish new connections, start networking with one another and thus become creators of a new society. This new social order is no longer part of a performance-oriented society driven by work and career. It is more about the innocent child’s amazement at the world, as well as the ability to let go of any created structures. All this requires trust in the constantly changing process of the social sculpture, an inner freedom and the ability of replacing fear with creative curiosity.

This new artistic framing of society requires a complete remodeling of social structures.

Theater performance and installation *ducken/verkriechen/maulhalten / płaszczyć się/kryć się/stulić gębę / duck/creep away/shut up*, 2020

Einwohner“ in den Kulturausschuss gewählt und bin Parteimitglied geworden. Nach und nach habe ich gemerkt, dass meine Energie nicht für beides ausreicht. Deshalb habe ich mich aus der kommunalen Politik zurückgezogen, um mich auf meine künstlerische Arbeit zu konzentrieren. Dennoch bin ich Mitglied der LAG (LandesArbeitsGemeinschaft) Kultur und der BAG (BundesArbeitsGemeinschaft) Kultur. Bei den dort stattfindenden Diskussionen habe ich gemerkt, dass hier immer nur Änderungen im Rahmen des bereits vorhandenen Systems gedacht und umgesetzt werden können. Ich plädiere aber für einen Systemwandel. In einer Künstlergesellschaft ist die menschliche Grundhaltung aller Bürger die des Künstlers: in Freiheit Welt gestalten, infrage stellen, spielerisch neue Verknüpfungen unterschiedlicher gesellschaftlicher Bereiche herstellen. Es geht also darum, alle Individuen als künstlerisch-kreative Wesen zu begreifen, die spielerisch und ernsthaft, humorvoll und tiefgründig täglich Welt neu entdecken, neue Zusammenhänge finden und knüpfen, die sich darin miteinander vernetzen und zu Schöpfern von Gesellschaft werden. Das neue gesellschaftliche System hat nichts mehr mit

d/s kultury partii zielonych). Podczas dyskusji, które się tam toczyły zauważyłem, że zmiany można wymyślić i wprowadzić tylko w ramach istniejącego systemu. Ale jestem zwolennikiem zmiany systemu. W „społeczeństwie artystów” podstawową postawą ludzką wszystkich obywateli jest postawa artysty: projektowanie i kwestionowanie świata w wolności, tworzenie nowych powiązań między różnymi obszarami społecznymi. Chodzi o zrozumienie wszystkich jednostek jako bytów artystycznych i twórczych, które żartobliwie i poważnie, z humorem i dogłębnie odkrywają świat każdego dnia, znajdują i nawiązują nowe połączenia, które łączą się w sieci i stają się twórcami społeczeństwa. Nowy system społeczny nie ma już nic wspólnego ze społeczeństwem osiągnięć, w którym praca i kariera są motorem i parametrami. Dziecięce zdziwienie zawłaszczeniem świata, a także umiejętność odpuszczania raz stworzonych struktur wymagają zaufania do rzeźby społecznej, która jest nieustannie w procesie, wewnętrznej wolności i daru zastępowania strachu twórczą ciekawością.

Te nowe ramy artystyczne wymagają całkowitej przebudowy wszystkich struktur społecznych.

Education – beginning at nursery school right up to university, including art school – plays a pivotal role. Economics and the banking system need to be restructured in such a way that they are aligned with the needs and the common good of the people.

At the level of the cities and municipalities, we need agoras in the inner city areas which enable the residents to make active contributions to urban development and try them out.

The artist society is a community based on solidarity, in which a sense of community can grow freely.

I see the *Bridge Plaza* as a laboratory for the artist society. It is here that during a long process new socio-political structures evolved that seem to work well for our micro-society. For example, the parliament of *Stufurt*, where all attending the meetings automatically become city councilors with the right to vote. There is also the board of “key holders”, uniting all those who regularly participate in the activities of the *Bridge Plaza* and who get a key to the former gymnasium where

einer Leistungsgesellschaft zu tun, in der Arbeit und Karriere Motoren und Parameter sind. Das kindliche Staunen bei der Aneignung von Welt, wie aber auch die Gabe, einmal geschaffene Strukturen wieder loslassen zu können benötigen Vertrauen in eine ständig im Prozess befindliche Soziale Plastik, innere Freiheit und die Fähigkeit, Angst durch kreative Neugierde zu ersetzen.

Diese neue künstlerische Rahmensetzung erfordert einen völligen Umbau aller gesellschaftlichen Strukturen. Eine wichtige Rolle spielt dabei das Bildungssystem vom Kindergarten bis hin zu Universitäten, aber auch Kunsthochschulen. Das Wirtschafts- und Bankensystem muss so umgebaut werden, dass es gemeinwohlorientiert wird.

Auf der Ebene der Städte und Gemeinden benötigen wir Agoren im Innenstadtbereich, die es den Einwohnern ermöglichen, aktiv ihre Ideen und Beiträge zur Stadtentwicklung einzubringen und auszuprobieren.

Ważną rolę odgrywa w tym system edukacji od przedszkoli po uniwersytety, ale także uczelnie artystyczne. Należy zrestrukturizować system gospodarczy i bankowy w taki sposób, aby był zorientowany na dobro wspólne. Na poziomie miast i gmin potrzebujemy agor w obszarze śródmiejskim, które umożliwią mieszkańcom aktywne wnoszenie i wypróbowywanie swoich pomysłów i wkładu w rozwój miasta. Społeczność artystów jest wspólnotą solidarną, w której duch pomocy sąsiedzkiej może wzrastać w wolności. Projekt *Brückenplatz / Plac Mostowy* postrzegam jako laboratorium społeczności artystów. Tam wytoniły się procesowe, nowe struktury społeczno-polityczne, które sprawdziły się w naszym mikrospołeczeństwie: „Parlament Stubfurcki”, w którym każdy, kto przychodzi do społeczeństwa, jest automatycznie radnym *Stubfurtu* i ma jeden głos. Albo komitet „posiadaczy kluczy”, zrzeszający tych, którzy regularnie odwiedzają *Brückenplatz / Plac Mostowy* i otrzymali klucz do dawnej hali sportowej oraz dostęp administratora do naszego kalendarza wydarzeń. Otrzymali zaufanie

the *Bridge Plaza* is located and have administrative access to our events calendar. They are trusted and receive responsibility as a gift.

Furthermore, everyone can come and join the *Bridge Plaza*, and realize their own ideas. It is a place where the artist society is enabled. The sheer presence of people in this living space within the politics of public space is a provocation to the prevailing understanding of the city as product.

Whether I succeed in noticeably changing society with all these activities is up to others to decide. If it is true that all change starts with an idea – then I think I am heading in the right direction.

You mentioned activities like neighbors helping each other and you work with immigrants. Can you give any examples of small but measurable changes that have improved the lives of people?

ducken/verkiechen/maulhalten | płaszczyć się/kryć się/stulić głowę | duck/creep away/shut up, Foto: Jan Poppenhagen, 2020

Die Künstlergesellschaft ist eine ganz direkt solidarische Gemeinschaft, in der in Freiheit der Geist der Nachbarschaftshilfe wachsen kann.

Den *Brückenplatz / Plac Mostowy* verstehe ich als ein Labor für Künstlergesellschaft. Dort sind prozesshaft neue gesellschaftspolitische Strukturen entstanden, die sich in unserer Mikrogemeinschaft bewährt haben: Das *Stubfurter Parlament*, bei dem alle, die zu der öffentlichen Sitzung kommen, automatisch Stadtverordnete von *Stubfurt* sind und eine Stimme haben. Oder das Gremium der „Schlüsselbesitzer“, das diejenigen vereint, die regelmäßig auf dem *Brückenplatz / Plac Mostowy* aktiv sind und einen Schlüssel zur alten ehemaligen Turnhalle, sowie einen Administratorenzugang zu unserem Veranstaltungskalender bekommen haben. Sie haben Vertrauen und Verantwortung geschenkt bekommen. Darüber hinaus kann jeder zum *Brückenplatz / Plac Mostowy* kommen, mitmachen und seine eigenen Ideen einbringen und umsetzen. Ein Ort der Ermöglichung von Künstlergesellschaft.

Die Anwesenheit dieses von Menschen gelebten Ortes im öffentlichen politischen Raum stellt sich quer zum gegenwärtigen politischen Verständnis von Stadt als Produkt.

Ob ich mit diesen Aktivitäten spürbar den Wandel gestalte, das mögen andere bewerten. Wenn es stimmt, dass aller Wandel mit der Formulierung einer Idee beginnt, dann bin ich ja auf einem guten Weg.

Du erwähnst Aktivitäten wie Nachbarschaftshilfe, ihr arbeitet mit Einwanderern. Ich möchte, dass Du versuchst, Beispiele für messbare, auch kleine Veränderungen zum Besseren im Leben der Menschen zu nennen.

Es ist für mich selbstverständlich, den Menschen, die zu uns kommen, bei ihren Problemen zu helfen. Als 2015 die beiden Kameruner Freddy und Cyprien abgeschoben werden sollten, habe

Cyprien Cirez Fathey, RA Dieter Bollmann, Freddy Ovongo Meba

i odpowiedzialność. Ponadto każdy może udać się na *Brückenplatz / Plac Mostowy*, przyjść, wziąć udział, wprowadzać i realizować własne pomysły. Miejsce, w którym społeczeństwo artystów jest możliwe. Obecność tego miejsca, w którym mieszkają ludzie w publicznej przestrzeni politycznej, stoi w sprzeczności z obecnym politycznym rozumieniem miasta jako produktu.

Niech inni oceniają, czy tymi działaniami tworzę zauważalną zmianę. Jeśli to prawda, że każda zmiana zaczyna się od sformułowania pomysłu, to jestem na dobrej drodze.

Wspominasz o takich działaniach jak np. pomoc sąsiedzka, pracujecie z imigrantami. Chciałbym abyś jednak spróbował podać przykłady wymiernych nawet drobnych zmian na lepsze w życiu ludzi.

Jest rzeczą oczywistą, że pomagam ludziom, którzy przychodzą do nas ze swoimi problemami. Kiedy dwóch Kameruńczyków Freddy i Cyprien mieli zostać deportowani w 2015 r., znalazłem prawnika, który zaopiekował się nimi na zasadzie wolontariatu. Tłumaczyłem na francuski i wszy-

For me it is a given to help people who come to us with their problems. When the two Cameroonians Freddy and Cyprien were about to be deported in 2015, I found a pro bono lawyer for them. I acted as interpreter and we all went to the hearings together. We managed to get both of them into a special asylum run by the protestant church. After a few months, with the aid of our network, we then managed to find them apprenticeships as electricians and in 2019 they both passed their trade test as the best electrician apprentices in East Brandenburg. Cyprien now has a normal residence permit and two children with a German and Freddy also made it. Then there is the case of Ayham, a dentist from Syria. He now has his own dental surgery and recently obtained German citizenship. Another example is Heidi. She has been unemployed since 1991. She came to us in 2016 to do community service due to a court order. At the time she was xenophobic and extremely nationalistic. She served all her compulsory hours and then stayed on. Today she is friends with Bahar from Iran, Bijou from Guinea and Özlem from Turkey and they are

Schlüsselbesitzer:innen | posiadacze kluczy | key owners, Fotos: Uta Kurzweilly, 2019

ich einen Rechtsanwalt gefunden, der sich ehrenamtlich um sie gekümmert hat. Ich habe ins Französische gedolmetscht und wir sind alle zusammen zu den Anhörungen gefahren. Wir haben es geschafft, beide für mehrere Monate im Kirchenasyl der evangelischen Kirche unterzubringen. Anschließend haben sie mithilfe unseres Netzwerkes einen Ausbildungsplatz als Elektriker bekommen und 2019 die besten Gesellenprüfungen in Ostbrandenburg gemacht. Cyprien hat jetzt eine normale Aufenthaltsgenehmigung und zwei Kinder mit einer Deutschen und auch Freddy hat es geschafft. Oder Ayham, der Zahnarzt aus Syrien. Er hat jetzt seine eigene Praxis und erst vor ein paar Wochen die deutsche Staatsbürgerschaft bekommen. Und dann Heidi, die seit 1991 arbeitslos ist. Sie kam 2016 zu uns,

sie zusammen poszlißmy na przesłuchania. Udało nam się umieścić ich obu w azylu kościelnym kościoła ewangelickiego na kilka miesięcy. Następnie przy pomocy naszej sieci dostali staż w zawodzie elektryka i w 2019 roku zdali najlepsze egzaminy czeladnicze we Wschodniej Brandenburgii. Cyprien i Freddy mają teraz normalne pozwolenie na pobyt, a ten pierwszy dwójce dzieci z Niemką. Albo Ayham, dentysta z Syrii. Obecnie prowadzi własny gabinet, uzyskał obywatelstwo niemieckie zaledwie kilka tygodni temu. A potem Heidi z Frankfurtu, która jest bezrobotna od 1991 roku. Trafiła do nas w 2016 roku, aby za karę wykonywać prace społeczne. W tamtym czasie była ksenofobiczna i skrajnie nacjonalistyczna. Ukończyła godziny wspólnotowe w tym samym roku i mimo to została

Heiderose Päch, Bijou Camara Diaka, 2021

Dorothee Yaki A Ngon epse Jung, 2020

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2013
Markus Derling, Michael Kurzweilly

um bei uns Sozialstunden als Strafe abzuleisten. Sie war damals ausländerfeindlich und extrem nationalistisch eingestellt. Ihre Stunden hat sie noch im selben Jahr abgeleistet und ist trotzdem bei uns geblieben. Heute ist sie mit Bahar aus dem Iran, Bijou aus Guinea und Özlem aus der Türkei befreundet und sie machen zusammen auf dem *Brückenplatz* mit. Es gibt viele solcher Beispiele für diese kleinen Veränderungen.

Mit Beginn der Corona-Pandemie haben bei uns 8 Frauen zusammen Gesichtsmasken genäht und kostenlos abgegeben. Insgesamt haben so mehrere tausend Menschen unsere Masken aus afrikanischen Stoffen bekommen.

Dann haben wir Spenden für die Patienten des Stübicer Krankenhaus gesammelt, das im Oktober 2020 zu einem Krankenhaus nur für Covid-Patienten wurde. Ich hoffe, dass wir ihnen mit frischem Obst, Babybrei, Joghurts und Erwachsenenwindeln den Aufenthalt etwas erleichtern konnten. Wir helfen Familien beim Einkaufen, die sich in Quarantäne befinden.

Durch unsere Nachbarschaftshilfen ist die Akzeptanz für den *Brückenplatz* stark gewachsen. Ich denke, dass wir auch einen Beitrag zum Abbau von Vorurteilen leisten, wenn Steve aus Kamerun einer 80-jährigen Frankfurter Rentnerin den Einkauf vorbeibringt.

z nami. Dziś przyjaźni się z Baharem z Iranu, Bijou z Gwinei i Özlem z Turcji i działa na rzecz *Placu mostowego*. Jest wiele takich małych przykładów małych zmian.

Na początku pandemii koronawirusa 8 kobiet szyło maseczki i rozdawało je bezpłatnie. W sumie kilka tysięcy osób otrzymało nasze maski wykonane z afrykańskich tkanin.

Następnie zebraliśmy darowizny dla pacjentów szpitala w Słubicach, który w październiku 2020 roku stał się szpitalem tylko dla pacjentów Covid. Mam nadzieję, że mogliśmy nieco ułatwić im pobyt świeżymi owocami, owsianką dla dzieci, jogurtami i pieluchami dla dorosłych. Pomagamy rodzinom w kwarantannie w zakupach.

Dzięki pomocy sąsiedztwa akceptacja *Placu Mostowego* znacznie wzrosła. Myślę, że pomagamy też przełamać uprzedzenia, gdy Steve z Kamerunu przynosi zakupy 80-letniej frankfurckiej emerytce.

Duże zmiany wymagają czasu. Mam nadzieję, że w polityce lokalnej uda nam się przekonać większość radnych o znaczeniu naszej pracy dla rozwoju miasta. Do tej pory ważniejszy był dla nich hotel ze strefą SPA.

all regulars at the *Bridge Plaza*. There are many such examples of these small changes.

At the very beginning of the corona pandemic we had eight women sewing face masks and giving them away for free. In total, several thousand people received our masks made out of African fabric.

We also collected donations for the patients of the Słubice hospital, which was turned into a hospital reserved for Covid patients only in October 2020. We supplied the patients with fresh fruit, baby food, yoghurt and adult diapers to ease their hospital stay. We also help families who are in quarantine with shopping.

Thanks to this sense of community and the community helping out whenever there is a need, the acceptance of the *Bridge Plaza* has grown significantly. I think that examples like Steve from Cameroon who is doing the shopping for an 80-year-old Frankfurt pensioner also help to fight prejudice.

Big changes take time. I hope that I can persuade the majority of city councilors in our municipality of the relevance of our work for the development of the city. Unfortunately it seems that the development of a spa hotel is more important to them right now.

Nowa Amerika

Hymn

Muzyka - R. Vikaluk

Tekst
March ♩ = 115

Intro (skandieren)

1 zwrotka

A7 A7/B A7/C# A7/E A7/G (Bass line) A7

Szczet-tin, Słub-furt, Zgō - rze-lic, Dzik-wal-de, Las Forst To

D D/C B7 B7/D# Em7 Em7/D A7/C# A7 D Em7 D/F# G D/A E7 A7 D7

isi nasz Land zrōb es be-kannt Na - pisz es na ca - lym Wand. An der O -

G G/B D D7 G G/B D D7

de - ra - Ny-ße ent - lang, ciag - nie - my an ei - zem Strang, śpie -

G G#0 D/A A#0 B7 B7/D# Em Em7 A7 A7/B A7/C# A7

wa - my m-zem, śpie - wa - my m-zem, śpie - wa - my m-zem ten Ge - sang

Refrein

D D D A7 Em A7 D D7

No-wa No-wa No-wa A-me-ri-ka Dla nas die-ses Land to wspōl - no - ta. NaszaGe -

G Asus A7 D D7/F# G Em7 Asus A7 D

mein - schaft jest wan - der - bar, zu - sam - men jes - teś - ny No-wa A-me-ri-ka.

(skandieren)

A7 A7/B A7/C# A7/E A7/G (Bass line) A7 2 zwrotka

Szczet-tin, Słub-furt, Zgō - rze-lic, Dzik-wal-de, Las Forst Mię-dzy -

D D/C B7 B7/D# Em7 Em7/D A7/C# A7 D Em7 D/F# G D/A E7 A7 D7

halbphyn - ny-mi Gren - zen le - ben, ra-zemwo-len wir do szę - ścia stre-ben. Tu

G G/B D D7 G G/B D D7

cho - dzi o to zu ver - schteben, że jest no-wy Ra-um für I - de-en. A więc -

G G#0 D/A B7 Em Em7 A7 A7/B A7/C# A7

lass uns hier al - k ste-h'n. No-wa A-me-ri-ka po - ma - ga by wirseh'n.

Große Veränderungen brauchen Zeit. Ich wünsche mir, dass wir in der Kommunalpolitik eine Mehrheit der Stadtverordneten von der Relevanz unserer Arbeit für die Stadtentwicklung überzeugen können. Bisher ist ihnen ein Hotel mit Spa Area wichtiger.

Du sprichst von einer Künstlergesellschaft. Wie reagieren andere Künstler und die allgemein verstandene Welt der Kunst auf Deine Handlungen?

Ich bin nicht der einzige, der von einer Künstlergesellschaft spricht. Ich habe den Begriff das erste Mal in einem Zitat von Györgi Konrád gelesen. Zusammen mit Joanna Kiliszek und Karsten Wittke bereiten wir für Ende 2021 eine Konferenz mit dem Titel „Die Kunst rettet die Welt II“ vor, u.a. mit den Themen Künstlergesellschaft, Nachhaltigkeit und Ästhetik, sowie Internationalität und Lokalität. Es gibt Künstler, die lieber in ihrem Atelier für den Kunstmarkt arbeiten. Manchen ist mein Ansatz fremd. Für mich ist Kunst eine Haltung und erst danach kommen das Konzept und dann das daraus resultierende Ausdrucksmedium. Natürlich vernetze ich mich insbesondere mit Künstlern und Menschen, die das ähnlich sehen. Aber es gibt Leute, die meinen, dass meine Arbeit keine Kunst sei. Für sie ist Kunst Bildhauerei, Malerei, Grafik, Fotografie, Film, Musik, Theater. Eben die Gattungen der klassischen Moderne. Mit der „Sozialen Plastik“ hat Joseph Beuys diesen Rahmen gesprengt. Das ist nur noch nicht bei allen so angekommen. Als ich 1990 nach Poznań kam, wurde ich mit meinem Ansatz oft belächelt als der mit der Sozialkunst. Seitdem hat sich aber auch in Polen vieles verändert. Es gibt heute viele Künstler, die ähnlich ticken, wie z.B. Paweł Althamer, Rafał Jakubowicz und andere.

Ja, immer mehr Künstlerinnen und Künstler und auch Künstlerkollektive denken auf ähnliche Weise. Auf diesem Gebiet werden auch ökologische Trends immer wichtiger. Bezieht sich das

Mówisz o społeczeństwie artystów. Jak na Twoje działania reagują inni artyści i szeroko rozumiany świat sztuki?

Nie tylko ja mówię o społeczeństwie artystów. Po raz pierwszy spotkałem się z tym terminem w cytacie z Györgi Konráda. Wraz z Joanną Kiliszek i Karstenem Wittke przygotowujemy konferencję „Sztuka ratuje świat II” na koniec 2021 roku, obejmującą tematykę społeczności artystów, zrównoważonego rozwoju i estetyki, a także międzynarodowości i lokalności. Są artyści, którzy wolą pracować dla rynku sztuki w swojej pracowni. Moje podejście jest dla niektórych obce. Sztuka jest dla mnie postawą i dopiero potem pojawia się koncept, a następnie wynikający z niego środek wyrazu. Oczywiście szczególnie nawiązuję kontakty z artystami i ludźmi, którzy postrzegają to podobnie. Ale są ludzie, którzy uważają, że moja praca nie jest sztuką. Dla nich sztuka to rzeźba, malarstwo, grafika, fotografia, film, muzyka, teatr. Gatunki klasycznego modernizmu. Joseph Beuys przełamał te ramy ideą „Social Sculpture”. Ale po prostu to jeszcze nie rezonuje ze wszystkimi. Kiedy przyjechałem do Poznania w 1990 roku, moje podejście było często wyśmiewane jako podejście do sztuki społecznej. Od tego czasu również w Polsce wiele się zmieniło. Dziś jest wielu artystów, którzy myślą podobnie, jak Paweł Althamer, Rafał Jakubowicz i inni.

Tak, coraz więcej artystek i artystów a także kolektywów artystycznych myśli w podobny sposób. Coraz ważniejsze w tym polu są także nurty ekologiczne. Czy projekt Nowej Ameryki odnosi się w jakiś sposób do kryzysu klimatycznego i zmian, które spowoduje? Tereny nad Odrą w 2050 roku zostaną najprawdopodobniej zalane, to także obszar Nowej Ameryki.

Słubfurt i Nowa Amerika ewoluują od przyszłości do teraźniejszości. W rezultacie zawsze chodzi o wypróbowanie rozwiązań bieżących problemów. Przyczyna kryzysu klimatycznego ma

You mention an artist society. How do other artists and the general art world react to your activities?

I am not the only one involved in an artist society. I encountered the term for the first time in a quote by Györgi Konrád. Together with Joanna Kiliszek and Karsten Wittke we are preparing a conference entitled “Art Saves the World II” and which is scheduled for the end of 2021. This will cover topics such as artist society, sustainability, aesthetics, internationalism and localism. Of course, there will always be artists who prefer to work in their studios for the art market. My approach seems foreign to some of them. For me, art is an attitude, the concept is secondary and the resulting medium of expression comes last. Of course, my network consists of artists and people who share similar views. But there are people who don't consider my work to be art. For them, art is sculpture, painting, graphics, photography, film, music and theater – all the genres of classical modernism. It was Joseph Beuys with his idea of “social sculpture” who broke the shackles of the conventional framework of art. This view hasn't yet trickled down to everyone. When I came to Poznań in 1990, I was often ridiculed to be the guy who practices a type of art therapy. Since then, much has changed, also in Poland. Today, there are many artists who have similar views for example Paweł Althamer and Rafał Jakubowicz.

Yes, more and more artists and artists' collectives think in a similar way. Ecological topics are also trending. Does the Project Nowa Amerika also involve the climate crisis and the changes this brings about? The Oder region and therefore also the territory of Nowa Amerika will probably be flooded by 2050.

Słubfurt and Nowa Amerika are evolving from the future back to the present time. We thus always need to look for solutions for current

Michael, Mohamad, Fatemeh, Jan, Dorothée, Bijou, Leo, Katja, Raoul, Joel, 2020

Projekt *Nowa Amerika* irgendwie auch auf die Klimakrise und den Wandel, den sie provoziert? Die Gebiete an der Oder werden 2050 voraussichtlich überschwemmt sein, sie gehören auch in den Bereich von *Nowa Amerika*.

Stufurt und *Nowa Amerika* entwickeln sich ja aus der Zukunft in die Gegenwart. Folglich geht es immer auch darum, für aktuelle Probleme Lösungen auszuprobieren. Die Ursache der Klimakrise ist systemischer Natur. Das wirtschaftliche System des Produzierens von Mehrwert in Kombination mit den Egoisten der Firmen und Nationalstaaten liegt der Klimakrise zugrunde. *Nowa Amerika* und *Stufurt* sind per se Laborversuche, die eine nachhaltige Gesellschaft ausprobieren. Deutlich wird das besonders beim

Charakter systemowy. Ekonomiczny system tworzenia wartości dodanej w połączeniu z egoizmem przedsiębiorstw i państw narodowych leży u podstaw kryzysu klimatycznego. *Nowa Amerika* i *Stufurt* to eksperymenty laboratoryjne per se, które wypróbowują zrównoważone społeczeństwo. Staje się to szczególnie widoczne w przypadku *Brückenplatz* / *Placu Mostowego* w *Stufurcie*, który stara się działać na rzecz dobra wspólnego ze swoim Repaircafé (kawiarnią remontową), FreeShop (darmowym sklepem), pomocą sąsiedzką i wspólnotą solidarności. Oczywiście twoje pytanie natychmiast prowokuje mnie do zbadania dalszych możliwości działania. Podstawowym rozumieniem *Stufurtu* i *Nowej Ameryki* jest nie walka z czymś, ale przewidywanie możliwych rozwiązań. To zużywa mniej energii.

problems. The origin of the climate crisis is systemic. Our economy is based on producing always more value; and together with competing companies and nations these are the main reasons for the climate crises. *Nowa Amerika* and *Stufurt* – experiments by definition – are trying to create a sustainable society. This becomes particularly apparent at the *Bridge Plaza* in *Stufurt*, where the repair café, the for-free-shop, neighborhood self-help and community solidarity groups already function in an attempt to organize life with the common good in mind. Actually, your question tempts me to test new options.

The basic understanding in *Stufurt* and *Nowa Amerika* is not to fight against something, but

Brückenplatz / *Plac Mostowy* in *Stufurt*, der mit seinem Repaircafé, dem Umsonstladen, Nachbarschaftshilfe und einer Solidargemeinschaft gemeinwohlorientiertes Handeln ausprobiert. Deine Frage provoziert mich natürlich sofort dazu, weitere Handlungsmöglichkeiten auszuloten. Das Grundverständnis von *Stufurt* und *Nowa Amerika* besteht darin, nicht gegen etwas zu kämpfen, sondern Lösungsmöglichkeiten vorzunehmen. Das verbraucht weniger Energie.

Wenn 2050 in *Nowa Amerika* die Sintflut ankommt, dann haben wir *Stufurt* bereits in eine schwimmende Stadt verwandelt. Etwas ernsthafter gesprochen: Aus der Zukunft heraus gedacht, wird die Lösung wirklich eine Mischung sein aus gezwungenermaßen systemischen Änderungen, die aber erst dann Wirklichkeit werden, wenn wir das Thema Klimawandel und seine Folgen nicht mehr verdrängen können. Mit Deiner Frage provoziert du uns *Stufurter*, dazu mal im *Stufurter* Parlament eine Anhörung zu machen.

Inspirieren Dich die Aktivitäten anderer Künstler?

Natürlich inspirieren mich die Aktivitäten anderer Künstler – und nicht nur Künstler.

Mich inspirieren die Aktivitäten, Vorschläge und Ideen von allen Leuten, die an *Stufurt* und *Nowa Amerika* mitwirken. Nur durch die Beiträge aus der Gemeinschaft ist das so komplex geworden und Kunst verbindet sich mit dem praktischen Leben.

Joseph Beuys mit seiner Idee der „Sozialen Plastik“ und Richard Buckminster-Fuller mit seiner Schrift „Operating Manual for Spaceship Earth“ (Bedienungsanleitung für das Raumschiff Erde) haben mich besonders inspiriert. Unter den lebenden Künstlern kann ich beispielhaft Thomas Hirschhorn und Paweł Althamer nennen. Und dann gibt es verschiedene formale und nichtformale Künstlernetzwerke, in denen wir

BRÜCKENPLATZ | PLAC MOSTOWY 3.0

EINE OFFENE SOLIDARGEMEINSCHAFT | OTWARTA WSPÓLNOTA SOLIDARNOŚCI

Bijou Camara Diaka, 2018

Kiedy powódź nadejdzie do *Nowej Ameryki* w 2050 r., to *Stufurt* już będzie pływającym miastem. Mówiąc poważnie: z przyszłości rozwiązaniem będzie tak naprawdę mieszanina nieuchronnych zmian systemowych, które staną się rzeczywistością tylko wtedy, gdy nie będziemy

to come up with possible solutions. This takes up less energy.

If the great flood arrives in *Nowa Amerika* in 2050, we will already have transformed *Stufurt* into a floating city. To put it more seriously:

uns gegenseitig inspirieren, wie zum Beispiel das „Netzwerk für Raumumordnung“ RUO, oder auch das jährlich in Frankfurt-Stubice stattfindende Festival „IAbiRynT“, bei dem bis zu 80 Künstlerinnen und Künstler für einen intensiven und sehr inspirierenden Austausch zusammen kommen. Mich inspiriert die Arbeit meiner Frau, die es immer wieder schafft, in einer großen Institution, wie der Volkshochschule neue Akzente zu setzen, manchmal ergeben sich interessante Kooperationen daraus. Mich inspiriert auch die Arbeit meines Sohnes Jonatan, der als Anthropologe auch auf dem Gebiet der Wirklichkeitskonstruktion unterwegs ist.

mogli dłużej tłumaczyć problem zmian klimatycznych i ich konsekwencji. Swoim pytaniem sprowokowałem nas *stufurtczyków* do przeprowadzenia przesłuchania w *stufurckim* parlamencie.

Czy inspirują cię działania innych artystów?

Oczywiście inspirują mnie działania innych artystów – i to nie tylko artystów. Inspirują mnie działania, sugestie i pomysły wszystkich zaangażowanych w *Stufurcie* i *Nowej Ameryce*. Dopiero dzięki wkładowi społeczności sprawa stała się tak złożona, a sztuka łączy się z praktycznym życiem.

Thinking from a future perspective, the solution will probably be a mixture of inevitably systemic changes, which will be implemented only when the issue of climate change and its consequences can no longer be ignored. Your question provokes us *Stufurt* residents to call for a hearing on the topic at the *Stufurt* parliament.

Are you inspired by the activities of other artists?

Of course I am inspired by other artists – but not only by artists. I feel inspired by activities, propositions and ideas from all the people contributing to *Stufurt* and *Nowa Amerika*.

Gespräch | Rozmowa | Talk: Michael Kurzweily, Aleksandra Jach, Paweł Wodziński, Anja Osswald, Paweł Althamer, Foto: Anna Panek-Kusz

Gespräch | Rozmowa | Talk: Paweł Althamer, Michael Kurzweily, Aleksandra Jach, Paweł Wodziński, Anja Osswald

Du arbeitest im deutsch-polnischen Grenzgebiet, das derzeit ein Teil des vereinigten Europas ist. Wie gestaltet sich Deine Zusammenarbeit mit den Polen und den polnischen Behörden? Wirst Du als Partner gesehen?

Ich habe gerade ein Begleitschreiben der beiden Bürgermeister von Frankfurt und Stubice an die Behörden von Nova Gorica und Gorizia an der slowenisch-italienischen Grenze erhalten. Das Schreiben soll meinen Künstleraufenthalt und den Kontakt mit den Behörden dieser weiteren europäischen Doppelstadt erleichtern.

In Stubice hat sich eine What's App Gruppe mit dem Namen „Dzieci *Stufurtu*“ (Kinder von *Stufurt*) gegründet. Das sind Eltern aus Stubice, die ihre Kinder in Frankfurt zur Schule schicken. Überhaupt wird auf der polnischen Seite gerne der Begriff *Stufurt* als Bezeichnung für Frankfurt-Stubice benutzt. Mit dem Stubicer Kulturhaus SMOK arbeite ich seit der Gründung von *Stufurt* sehr gut zusammen, Krzysztof Wojciechowski (der Direktor des Collegium Polonicum) ist mein Freund.

Aber es gibt auch Reibungen. Als die Behörden von Frankfurt und Stubice eine gemeinsame Dachmarke entwickeln wollten, kam auch das Gespräch auf den Begriff „*Stufurt*“. Das war vielen beiderseits der Oder zu provokant. Sie entschieden

Szpeciallynie zainspirował mnie Joseph Beuys z jego pomysłem „Rzeźby społecznej” oraz Richard Buckminster-Fuller z jego „Operating Manual for Spaceship Earth” (Instrukcją obsługi statku kosmicznego Ziemia). Wśród żyjących artystów jako przykłady mogę wymienić Thomasa Hirschhorna i Pawła Althamera. Są też różne formalne i nieformalne sieci artystów, w których wzajemnie się inspirujemy, jak np. „Sieć na rzecz reorganizacji przestrzennej” RUO czy coroczny festiwal „IAbiRynT”, który odbywa się we Frankfurcie-Stubicach. Na intensywną i bardzo inspirującą wymianę spotyka się tutaj corocznie ok. 80 artystów. Inspiruje mnie praca mojej żony, której udaje się postawić nowe akcenty w dużej instytucji, jaką jest Volkshochschule (centrum edukacji dla dorosłych), czasem owocuje interesującą współpracą. Inspiruje mnie również twórczość mojego syna Jonatana, który jako antropolog także zajmuje się konstruowaniem rzeczywistości.

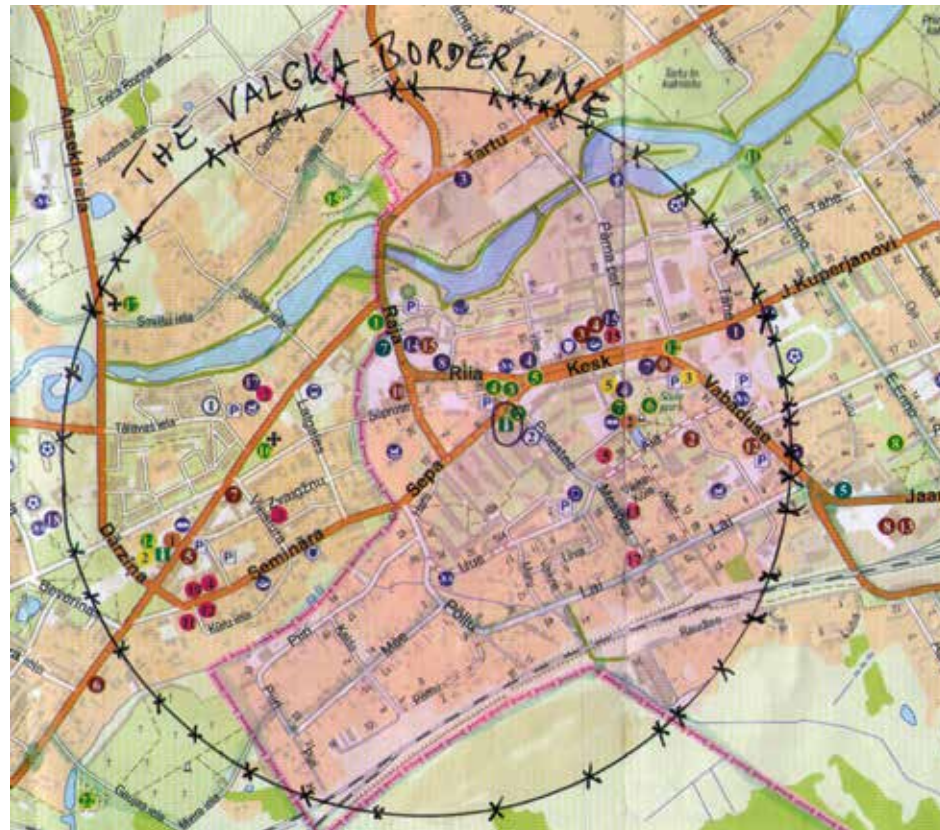
Pracujesz na pograniczu Polski i Niemiec, które są obecnie częścią zjednoczonej Europy. *Stufurt* jest projektem polsko-niemieckim. Jak układa się Twoja współpraca z Polakami i polskimi władzami? Czy jesteś dostrzegany jako partner?

Właśnie otrzymałem list od dwóch burmistrzów Frankfurtu i Stubice do władz Nova Gorica

It is because of their contributions as a community that things have become so complex. Art links up with practical life.

Joseph Beuys and his idea of “social sculpture” inspired me as well as the “Operating Manual for Spaceship Earth” by Richard Buckminster-Fuller. Among living artists I would name Thomas Hirschhorn and Paweł Althamer as examples. And then there are several formal and informal artist networks that mutually inspire each other, for example RUO (network for space displacement) and the annual art festival „IAbiRynT” in Frankfurt-Stubice, where up to 80 artists meet for inspiring discussions on art. I am inspired by my wife’s work at large institutions such as the adult education center. She always manages to find different ways of creating art resulting in some interesting collaborations. I am also inspired by the work of my son Jonatan, an anthropologist, and who is also involved in reality constructions.

You are working in the German-Polish border region, which right now is part of a united Europe. *Stufurt* is a Polish-German project. How do you go about working with the Poles and the Polish administration? Do they regard you as a partner?

Valga + Valka = Valgka

sich stattdessen für „Europäische Doppelstadt Frankfurt- Stubice“. Es gibt auch erbitterte Gegner in Frankfurt und Stubice. In Stubice vor allem Nationalisten. Sie haben sogar einen Aufkleber mit dem durchgestrichenen Wappen von *Stubfurt* hergestellt und an verschiedenen Hauseingängen angebracht. Auf Frankfurter Seite hat es *Stubfurt* sogar bis in das Wahlprogramm der AfD gebracht als „mit Steuergeldern finanzierter Unsinn eines selbsternannten Künstlers, den es zu stoppen gilt“.

Welche Schwierigkeiten und Hindernisse in Deiner Tätigkeit hältst Du für am schwierigsten zu überwinden?

Der Mainstream der Gesellschaft denkt Kunst noch immer in den Rahmensetzungen der klas-

si Gorizia na granicy słoweńsko-włoskiej. List ma ułatwić mi pobyt artystyczny i kontakt z władzami tego kolejnego europejskiego miasta partnerskiego.

W Stubicach powstała grupa WhatsApp o nazwie „Dzieci *Stubfurtu*“. To rodzice ze Stubic, którzy posyłają swoje dzieci do szkoły we Frankfurcie. Generalnie termin *Stubfurt* jest często używany po stronie polskiej jako oznaczenie Frankfurtu-Stubice. Ze Stubiczkiem Miejskim Ośrodkiem Kultury SMOK współpracuję bardzo dobrze od momentu powstania *Stubfurtu*, a moim przyjacielem jest Krzysztof Wojciechowski (dyrektor Collegium Polonicum).

Ale są też tarcia. Gdy władze Frankfurtu i Stubic chciały wypracować wspólną markę paraso-

estnisch-lettischer Grenzfluss | Rzeka na granicy estońsko-łotewskiej | Estonian-Latvian border river

Actually, I have just received a letter of recommendation from the mayors of Frankfurt and Stubice directed at the administrations of Nova Gorica and Gorizia at the Slovenian-Italian border which is aimed at paving the way for my artist residency in this European twin and border town.

In Stubice we have a WhatsApp group called „Dzieci *Stubfurtu*“ (*Stubfurt's Children*), consisting of parents from Stubice who send their children to German schools in Frankfurt.

Generally, the Polish side likes to refer to *Stubfurt* when actually meaning Stubice and Frankfurt.

I also collaborate with the SMOK cultural center in Stubice, and Krzysztof Wojciechowski (the

FC Jaran, Hamid Behzad

schen Moderne. Besonders auf kommunaler und regionaler Ebene ist es deshalb schwierig, für den *Brückenplatz* Geld aus dem Fördertopf für Kunst und Kultur zu erhalten. Auch mein Vortrag auf einer Stadtverordnetenversammlung hat daran nichts geändert. Ich würde mir wünschen, dass sich dort etwas ändert.

Mit meinen Wirklichkeitskonstruktionen entwickle ich spielerisch und laborhaft neue Systeme und stelle die Behauptung auf, dass sie existieren. Das passiert, indem ich sie visualisiere – nicht im neutralen Raum einer Galerie, sondern mitten im Stadtraum. Die so entstehende Reibung ist natürlich gewollt. Ich bin aber meist auf eine finanzielle Förderung meiner Projekte angewiesen.

Auf dem *Brückenplatz* zum Beispiel machen die Leute alles Mögliche, wie Fußball spielen, Feste, Rechtsberatung für Geflüchtete. Da wurde mir gesagt, dass sei schließlich keine Kunst. Mit einem Vortrag über „Soziale Plastik“ konnte ich sie nicht überzeugen.

Überregional sieht das anders aus. Ich habe gerade ein sechsmonatiges Künstlerstipendium der Stiftung Kunstfonds für die Entwicklung

lową, diskutowano także o nazwie „*Stubfurt*“. Dla wielu po obu stronach Odry było to zbyt prowokacyjne. Zamiast tego zdecydowali się na „Europejskie Dwumieście Frankfurt-Stubice“. Zaciekli przeciwnicy są we Frankfurcie i w Stubicach. W Stubicach głównie nacjonaliści. Zrobili nawet naklejkę z przekreślonym herbem *Stubfurtu* i przyklejali ją do różnych wejść do domów. Po stronie Frankfurtu *Stubfurt* trafił nawet do manifestu wyborczego AfD (partia nacjonalistyczna w Niemczech) jako „finansowany z podatków nonsens samowznającego artysty, którego trzeba powstrzymać“.

Jakie trudności, przeszkody w twojej działalności wydają ci się najtrudniejsze do pokonania?

Główny nurt społeczeństwa nadal myśli o sztuce w ramach klasycznego modernizmu. Dlatego trudno, zwłaszcza na szczeblu gminnym i regionalnym, zdobyć pieniądze na *Plac Mostowy* z puli na sztukę i kulturę. Nawet mój wykład na temat rzeźby społecznej w radzie miasta tego nie zmienił. Chciałbym żeby się tam coś przeistoczyło.

Tworząc moje konstrukcje rzeczywistości, tworzę nowe systemy w zabawny i laboratoryjny sposób i twierdzę, że one istnieją. Dzieje się to poprzez ich wizualizację – nie w neutralnej przestrzeni galerii, ale w środku przestrzeni miejskiej. Wynikające z tego tarcie jest oczywiście zamierzone. Ale jestem w większości uzależniony od wsparcia finansowego dla moich projektów.

Na przykład na *Brückenplatz* ludzie robią różne rzeczy, na przykład grają w piłkę nożną, obchodzą uroczystości i udzielają uchodźcom porad prawnych. Wtedy powiedziano mi, że to w końcu nie jest sztuka. Nie mogłem ich przekonać wykładem na temat „rzeźby społecznej“.

W skali kraju wygląda to inaczej. Właśnie otrzymałem sześciomiesięczny grant artystyczny federacyjnej Fundacji „Stiftung Kunstfonds“ na stworzenie cyfrowej agory dla *Placu Mostowego*

director of the Collegium Polonicum) is a close friend of mine.

Of course we don't always agree. When the administrations of Frankfurt and Stubice wanted to develop a common city marketing slogan, they looked at the term „*Stubfurt*“. But this seemed to be too provocative for both parties. Instead, they opted for “European Twin City Frankfurt-Stubice“. There are some fierce opponents in Frankfurt as well as in Stubice. In Stubice these are mainly nationalists. They have even designed a sticker with a cross drawn through the *Stubfurt* coat-of-arms and which is displayed on some of the entrance doors of houses. On the Frankfurt side *Stubfurt* made it even into the AfD election manifesto as “tax-funded nonsense by a self-proclaimed artist, who needs to be stopped”.

What are the most difficult obstacles you need to overcome in your activism?

Mainstream society still defines art within the frame of Classical Modernism. This makes it especially difficult on a municipal and regional level to receive funding for the *Bridge Plaza* from the art and culture budgets. My presentation at the city council was unsuccessful. I can only hope that something will shift there.

Using the reality constructions, I am experimenting with and developing new systems and make the statement that they exist. I do this through visualizations – not in a neutral gallery space, but right in the middle of the urban space. The resulting friction is of course intentional. And yet, I do depend on public funding for my projects.

At the *Bridge Plaza* for example, people do all sorts of things – they play football, have parties, and refugees get legal advice. I was told that this wasn't art. In my presentation on “Social Sculpture” I was not able to convince them otherwise.

Foto: Anna Grunemann, 2021

einer digitalen Agora des *Brückenplatzes* im Internet bekommen. Und ich habe gelernt, für meine Projekte nicht nur Fördertöpfe aus dem Bereich der Kunst zu akquirieren. Es gibt für meine Projekte Förderungen z.B. aus dem Bereich Soziokultur, der politischen und kulturellen Bildung, der Integration, der deutsch-polnischen Zusammenarbeit. Ich habe gelernt, je nach Konzept nach den passenden Fördergebern Ausschau zu halten. Für das Projekt „Kommunalwahlen in *Stubfurt*“ erhielt ich den Bundespreis für politische Bildung, für „*Nowa Amerika*“ den Förderpreis der Europauniversität Viadrina, und für *Stubfurt* und *Nowa Amerika* das

w Internetecie. Nauczyłem się nie tylko pozyskiwać środki finansowe na swoje projekty z dziedziny sztuki. Mam dofinansowanie na moje projekty m.in. z zakresu socjokultury, edukacji politycznej i kulturalnej, integracji, współpracy polsko-niemieckiej. Nauczyłem się szukać odpowiednich sponsorów w zależności od koncepcji. Za projekt „Wybory komunalne w *Stubfurcie*” otrzymałem Federalną Nagrodę Edukacji Politycznej, za *Nową Amerykę* nagrodę Europejskiego Uniwersytetu Viadrina, a za *Stubfurt* i *Nową Amerykę* Federalny Krzyż Zasługi i Nagrodę Artystyczną miasta Budziszyn.

On the federal level things are better. I just received a six-month art grant from the foundation “Stiftung Kunstfonds” in order to develop a digital agora for the *Bridge Plaza* on the internet. I have also learned to fundraise my projects not only through art-related subsidies. My projects can also receive funding from the socio-cultural budget, or foundations dealing with political and cultural education, integration and Polish-German cooperation. I have learned to look out for the right funding according to the specific need of each project. For the project “Municipal elections in *Stubfurt*“ I received the federal award for political education, for „*Nowa Amerika*“ the promotion

Wilfried Götze, Michael Kurzwelly, Hannes Forster, 2021, Foto: Anna Grunemann

Bundesverdienstkreuz und immerhin auch den Kunstpreis der Stadt Bautzen.

Seit 22 Jahren arbeite ich von Projekt zu Projekt. Zwischendurch gab es auch mal mehrjährige Förderungen, die mir mehr Stabilität für die Entwicklung meiner Projekte boten. Mit dem *Brückenplatz* müssen wir wieder umziehen und einem Hotel weichen. Ich würde mir vor allem für dieses Projekt mehr Stabilität wünschen, denn die Entwicklung einer solchen Gemeinschaft braucht viel Zeit und Geduld. Aber die Kulturdezernentin der Stadt Frankfurt (Oder) sagte mir im Gespräch, dass wir es doch gewohnt seien, uns immer wieder neu zu erfinden.

Als Künstler musste ich lernen, Anträge zu schreiben und abzurechnen. Gerade das Abrechnen gehört dabei nicht zu meinen spannendsten Aufgaben – aber sie müssen getan werden.

Die größte Herausforderung, der ich mich immer wieder neu stellen muss, ist die Gestaltung der Partizipation. Ich kann Menschen nur zum Mitmachen gewinnen, wenn ich ihnen Gestal-

Pracuję od projektu do projektu od 22 lat. W międzyczasie były też wieloletnie granty, które dały mi większą stabilność w rozwoju moich projektów. Z *Placu Mostowego* znów musimy się przenieść i ustąpić miejsca hotelowi. Przede wszystkim chciałbym, aby ten projekt był bardziej stabilny, ponieważ rozwój takiej społeczności wymaga dużo czasu i cierpliwości. Ale szefowa wydziału kultury we Frankfurcie nad Odrą powiedziała mi w rozmowie jedynie tyle, że jesteśmy przecież przyzwyczajeni do ciągłego odkrywania siebie na nowo.

Jako artysta musiałem nauczyć się pisać i rozliczać aplikacje. W szczególności księgowość nie należy do moich najbardziej ekscytujących zadań – ale trzeba to robić.

Największym wyzwaniem, z którym ciągle muszę się mierzyć, jest „rzeźbienie” partycypacji. Mogę przekonać ludzi do udziału tylko wtedy, gdy dam im swobodę twórczą, zaufanie i odpowiedzialność. Nie wszyscy aktywni na *Brückenplatz* rozumieją kontekst artystyczny, który się za nim kryje. Lubią to miejsce, bo czują się tam jak w domu, bo są tam

prize of the European University of Viadrina, and for *Stubfurt* and *Nowa Amerika* the Order of Merit of the Federal Republic of Germany and last but not least the art prize of the City of Bautzen.

For 22 years I been working my way from one project to the other. Sometimes I was lucky to receive funding for several years in a row, which allowed for more stability in the development of my projects. Soon the *Bridge Plaza* will have to move once again, giving way to a hotel. This project in particular requires stability, because developing an open community takes time and patience. The head of the cultural department of the city of Frankfurt (Oder) only recently told me that by now we were all used to reinventing ourselves over and over again.

As an artist I had to learn how to complete applications and to account for the money. Book-keeping is not one of my favorite tasks – but it has to be done.

The biggest challenge I am continuously confronted with is the shaping and implementation

Ambassadors of Nowa Amerika in front of the Embassy, Nueva Görice, 2021

tungsfreiräume, Vertrauen und Verantwortung gebe. Nicht alle Leute, die auf dem *Brückenplatz* aktiv sind, verstehen den künstlerischen Kontext dahinter. Sie mögen diesen Ort, weil sie sich dort zuhause fühlen dürfen, weil sie dort so respektiert werden, wie sie sind. Ich versuche mich im Hintergrund zu halten und dort Unterstützung zu geben, wo sie gebraucht wird. Jeden Beteiligten der Gemeinschaft des *Brückenplatzes* nehme ich ernst. Mittwochs und samstags bin ich als Ansprechpartner vor Ort. Was bei *Stubfurt* gelingt, ist beim Netzwerk *Nowa Amerika* schwieriger. Mit dem Wegfall der Förderung des Netzwerkes fand der *Nowa Amerika* Kongress nicht mehr statt, weil es dafür keine finanzielle Unterstützung mehr gab.

Ich bin von Fördermitteln abhängig. Der *Brückenplatz* muss Ende 2021 einem Hotel weichen und wir suchen einen neuen Ort. Ich denke manchmal darüber nach, wie ich mich von Fördergeldern unabhängiger machen kann. Aber an anderen Beispielen sehe ich, dass es

szanowani za to, kim są. Staram się pozostać w tle i udzielać wsparcia tam, gdzie jest to potrzebne. Traktuję poważnie wszystkich zaangażowanych w społeczność *Brückenplatz*. W środy i soboty jestem na miejscu jako osoba kontaktowa. To, co się udaje w *Stubfurt*, jest trudniejsze w sieci *Nowa Amerika*. Wraz z zaprzestaniem finansowania sieci *Kongres Nowej Ameryki* już się nie odbywał, ponieważ nie było już dla niego wsparcia finansowego.

Jestem uzależniony od dotacji. *Brückenplatz* będzie musiał ustąpić hotelowi pod koniec 2021 roku i szukamy nowej lokalizacji. Czasami myślę o tym, jak mogę uniezależnić się bardziej od dotacji. Ale z innych przykładów widzę, że jest to niebezpieczne. Jeśli na pierwszy plan wysuwa się zarabianie własnych pieniędzy, to widzę niebezpieczeństwo, że *Brückenplatz* może stracić swoje znaczenie jako laboratorium artystyczno-obywatelskie, bo wtedy musiałbym skupić się na działalności komercyjnej.

of participation. I can only inspire people to participate by granting them a space for creative freedom, by trusting them and giving them responsibility. Not all of those active at the *Bridge Plaza* understand the underlying artistic context. They might just like the place, because here they can feel at home and are respected for who they are. I try to remain in the background and give support where needed. I respect every member of the community and I am available to people every Wednesday and Saturday. Yet, what works well in *Stubfurt*, is more difficult to achieve within the network of *Nowa Amerika*. When the funding for the network ended, this was the end of the *Nowa Amerika* Congress, because it had lost its financial backing.

I depend on public funding. The *Bridge Plaza* is looking for a new location as it has to give way to a hotel by the end of 2021. I have considered depending less on public funding; but if I look at other examples, I see how dangerous this can

gefährlich ist. Wenn das eigene Erwirtschaften von Geld in den Vordergrund rückt, dann sehe ich die Gefahr, dass der *Brückenplatz* seinen Sinn als künstlerisch-bürgergesellschaftliches Labor verlieren kann, denn dann müsste sich mein Focus auf kommerzielle Aktivitäten richten.

In *Nowa Amerika* gibt es auch so ein geheimnisvolles Gebiet, das von diesen rationalen Aktivitäten befreit ist. Kannst Du den Sinn seiner Existenz beschreiben?

Wahrscheinlich meinst Du die „weisse zone“. Dabei handelt es sich um das weltweit erste Gebiet, das es nicht mehr gibt. Ein Gebiet von circa sechzig Quadratkilometern wurde aus allen Landkarten entfernt. Du kannst da nicht rein, weil da nichts ist, aber Du kannst in sieben Etappen drum herum wandern und Dich mit nichts beschäftigen. Bis vor Kurzem gab es am Zonenrand auch das „institut für weisse zone forschung“. Da dort aber nichts mehr passierte, wurde es aufgelöst. Mit der Zeit wird auch keiner mehr so genau wissen, wo sich die „weisse zone“ befindet. Auf jeden Fall aber ist sie da, solange wir an sie denken.

Wenn wir diesen Freiraum im Geiste und in der Wirklichkeit nicht mehr erleben, dann wird auch er verschwunden sein.

weisse zone | biała strefa | white zone, 2007

W *Nowej Ameryce* jest także tajemniczy obszar uwolniony od tych racjonalnych działań. Czy mógłbyś opisać sens jego istnienia?

Prawdopodobnie masz na myśli *białą strefę*? To pierwszy obszar na świecie, który już nie istnieje. Ze wszystkich map usunięto obszar około sześćdziesięciu kilometrów kwadratowych. Nie możesz tam wejść, bo nic nie ma, ale możesz wędrować wokół niego w siedmiu etapach i nie przejmować się niczym. Do niedawna na obrzeżach strefy istniał także „instytut badań białych stref”. Ale ponieważ nic więcej się tam nie wydarzyło, zostało to rozwiązane. Z biegiem czasu nikt nie będzie wiedział dokładnie, gdzie jest *biała strefa*. W każdym razie istnieje tak długo, jak o tym myślimy.

Jeśli nie będziemy już dłużej doświadczać tej wolnej przestrzeni w duchu i w rzeczywistości, to zniknie również *Nowa Ameryka*.

be. When earning money becomes a priority, then the deeper meaning of the *Bridge Plaza* as an artistic and social laboratory may be placed in jeopardy, and I would have to focus on being more commercially viable in my activities.

In *Nowa Amerika* there is also a mysterious territory that is free of all rational activities. Can you describe the reason for its existence?

You are referring to the “white zone”? This is the only territory on earth that has completely vanished. A territory of roughly sixty square kilometers that has been removed from all maps. You cannot enter it because there is nothing, but you can hike around it in seven hiking stages and occupy yourself with nothingness. Until recently, the “research institute of the white zone” was located on the edge of its boundaries. But as nothing was happening there it was disbanded. As time goes by, nobody will remember where exactly the “white zone” was located. Yet, it still exists, at least as long as we think about it.

When we can no longer experience freedom in our minds or in reality, then *Nowa Amerika* will have disappeared.

Ambassadors of Nowa Amerika in front of the Embassy, Nueva Görice, 2021

Künstlerische Nichteinheiten
und anti-identitäre Identitäten

Artystyczne niebyty
i anty-tożsamościowe tożsamości

Artistic nonentities
and anti-identitarian identities

Jonatan Kurzwelly

Verdienstkrzzy am Sznurku, 2019, Michael Kurzwey, Torsten Krüger, Foto: René Matschkowiak

Menschen sind das einzige Tier, das dafür bekannt ist, einen großen Teil seiner wachen Stunden den Nichtidentitäten zu widmen, einer Realität, die konstruiert ist durch Imagination und Sozialverträge. Solche „Dinge“, wie Nationen, Nationalitäten, Geld, Schulden, politische Parteien, Steuern, territoriale Grenzen, Staatsbürgerschaft oder Arbeitserlaubnisse regulieren unsere Realität. Obwohl sie nur deshalb existieren, weil wir kollektiv daran glauben und handeln, als ob sie Wirklichkeit wären, so fühlen sich diese Nichtidentitäten doch schmerzhaft real an, und unser Überleben scheint von ihnen abzuhängen.

Leute sind jedynym zwierzęciem, znanym z tego, że przez większość swojego czasu poświęca swoją uwagę nietożsamościom, rzeczywistości skonstruowanej poprzez wyobraźnię i umowy społeczne. Takie „rzeczy” jak narody, narodowości, pieniądze, długi, partie polityczne, podatki, granice terytorialne, obywatelstwo czy pozwolenia na pracę regulują naszą rzeczywistość. Choć istnieją tylko dlatego, że zbiorowo w nie wierzymy i działamy tak, jakby były rzeczywistością, te nietożsamości wydają się boleśnie realne, a nasze przetrwanie zdaje się od nich zależeć.

Humans are the only animal known for dedicating a large part of their woken hours to nonentities, to a reality constructed through imagination and social contract. Such 'things' as nations, nationalities, money, debt, political parties, taxes, territorial borders, citizenship or work permits regulate our reality. Even though they exist only because we collectively believe and act as if they do, these nonentities feel painfully real, and our survival seems to depend upon them.

Michael Kurzwey's – my father's – art projects explore the arbitrary, imaginary and constructed

Die Kunstprojekte von Michael Kurzwey – meines Vaters – erforschen den willkürlichen, imaginären und konstruierten Charakter unserer sozialen Realitäten. Er lädt uns ein, vieles von dem, was wir für gesetzt halten, einfach mal aufzuheben. Da unsere konstruierte Wirklichkeit konstruiert ist, kann sie seiner Ansicht nach auch de- oder rekonstruiert werden. Er schafft Realitäten, in denen wir uns von der ernsthaften Sorge um den Lebensunterhalt lösen können und uns spielerisch mit einigen der ihnen zugrunde liegenden Konstrukten unseres sozialen Zusammenlebens auseinander setzen können – um so ihre Plastizität zu erforschen, um Alternativen zu imaginieren und kollektiv solche Alternativen ins Leben rufen können. Michael Kurzwey's Hauptwerk ist immateriell: Er formt Konzepte und Skulpturen aus sozialem Gefüge und experimentiert mit alternativen Möglichkeiten, sich unser kollektives Selbst vorzustellen.

Eine der wichtigsten Nichteinheiten, die unsere soziale Realität bedingt und mit der sich seine Projekte beschäftigen, ist die der nationalen Identität. Nationen und nationale Identitäten sind eines der seltenen willkürlichen „Dinge“, die unseren kollektiven Geist stark im Griff haben. Nationen und Nationalitäten sind die Grundeinheit globaler Politik in der heutigen Welt: sie legitimieren die lokale Regierungsführung, sie regulieren Bewegungsfreiheit und setzen Grenzen, sie erteilen und verweigern Aufenthalts- oder Arbeitserlaubnisse, sie deportieren, führen Kriege und motivieren junge Menschen zum Töten und Sterben. Schon vor unserer Geburt bekommen wir eine Nationalität, eine Staatsbürgerschaft, eine Zugehörigkeit zu einer administrativen und politischen Struktur. Dieser zufällige Willkürakt – eine nationale Identität zu erhalten – beeinflusst zahlreiche Aspekte unseres Lebens, wie wir uns selbst definieren und wie andere uns wahrnehmen.

Das Paradox und die Absurdität nationaler und anderer Identitäten liegt in der Stärke ihres Einflusses auf unser Leben, in der Persistenz

Projektów artystycznych Michaela Kurzwey'ego – mojego ojca – badają przypadkowy, wyimaginowany i skonstruowany charakter naszych rzeczywistości społecznych. Zachęca nas do tego, abyśmy po prostu nieważnili wiele z tego, co uważamy za ustanowione. Wierzy, że skoro nasza skonstruowana rzeczywistość jest skonstruowana, może również zostać zdekonstruowana lub zrekonstruowana. Tworzy rzeczywistości, w których możemy oderwać się od poważnych trosk o utrzymanie i bawiąc się, zając niektórymi z podstawowych konstrukcji naszych społecznych interakcji – badając ich plastyczność, wyobrażając sobie alternatywne rozwiązania i wspólnie wprowadzając je w życie. Głównie dzieło Michaela Kurzwey'ego jest niematerialne: kształtuje projekty i rzeźby z tkanki społecznej i eksperymentuje z alternatywnymi sposobami wyobrażania sobie naszego zbiorowego ja.

Jednym z najważniejszych niebytów, warunkujących naszą rzeczywistość społeczną, którym zajmują się jego projekty, jest tożsamość narodowa. Narody i tożsamości narodowe są jedną z dziwnych, przypadkowych „bytów”, które mają silną kontrolę nad naszym zbiorowym intelektem. Narody i narodowości są podstawową jednostką polityki globalnej w dzisiejszym świecie: legitymizują lokalne rządy, regulują swobodę przemieszczania się i wyznaczają granice, przyznają i odmawiają pozwolenia na pobyt lub pracę, deportują, prowadzą wojny i motywują młodych ludzi do zabijania i umierania. Jeszcze przed naszymi narodzinami otrzymujemy narodowość, obywatelstwo, przynależność do struktury administracyjnej i politycznej. Ten przypadkowy akt samowoli – otrzymanie tożsamości narodowej – wpływa na wiele aspektów naszego życia, na to, jak definiujemy siebie i jak inni nas postrzegają.

Paradoks i absurdalność tożsamości narodowych i innych polega na sile ich wpływu na nasze życie, na utrzymywaniu się nadrzędnego pojęcia narodu. Kontrastuje to z wyimaginowanym, skonstruowanym, płynnym i kontekstowym charakterem tożsamości narodowych i innych, które przy

character of our social reality. He invites us to suspend, even if only temporarily, much of what we take for granted. For him, because our social reality is constructed, it can also be de- and re-constructed. He creates realities in which we can detach ourselves from the serious concern for livelihood and engage playfully with some of the underlying constructs of our social coexistence – to explore their plasticity, to imagine alternatives and to collectively enact such alternatives into being. Michael Kurzwey's primary work is intangible: he moulds concepts and sculpts out of social fabric, experimenting with alternative ways of imagining our collective selves.

One of the principal nonentities which condition our social reality and which his projects engage with is that of national identity. Nations and national identities are one of the strange arbitrary 'things' which have a strong hold on our collective minds. Nations and nationalities are the basic unit for global politics in the contemporary world: they give legitimacy to local governance, they regulate movement and establish borders, they grant and reject residency or work permits, they deport, engage in wars and motivate young people to kill and die.¹ Even before our birth we are given a nationality, a citizenship, a belonging to an administrative and political structure. This serendipitous arbitrary act – being given a national identity – influences numerous aspects of our lives, as to how we are supposed to define ourselves and how others will perceive us.

The paradox and absurdity of national and other identities lie in the strength of their hold on our lives, in the persistence of the overarching concept of nation which appears set in stone. This contrasts with the imaginary, constructed, fluid and contextual character of national and other identities which, under analytical scrutiny, dissolve in thin air. Social identities are a specific kind of

¹ For a summary of different scholarly analyses of nationalism, in the broad understanding of the word, see: Umut Özkirimli, *Theories of Nationalism: A Critical Introduction* (New York: Palgrave Macmillan, 2010).

Verdienstkrzż am Sznurku, 2019, Torsten Krüger, Heiderose Päch, Foto: René Matschkowiak

des in Stein gemeißelten übergreifenden Begriffs der Nation. Dies steht im Gegensatz zum imaginären, konstruierten, fließenden und kontextuellen Charakter nationaler und anderer Identitäten, die sich bei analytischer Betrachtung in Luft auflösen. Soziale Identitäten sind eine besondere Art von Geschichten, die wir über uns selbst erzählen, durch die wir versuchen, der Welt einen Sinn zu geben und sie zu ordnen und zu regulieren, wer dazugehört und wer nicht. Auf einer fundamentalen existenziellen Ebene helfen uns Identitäten, ein imaginäres Gefühl eines vereinten, kontinuierlichen und beharrlichen Selbst zu schaffen, uns selbst in eine konzeptionelle Definitionsbox zu versetzen, die unsere ultimative Unbestimmtheit und Uneinigkeit verbirgt. In Wirklichkeit sind wir als Personen uneinig, widersprüchlich, anpassungsfähig und verändern uns ständig. Identitäten vermitteln ein Gefühl von Einheit, Klarheit und Sicherheit, unterteilen Menschen in Kategorien und schaffen Regeln und Erwartungen an das Verhalten. Dies könnte einer der Gründe sein, warum es so schwer ist, sich eine Welt ohne sie überhaupt vorzustellen. Als homo narrans – Geschichten erzählende Menschen – scheinen wir uns ohne solche konzeptionellen Boxen, ohne diese identitären Geschichten, auf die wir uns selbst und andere beschränken, nicht organisieren zu können.

analytischer Beobachtung verfliegen sich in der Luft. Soziale Identitäten sind eine besondere Art von Geschichten, die wir über uns selbst erzählen, durch die wir versuchen, der Welt einen Sinn zu geben und sie zu ordnen und zu regulieren, wer dazugehört und wer nicht. Auf einer fundamentalen existenziellen Ebene helfen uns Identitäten, ein imaginäres Gefühl eines vereinten, kontinuierlichen und beharrlichen Selbst zu schaffen, uns selbst in eine konzeptionelle Definitionsbox zu versetzen, die unsere ultimative Unbestimmtheit und Uneinigkeit verbirgt. In Wirklichkeit sind wir als Personen uneinig, widersprüchlich, anpassungsfähig und verändern uns ständig. Identitäten vermitteln ein Gefühl von Einheit, Klarheit und Sicherheit, unterteilen Menschen in Kategorien und schaffen Regeln und Erwartungen an das Verhalten. Dies könnte einer der Gründe sein, warum es so schwer ist, sich eine Welt ohne sie überhaupt vorzustellen. Als homo narrans – Geschichten erzählende Menschen – scheinen wir uns ohne solche konzeptionellen Boxen, ohne diese identitären Geschichten, auf die wir uns selbst und andere beschränken, nicht organisieren zu können.

Nowa Amerika ist ein künstlerisches soziales Konstrukt, das viele unserer Annahmen über eine Nationalität in Frage stellt und viele ihrer Schlüsselkomponenten auf den Kopf stellt. Es ist ein Nationalstaat ohne Außengrenzen, aber mit einem inneren Kern. Es verleiht jedem die Staatsbürgerschaft. Seine Identität basiert auf radikaler Inklusivität menschlicher Unterschiede, ohne den Versuch einer Kohäsion. Es verwendet nationale Symbole, um ihre eigene Absurdität zu entlarven. Die nationale Identität von *Nowa Amerika* baut auf einer Kritik nationaler Identitäten auf – sie ist eine antiidentitäre Identität. Gleichzeitig ist es eine Plattform, auf der Menschen aller Gesellschaftsschichten und von überall her ankommen und ein Teil davon werden können, auf der sie ihre eigenen Ideen umsetzen und eine Gemeinschaft finden können. *Nowa Amerika* ermöglicht uns, mit Identitäten, mit Staatsbürgerschaft, mit alternativen Ökonomien, mit Basispolitik zu experimentieren, aber auch gemeinsam zu essen, zu singen und Sport zu treiben. *Nowa Amerika* existiert ebenso wie alle anderen Nichteinheiten, weil es genug Menschen gibt, die so tun, als ob sie es täten, die es ins Leben gerufen und erzählt haben. Dieses und andere künstlerische Projekte von Michael Kurzwelly legen nahe, dass eines der wichtigsten Werkzeuge für den Aufbau einer inklusiveren und gerechteren Welt unser imaginatives Potenzial sein sollte, einfach neue Realitäten zu erfinden und ins Leben zu rufen.

stories which we tell about ourselves, through which we attempt to make sense and give order to the world and regulate who belongs and who does not. On a fundamental existential level, identities help us create an imaginary sense of being unified, continuous and persistent selves, to put ourselves into a conceptual definitional box that hides our ultimate indefiniteness and disunity.² In reality, as persons we are disunified, contradictory, adaptive and constantly changing. Identities provide a sense of unity, clarity and certainty, dividing people into categories and creating rules and expectations for behaviour. This might be one of the reasons why it is so difficult to even imagine a world without them. As homo narrans – storytelling humans – we seem to be unable to organise ourselves without such conceptual boxes, without these identity stories to which we confine ourselves and others. *Nowa Amerika*, however, is an interesting case of an invented nation and national identity which challenges the constraining and divisive nature of identities and questions the very logic of nationalism.

² For a description of the role of social identities in the formation of a sense of self, see: Jonatan Kurzwelly, 'Being German, Paraguayan and Germanino: Exploring the Relation Between Social and Personal Identity', *Identity* 19, 2 (2019): 144–56; see also: Jonatan Kurzwelly, Nigel Rapport, and Andrew Spiegel, 'Encountering, Explaining and Refuting Essentialism', *Anthropology Southern Africa* 43, 2 (2020): 65–81.

Verdienstkrzż am Sznurku, 2019, Heiderose Päch, Krzysztof Wojciechowski, Foto: René Matschkowiak

Nowa Amerika ist jedoch ein interessanter Fall einer erfundenen Nation und nationalen Identität, der die einschränkende und trennende Natur von Identitäten herausfordert und die Logik des Nationalismus in Frage stellt.

Nowa Amerika ist ein künstlerisches soziales Konstrukt, das viele unserer Annahmen über eine Nationalität in Frage stellt und viele ihrer Schlüsselkomponenten auf den Kopf stellt. Es ist ein Nationalstaat ohne Außengrenzen, aber mit einem inneren Kern. Es verleiht jedem die Staatsbürgerschaft. Seine Identität basiert auf radikaler Inklusivität menschlicher Unterschiede, ohne den Versuch einer Kohäsion. Es verwendet nationale Symbole, um ihre eigene Absurdität zu entlarven. Die nationale Identität von *Nowa Amerika* baut auf einer Kritik nationaler Identitäten auf – sie ist eine antiidentitäre Identität. Gleichzeitig ist es eine Plattform, auf der Menschen aller Gesellschaftsschichten und von überall her ankommen und ein Teil davon werden können, auf der sie ihre eigenen Ideen umsetzen und eine Gemeinschaft finden können. *Nowa Amerika* ermöglicht uns, mit Identitäten, mit Staatsbürgerschaft, mit alternativen Ökonomien, mit Basispolitik zu experimentieren, aber auch gemeinsam zu essen, zu singen und Sport zu treiben. *Nowa Amerika* existiert ebenso wie alle anderen Nichteinheiten, weil es genug Menschen gibt, die so tun, als ob sie es täten, die es ins Leben gerufen und erzählt haben. Dieses und andere künstlerische Projekte von Michael Kurzwelly legen nahe, dass eines der wichtigsten Werkzeuge für den Aufbau einer inklusiveren und gerechteren Welt unser imaginatives Potenzial sein sollte, einfach neue Realitäten zu erfinden und ins Leben zu rufen.

wiele z jej kluczowych elementów. Jest to państwo narodowe bez granic zewnętrznych, ale z wewnętrznym rdzeniem. Przyznaje obywatelstwo każdemu. Jego tożsamość opiera się na radykalnej inkluzywności ludzkich różnic, bez próby osiągnięcia spójności. Wykorzystuje symbole narodowe do obnażania ich własnej absurdalności. Tożsamość narodowa *Nowej Ameryki* zbudowana jest na krytyce tożsamości narodowych – jest tożsamością anti-tożsamościową. Jednocześnie jest platformą, na którą mogą przybyć ludzie ze wszystkich miejsc i środowisk, stając się jej częścią, realizując swoje pomysły i znajdując wspólnotę. *Nowa Amerika* pozwala nam eksperymentować z tożsamościami, obywatelstwem, alternatywną gospodarką i podstawową polityką, ale także wspólnie jeść, śpiewać i uprawiać sport. *Nowa Amerika* istnieje tak samo, jak wszystkie inne niebyty, ponieważ jest wystarczająco dużo ludzi, którzy powołali ją do życia, funkcjonują w niej i o niej opowiadają. Ten i inne artystyczne projekty Michaela Kurzwelly'ego sugerują, że jednym z najważniejszych narzędzi budowania bardziej inkluzywnego i sprawiedliwego świata powinien być nasz imaginatywny potencjał wynajdowania i powoływania do życia nowych rzeczywistości.

Nowa Amerika is an artistic social construct which challenges many of our assumptions about what a nationality ought to be, turning many of its key components on the head. It is a nation-state with no external borders, but an internal core. It grants citizenship to everyone. Its identity is based on radical inclusivity of human differences, with no attempt for cohesion. It uses national symbols to expose their own absurdity. The national identity of *Nowa Amerika* is constructed upon a critique of national identities – it is an anti-identity identity. At the same time it is a platform where people of all walks of life and coming from anywhere can arrive and of which they can become a part of, where they can implement their own ideas and find a community. *Nowa Amerika* allows us to experiment with identities, with citizenship, with alternative economies, with grass-root politics, but also to eat, sing and play sports together. *Nowa Amerika*, just as all other nonentities, exists because there are enough people who act as if it does, who enact and narrate it into being. This and other artistic projects of Michael Kurzwelly suggest that one of the primary tools for constructing a more inclusive and just world should be our imaginative potential to simply invent and enact new realities into being.

Verdienstkrzż am Sznurku, 2019, Krzysztof Wojciechowski, Richard Engbers, Foto: René Matschkowiak

Verdienstkrzyż am Sznurku, 2019, Fotos: René Matschkowiak

Richard Engbers, Maciej Rokita

Maciej Rokita, Uwe Jung

Uwe Jung, Tomasz Aniśko

Richard Rath, Jerzy Olek

Jerzy Olek, Paweł Kołosza

Paweł Kołosza, Peter Hauptmann

Tomasz Aniśko, Anna Billert

Anna Billert, Frank Bretag

Peter Hauptmann, Adam Poholski

Adam Poholski, Uta Kurzwelly

Uta Kurzwelly, Bernd Schwarz

Frank Bretag, Anna Panek-Kusz

Bernd Schwarz, Tomasz Pilarski

Tomasz Pilarski, Majeed Behzad

Majeed Behzad, Frank Käubler

Anna Panek-Kusz, Anna Aniśko

Anna Aniśko, Andreas Billert

Andreas Billert, Richard Rath

Frank Käubler, Dieter Bollmann

Dieter Bollmann, Nasim Sharafi

Nasim Sharafi, Tomasz Stefański

| Fließende Grenzen und eine empfindsame Gastfreundschaft

| Płynne granice i czuła gościnność

| Fluid borders and a sensitive hospitality

Joanna Kiliszek

Michael Kurzwey setzt in seiner Kunst die Vision der Sozialen Plastik und des partizipativen Erschaffens einer nachhaltigen, positiven, demokratischen Gesellschaft und Welt fort.

Ein Stübfurter Bürger aus freier Entscheidung, Visionär der Gegenwart, dessen Ursprung in der Zukunft liegt, Dekonstrukteur schematischer Reflexionen und ein Mann der Grenzen – der (post)deutschen, der (post)polnischen, der französischen und überhaupt aller fließenden Grenzen der Welt – seit 23 Jahren prägt er die Realität und den Raum *Stübfurt* und *Nowa Amerika*. Orte, die auf den herkömmlichen Karten nicht zu finden sind. Die Handlungen und Werke von Michael Kurzwey sprengen alle Grenzen und bestehenden Denkweisen. Sein Kosmos wird von mehreren Grundwerten bestimmt, für die zeitliche Übergänge eine wichtige Rolle spielen.

Raumschiff Erde und Künstlergesellschaft

Die Grundlage der in Kurzwey's Kunst vertretenen Werte ist der Glaube an die positive, konstruktive Natur des Menschen und das Bedürfnis nach kreativer Entwicklung der Gesellschaft. Er behandelt jeden Menschen als individuelles, kreatives Wesen, das danach strebt, die individu-

Michael Kurzwey in seiner Kunst kontynuuje wizję rzeźby społecznej, partycypacyjnego budowania zrównoważonego, pozytywnego, demokratycznego społeczeństwa oraz świata.

Stübfurtczanin z wyboru, wizjoner terażniejszości, której początek bierze z przyszłości, dekonstruktor schematycznej refleksji i człowiek pogranicza – (post)niemieckiego, (post)polnkiego, francuskiego oraz generalnie wszelkich płynnych granic na świecie – od 23 lat kształtuje rzeczywistość i obszar *Stübfurtu* i *Nowej Ameriki*. Miejsca, których nie znajdziemy na tradycyjnej mapie. Działania i prace Michaela Kurzwey rozsadzają wszelkie granice i zastane sposoby myślenia. Jego Kosmos wyznaczany jest przez kilka podstawowych wartości, dla których przejścia w czasie odgrywają istotną rolę.

Statek Kosmiczny Ziemia i społeczeństwo artystyczne

Podstawę wartości reprezentowanych w sztuce Kurzwey'ego jest przekonanie o pozytywnej, konstruktywnej naturze człowieka i konieczności twórczego rozwoju społeczeństwa. Traktuje on każdego człowieka jako indywidualną, twórczą istotę, która dąży do rozwoju, naprawy i zmiany indywidualnej rzeczywistości. W efekcie tworzy

In his art Michael Kurzwey provides a vision of social sculpture and participative creation of a sustainable, positive and democratic society and the world.

He is a *Stübfurt* citizen by choice, a visionary of the present whose origin can be found in the future, a deconstructivist of schematic reflections and man of borders – the (post) German, the French and all borders in flux found in the world – and for the past 23 years he has created a reality and the space of *Stübfurt* and *Nowa Amerika*. These are places that don't appear on traditional maps. The actions and works of Michael Kurzwey cause all boundaries of current ways of thinking to shatter. His cosmos is determined by a number of basic values where temporal transitions play an important role.

Spaceship Earth and the artists' community

Kurzwey's art reflects his fundamental belief in the constructive, positive nature of people and their need for the creative development of society. He treats every person as an individual, creative human beings that aims to create an individual reality, to repair and to change it. In this way a community of people arises that is open to change and constructive reality constructs.

elle Realität zu entwickeln, zu reparieren und zu verändern. Dadurch entsteht eine Gemeinschaft von Menschen, die offen für neue Veränderungen und konstruktive Realitätskonstrukte sind.

Eine solche Überzeugung findet sich in der Idee der Sozialen Plastik von Joseph Beuys (1921–1986), die einen „dritten Weg“ postuliert, d.h. die Notwendigkeit, die jedem Menschen innewohnende Kreativität freizusetzen, unterdrückt durch den Arbeitsmarkt, die Diktatur der Massenkultur, sowie die Macht der Konzerne und der Bürokratiegeschwüre. In seinem *Appell für eine Alternative* (1979) strebte der Künstler nach: Selbstbestimmung, Beteiligung an außerparlamentarischem Handeln, Überarbeitung von Konzepten, einer gewaltfreien Revolution und vor allem freier menschlicher Entwicklung, Solidarität und gegenseitiger Hilfeleistungen, die aus freier Entscheidung resultieren. Er forderte ständige Aktivität, Dialog und neue Lehrmethoden (Free International University). Die Konzepte einer gesellschaftlichen Rekonstruktion und die Rolle des Künstler-Schamanen und Vermittlers in diesem Prozess wurden von Beuys in die Sprache der sozio-künstlerischen Theorie übersetzt.

Die wichtigste Inspirationsquelle für Michael Kurzwey ist das *Operating Manual for*

się społeczność ludzi otwartych na nowe przemiany i konstruktywne konstrukty rzeczywistości.

Takie przekonanie odnaleźć można w idei plastyki społecznej Josepha Beuysa (1921–1986) postulującej „trzeci drogę”, czyli konieczność uwolnienia właściwej każdemu człowiekowi kreatywności, tłumionej przez uwarunkowaną rynek pracy specjalizację, dyktaturę kultury masowej oraz władzę korporacji i przeroszt biurokracji. W *Apelu o Alternatywę* (1979) artysta zabiegał o: samostanowienie się, zaangażowanie w ramach akcji pozaparlamentarno-parlamentarnej, rewizję pojęć, rewolucję wolną od gwałtu, a przede wszystkim o swobodny rozwój człowieka, solidarność i wzajemną pomoc płynącą z wolnej decyzji. Wzywał do stałej aktywności, dialogu i nowych metod nauczania (Free International University).¹ Koncepty przebudowy społecznej oraz rola artysty-szamana i mediatora w tym procesie zostały przełożone przez Beuysa na język teorii socjo-artystycznej.

1 Free International University (FIU) – stowarzyszenie założone w 1973 roku przez Josepha Beuysa wraz z Klausem Staackiem, Georgem Meistermannem i Wilim Bongardem (sekretarzem) jako „organizacyjne miejsce badań, pracy i komunikacji” w celu prze-myślenia pytań o społeczną przyszłość. Podstawą był *Manifest FIU* z 1973 roku przygotowany z Heinrichem Bölem.

This conviction is mirrored in the idea of the social sculpture of Joseph Beuys (1921–1986) which postulates a „third path”. It is necessary for individuals to free their inner creativity which is suppressed by the labour market, the dictatorship of mass culture, and the power of the organization and bureaucracy. In his *Appeal for an Alternative* (1979) the artist aimed for self-determination, participation in acts that occur outside parliament, reworking concepts, a revolution without violence, and especially free human development, solidarity and helping each other without being forced to. He called for constant activity, dialogue and new methods of learning (Free International University). The concepts of social reconstruction and the role of the artist-shaman and mediator in this process were translated by Beuys into the language of the socio-artistic theory.

For Michael Kurzwey the most inspirational idea is the *Operating Manual for Spaceship Earth* – one of the most popular books by Richard Buckminster Fuller (1895 – 1983) published in 1969. In this book the author thinks about how *Spaceship Earth* can be directed in a sustainable way into the future. The American architect, philosopher and futurologist examines the challenges of humanity and the fundamental issues that need to be addressed in order to avoid the

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2016-2019

Spendenaktion für Geflüchtete an der polnisch-belarusischen Grenze, Zusammenarbeit mit dem Verein "wir packen's an" | Akcja zbierania darowizny dla uchodźców na granicy polsko-białoruskiej, współpraca ze stowarzyszeniem "wir packen's an" (my się tym zajmujemy) | Donation campaign for refugees on the Polish-Belarusian border, cooperation with the association "wir packen's an" (we'll tackle it), 2021

Spaceship Earth (Handbuch für das Raumschiff Erde) – eines der beliebtesten Werke von Richard Buckminster Fuller (1895–1983), das 1969 veröffentlicht wurde und in dem der Autor darüber nachdenkt, wie das „Erd-Raumschiff“ in eine nachhaltige Zukunft geführt werden kann. Der amerikanische Architekt, Philosoph und Zukunftsforscher untersucht die großen Herausforderungen der Menschheit und die Grundlagen für eine Vermeidung des Untergangs. Er behauptet, dass wir trotz der Automatisierung immer noch die Herren unseres Schicksals sind. Rationales Denken kann die Zukunft nicht vorhersagen. Er schlägt vor, eine Karte des Wahrscheinlichkeitsraumes für heute und morgen abzubilden, in der Hoffnung, dass einer von unendlich vielen möglichen Zuständen eintreten wird.

Eine wichtige Rolle für Kurzwelly spielt die Meinung des Schriftstellers und Philosophen Györgi Konrad (1933–2019) über die Notwendigkeit, unser Gesellschaftssystem neu zu definieren, beschrieben von einem anderen zeitgenössischen Visionär, Michael Haerdter.

Konrad fordert die Ablösung der Industriegesellschaft durch eine Künstlergesellschaft im 21.

Podstawowym źródłem inspiracji dla Michaela Kurzwelly'ego jest *Operating Manual for Spaceship Earth* – opublikowany w 1969 roku jeden z najpopularniejszych utworów Richarda Buckminster Fullera (1895–1983), w którym autor rozważa, jak poprowadzić „statek kosmiczny Ziemia” w kierunku zrównoważonej przyszłości. Amerykański architekt, filozof i futurolog bada wielkie wyzwania stojące przed ludzkością oraz zasady unikania zagłady. Twierdzi, że pomimo automatyzacji nadal jesteśmy panami naszego losu. Racjonalne myślenie nie może przewidzieć przyszłości. Proponuje nakreślenie mapy przestrzeni prawdopodobieństw na chwilę obecną i na jutro, mając nadzieję, że jeden z nieskończonej liczby możliwych stanów się zmaterializuje.

Istotną rolę dla Kurzwelly'ego odgrywa zdanie pisarza i filozofa Györgi Konrada (1933–2019) o konieczności zdefiniowania naszego współczesnego wizjonera Michaela Haerdtera². Konrad postuluje zastąpienie w XXI wieku społeczeństwa przemysłowego społeczeństwem

² Więcej w: Haerdter, Michael. *amphibische zonen. Künstler, Künste und Kulturen*. Bonn: Klartext Verlag 2005, s. 65. Michael Haerdter (ur. 1934) jest założycielem Künstlerhaus Bethanien w Berlinie.

destruction of earth. He believes that despite automation we are still the creators of our destiny. Rational thought cannot predict the future. Fuller proposes a map of the probability space for today and tomorrow in the hope that one of the infinite probabilities will take place.

For Michael Kurzwelly, the ideas of the author and philosopher Györgi Konrad (1933–2019) play an important role where he tries to explain the necessity of redefining our social system, and described by another visionary Michael Haerdter. Konrad reflects on the idea that the industrial society be replaced by an artists's society in the 21st century. Here, pragmatic thought must involve methods of artistic associations of thought in order to promote the development of the situation and time. The new reality of *Stubfurt* and *Nowa Amerika* functions in a similar way under the affectionate and fun-loving guidance of Michael Kurzwelly.

Future, present and past

In all his actions Michael Kurzwelly examines the question about reality and its origins. The varied and fluid perspectives and stories together with a sense for temporality and

Jahrhundert, in der auch pragmatisches Denken über Methoden künstlerischer Denkassoziationen verfügen muss, um entsprechend der Entwicklung der Situation und der Zeit effektiv arbeiten zu können. So funktioniert auch der Aufbau der neuen Realität von *Stubfurt* und *Nowa Amerika* unter der liebevollen und humorvollen Betreuung von Michael Kurzwelly.

Zukunft, Gegenwart und Vergangenheit

Die Frage nach der Wirklichkeit und ihrer Entstehung spielt im Handeln von Michael Kurzwelly eine zentrale Rolle. Die Vielfalt und Fluidität von Perspektiven und Erzählungen verbunden mit einem Sinn für Zeitlichkeit und Mobilität in der Welt macht die Konstruktion von Realität komplizierter. In seinem Buch *The Past is a Foreign Country* (Die Vergangenheit ist ein fremdes Land) untersucht der Kulturerforscher David Lowenthal die sich ständig verändernde Rolle der Vergangenheit bei der Gestaltung unseres Lebens. Jede Generation verändert ihr Erbe entsprechend den aktuellen Bedürfnissen. Daher wählen wir die für uns relevanten und bequemen Aspekte aus der Vergangenheit aus. Nach welchen Kriterien und Werten tun wir das und warum?

Kurzwelly hat den Mut, diesen Prozess und die traditionelle Denkweise umzukehren – eine

artystycznym, w którym nawet pragmatyczne myślenie musi mieć w sobie metodę artystycznych skojarzeń myślowych. Po to by móc skutecznie funkcjonować adekwatnie do rozwoju sytuacji i czasu. W taki też sposób pod czułą i pełną humoru opieką Michaela Kurzwelly funkcjonuje budowanie nowej rzeczywistości *Stubfurtu* i *Nowej Ameriki*.

Przyszłość, terażniejszość i przeszłość

Centralną rolę w akcjach Michaela Kurzwelly odgrywa pytanie o rzeczywistość i jej tworzenie. Wielość i płynność perspektyw oraz narracji połączona z poczuciem tymczasowości oraz mobilności w świecie nie upraszcza konstruowania rzeczywistości. W książce *The Past is a Foreign Country*³ badacz dziedzictwa David Lowenthal analizuje stale zmieniającą się rolę przeszłości w kształtowaniu naszego życia. Każde pokolenie zmienia swoje dziedzictwo zgodnie z bieżącymi potrzebami. Dlatego też wybieramy pasujące i wygodne do momentu aspekty z przeszłości. Według jakich kryteriów i wartości tego dokonujemy i dlaczego?

Kurzwelly ma odwagę ten proces i tradycyjny tok myślenia obrócić w drugą stronę – budowania

³ Lowenthal, David. *The Past is a Foreign Country*, Cambridge 1985, Cambridge University Press (revisited 2015).

mobility in the world makes the construction of reality more complex. In his book, *The Past is a Foreign Country*, David Lowenthal examines the constantly evolving role of the past in the creation of our lives. Every generation changes its heritage according to its needs. We select those aspects from the past that are relevant and convenient at the time. Which criteria do we use to make the selection, and why?

Kurzwelly has had the courage to take this process and change the traditional way of thinking – to create a vision of the present out of the future. The future is a fundamental moment for him and is the beginning of his action. His visions are not based on dreamlike utopias, but rather on heterotopy, a concept created by Michel Foucault. This is a space that accepts the new reality and thus collides with the present order.

Michael Kurzwelly questions the existing reality and creates an alternative. His works can originate anywhere because they arise from an attitude that is open to people from all cultures from all over the world. His method involves a sense of fun, is playful and makes room for mistakes.

He says that ordering space means that there is a meaning in space. To describe this artistic idea I use the concept of „applied art”. By this I mean

Demonstration für Geflüchtete an der polnisch-belarussischen Grenze | Manifestacja dla uchodźców na granicy polsko-białoruskiej | Demonstration for refugees on the Polish-Belarusian border, 2021

Vision der Gegenwart aus der Zukunft zu bauen. Die Zukunft ist dieser grundlegende Moment, auf den er sich beruft und der für ihn der Beginn allen Handelns ist. Seine Visionen beziehen sich nicht auf traumhafte Utopien, sondern auf das von Michel Foucault geschaffene Konzept der „Heterotopia“ als Definition eines Ortes, der die neue Realität vorwegnimmt und so mit der gegenwärtigen Ordnung kollidieren kann.

Michael Kurzweily hinterfragt die bestehende Realität und schafft gleichzeitig eine Alternative dazu. Seine Werke können überall entstehen, denn sie beschreiben eine Geisteshaltung, die immer offen für Menschen aus allen Kulturen der Welt ist und aus ihnen seinen Reichtum schöpft. Seine Arbeitsweise, bei der Humor, Spiel und Fehlerkultur eine wichtige Rolle spielen, beschreibt er wie folgt:

„Einer Raumumordnung geht eine Raumumdeutung voraus. Um diese Art des künstlerischen Eingriffs zu beschreiben, benutze ich den Begriff „Angewandte Kunst“. Ich verstehe ihn als Beschreibung einer künstlerischen Strategie, die gesellschaftliche Probleme fokussiert, in sie eingreift und sie in eine andere Wirklichkeitskonstruktion transzendiert. Ich stelle Werkzeuge her, um diese neue Realität in den Köpfen anderer Menschen entstehen zu lassen.“

z przyszłości wizji teraźniejszości. To przyszłość jest tym podstawowym momentem, na który się powołuje i stanowi początek wszelkich działań. Jego wizje nie odwołują się do marzycielskich utopii, lecz do pojęcia stworzonego przez Michela Foucaulta „heterotopii“⁴, jako określenia miejsca, które uprzedza nową rzeczywistość i dopiero dzięki temu może zetrzeć się z obecnie istniejącym porządkiem.

Michael Kurzweily kwestionuje zastaną rzeczywistość i zarazem stwarza do niej alternatywę. Jego dzieła mogą powstać wszędzie, bowiem opisują stan umysłu, który jest zawsze otwarty na ludzi ze wszystkich kultur świata i czerpie z nich swoje bogactwo. Swoją metodę pracy, w której humor, zabawa i kultura popełniania błędów odgrywają ważną rolę, opisuje w następujący sposób:

„Aby móc uporządkować przestrzeń na nowo, trzeba najpierw definiować przestrzeń na nowo. Opisując metodę interwencji artystycznej, używam pojęcia Sztuka Stosowana. Jest to strategia

⁴ Termin określający przestrzenie lub miejsca i ich systemowe znaczenie, które tylko częściowo lub nie w pełni wdrożyły normy obowiązujące w danym czasie, lub które funkcjonują według własnych reguł. Foucault zakłada, że istnieją przestrzenie, które w szczególny sposób odzwierciedlają relacje społeczne poprzez ich reprezentację, negocjacje lub odwrócenie.

that it is an artistic strategy that brings into focus social problems, dives into it and transcends into different reality construction. I develop tools to enable a new reality to take place in the heads of other people.

Hospitality

Another element that marks Kurzweily's work is that its ethical dimension determines the quality, topicality and revolutionary character of his artwork and activities, as well as their aesthetics. This dimension is expressed in its hospitality. Examples are the vision of the borderless and non-national spaces of *Stubfurt* and *Nowa Amerika*, or the healing of culture by means of creative workshops or the creation of the *Brückenplatz / Plac Mostowy* [Bridge Square], the agora which has existed since 2013. The Bridge Square is a laboratory in which people can practise a new form of an open society that functions in solidarity. In addition to Cameroonians, Afghans, Syrians, Sudanese, Guineans, Kenians, Poles, Dutch, Germans and people from many other countries, long-term unemployed people and others who have been forced to live on the edge of a parallel universe can find a home on the Bridge Square. They can benefit here from an intercultural garden with their own garden bed, a place for barbecues, bonfires and

Gastfreundschaft

Es gibt noch ein grundlegendes Element, das Kurzweily's Arbeit auszeichnet. Ihre ethische Dimension bestimmt die Qualität, Aktualität und den revolutionären Charakter der Werke und Aktivitäten des Künstlers ebenso wie ihre ästhetische Seite. Diese Dimension drückt sich in der Gastfreundschaft aus. Am besten ist dies zu sehen in Projekten wie der Vision von grenzenlosen und nicht-nationalen Räumen von *Stubfurt* und *Nowa Amerika*, der Heilung mit Kultur durch die Teilnahme an Kreativworkshops oder dem „Brückenplatz | Plac Mostowy“, einer Freiraum – Agora, die seit 2013 existiert. Der *Brückenplatz* ist ein Labor, in dem Menschen neue Formen einer offenen und solidarischen Gesellschaft praktizieren. Neben Kamerunern, Afghanen, Syrern, Sudanesen, Guineern, Kenianern, Polen, Niederländern, Deutschen und Menschen anderer Länder fühlen sich auf dem *Brückenplatz* auch Langzeitarbeitslose und andere an den Rand der Parallelwelt gedrängte Menschen zu Hause. Sie profitieren von einem interkulturellen Garten mit eigenem Beet, Grillplatz, Lagerfeuer und Festwiese. Im Inneren befinden sich unter anderem das Café „BlaBla“ mit Internetanschluss und Teeküche, FreeShop, Repaircafé, Gemeindebüro und der *Stubfurter* Infopoint. Es ist ein Ort der freiwilligen Nachbarschaftshilfe, der künstlerischen und kulturellen Werkstätten, des Kunsthandwerks, des Bogenschießens und der Feste, ein Ort für alle, die sich mit eigenen Ideen einbringen wollen. Sie werden Eigentümer eines Schlüssels zum *Brückenplatz* und damit mitverantwortliche Leiter des künstlerischen Projekts. Einmal im Monat treffen sich die Schlüsselbesitzer, um sich auszutauschen und aktuelle Themen und Ideen zu diskutieren.

In diesen Aktionen von Kurzweily findet sich der Gedanke von Immanuel Kant wieder, der in seiner Dissertation „Zum ewigen Frieden“ argumentierte, dass die Erkenntnis der Erde als Kugel eine klare Konsequenz für die

fokussierende Probleme in der Entwicklung der Gemeinschaft, die in sie interveniert und sie in sich selbst überwindet, indem sie die Konstruktion der Wirklichkeit herstellt. Produziert Werkzeuge, die die Entstehung dieser neuen Wirklichkeit in der Öffentlichkeit ermöglichen.

Gościnność

Jest jeszcze jeden podstawowy element wyróżniający twórczość Kurzweily'ego. To jego etyczny wymiar, który decyduje o jakości, aktualności i rewolucyjności prac oraz działań artysty oraz ich estetycznej stronie. Ten wymiar wyraża się poprzez gościnność. Najpełniej dostrzec ją można w takich projektach jak wizja bezgranicznych i nienarodowych obszarów *Stubfurtu* i *Nowej Ameriki*, uzdrawianie kulturą dzięki uczestnictwu w twórczych warsztatach, czy też istniejący od 2013 roku „*Brückenplatz | Plac Mostowy*“, otwarta przestrzeń – agora.

Przemieszczający się *Plac Mostowy* jest laboratorium, w którym ludzie praktykują nowe formy otwartego i solidarnego społeczeństwa. Oprócz mieszkańców Kamerunu, Afganistanu, Syrii, Sudanu, Gwinei, Kenii, Polski, Holandii, Niemiec i innych krajów, na *Brückenplatz* czują się jak w domu także długotrwale bezrobotni i inni ludzie zepchnięci na marginesy równoległego świata⁵. Korzystają oni z międzykulturowego ogrodu, z własnym kawałkiem ziemi pod uprawę, miejsca na grilla, ogniska oraz festiwalowej łąki. Wewnątrz, w stałych pomieszczeniach znajdują się: kawiarnia „BlaBla“ z dostępem do Internetu i kuchnią herbacianą, FreeShop, Repaircafé, biuro społeczne i *Stubfurter* Infopoint. To miejsce dobrowolnej pomocy sąsiedzkiej, warsztatów artystyczno-kulturalnych, rękodzieła, łucznictwa i festynów, miejsce dla wszystkich, którzy chcą

⁵ <https://arttrans.de/> oraz <http://www.nowa-amerika.eu/universytaet/wirklichkeitskonstruktion-konstrukcja-rzeczywistosci/> [dostęp: 8 marca 2021].

⁶ Więcej o działaniach – patrz: <http://www.slubfurt.net/slubfurt-profil-magazin-2019/> [dostęp 9.08.2021]

⁷ Artysta od 2015 roku aktywnie pomaga uchodźcom, którzy potrzebują pomocy. Znalazł on prawnika, który na zasadzie wolontariatu broni 260 uchodźców.

parties. Inside there is the Café „BlaBla“ with internet connectivity and a tea kitchen, the FreeShop, Repaircafé, administrative office, and the *Stubfurt* Infopoint. It is a space where people provide their expertise on a voluntary basis to others, where artistic and cultural workshops take place, where you can shoot with a bow and arrow, and where parties can take place. It is a space for all those who have ideas they want to implement. They are key to the Bridge Square and are integral to the artistic project. Once a month they meet to exchange ideas and to discuss the latest topics.

These actions initiated by Kurzweily mirror the idea of Immanuel Kant who argued in his essay „Zum ewigen Frieden“, that the recognition of the world being round has consequences for the whole of humanity because humans live in a society and as neighbours. He says that they cannot dissolve, but have to learn to get on with each other, but nobody has more right to live in one place than in another. Kant believed that people will move for various reasons (war, danger, lack of space) around the globe so that ultimately there won't be any free space available. Therefore a sense of hospitality should become a priority. Jacques Derrida takes this thought further and believes that hospitality is a separate culture and determines the ethics of human action.

Michael Kurzweily applies this principle in his artistic endeavours and provides his actors and participants with respect and freedom. At the same time he also provides them with social support which allows his artwork to enter the dimensions of daily human living. Hans-Georg Gadamer, a proponent of philosophical hermeneutics, described art as community and participant of a tradition in which the basic dimensions of human and esthetic experiences could manifest optimally. The products of a culture as an artwork, according to Gadamer, are found within the familiar ordinary world that change all the time and provide us with structure. All

Kamerunischer Abend | Wieczór kameruński | Cameroon evening, Bijou Camara Diaka, Dorothée Yaki A Ngon epse Jung, 2021

gesamte Menschheit hat. Denn die Menschen als Gesellschaft und Nachbarn: „Sie können sich nicht ewig auflösen, sondern müssen sich irgendwann nebeneinander vertragen, aber ursprünglich hat niemand ein größeres Recht, an einem Ort der Erde zu sein als an einem anderen. Kant meint prophetisch, dass sich die Menschen auf der Erde aus verschiedenen Gründen (Kriege, Gefahr, Platzmangel) bewegen werden, sodass es keinen freien Raum mehr geben wird. Daher postuliert er, dass Gastfreundschaft oberstes Prinzip werden

sich wächtycz z własnymi pomysłami. Stają się oni posiadaczami kluczy do Placu Mostowego i tym samym współodpowiedzialnymi liderami artystycznego projektu. Właściciele kluczy spotykają się raz w miesiącu, aby wymieniać się pomysłami i omawiać bieżące problemy i idee.

W tych działaniach Kurzweilly'ego można odnaleźć myśl Immanuela Kanta, który w swojej rozprawie „Zum ewigen Frieden” twierdził, że rozpoznanie faktu, iż Ziemia jest kulą ma jasną konsekwencję dla całej ludzkości. Bowiern ludzie

efforts to save and maintain human culture are based on the examples provided by the works of artists and the experiences of art – a new order of what is falling apart for us.

Kurzweilly organizes and continually creates this world always looking towards the future, optimistically and with a keen sense of sensitivity towards others.

solte. Jacques Derrida geht in diesen Überlegungen noch weiter und behauptet, dass Gastfreundschaft eine eigene Kultur ist und die Ethik des menschlichen Handelns bedeutet.

Michael Kurzweilly wendet dieses Prinzip in seiner künstlerischen Tätigkeit an und lässt seinen Akteuren und Teilnehmern volle Freiheit und Respekt. Aber er gewährt ihnen auch soziale Unterstützung, die seine Kunst mit seinen Werken in die alltägliche Dimension des menschlichen Lebens vordringen lässt. Hans-Georg Gadamer, ein Vertreter der hermeneutischen Philosophie, beschrieb die Kunst als Gemeinschaft und Teilhabe an einer Tradition, in der sich die grundlegenden Dimensionen menschlicher und ästhetischer Erfahrung am besten manifestieren. Die Produkte der Kunst als Kunstwerk „stehen inmitten einer zusammenbrechenden, gewöhnlichen, vertrauten Welt als Pfand der Ordnung. Alle Bemühungen, die menschliche Kultur zu retten und zu bewahren, basieren auf Beispielen der Arbeit von Künstlern und der Erfahrung von Kunst: Neuordnung dessen, was für uns auseinanderfällt“.

Kurzweilly organisiert und entwickelt in seinen Werken unermüdlich – mit Weitblick, Optimismus und Feingefühl gegenüber anderen – diese Welt.

jako społeczeństwo i sąsiedzi: „nie mogą rozproszyć się w nieskończoność, lecz muszą w końcu tolerować siebie nawzajem obok siebie, jednak pierwotnie nikt nie ma większego prawa do bycia w jednym miejscu na ziemi niż drugi.⁸ Kant stwierdza proroczo, że ludzie na Ziemi będą się z różnych powodów (wojny, niebezpieczeństwo, brak miejsca) przemieszczać, tak, że nie będzie żadnego wolnego miejsca. Dlatego też postuluje by gościnność stała się naszą najwyższą zasadą. Dalej w tych rozważaniach idzie Jacques Derrida, który twierdzi, że gościnność jest kulturą samą w sobie i oznacza etykę ludzkiej aktywności.⁹

Michael Kurzweilly stosuje tę zasadę w swoich artystycznych działaniach, oddając ich aktorom i uczestnikom pełną wolność oraz szacunek. Ale także społeczne ich wsparcie, które powoduje, że jego sztuka wchodzi swoimi dziełami w codzienny wymiar ludzkiego życia. Przedstawiciel filozofii hermeneutycznej Hans-Georg Gadamera opisywał sztukę jako wspólnotę i uczestnictwo w tradycji, w której najpełniej manifestują się najbardziej podstawowe wymiary ludzkiego i estetycznego doświadczenia. Wytwory kultury jak dzieło sztuki „stoi w środku rozpadającego się zwykłego nam swojskiego świata jako rękopis porządku. Wszystkie wysiłki ocalenia i zachowania, na których wspiera się ludzka kultura czerpią siłę z przykładu jaki daje dzieło artysty i doświadczenie sztuki: porządkowania wciąż na nowo tego co nam się rozpada“.¹⁰ Kurzweilly w swoich pracach niestrudzenie – z wizją, optymizmem i delikatnością wobec innych – porządkuje i rozwija ten świat.

8 Oryginał cytatu: [„sich nicht ins Unendliche zerstreuen können, sondern endlich sich doch nebeneinander dulden zu müssen, ursprünglich aber Niemand an einem Orte der Erde zu sein mehr Recht hat als der Andere.“] Kant, Immanuel. „Zum ewigen Frieden“. In: *Schriften zur Anthropologie, Geschichtsphilosophie, Politik und Pädagogik*. Bd. IX. Frankfurt/Menem: Suhrkamp 1977., s. 114.

9 Derrida, Jacques. *Cosmopolites de tous les pays, encore un effort!* Paris: Gallée, 1997, s. 42.

10 Gadamer, Hans-Georg. „Sztuka i naśladownictwo”. W: *Rozum, słowo, dzieje. Szkice wybrane*, przet. Małgorzata Łukasiewicz i Michalski, Krzysztof. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 2000. S. 156.

Podiumsdiskussion zur Situation von Geflüchteten | Panel dyskusyjny na temat sytuacji uchodźców | Panel discussion on the situation of refugees, 2021

Praktizierte
Heimat

Ojczyzna
praktykowana

„Heimat”,
Homeland in practice

Marek Krajewski

Michèle Lamont und Virág Molnár, Autoren des mittlerweile klassischen Textes *The Study of Boundaries in the Social Sciences*, der 2002 veröffentlicht wurde und in gewisser Weise grundlegend für die sich schnell entwickelnde Grenzforschung ist, definieren die Grenze als symbolisches Mittel zur Aufrechterhaltung sozialer Unterschiede. Die Grenze ist daher nicht nur das, womit wir sie heute assoziieren – also die Trennlinie zwischen Ländern, Regionen, Territorien von Städten, die auf der Karte markiert sind, sondern auch jedes Zeichen oder Objekt, das dauerhaft etwas von etwas anderem trennt, das zuvor als voneinander getrennt unterschieden wurde. In diesem weiten Sinne ist die Grenze die Sprache, die es uns ermöglicht, einen Ausländer, eine gebildete Person oder einen Vertreter einer professionellen Subkultur zu erkennen. Die Fensterscheibe, die das Ladeninnere von der Straße trennt, ist eine Grenze. Es kann auch ein Bordstein sein, der den Bürgersteig von der Straße trennt, und diesen wiederum vom Radweg oder dem Parkplatz. Die Grenze kann ein Outfit sein, das Nacktheit vom Bekleidetsein, reich von arm, anständig von unanständig, maskulin von feminin, Nische vom Mainstream unterscheidet. Die Grenze ist auch ein Schriftzug, der darauf hinweist, dass dies nicht Dein Haus ist, dass Du dort nicht eintreten darfst, dass dies kein Ort für

Michèle Lamont i Virág Molnár, autorzy klasycznego dziś już tekstu *The Study of Boundaries in the Social Sciences* opublikowanego w 2002 roku i w pewnym sensie założycielskiego dla dynamicznie rozwijających się border studies, definiują granicę jako symboliczny środek utrzymywania społecznych różnic. Granicą nie jest więc tylko to, z czym ona się nam dzisiaj najczęściej kojarzy – a więc zaznaczona na mapie linia rozdzielająca państwa, regiony, terytoria miast, ale też każdy znak, bądź obiekt oddzielający w sposób trwały coś od czegoś innego, co wcześniej wyodrębniono jako osobne. W tym szerokim sensie granicą jest język pozwalający nam rozpoznać cudzoziemca, osobę wykształconą lub przedstawicielkę zawodowej subkultury. Granicą jest szyba witryny oddzielająca wnętrze sklepu od tego, co stanowi ulicę. Jest nią też krawężnik oddzielający chodnik od jezdni, a ją z kolei od drogi rowerowej lub parkingu. Granicą może być strój różniący nagość od bycia ubranym, bogatego od ubogiego, przyzwoite od nieprzyzwoitego, męskie od kobiecego, niszowe od mainstreamowego. Granica to też napis wskazujący, iż to nie Twój dom, że nie możesz tam wejść, że to nie miejsce dla Ciebie, ostrzegający przed konsekwencjami wkroczenia na prywatne terytorium i przypominający, iż jest ono tylko dla wybranych. W zasadzie każdy obiekt może zostać użyty w roli granicy, pod warunkiem, iż ktoś go tak zdefiniuje i będzie

Michèle Lamont and Virág Molnár, the authors of the classical text *The Study of Boundaries in the Social Sciences* which appeared in 2002 and was fundamental in establishing research on boundaries, define a boundary as a symbolic means for maintaining social differences. The boundary is thus not only what we usually associate with it, namely a boundary between countries, regions, cities and which are marked on maps, but also includes signs or objects that separate us permanently from something else. In this sense a boundary is also the language that helps us identify a foreigner, a cultured person or a representative of a professional subculture. A boundary is the glass window that separates a shop from the street. It can also be the curb separating the pavement from the street, and this in turn from the cycle path or the parking area. A boundary can be the clothes we wear that separate us from nudity, or that distinguishes between rich and poor, acceptable and unacceptable, niche and mainstream. A boundary is also the lettering that serves to differentiate between my house and your house, a no-entrance sign, that this place is reserved for selected people only, that warns you about entering a private property and reminds you that this is the prerogative of a few select people. Basically any object can be used to signify a boundary as long as it is defined as

onomato künstlerverein düsseldorf, 2021

Dich ist, der vor den Folgen des Betretens von privatem Gebiet warnt und daran erinnert, dass es nur Auserwählten gestattet ist. Grundsätzlich kann jeder Gegenstand in seiner Rolle als Grenze verwendet werden, vorausgesetzt, dass jemand ihn so definiert und andere dazu zwingen kann, sich an diese Entscheidung zu halten, die Regeln der Grenze einzuhalten.

Grenzen nutzen zwar oft das als Mittel zur Aufrechterhaltung von Unterschieden, was narurgegeben ist (Flüsse, Meere und Ozeane, Gebirgszüge, Wüsten oder tiefe Wälder), sind aber selbst nicht natürlich. Es ist der Mensch, der Unterschiede schafft und auch entscheidet, worin sie sich dann ausdrücken. Der Gegensatz Polen-Deutschland ist zweifellos das Werk von Menschen, was die Schaffung einer ganzen Reihe von symbolischen Ausdrucksmitteln für diese Getrenntheit mit sich bringt: territoriale Grenzen, Sprache, Brauchtum, Folklore und Musik, ästhetische und kulinarische Vorlieben, Ausweise, Mythologie und Geschichte. Sie alle bewirken, dass der Unterschied so natürlich erscheint, dass jeder Versuch, ihn in Frage zu stellen, als Angriff auf die Welt behandelt wird, an die wir gewöhnt sind. Auf eine Welt, die zwar ein bisschen klaustrophobisch und fremdenfeindlich ist, uns aber dennoch Sicherheit gibt und uns erkennen lässt, wer wir sind.

Grenzen werden aber nicht nur von Menschen gebaut, wie Michael Kurzwelly, der Gründer von *Stufurt*, treffend erkennt. Sie konstruieren sich auch selbst. Indem wir Unterscheidungen treffen und sie als Grenzobjekte ausdrücken, verändern sich unsere Denk- und Handlungsweisen. Wenn wir versuchen würden, die Hauptrolle von Grenzen aufzuzeigen, dann ginge es darum, den Durchlass zu regulieren – nicht nur von Menschen im grenzüberschreitenden Verkehr, sondern auch bei Waren, Gütern, Tieren und Pflanzen sowie Informationen. Das Vorhandensein von Grenzen äußert sich in der Beschränkung des Zugangs zu fremdem Eigentum (zB ein Zaun schränkt die Nutzung eines privaten

potrafit wymusić na innych stosowanie się do tej decyzji, przestrzeganie zasad borderingu.

Granice, choć często wykorzystują jako środek utrzymywania różnic to, co naturalne (rzeki, morza i oceany, pasma górskie, pustynie czy głębokie lasy) same naturalne nie są. To przecież człowiek kreuje różnice, decydując też o tym w czym zostają one następnie wyrażone. Opozycja Polska-Niemcy jest niewątpliwie dziełem ludzi, które pociąga za sobą wytworzenie całego szeregu symbolicznych środków wyrażania tej odrębności: granic terytorialnych, języka, obyczajów, folkloru i muzyki, preferencji estetycznych i kulinarnych, dokumentów tożsamości, mitologii i historii. Wszystkie one sprawiają, iż różnica ta staje się tak naturalna, że wszelkie próby jej kwestionowania traktowane są jako zamach na świat, do którego przywykliśmy. Na świat, który choć nieco klaustrofobiczny i ksenofobiczny, to jednak dający nam bezpieczeństwo i sprawiający, iż wiemy kim jesteśmy.

Granica jest jednak więc nie tylko, co trafnie rozpoznaje Michael Kurzwelly, pomysłodawca *Stufurtu*, konstruowana przez ludzi. Sama też konstruuje. Dokonanie rozróżnień i wyrażenie ich w postaci obiektów granicznych sprawia, iż zmieniają się nasze sposoby myślenia i działania. Gdybyśmy próbowali wskazać na główną rolę granic to byłoby nią regulowanie przepływów – nie tylko ludzi w obrębie ruchu transgranicznego, ale też przecież towarów, dóbr, zwierząt i roślin oraz informacji. Obecność granic objawia się w ograniczaniu dostępu innym do tego, co jest czyjąś własnością (np. płot ogranicza możliwość korzystania innym z prywatnego ogrodu, a kod PIN z zasobów konta przez niepożądane osoby), ale też w utrudnianiu dopływów tego, co niepożądane (pogranicznicy strzegą kraju przed wjazdem doń nielegalnych migrantów; kremy z filtrami chronią nas przed promieniami słonecznymi, a rękawice przed chłodnym powietrzem). Granica ma więc charakter immunologiczny – jej głównym celem jest regulowanie ruchu, w taki sposób, by limitować innym dostęp

such and can force people to observe this decision and uphold the rules of the boundary.

Boundaries often serve as a means to enforce differences which are determined by nature such as rivers, oceans, mountains, deserts or large forests, but these boundaries are in themselves not natural. Humans create differences and decide how these are expressed. The case of Germany-Poland is a case in point where a number of symbolic signs signify the separation: territorial boundary, language, customs, folklore, and music, aesthetic and culinary preferences, mythology, identity documents, and history. All of these make us feel that the differences are natural so that any attempt to question these is seen as an attack on the world that is familiar to us. This world is perhaps a bit claustrophobic and xenophobic, but it nevertheless gives us a sense of security and helps us to recognise who we are. According to Michael Kurzwelly, the founder of *Stufurt*, boundaries are not only constructed by people, they also construct themselves. By making distinctions between things and expressing them as boundary objects we change our thought patterns and actions accordingly. If we were to try to explain the main role of boundaries, we could say that they regulate the thoroughfare not only of people crossing the boundary, but also that of commodities, animals, plants and information. The existence of boundaries is expressed in the controlled access of foreign property, e.g. a fence restricts the use of a private garden to the owners, a PIN code restricts the use of accounts to only the registered user. At the same time boundaries also protect from undesired influences, for instance the border police who control the entry of illegal migrants into a country; body lotions containing sun protection protect us from the sun, and gloves protect us from the cold. Borders thus serve an immunological purpose – they aim to regulate movement in such a way that access to our property is restricted, as well as everything that is viewed as inappropriate, dangerous, or foreign. The

Gartens durch andere ein, ein PIN-Code schränkt den Zugang zu den Kontoressourcen durch unerwünschte Personen ein), aber auch in der Behinderung des Zuflusses von etwas Unerwünschten (Grenzsoldaten bewachen das Land vor der Einreise illegaler Migranten; Cremes mit Filter schützen uns vor Sonnenstrahlen und Handschuhe vor kalter Luft). Die Grenze ist daher immunologisch – ihr Hauptzweck besteht darin, Bewegungen so zu regulieren, dass der Zugang anderer zu unserem Eigentum und der Zustrom von allem, was als gefährlich, fremd, unangemessen gilt, eingeschränkt wird.

Die Teilung Frankfurts (Oder) in einen polnischen und einen deutschen Teil im Jahr 1945, die zur Abtrennung von Stubice führte, bewirkte, dass der bis dahin gemeinsame Organismus nun als zwei getrennte Gebietseinheiten begann den jeweiligen Staaten untergeordnet wurden. Die Straßenbahn fuhr nicht mehr über die Oderbrücke, Frankfurter konnten ihre auf dem städtischen Friedhof auf polnischer Seite begrabenen Angehörigen nicht besuchen, beide Städte wurden von Fremden besiedelt, und erst 1972 wurde der Grenzübergang an der Oder geöffnet. Und obwohl die beiden Organismen nach der Wiedervereinigung Deutschlands und dem Systemwandel in Polen mehr zusammengewachsen sind, sind sie bis heute nicht eins geworden, und viele Integrationsversuche sind stark umstritten. Die einfache politische Entscheidung, die Grenze zwischen Polen und Deutschland an der Oder zu ziehen, führte dazu, dass das, was einmal eine Einheit darstellte, plötzlich auseinanderbrach und diese neue, zerstückelte Realität die Welt wurde, innerhalb derer die Einwohner ihre Vorstellungen entwickelten. Andrew D. Asher erwähnt in seinem 2012 in der Zeitschrift *Social Identities* erschienenen Text *Inventing a city: Cultural citizenship in 'Stubfurt'*, dass diese Konstruktion der Grenze mitunter sehr düstere Folgen hatte. An dem Tag, an dem die Visumpflicht für Polen 1991 abgeschafft wurde, begrüßten Neonazis ihre Autos bei der Einfahrt in Frankfurt, indem sie sie mit Steinen bewarfen, sie

do tego, stanowi naszą własność i napływ tego, co uznano za groźne, obce, niewłaściwe.

Podzielenie w 1945 roku Frankfurtu nad Odrą na część polską i niemiecką, skutkujące wyodrębnieniem z jednej jego dzielnic Stubic, sprawiło, iż to, co było dotąd jednym organizmem zaczęło funkcjonować jako dwie osobne jednostki terytorialne podporządkowane osobnym państwom. Tramwaj przestał jeździć przez most na Odrze, frankfurtczycy nie mogli odwiedzać swoich bliskich pochowanych na cmentarzu komunalnym, który znalazł się po stronie polskiej, oba miasta zasiedlili ludzie nie-stąd, zaś dopiero w 1972 roku uruchomiono przejście graniczne na Odrze. I choć po zjednoczeniu Niemiec i po zmianie systemowej w Polsce oba organizmy bardziej się zrosły, to do dzisiaj nie stały się jednością, zaś przez wielu każda próba ich integracji jest silnie kontestowana. Prosta decyzja polityczna o stworzeniu na Odrze granicy pomiędzy Polską i Niemcami, sprawiła, iż to, co było całością nagle się rozpadło i to ta nowa, rozczłonkowana rzeczywistość stała się światem kreując wyobrażenia na jego temat ludzi, którzy ją zasiedlali. Andrew D. Asher w swoim tekście *Inventing a city: cultural citizenship in 'Stubfurt'* opublikowanym w 2012 roku w piśmie *Social Identities* wspomina, iż to konstruowanie przez granicę miało czasami bardzo ponure konsekwencje. W dniu zniesienia w 1991 obowiązku wizowego dla Polaków, ich wjeżdżające do Frankfurtu samochody witali neonaziści rzucający w nie kamieniami, atakowano wszystkich nie swoich przy pomocy pięści, kijów bejsbolowych i noży. Bano się napływu polskiej siły roboczej, ale też wzmacniano w ten sposób przekonanie, iż to, co po niemieckiej stronie jest tak cenne, że trzeba tego bronić wszelkimi środkami. Jak w przypadku każdego rodzaju ksenofobii również tu siła była przejawem niepewności statusu, strachu i poczucia wykorzenienia. Do podobnej retoryki wraca się również współcześnie, od co najmniej dekady i po jednej i po drugiej stronie Odry, gdzie zarówno antyimigrancka, jak i antyniemiecka retoryka staje się środkiem leczenia ze zgeneralizowanego poczucia niepewności, dając poczucie

division of Frankfurt (Oder) into a Polish and a German section in 1945 and which led to a separation of Stubice resulted in the formerly unified organism to be divided into two where each half was allocated to a separate country. The tram no longer transversed the bridge over the river Oder, people living in Frankfurt could no longer visit their deceased relatives who were buried on the Polish side of the cemetery. Both cities were settled by foreigners and it was only in 1972 that the border was opened up. Although both organisms grew back together after the reunification of Germany and the political changes in Poland, they have not become one again. Moreover, many attempts at reintegrating the two parts have elicited much controversy.

The simple political decision to draw a border between Poland and Germany along the river Oder caused a rupture of what formerly formed a unified whole and this new, tattered reality became the world within which the residents developed their own ideas. Andrew D. Asher in *Inventing a city: Cultural citizenship in 'Stubfurt'*, states that this construction of the border had severe consequences. The day when the Polish people no longer required visas to enter Germany in 1991, the Neonazis stoned the cars in which the Poles crossed the border and attacked all foreigners with their fists, baseball bats and knives. It was feared that the Poles would flood the labour market and there was the belief that everything that was German was so valuable that it needed to be protected by all means. As with every form of xenophobia, violence served as an expression of the insecurity that people experienced regarding their own status and the fear and of being uprooted. Over the last ten years, a similar rhetoric can be observed on both sides of the river Oder, be this in the form of feelings of antagonism towards foreigners or enmity towards Germans. This same rhetoric is used to combat the sense of insecurity of the residents and to provide a feeling of strength and solidarity in the face of having to protect their homeland against the supposed invasion

attackierten alle Fremden mit den Fäusten, mit Baseballschlägern und Messern. Man fürchtete den Zustrom polnischer Arbeitskräfte, bestärkte sich aber auch in der Überzeugung, dass das, was auf deutscher Seite so wertvoll ist, mit allen Mitteln verteidigt werden muss. Wie bei jeder Form von Fremdenfeindlichkeit war auch Gewalt ein Ausdruck von Unsicherheit über den eigenen Status, die Angst und das Gefühl der Entwurzelung. Eine ähnliche Rhetorik kommt auch heute, d.h. seit mindestens einem Jahrzehnt, auf beiden Seiten der Oder zur Anwendung, wo sowohl einwanderungsfeindliche als auch deutschfeindliche Rhetorik ein Mittel zur Heilung von einem allgemeinen Gefühl der Unsicherheit wird, was ein Gefühl von Stärke gibt und Gemeinschaft vereint in der Verteidigung der angeblich von Fremden bedrohten Heimat. Die Grenze an der Oder ist zwar verblasst, aber sie wird noch immer von all denen gebraucht, die sich über sie ihr Überlegenheitsgefühl aufgebaut haben, und von der Ungleichheit der Entwicklung und der Zivilisation profitiert haben.

Grenzen verschwinden, aber neue entstehen. Das intensive Rebordering dauert an und wird so lange andauern, wie wir es als Methode der Ausgrenzung betrachten, solange wie die Grundlage von Identität nicht auf Identifikation, sondern auf Ausgrenzung basiert, nicht positiv, sondern

Dazwischenland | Kraj Pomiędzy | Country Inbetween, 2021

siły i wspólnoty zjednoczonych w obronie ojczyzny zagrożonej rzekomo przez obcych. Granica na Odrze, choć wyblakła nadal konstruuje, okazując się potrzebna wszystkim tym, którzy wobec niej się określali, budowali swoje poczucie wyższości, bycia kimś, czerpali korzyści z nierówności rozwojowych i odrębności cywilizacyjnych.

Granice znikają, ale pojawiają się nowe, intensywne rebordering trwa i trwać będzie tak długo, jak będziemy o nich myśleć w sposób wykluczający, gdy podstawą tożsamości nie będzie identyfikacja, ale ekspulsja, nie to, co pozytywne, ale to, co negatywne. Dlatego tak bardzo interesujące w *Stubfurcie* – totalnym projekcie Kurzweleyego jest to, że próbuje on przechwycić tę konstruującą moc rozgraniczania i skierować ją przeciwko niej samej, tworząc tym samym świat, w którym nadal przecież istnieją granice, ale zostają one zdemaskowane w swojej arbitralności, a co za tym idzie pozbawione władzy nad nami. Jest to możliwe dzięki strategii parodiowania narodowego i instytucjonalnego borderingu. W *Stubfurcie* działa parlament, miasto posiada godło, flagę i hymn, wychodzi tu (niecodziennie) codzienna gazeta, są mury miejskie, przewodniki, mapy, wybito lokalną monetę, działają urzędy, obywatele posiadają dowody osobiste, zaś samo miasto z kilkoma podobnymi ulokowanymi na pograniczu polsko-niemieckim utworzyło też Nową

of foreigners. The border at the river Oder has faded but it is still used by those who have constructed a sense of superiority and who have profited from the unequal developments. Borders disappear but new ones are created. The intense rebordering continues and will carry on as long as we regard it as a method of exclusion and as long we base identity not on identification but rather on exclusion and in a negative sense. It is for this reason that Michael Kurzweley's *Stubfurt* project is so interesting. His is an attempt to capture this exclusionary force and to redirect it back at ourselves. In this way he manages to create a world where boundaries still exist but they are uncovered and therefore they no longer exert any power. He does this by parodying national and institutional borders. *Stubfurt* has a parliament, a coat-of-arms, a flag and a national anthem. There is a daily newspaper (but not appearing daily), there is a city wall, travel guide, maps, local currency has been minted, an administration, and ID documents. The city has created *Nowa Amerika* with similar places along the Polish-German border with a quasi-state with its own constitution although the territory is not clearly defined. All this can be viewed as mimicry which we have already seen with the Slovenian NSK (Neue Slowenische Kunst) movement which parodied the ambiguous national ethics in Yugoslavia. *Stubfurt*

Polnischer Abend | Polski wieczór | Polish evening, 2021

negativ. Deshalb ist an Kurzweilys Gesamtprojekt *Stubfurt* so interessant, dass er versucht, diese konstituierende Kraft der Abgrenzung einzufangen und gegen sich selbst zu richten. Mit diesen Mitteln schafft er eine Welt, in der zwar Grenzen noch existieren, aber sie werden in ihrer Beliebigkeit entlarvt und damit ihrer Macht über uns beraubt. Möglich wird dies durch die Strategie, nationale und institutionelle Grenzen zu parodieren. Es gibt ein Parlament in *Stubfurt*, die Stadt hat ein Wappen, eine Flagge und eine Hymne, hier kommt eine Tageszeitung heraus (nicht täglich), es gibt Stadtmauern, Reiseführer, Karten, lokales Geld wurde geprägt, die Verwaltung arbeitet, Bürger haben Personalweise. Die Stadt selbst hat mit ähnlichen an der polnisch-deutschen Grenze gelegenen Orten *Nowa Amerika* erschaffen – ein quasi staatliches Gebilde mit eigener Verfassung, wenn auch mit unbestimmten Territorium. All dies kann als eine Art Mimikry betrachtet werden, wie wir sie beispielsweise aus der Praxis der Künstlergruppe NSK (Neue Slowenische Kunst) gut kennen, die die zweideutige Nationalästhetik in Jugoslawien parodiert. *Stubfurt* ähnelt in seiner anti-utopischen Natur auch *Nowhereisland*, einer Bohrinsel, die 2012 von Alex Hartley aus der Arktis an die Küste Großbritanniens geschleppt wurde. Eine Insel, auf der ein Staat geschaffen wurde, dessen Bürger jeder sein konnte, und somit eine materialisierte Kritik an zeitgenössischen Nati-

Amerikę – twór państwowy z własną konstytucją, choć o nieodokreślonym terytorium. Można to wszystko uznać za rodzaj mimikry, które dobrze znamy choćby z praktyk słoweńskiego NSK, parodiującego dwuznaczną estetykę narodowościową obecną w Jugosławii. *Stubfurt* w swojej anti-utopijności przypomina też *Nowhereisland*, wyspę przyholowaną z Arktyki w 2012 przez Alexa Hartleya do wybrzeży Wielkiej Brytanii. Wyspę, na której powstało państwo, którego obywatelom mógł być każdy, stanowiące tym samym zmaterializowaną krytykę współczesnych państw narodowych opartych na idei ekskluzji i ekspulsji. Można tu też widzieć powrót do kontrkulturowych praktyk holenderskich Provosów z lat 60-tych z ich polityką Białych Planów wprowadzanych w Amsterdamie przez ich Partię Krasnoludków, stającej się dwie dekady później inspiracją również dla polskiej Pomarańczowej Alternatywy walczącej z komunistycznym reżimem przez śmiech i kpinę. Pobrzmiewają tu echa Beuysowskiej idei świata jako rzeźby społecznej, produktywistyczne utopie nowego, bardziej sprawiedliwego i lepiej urządzonego porządku kreowanego przez artystów.

Zasadnicza różnica polega na tym, że w przypadku *Stubfurtu* nie chodzi o krótkotrwałą prowokację opartą na parodiowaniu instytucji państwa narodowego, jego rytuałów, struktur i retoryki tak, jak ma to miejsce w przypadku większości przywoływanych wyżej projektów. Przeciwnie – sięganie

is similar to *Nowhereisland* with its anti-utopian character. In 2012 this island journeyed from the antarctica to the coast of Great Britain. It is an artwork created by Alex Hartley; an island on which a new nation was created whose citizens could be anyone. This artwork served as a critique of nation states which are based on exclusion and expulsion. This project also reminds us of the Provos counterculture movement in the Netherlands in the 1960s when the Provos dwarf party presented its White Plans. Two decades later this movement inspired the Polish *Pomarańczowa Alternatywa* (Orange Alternative) which fought against the Communist regime with laughter and ridicule. This reminds us too of Beuys' idea of the world as a social sculpture, productivist utopias of a new, fairer and better organised structure created by artists.

The main difference is that *Stubfurt* is not a short-term provocation based on a parody of institutions of the nation state, its rituals, structures and rhetoric, as is often the case in the above-mentioned projects. In this case it is about the use of border objects that are usually used to create a sense of national identity; it is a form of demonstration that this is not something provided by nature but is rather something that has been created by people to organise an understanding of reality for millions of people who live in a territory defined as their homeland.

onalstaaten, die auf der Idee von Ausgrenzung und Vertreibung basieren. Man kann darin auch eine Rückkehr zu den Praktiken der Gegenkultur niederländischer Provos aus den 1960er Jahren sehen, mit der in Amsterdam von ihrer Zwergenpartei eingeführten White-Plan-Politik sehen, die zwei Jahrzehnte später auch eine Inspiration für die polnische *Pomarańczowa Alternatywa* (Orangene Alternative) war im Kampf gegen das kommunistische Regime durch Lachen und Spott. Es gibt Anklänge an Beuys' Vorstellung von der Welt als Soziale Plastik, produktivistische Utopien einer neuen, gerechteren und besseren von Künstlern geschaffenen Ordnung.

Der wesentliche Unterschied besteht darin, dass es sich bei *Stubfurt* nicht um eine kurzfristige Provokation handelt, die auf einer Parodie der Institutionen des Nationalstaats, seiner Rituale, Strukturen und Rhetorik beruht, wie dies bei den meisten oben genannten Projekte der Fall ist. Im Gegenteil – die Benutzung von Grenzobjekten, die normalerweise verwendet werden, um ein Gefühl der nationalen Identität zu schaffen, ist eine Form des Demonstrierens, dass es sich dabei nicht um etwas vom Himmel Gefallenes handelt, nicht um etwas Naturgegebenes, sondern von Menschen erfunden wurde, um die Wahrnehmung von Realität zu organisieren, für Millionen von Menschen, die ein Territorium bewohnen, das sie als ihre Heimat definieren. Wenn es möglich ist, eine neue Stadt, eine Sprache und Regeln des Zusammenlebens zu erfinden, und das alles mit bescheidenen Mitteln unter Beteiligung einer relativ kleinen Gruppe von Menschen umzusetzen, wie es in *Stubfurt* geschah, dann bedeutet es, dass die riesigen nationalen Gebilde auf einer ähnlichen Grundlage aufbauen, obwohl sie uns doch so selbstverständlich und naturgegeben erscheinen. Kurzweily erinnert uns an das, was Ernst Gellner vor Jahren in seinem ausgezeichneten Buch *Nationen und Nationalismus* geschrieben hat: Nationale Gemeinschaften entstehen nicht spontan, sie werden vom Staat mit Hilfe von Nationalismus kreiert, mit Mitteln kultureller Uniformierung großer

po obiekty graniczne zazwyczaj służące władzy do kreowania poczucia narodowej odrębności jest formą demonstrowania, iż nie są one czymś, co spadło z nieba, co jest naturalne i konieczne, ale wymyślonymi przez ludzi środkami organizacji postrzegania rzeczywistości przez miliony osób zamieszkujących terytorium zdefiniowane jako ich ojczyzna. Jeżeli można wymyślić nowe miasto, język, zasady współzycia i wprowadzić to wszystko w życie przy pomocy skromnych środków i przy udziale stosunkowo niewielkiej grupy osób, tak jak stało się to we *Stubfurcie*, to oznacza, iż podobny status mają też te ogromne twory narodowe, które wydają się nam być tak naturalne, niekwestionowane i oczywiste. Kurzweily przypomina więc o tym, o czym przed laty pisał Ernst Gellner w swojej znakomitej książce *Narody i nacjonalizm*: wspólnoty narodowe nie powstają samoistnie, tworzy je państwo używając do tego nacjonalizmu, który jest środkiem kulturowej unifikacji dużych mas jednostek, którymi łatwiej w ten sposób zarządzać i zachęcać je do poświęceń na rzecz państwa, większej produktywności, do walki z innymi, zabijania. Jak dowodzą *Stubfurt* i *Nowa Amerika* naród da się wymyślić, co z kolei oznacza, iż nie może być on wartością nadrzędną. Posiada on bowiem podobny status, jak wszystkie inne. Jest tworem ludzi interpretujących rzeczywistość, zamieniających – jak powiedziałaaby Hannah Arendt – planetę w świat.

To jednak nie wszystko. *Stubfurckie* praktyki, ujawniające arbitralność narodowościowych podziałów, są też okazją do wypróbowywania różnych form bycia razem ponad podziałami. Podziałami przez te różnice ustanowionymi. Kurzweily'emu nie chodzi więc tylko o zdemaskowanie przygodności świata, w którym żyjemy, ale też o stworzenie płaszczyzny do wypróbowywania takich jego form, które są mniej wykluczające, mniej opresyjne, bardziej inkluzyjne. Mówią jeszcze inaczej – *Stubfurt* trwający już przecież ponad 20 lat to nie tylko projekt demaskujący nieprawdy państwa narodowego, ale też platforma współpracy ponad stworzonymi przez to państwo podziałami, uprzedzeniami i granicami. Choć więc samo miasto

Wojciech Gawor, 2021

If it is possible to create a new city, a language and rules for living together, and to implement this with very modest means and among a relatively small group of people, as in *Stubfurt*, then this means that the large national creations are based on a similar foundation even though they appear to be so obvious and natural. Kurzweily reminds us of what Ernst Gellner his book *Nations and Nationalism* states – that national communities don't pop up spontaneously, but that they are created by the state by means of nationalism whereby large numbers of individuals are culturally homogenized. They are thus easy to control and can be motivated to sacrifice themselves for the sake of the nation in order to increase productivity, fight against others and kill. As *Stubfurt* and *Nowa Amerika* prove, nations can be created which means that they do not have a superordinate value in themselves but are creations of people who interpret reality – as Hannah Arendt would say – who change the planet into the world. Moreover, *Stubfurt* practices that make public the ad hoc nature of nationalistic divisions also offer the opportunity to try out different ways of living together outside such divisions. Kurzweily is not so much interested in unmasking the contingency of our world, but rather in creating platforms which enable the experimentation with strategies that are less exclusive, less oppressive and more inclusive. In other words, for the past 20 years *Stubfurt* has

Kunstmagazin Bijutsu Techo (Japan), 2010

Massen von Individuen. Auf diese Weise lassen sie sich leichter beherrschen und sind leicht zu ermutigen, sich zugunsten des Staates zu opfern, um so seine Produktivität zu steigern, andere zu bekämpfen und zu töten. Wie *Stubfurt* und *Nowa Amerika* beweisen, können Nationen erfunden werden, was wiederum bedeutet, dass sie keinen übergeordneten Wert an sich darstellen. Sie sind Schöpfungen von Menschen, die die Wirklichkeit interpretieren und – wie Hannah Arendt sagen würde – den Planeten in die Welt verwandeln. Aber das ist nicht alles. *Stubfurter* Praktiken, die die Beliebigkeit nationalistischer Spaltungen offenbaren, bieten auch die Möglichkeit, verschiedene Formen des Zusammenseins jenseits von Spaltungen auszuprobieren. Bei Kurzweily geht

wymyślone przez Kurzweily'ego jest fikcją, to przecież objawia się w bardzo konkretnych i namacalnych działaniach pozwalających odczuć, iż inna rzeczywistość jest możliwa: w lokalnym banku czasu, w zawodach sportowych, w kawiarni, w której można nauczyć się mówić w językach uchodźców i migrantów, we freeshopie, gdzie można zabrać eksponowane przedmioty czy w setkach spotkań, warsztatów, wystaw, które pod szyldem *Stubfurtu* dotąd przygotowano. Tu nawet granica nie dzieli, ale staje się platformą spotkania. Miejski mur ma tu 50 cm wysokości, co sprawia, iż doskonale sprawdza się jak długa ławka sprzyjającą interakcjom. Granica w tym wypadku nie tyle reguluje, co dereguluje rozróżnienia sprawiając, iż wszystko może się zdarzyć, ale też, że bardziej prawdopo-

not only been a project that has uncovered the untruths of the nation state, but has also served as a platform to collaborate and overcome the divisions, prejudices and borders created by the state. Even though the invented city by Kurweily is fictional, it manifests in very specific and tangible activities that can help us experience another reality such as a local time bank, sports activities, a coffee shop where you can learn the languages of the migrants and refugees, a Free-shop where you can pick up objects you need, or hundreds of meetings, workshops and exhibitions organised under the banner of *Stubfurt*. In these cases the border does not separate but is a meeting place. The city wall is 50 cm high and is thus perfectly suited as a long bench which

es also nicht nur darum, die Kontingenz der Welt, in der wir leben, zu demaskieren, sondern auch darum, Plattformen zu schaffen, um Strategien auszuprobieren, die weniger exklusiv, weniger bedrückend und inklusiver sind. Mit anderen Worten, *Stubfurt* ist seit mehr als 20 Jahren nicht nur ein Projekt, das die Unwahrheiten des Nationalstaates aufdeckt, sondern auch eine Plattform für die Zusammenarbeit über die von diesem Staat geschaffenen Spaltungen, Vorurteile und Grenzen hinweg. Obwohl die von Kurzweily selbst erfundene Stadt also eine Fiktion ist, manifestiert sie sich in sehr spezifischen und greifbaren Aktivitäten, die eine andere Realität erfahrbar machen: in einer lokalen Zeitbank, bei Sportwettbewerben, in einem Café, in dem man die Sprachen von Flüchtlingen und Migranten lernen kann, in einem Freeshop, in dem man ausgestellte Gegenstände mitnehmen kann, oder in hunderten von Treffen, Workshops und Ausstellungen, die unter dem Banner von *Stubfurt* vorbereitet wurden und werden. Hier trennt die Grenze nicht, sondern wird zur Plattform der Begegnung. Die Stadtmauer ist hier 50 cm hoch und eignet sich damit perfekt als lange Bank, die der Interaktion förderlich ist. In diesem Fall regelt die Grenze nicht, sondern dereguliert Unterscheidungen, macht alles möglich, und macht so eine Begegnung, ein Gespräch, die Möglichkeit des Zusammenseins wahrscheinlicher als eine Ausgrenzung. Eine solche Fiktion hat nichts mit aufdringlicher Didaktik zu tun. Zusammensein wird hier nebenbei erlernt, in Aktion, nicht wahrnehmbar und damit viel effektiver als im Rahmen direkterer Formen der Überzeugung, dass Kooperation besser ist als Antagonismus, Anerkennung besser als Abneigung und Liebe besser als Hass. Niemand sagt hier, dass Zusammenarbeit gut ist und versucht nicht, andere davon zu überzeugen, dieser Wahrheit zu folgen. Mit seinen zahlreichen Initiativen bietet *Stubfurt* die Möglichkeit, Zusammenarbeit zwischen Menschen wachsen zu lassen, die nicht nur die Mentalität verändert. Die Art der Regeln sind so beschaffen, dass sie Fiktion in Potenzial verwandeln. Das Erleben von

dobne jest spotkanie, rozmowa, możliwość bycia razem, niż ekspulsja.

Takie praktykowanie fikcji nie ma w sobie nic z nachalnej dydaktyki. Bycia razem uczy się tutaj przy okazji, w działaniu, w sposób niezauważalny, a przez to dużo bardziej skuteczny, niż w ramach bardziej bezpośrednich form przekonywania, iż współpraca jest lepsza od antagonizmu, uznanie od niechęci, a miłość od nienawiści. Nikt tu nie mówi więc, że współpraca jest dobra i nie próbuje do tej prawdy namówić innych. *Stubfurt* ze swoimi licznymi inicjatywami daje raczej możliwość nasiąkania współpracą, co prowadzi do zmiany nie tylko mentalności, ale też wprowadza tego rodzaju reguły do repertuaru działań możliwych do podjęcia, zamieniając je w ten sposób z fikcji w potencjalność. Doświadczanie epizodów współdziałania z osobami całkowicie od nas innymi i to owocującego pozytywnymi uczuciami, stworzeniem czegoś co nie istniało, poczuciem wspólnoty sprawia, iż tego rodzaju działanie staje się bardziej prawdopodobne również poza *Stubfurt*em, bo zakorzenia się w naszych skrynkach narzędziowych jako możliwa forma relacji z innymi. Choć więc miasto Kurzweily'ego nie istnieje, to jest bardzo realne w tym sensie, że jest sprawcze, bo przebudowuje nasze habitusy, wiedzę o świecie i o innych, pokazuje nowe możliwości, których wcześniej nie byliśmy w stanie dostrzec.

Człowiek to zwierzę terytorialne nie tylko w tym sensie, że wykreślanie obszaru pozyskiwania zasobów było, poza hierarchicznością, najbardziej pierwotnym sposobem na regulowanie przemocy, ale również w tym sensie, że posiadanie miejsca, które można uznać za swoje stanowi jeden z ważniejszych aspektów naszej tożsamości. Stanisław Ossowski w swojej klasycznej książce O ojczyźnie i narodzie, przypomina, iż naród jest wspólnotą ideologiczną, zaś rdzeniem ideologii spajającej tworzące go jednostki jest przekonanie, iż posiadają one terytorium, które uznają za swoją ojczyznę. Oznacza to, iż naród jest wspólnotą wyobrażoną, której reprezentacją jest istniejąca lub mityczna przestrzeń stanowiąca jego dom,

promotes interaction. The border does not regulate differences but deregulates them, enables meetings, discussions, and get-togethers. Such a fiction is not about enforced didactics. Togetherness is experienced incidentally, through action. This is not directly observable but is more effective than direct forms of persuasion to get people to understand that cooperation is better than antagonism, recognition better than distrust, love better than hate. Nobody claims that cooperation is good and tries to persuade people to follow this truth. The many initiatives provide people in *Stubfurt* with an opportunity to cooperate with each other in their own way and which ultimately changes their mentality. The rules are such that they turn fiction into potential. The nature of the rules is such that fiction can be changed into potential. By experiencing joint episodes of creativity with people who are very different to us, and which result in positive emotions, the creation of something new, a sense of community, enables this type of work also outside *Stubfurt*. A toolbox is created with new forms of relationships. Although the city created by Kurzweily does not exist, it is very real in the sense that it leads to the creation of new habits, new knowledge about the world and others, and thereby opens up new vistas that we did not recognise before.

Humans are territorial not only in the sense that that they stake their territories in order to gain control over resources which was the first form of forced control, but also in the sense that the ownership of a place is one of the most important aspects of our identity. Stanisław Ossowski states in *Über Heimat und Nation (Homeland and Nation)* that nation is an ideological community and that the core of the ideology which connects the community is the belief in a territory that is recognised as the homeland. In other words, a nation is an imagined community through which the existing or mythical space is represented and which shapes their homeland. Ossowski believes that the homeland can be private as well as ideologi-

Episoden gemeinsamen Tuns mit Menschen, die ganz anders sind als wir, das in positiven Gefühlen fruchtet, das Erschaffen von etwas, das es bis dahin nicht gab, das Gefühl von Gemeinschaft, das macht diese Art von Aktion auch außerhalb von *Stufurt* wahrscheinlicher. Es entsteht ein Werkzeugkasten mit neuen möglichen Formen der Beziehungen zu anderen. Obwohl die Stadt von Kurzweily nicht existiert, ist sie sehr real in dem Sinne, dass sie ursächlich ist, weil sie unsere Gewohnheiten, unser Wissen über die Welt und andere neu aufbaut, sie zeigt neue Möglichkeiten auf, die wir vorher nicht wahrnehmen konnten.

Der Mensch ist ein Territorialtier nicht nur in dem Sinne, dass das Abstecken des Gebietes für die Ressourcengewinnung die ursprüngliche Form der Gewaltregulierung war, sondern auch in dem Sinne, dass der Besitz eines Ortes es zu den wichtigsten Aspekten unserer Identität gehört. Stanisław Ossowski erinnert in seinem klassischen Buch *Über Heimat und Nation* daran, dass die Nation eine ideologische Gemeinschaft ist und dass der Kern der Ideologie, die sie verbindet, der Glaube an ein Territorium ist, das sie als ihre Heimat anerkennen. Dies bedeutet, dass die Nation eine imaginierte Gemeinschaft ist, die durch den existierenden oder mythischen Raum repräsentiert wird, der ihre Heimat, ihren Ort, bildet. Ossowski weist auch darauf hin, dass die Heimat privat und ideologisch sein kann. Ersteres ist ein Territorium, dem wir uns verbunden fühlen, denn hier sind wir geboren, aufgewachsen, haben uns angefreundet, geliebt und gearbeitet. Es handelt sich um eine Projektion des Lebens eines Individuums in ein bestimmtes Gebiet, das von ihm als sein Platz auf der Erde angesehen wird. Letzteres ist die Heimat, die wir als unsere eigene ansehen und manchmal lieben, weil wir dazu gezwungen wurden durch Institutionen, zahlreiche Grenzobjekte, allgegenwärtige Symbole, die bedeuten, dass ein bestimmtes Territorium uns gehört – Grenzpfähle, Flaggen, Embleme, Hymne, Denkmäler, Geld, Ausweise, Karten, nationale Mythologien, Poesie und Kunst. Sehr oft gibt es keine Unvereinbarkeit

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2021

mit dem Ort. Ossowski zwraca też jednak uwagę, iż ojczyzna może mieć charakter prywatny i ideologiczny. Ta pierwsza to terytorium, do którego czujemy się przywiązani, bo tu się urodziliśmy, dorastaliśmy, nawiązywaliśmy przyjaźnie, kochałiśmy i pracowaliśmy. Jest ona projekcją życia jednostki na pewne terytorium uznawane przez nią za jej miejsce na ziemi. Ta druga, to ojczyzna, którą zaczęliśmy uznawać za swoją, a czasami kochać, bo zmusiły nas do tego instytucje, liczne obiekty graniczne, wszechobecne symbole oznaczające, iż określone terytorium jest nasze – słupy graniczne, flaga, godło, hymn, pomniki, pieniądze, dowody tożsamości, mapy, narodowe mitologie, poezja i sztuka. Bardzo często pomiędzy tymi dwoma rodzajami ojczyzn nie ma niezgodności. Kłopoty zaczynają się wówczas, gdy nie zmieniając swojej ojczyzny prywatnej znajdujemy się nagle w obcej nam ojczyźnie ideologicznej, gdy zmuszeni zostajemy do porzucenia lub wyrzeczenia się tej pierwszej, albo wtedy, gdy ta druga zupełnie znika i zastępuje ją zupełnie nowy, obcy twór ideologiczny. Podobnych zjawisk doświadczyli miliony

cal. As a private homeland it is a territory to which we are connected because we were born there, grew up and made friends, found love and work. It is a projection of the life of an individual in a specific space that is seen as his place on earth. In terms of ideology, the homeland is that which we view as ours and that we sometimes love. This view is forced upon us by institutions, border objects, ever-present symbols all around us and that symbolize the ownership of the territory; examples are border posts, flags, emblems, anthems, monuments, money, identity cards, maps, national mythology, poetry and art. These two views of homeland often overlap. The problem, however, starts when we suddenly find ourselves in a foreign ideological homeland without actually changing our private homeland; when we are forced to give up the former, or when this disappears completely and is replaced by a new and foreign ideological structure. Millions of people have experienced this in the 19th and 20th centuries and people are still experiencing this phenomenon to this

zwischen diesen beiden Arten von Heimaten. Die Probleme beginnen erst, wenn wir uns, ohne unsere private Heimat zu verändern, plötzlich in einer uns fremden ideologischen Heimat wiederfinden, wenn wir gezwungen sind, erstere aufzugeben, oder wenn diese ganz verschwindet und durch eine völlig neue, fremde ideologische Struktur ersetzt wird. Millionen von Menschen haben im 19. und 20. Jahrhundert ähnliche Phänomene erlebt, und viele erleben sie auch heute. Zwangsumsiedlung und Vertreibung, Flucht und die Ansiedlung in neuen Gebieten, dort fremde Häuser bewohnen müssen, in ihnen völlig fremden Landschaften. Frankfurt und Słubice sind auch solche Orte. Nach dem Krieg wurden diese Städte von Menschen bewohnt, die ihre private Heimat anderswo hatten und in völlig neue ideologische Heimaten geworfen wurden. Daraus mussten enorme Identitätsprobleme, Entwurzelung und Unzulänglichkeit entstehen, die durch die neuen politischen Ordnungen beiderseits der Oder noch verstärkt wurden. Man versuchte, diese Probleme mit der Fiktion der sozialistischen Bruderschaft zu heilen, aber wie sollte man das glauben, denn die Brücke zwischen Frankfurt und Słubice diente zwischen 1972 und 1980 nur acht Jahre lang als Grenzübergang, danach wurde sie aus Angst vor der Revolution der polnischen Gewerkschaft *Solidarność* (Solidarität) geschlossen. Das Problem blieb und kann nicht gelöst werden, indem man die Existenz einer neuen, ideologischen Heimat ausspricht, in der Polen und Deutsche Seite an Seite in einer gemeinsamen, diesmal europäischen Gemeinschaft leben. Eine weitere Veränderung des Territoriums der Identifikation bringt keine automatische Veränderung der Identität mit sich, keinen Loslösung von Vermeidung, Abneigung und Feindseligkeit hin zu universeller Gemeinschaft und Kooperation. Michael Kurzweily versteht das ganz ausgezeichnet. In seinem fiktiven *Stufurt* schlägt er statt aufdringlicher Integrationsnarrative eine viel realistischere Praxis des Zusammensins in kleinen, oft absurden Akten der Kooperation und gemeinsamer Erfahrungen vor. Diese Episo-

den der XIX und XX Jahrhunderts, aber auch viele in der Gegenwart, erleben sie heute. Przesiedlanie i wysiedlanie, uciekające i kolonizujące nowe terytoria, zamieszkujące cudze domy, w zupełnie obcych im krajobrazach. Frankfurt i Słubice są również takim miejscami. Miasta te po wojnie zamieszkały osoby posiadające swoje prywatne ojczyzny gdzie indziej i które rzucono w zupełnie nowe ojczyzny ideologiczne. Musiało to zaowocować ogromnymi problemami tożsamościowymi, poczuciem wykorzenienia i nieadekwatności, które wzmacniały jeszcze nowe porządki polityczne po obu stronach Odry. Próbowano te problemy zaleczyć fikcją socjalistycznego braterstwa, ale jak w nie uwierzyć skoro most łączący Frankfurt i Słubice działał jako przejście graniczne tylko osiem lat pomiędzy 1972 a 1980, po czym je zamknięto w obawie przed rewolucją *Solidarność*. Problem pozostał i nie da się go rozwiązać dekretując istnienie nowej, ideologicznej ojczyzny, w której Polscy i Niemcy żyją obok siebie, w obrębie wspólnej, tym razem europejskiej wspólnoty. Kolejna zmiana terytorium identyfikacji nie pociąga za sobą automatycznej

day, examples are forced removals, refugees and settlers in new places, having to live in foreign houses in completely foreign landscapes. Frankfurt and Słubice are such places. After the war these cities were populated by people who used to live elsewhere and were catapulted into completely different ideological homelands. This led to enormous problems of identity, uprootment and shortcomings that were reinforced on both sides of the river Oder as a result of the new political dispensation. Attempts were made to heal the rifts through the fiction of socialist brotherhood, but how could anybody believe this when the bridge between Frankfurt and Słubice which had served between 1972 and 1980 as a border crossing was closed because of fears of a revolution by the Polish trade union *Solidarność* (Solidarity). The problem remained and cannot be solved by creating a new ideological homeland in which the Poles and Germans live side by side – this time in a joint European union. More change in the territory of identification will not automatically result in

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2021

den werden seit über 20 Jahren systematisch wiederholt, haben also die Fähigkeit, Individuen in einer dritten Heimat zu verwurzeln – weder ideologisch noch privat, sondern auf praktizierte Weise. Sie ist per Definition nicht ideologisch, sondern verwirklicht sich ausschließlich im Handeln. Da letzteres schwer im Voraus zu planen ist, werden Interaktion, und die Anpassung der Teilnehmer aneinander zum Wesen dieser dritten Heimat. Dadurch verliert das Territorium hier an Bedeutung und kann, wie im Fall von *Stubfurt*, nicht klar definiert, vereinbart und variabel sein. Die praktizierte Heimat kommt ohne ein Land und seine Vorstellungen aus, was eine der wichtigsten Ursachen von Gewalt eliminiert. Der Territorialismus, der die Heimat regulieren sollte, hat immer zu Streitigkeiten über physische Grenzen geführt, zu deren Eigenschaften die Versuchung zu Eroberungen und Kriegen um Ressourcen geführt. In der praktizierten Heimat geht es bei den Streitigkeiten eher um den Umfang der Zusammenarbeit, die individuellen Beiträge und die entstehenden Formen. Die sind, wie alles andere in diesem Zusammenhang,

zmiany tożsamości, przejścia od unikania, niechęci i wrogości do powszechnej komunii i współpracy.

Doskonale rozumie to Michael Kurzwelly, który zamiast nachalnych narracji integracyjnych, proponuje w swoim fikcyjnym *Stubfurcie*, dużo bardziej realistyczne praktykowanie bycia razem w małych, często absurdalnych aktach współpracy i współdoświadczenia. Te epizody powtarzane są jednak systematycznie od ponad 20 lat, co sprawia, iż posiadają one zdolność zakorzeniania jednostek w trzeciej ojczyźnie - ani ideologicznej, ani prywatnej, ale raczej takiej, którą można określić mianem praktykowanej. Z definicji nie ma ona charakteru ideowego, ale realizuje się wyłącznie w działaniu. Ponieważ zaś to ostatnie trudno jest z góry zaplanować, to istotą tej trzeciej ojczyzny staje się interakcja, wzajemne dostrajanie się, dostosowywanie się jej uczestniczek i uczestników do siebie nawzajem. W rezultacie terytorium staje się tu mniej istotne i może być, tak jak w przypadku *Stubfurtu*, niedookreślone, umowne, zmienne. Ojczyzna praktykowana obywa się bez ziemi i jej wyobrażenia, co z kolei eliminuje jedną z istotniej-

a change in identity, will not dissolve the feelings of dislike and enmity to be replaced by universal cooperation and a common sense of community. Michael Kurzwelly understands the situation. In his fictional *Stubfurt* he proposes a more realistic approach based on small, oftentimes absurd acts of cooperation and joint experiences. These actions have been repeated systematically over the last 20 years thereby creating opportunities for individuals to find roots in a third homeland. Not ideologically or privately, but in a practicable way. Actions cannot be easily planned for the future and thus the various interactions of the participants and their adjustments to each other shape the backbone of this third homeland. In this way territory loses its meaning and cannot be clearly defined, and thus like in *Stubfurt* it is agreed upon and in constant flux. This practised homeland does not need a country and its ideas which thus eliminates one of the most important causes of violence. Territorialism which usually regulates a homeland almost always leads to disagreements regarding physical borders, and in turn the temptation to invade and declare war on other regions in order to gain possession of their resources. In the practising homeland disagreements are more about the scope of working together, the individual contributions and how these are shaped. These are always negotiable just like everything else; solutions can be found and provide opportunities for negotiating agreements. This type of homeland created in *Stubfurt* is mutable but provides a working solution for dealing with the millions of displaced people all over the world. We can all try in practical ways to coexist with others peacefully and in harmony.

It is difficult to imagine a world, including art, without borders. In its modern expression art has tried to define itself in a separate and autonomous sphere that also enables the crossing of artificially constructed borders. Herein lies an insurmountable paradox. Art can be transgressive because it forms an enclave. And although much has been done to remove this paradox by

verhandelbar, lösbar und sind Quellen für das Entstehen von Vereinbarungen im gemeinsamen Aushandlungsprozess. Diese in *Stubfurt* geschaffene Form von Heimat ist ein provisorisches und unbeständiges, aber dennoch wirksames Mittel gegen das Problem der Entwurzelung, von dem weltweit zig Millionen Menschen betroffen sind. Das Streben nach Koexistenz mit anderen, nach friedlichen Beziehungen untereinander und interaktiver Harmonie kann überall und von jedem praktiziert werden.

Eine Welt ohne Grenzen ist schwer vorstellbar, auch Kunst ist ohne sie schwer vorstellbar. In seiner modernen Form versuchte Kunst sich als vom Leben und der Welt getrennte autonome Sphäre zu definieren, sowie als Ort der Überschreitung der von Menschen abgesteckten Grenzen. Darin liegt ein unüberwindbares Paradoxon. Kunst kann transgressiv sein, weil sie eine Enklave ist. Und obwohl viel getan wurde, um dieses Paradoxon zu beseitigen, indem man die Autonomie der Kunst auf verschiedene Weise angegriffen hat, geschah dies in der Annahme, dass es immer noch Kunst sei. Im Fall von *Stubfurt* ist dieses Paradoxon gelöst. Michael Kurzwelly ist zweifellos ein Künstler, weniger sicher ist jedoch, ob er noch im Kunstbereich tätig ist. Er verwendet künstlerische Mittel und ist sich der Konvention von Kunst bewusst, aber es ist nicht ganz klar, ob sein Ziel darin besteht, sie zu schaffen. Seine Projekte werden aus Mitteln zur Förderung der Kultur finanziert, aber es ist nicht so offensichtlich, ob er sie unterstützen will oder im Gegenteil als Mittel zur Stärkung praktizierter Heimat betrachtet. Seine Kunst verändert die Realität – ist das nicht der Wunsch jedes Schöpfers? Dieses Mittel verändert jedoch die Welt, weil es im Hintergrund steht und wie jedes andere Werkzeug behandelt wird, das hilfreich ist, um Beziehungen zu anderen an einem Ort aufzubauen, der niemandem gehört.

zych przyczyn przemocy. Terytorializm, mający być środkiem jej regulowania, zawsze przecież rodził spory wokół fizycznych granic i własności, pokusę podboju, wojny o międzę. W ojczyźnie praktykowanej spory dotyczą raczej zakresu współpracy, jednostkowego wkładu w jej istnienie, form, jakie one przybiera i jak wszystko inne w jej obrębie podlegają negocjacji, są rozwiązywalne, stanowiąc jedną z emanacji reguły docierania się w działaniu. Ta stworzona w *Stubfurcie* forma ojczyzny jest prowizorycznym i chwiejnym, ale jednak skutecznym remedium na problem wykorzenia dotykający dziesiątki milionów osób na całym świecie. Dążenie do współobecności z innymi, pokojowego układania sobie relacji z innymi, interakcyjnego współbrzmienia może być praktykowane wszędzie i przez każdego.

Trudno sobie wyobrazić świat bez granic, trudno też sobie wyobrazić bez nich sztukę. W nowoczesnej postaci uczyniła przecież swoim celem próbę wyodrębnienia się ze świata jako autonomiczna sfera, osobna wobec życia oraz jako miejsce przekraczania ustanowionych przez ludzi granic. Tkwi w tym oczywiście pewien nieprzekraczalny paradoks. Sztuka może być transgresyjną, bo jest enklawą. I chociaż wiele uczyniono, by paradosten wyeliminować, atakując na różne sposoby autonomię sztuki, to jednak czyniono to przy założeniu, iż to nadal sztuka. W przypadku *Stubfurtu* ten paradoks udało się rozwiązać. Michael Kurzwelly jest niewątpliwie artystą, ale mniej pewne jest czy działa on nadal w polu sztuki. Używa on środków artystycznych i jest świadomy konwencji sztuki, ale nie do końca jasne jest jednak to czy celem jego działań jest jej tworzenie. Jego projekty finansowane są ze środków przeznaczonych na wspieranie kultury, ale już tak oczywiste nie jest czy to ją chce on wspierać czy też przeciwnie traktuje ją jak środek pozwalający wzmocnić praktykowaną ojczyznę. Jego sztuka zmienia rzeczywistość - czy to nie pragnienie każdego twórcy? Zmienia ona świat jednak dlatego, że usytuowano ją na drugim planie, potraktowano jak każde inne narzędzie pomocne w układaniu sobie relacji z innymi w miejscu, które nie należy do nikogo.

attacking the autonomy of art in different ways, the assumption was always that it was still art. In the case of *Stubfurt*, Michael Kurzwelly solved this paradox. He is obviously an artist, but the question arises whether he is still active in art. He uses artistic means and is aware of the conventions of art, but it is unclear whether he aims to create it. His projects are financed from monies set aside for the promotion of culture and arts, however, it is not clear whether he supports this or sees this as a means to empower the practised homeland. His art changes reality, and is this not what every creator ultimately dreams of? This method, however, changes the world because it hovers in the background and is used like any tool that helps to create relationships in a place that belongs to nobody.

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2021

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2018

AMERIKA
revisited

AMERIKA
revisited

AMERIKA
revisited

Christine Hoffmann

Dorothée, Michael, Bahar, Piya, Bijou, Anne, Heidi, 2020, Foto: Marek Pisarsky

„Man ist um den Preis Künstler, dass man das, was alle Nichtkünstler ‚Form‘ nennen, als Inhalt, als die Sache selbst empfindet. Damit gehört man freilich in eine verkehrte Welt, denn nunmehr wird einem der Inhalt zu etwas bloß Formalem – unser Leben eingerechnet.“

Friedrich Nietzsche,
Nachgelassene Fragmente, 1887

„Artystą jest się za tę cenę, że się to, co wszyscy nie-artyści nazywają „formą”, odczuwa jako treść, jako „rzecz samą”. Przynależy się przez to wprawdzie do świata na opak: gdyż teraz treść staje się dla takiego kogoś czymś po prostu formalnym – wliczonym w nasze życie.”

Friedrich Nietzsche,
Pozostawione fragmenty, 1887

Artists view everything that non-artists call “form” as content, the thing itself. This means that artists belong to the “wrong” world, because content no longer is content but merely a formality – including life.

Friedrich Nietzsche,
(Fragments, 1887)

Nicht ohne Chuzpe erfindet Michael Kurzweily. Orte, Zonen, Institutionen und Räume, die Ereignisse zeugen, aufnehmen und kommunizieren. Das Ineinandergreifen von Kunst und Leben setzt in den Situationen, die er schafft, einen Rahmen für das Pulsen des Imaginären. Sein Werk ist eine Kette von Gesten, deren Bedeutung sich immer wieder aus den Kontexten, in denen sie passieren, generiert. Menschen sind sein Sujet und seine Ressource.

Das nachgelassene Romanfragment Kafkas eröffnet zum Ende die Raumfantasie ‚Das Naturtheater von Oklahoma‘, ein quasi utopischer Zwischentraum, wo alle gebraucht und einbezogen werden, Aufgabe, Perspektive und Beruf(ung) finden, kein Phantasma, aber ein Gleichnis der Welt, wie sie nicht ist.

Nie bez hucpy wymyśla Michael Kurzweily. Miejsca, strefy, instytucje i przestrzenie, które są świadkami zdarzeń, zapisują je i o nich opowiadają. Przenikanie się sztuki i życia wyznacza w sytuacjach, które tworzy, ramy dla pulsowania tego, co wyimaginowane. Jego twórczość to łańcuch gestów, których znaczenie jest generowane z kontekstów, w których się wydarzają. Ludzie są jego tematem i zasobem.

Pozostawiony fragment powieści Kafki otwiera na koniec fantazję przestrzenną „Teatr Naturalny w Oklahomie”, quasi-utopijne marzenie pośrednie, w którym wszyscy są potrzebni i uwzględniani, mają swoje zadania, perspektywy i zajęcia, żaden fantazmat, lecz przypowieść o świecie, jakiego nie ma.

It is not without chutzpah that Michael Kurzweily creates places, zones, institutions and spaces that produce, record, and communicate events. Life and art intermingle and provide a framework for the situations that he creates where the imaginary can pulsate. His artwork is a chain of gestures whose meaning is generated out of the contexts in which they take place. People are his subject and his resource.

Kafka's *Nature Theatre of Oklahoma* describes a quasi utopian space where everyone is useful and integrated, where they find meaning and perspective, it is not a phantasm but a parable of the world as it is not.

Heidi, Charlotte, Eric, 2017

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, 2021

ducken/verkiechen/maulhalten | płaszczyc się/kryć się/stulić głowę | duck/creep away/shut up, Foto: Jan Poppenhagen, 2020

ducken/verkiechen/maulhalten | płaszczyc się/kryć się/stulić głowę | duck/creep away/shut up, Foto: Jan Poppenhagen, 2020

Brückenplatz | Plac Mostowy | Bridge Plaza, Muharram, 2021,

Der Künstler Martin Kippenberger bezieht sich 1994 auf dieses Schlusskapitel, und es entsteht „The Happy End of Franz Kafka’s Amerika“. Er wandelt eine Ausstellungshalle in einen Sportplatz um und stellt ihn gepackt voll mit stilistisch und wertmäßig diversstem Mobiliar, Tischsituationen für Dialoge, seitlich auch Zuschauertribünen, sowie ein Anstand für Jäger.

Lange schon schwebte mir vor, diesen zwischen Fiktion und Realität oszillierenden Entwurf Kafka’s in einem Raum zu realisieren, fasziniert rätselnd über Nietzsche’s Bild von dem ‚Schwebegerüst eines fingierten Naturzustands‘, das er in seiner Tragödienschrift entwirft.

Als Gerüstbauer erwies sich Michael Kurzwelly, mit einer Intervention, die 2015 an einem unwirtlichen Januarabend am brachen Stadtrand von Frankfurt (Oder) geschah. Mit dem Etikett ‚Neujahrsempfang‘ versehen, brachte der Anlass viele verschiedene Menschen zusammen, alte und junge, neu Hinzugekommene und Eingeborene Frankfurter, Gäste aus der Region. Der Empfangsraum war eine ältliche Turnhalle, mit viel Freifläche und einer Zuschauertribüne. Wir bequemten uns damit, als

W 1994 roku artysta Martin Kippenberger nawiązał do tego ostatniego rozdziału i stworzył „The Happy End of Franz Kafka’s Amerika“. Przekształcił halę wystawową w boisko sportowe i wypełnił je stylistycznie i wartościowo najróżniejszymi meblami, stołami do prowadzenia dialogów, bocznymi trybunami dla widzów i stanowiskiem dla myśliwych.

Już od dawna wyobrażałam sobie realizację tego, oscylującego pomiędzy fikcją a rzeczywistością, projektu Kafki w przestrzeni, zafascynowana wyobrażeniem Nietzschego o „pływającym rusztowaniu fikcyjnego stanu naturalnego”, który szkicuje w swoich „Narodzinach tragedii”.

Michael Kurzwelly okazał się montażystą rusztowań podczas interwencji, która miała miejsce w niegościnnie styczniowy wieczór 2015 roku na leżących odłogiem obrzeżach Frankfurtu nad Odram. Impreza pod nazwą „Przyjęcie noworoczne” zgromadziła wielu różnych ludzi, starych i młodych, nowo przybyłych i rodowitych frankfurczyków oraz gości z regionu. Salą przyjęć była stara sala gimnastyczna, z dużą ilością otwartej przestrzeni i trybuną dla widzów. Będąc zaproszo-

The artist Martin Kippenberger refers to this in 1994 in his installation „The Happy End of Franz Kafka’s Amerika“. He changes the exhibition space into a sports arena and fills it with stylish and diverse furniture and tables for conducting dialogue, as well as public galleries.

I wanted to realize Kafka’s vision that oscillates between fiction and reality, and was fascinated by Nietzsche’s image of a floating structure of a fictitious natural condition.

On a cold night in January 2015 Michael Kurzwelly created an event to ring in the New Year at the periphery of Frankfurt (Oder) and many different people gathered for this event, old and young people, new residents and native Frankfurt residents, and guests from the area.

The reception took place in an old gymnasium with lots of open space and some auditorium. We were invited and participated as spectators. The entire space in front of us became the stage.

When we moved down towards the various stands and the buffet we became part of the

Zuschauer eingeladen zu sein und besiedelten erstmal die Tribüne. Der gesamte vor uns ausgebreitete Raum wurde zur Bühne.

Wenn wir uns dann hinunterbewegten, um die verschiedenen Stände oder das Buffet aufzusuchen, wurden wir Bestandteil der Spielfläche, beobachtbar und zugleich involvierbar. Auf einer abgeteilten Fläche spielten zwei Mannschaften um einen Ball. Wir waren wieder auf der Tribüne, als der angekündigte Chor sich sammelte. Eine Gruppe stellte sich eng beieinander im Halbkreis auf.

Sie sangen etwa 5 Songs, wobei die bunten Choristen sukzessive Dissonanzen verschwinden ließen. Die gerade frisch und frei eingeübten Songs besaßen den Zauber, der jedem Anfang innewohnt. Anschließend wagte sich ein Solist, gleichfalls frisch geflüchtet, nach längerem Zögern an Marley’s „No Woman no Cry“, vor. Wobei das eine oder andere Woman unter uns...

nymi jako widzowie, rozgościliśmy się i usadowiliśmy początkowo na trybunach. Cała przestrzeń rozpościerająca się przed nami stała się sceną.

Gdy następnie zesłaliśmy na dół, by odwdziżyć poszczególne stanowiska lub bufet, sami staliśmy się częścią obszaru gry, obserwowani i zaangażowani jednocześnie. Na wydzielonym terenie dwie drużyny grały w piłkę. Byliśmy już z powrotem na trybunach, gdy zebrał się zapowiedziany wcześniej chór. Grupa ustawiła się blisko siebie w półkolu.

Zaśpiewali około 5 utworów, przy czym kolorowi chórzyści sprawiali, że sukcesywne dysonanse znikły. Utwory, dopiero co świeżo i swobodnie przećwiczone, miały w sobie magię właściwą każdemu początkowi. Następnie solistka, również świeżo przybyła, po dłuższym wahaniu odważyła się na „No Woman no Cry” Marleya. Przy czym ta lub inna woman spośród nas...

stage where we could be observed by others and thus became involved in the spectacle ourselves. In a separate space there were two teams playing football. When the choir assembled we were once more seated in the auditorium. A group of people assembled in a semi-circle.

They sang about five songs, and the colourful choristers made the successive dissonances disappear. The songs, recently and easily rehearsed, shared the magic magic inherent in every beginning. Then the soloist, also freshly arrived, after a longer hesitation, sang Marley’s „No Woman no Cry“ by Marley, touching on our heartstrings.

